

Pohjola

Pohjola Pankki Oyj

TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS 2008

SISÄLTÖ

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2008	2
Konsernin tulos	2
Toimintaympäristö	2
Yhdentyminen	4
Konsernin rakennejärjestelyt	4
Henkilöstö	5
Investoinnit	5
Ympäristö	5
Vakavaraisuus	6
Riskiasema	8
Konsernin riskiasema	8
Pankkitoiminnan riskiasema	9
Varainhoidon riskiasema	12
Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema	12
Konsernitoimintojen riskiasema	15
Luottokelpoisuusluokitukset	17
Osakkeet ja osakkeenomistajat	17
Varsinaisen yhtiökokouksen päätöksiä	18
Hallinnointi	18
Ulkomaiset edustustot ja sivukonttorit	19
Yhteisvastuu	19
Talletus- ja sijoittajasuoja	19
Katsauskauden jälkeiset tapahtumat	20
Vuoden 2009 näkymät	20
Liiketoimintojen tulokset	22
Pankkitoiminta	22
Varainhoito	23
Vahinkovakuutustoiminta	23
Konsernitoiminnot	24
Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen esitys yhtiön jakokelpoisten varojen käsittelemisestä	26
Taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut	27
Tunnuslukujen laskentakaavat	28
KONSERNITILINPÄÄTÖS IFRS	31
Konsernin tuloslaskelma	31
Konsernitase	32
Konsernin rahavirtalaskelma	33
Konsernin oman pääoman muutoslaskelma	34
Segmenttikohtaiset tiedot	35
Konsernitiilin päätöksen liitetiedot	41
<i>Konsernitiilin päätöksen laatimisperiaatteet</i>	<i>43</i>
<i>Riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet</i>	<i>59</i>
<i>Tilikauden aikana hankitut ja myydyt liiketoiminnot</i>	<i>84</i>
<i>Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot</i>	<i>85</i>
<i>Tasetta koskevat liitetiedot</i>	<i>92</i>
<i>Riskienhallinnan liitetiedot</i>	<i>121</i>
<i>Muut tasetta koskevat liitetiedot</i>	<i>148</i>
<i>Vastuositoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot</i>	<i>150</i>
<i>Muut liitetiedot</i>	<i>159</i>
EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS FAS	163
Tuloslaskelma	163
Tase	164
Rahavirtalaskelma	166
Emoyhtiön tilin päätöksen laatimisperiaatteet	167
Tilin päätöksen liitetiedot	176
<i>Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot</i>	<i>177</i>
<i>Tasetta koskevat liitetiedot</i>	<i>181</i>
<i>Muut liitetiedot</i>	<i>193</i>
TILINTARKASTUSKERTOMUS	202

TALOUDELLINEN INFORMAATIO VUONNA 2009: Pohjola Pankki Oyj julkaisee vuonna 2009 kolme osavuositarkastusta: tammi–maaliskuulta 7.5.2009, tammi–kesäkuulta 6.8.2009 ja tammi–syyskuulta 5.11.2009.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2008

Konsernin asiakasliiketoiminta kehittyi vuonna 2008 hyvin. Pankkitoiminnan luotto- ja takauskanta, korkokate ja markkinaosuudet kasvoivat vahvasti. Vahinkovakuutustoiminnassa maksutuottojen kasvu jatkui, vakuutustekninen kannattavuus oli erinomainen ja markkina-asemamme Suomen suurimpana vahinkovakuuttajana vahvistui edelleen. Varainhoidon hallinnoitavat asiakasvarat pienenivät sijoitusmarkkinoiden turbulenssin seurauksena, mutta siitä huolimatta markkina-asemamme vahvistui.

Asiakasliiketoimintojen myönteisestä kehityksestä huolimatta konsernin tulos jäi vuonna 2008 selvästi edellisvuotta pienemmäksi. Konsernin tulosta rasitti kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden kriisin kärjistyminen ja reaalityalouden heikkeneminen, minkä seurauksena vakuutustoiminnan sijoitustuotot käyvin arvoon jäivät negatiivisiksi ja arvonalentumisten määrä kasvoi.

Konsernin vakavaraisuus on kuitenkin vahva, maksuvalmius hyvä ja lyhytaikainen varainhankinta on toiminut vaikeasta markkinatilanteesta huolimatta hyvin.

KONSERNIN TULOS

Pohjola-konsernin tulos ennen veroja pieneni 119 miljoonaan euroon (288) ja tulos käyvin arvoon -133 miljoonaan euroon (234).

Osakekohtainen tulos oli 0,44 euroa (1,04) ja osakekohtainen oma pääoma 8,07 euroa (9,19). Oman pääoman tuotto käyvin arvoon oli -5,6% (9,3).

Konsernin korkokate kasvoi yli 50 % ja oli 174 miljoonaa euroa (115). Palkkiotuotot olivat lähes edellisen vuoden tasolla 108 miljoonaa euroa (115). Konsernin nettotuotot pienenivät kuitenkin 19 % maksuvalmiusreservien ja vahinkovakuutuksen sijoitusten negatiivisten arvonmuutosten takia ja olivat 589 miljoonaa euroa (728). Lehman Brothers Holdings Inc:n konkurssin seurauksena kaupankäynnin nettotuotot pienenivät 9 miljoonaa euroa ja saamisten arvonalentumiset kasvoivat 10 miljoonaa euroa. Muut saamisten arvonalentumiset olivat yhteensä 18 miljoonaa euroa. Maksuvalmiusreservien negatiiviset arvonmuutokset olivat yhteensä 74 miljoonaa euroa.

Kulut kasvoivat 7 % 470 miljoonaan euroon (440). Leasing-toiminnan poistot kasvattivat kuluja 7 miljoonalla eurolla, joita ilman kulujen kasvu olisi ollut 5 %. Lisäksi kuluihin sisältyy ICT-käyttöpäalvelujen järjestelmäintegraatioon liittyviä kuluja 6 miljoonaa euroa. Konsernin liikearvojen arvonalentumistestausten tuloksena Seesamin tuotemerkkiin tehtiin 3 miljoonan euron arvonalennus. Muilta osin liikearvojen arvonalentumiskirjausten tarvetta ei ollut.

Osakekurssien voimakkaan laskun ja luottoriskimarginaalien levenemisen seurauksena käyvän arvon rahasto ennen veroja pieneni 252 miljoonaa euroa.

Vakavaraisuus oli katsauskauden päättyessä 11,7 % (11,2) ja ensisijaisten omien varojen vakavaraisuussuhde 9,4 % (10,7).

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toiminta ajautui vuonna 2008 vakavaan kriisiin. Alun perin Yhdysvaltain asuntomarkkinoilta lähteneet ongelmat laajenivat muihin maihin ja muille sektoreille. Tuotanto kääntyi laskuun monissa maissa. Myöskään Suomi ei voi välttää kansainvälisestä taloudesta leviävää taantumaa. Vuoden 2009 suhdannenäkymät ovat aiempaa synkemmät.

Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden kriisi kärjistyi syksyllä 2008, kun investointipankki Lehman Brothers ajautui konkurssiin. Rahoitusmarkkinoiden likviditeetti romahti. Epäluottamuksen kasvu nosti lyhyitä markkinakorkoja ja lisäsi osake- ja valuuttamarkkinoiden heiluntaa.

Kriisin ratkaisemiseksi eri maiden keskuspankit ryhtyivät rahoitusmarkkinoiden mittaviin tukitoimiin. Luottolaman torjumiseksi keskuspankit lisäsivät markkinoiden likviditeettiä. Keskuspankit laskivat myös poikkeuksellisen paljon ohjauskorkojaan. Lisäksi useat valtiot ilmoittivat tuntuista elvytyspaketeista.

Monet rahoituslaitokset eri maissa kärsivät massiivisia tappioita ja joutuivat turvautumaan julkisen vallan tukeen. Tämä johti finanssisektorin lukuisiin uudelleenjärjestelyihin. Myös Suomen valtio päätti lokakuussa 2008 muiden EU-maiden tavoin tarvittaessa myöntää valtiontakauksia pankkien luotonotolle ja tehdä määräaikaista pääomasijoituksia pankkeihin.

Keskuspankkien ja valtioiden tukitoimet lievensivät rahoitusmarkkinoiden akuuttia kriisiä. Lyhyet markkinakorot kääntyivät laskuun, ja pankkien välinen kaupankäynti on hieman elpynyt. Lopullisia vaikutuksia on silti vielä vaikea arvioida.

Suomi ajautuu taantumaan vuonna 2009 Yhdysvaltojen ja EU:n perässä

Kansainvälinen rahoituskriisi on aiheuttanut kaikkialla tasopudotuksen suhdannenäkymiin. Sekä Yhdysvallat että keskeiset EU-maat ovat jo ajautuneet taantumaan. Kasvu on hidastumassa myös kehittyvillä markkinoilla, sillä niiden kotimainen kysyntä korvaa vain osittain heikentyneitä vientinäkymiä.

Suomen suhdannetilanne heikkeni nopeasti vuoden 2008 jälkipuoliskolla. Kokonaistuotannon kasvu tyrehtyi loppuvuonna. Vienti kääntyi laskuun kansainvälisen taantuman seurauksena. Yksityisen kulutuksen kasvua hidasti kotitalouksien lisääntynyt varovaisuus synkkien talousuutisten takia. Tulokehitys oli edelleen suotuisaa, mutta työllisyys alkoi heiketä. Investoinnit kasvoivat suurimman osan vuotta, kun aiemmin aloitetut rakennushankkeet valmistuivat. Rakennusluvut ennakoivat kuitenkin investointien kääntymistä jyrkkään alamäkeen.

Suomi on ajautumassa muiden teollisuusmaiden tavoin taantumaan vuonna 2009. Päätoimialoista teollisuuden ja erityisesti rakentamisen laskukäännä on voimakas. Palveluissa alamäki on muita toimialoja loivempi. Kuluttajien luottamus on yhtä heikkoa kuin 1990-luvun laman aikana. Vain arviot säästämismahdollisuuksista ovat edelleen hyvät.

Kuluttajahintojen nousu kiihtyi vuonna 2008 korkeimmillaan 4,1 %:iin. Inflaatiota nosti eniten elintarvikkeiden ja asumisen kallistuminen. Talouskasvun laantuessa inflaation arvioidaan hidastuvan selvästi vuonna 2009.

Korkojen lasku jatkuu

Euribor-korot nousivat rahoitusmarkkinoilla vallinneen epäluottamuksen takia vuoden 2008 syksyyn asti. Lisäksi Euroopan keskuspankki nosti vielä heinäkuussa ohjauskorkoaan 4,25 %:iin korkeaan inflaatioon vedoten. Rahoituskriisin kärjistyttyä syksyllä Euroopan keskuspankki alensi ohjauskorkoaan loppuvuonna kolmesti 2,5 %:iin ja tammikuussa 2009 2,0 %:iin. Samalla euribor-korot kääntyivät laskuun. Euroalueen ollessa taantumassa ja inflaation hidastuttua korkojen odotetaan jatkavan laskuaan vuonna 2009.

Pankkimarkkinoilla luottojen ja talletusten kasvu jatkui ripeänä vuonna 2008. Rahalaitosten lainakannan kasvu oli sama kuin edellisvuonna eli 11,7 %. Rahoitusmarkkinoiden toimimattomuus nopeutti erityisesti yritysluottojen kasvua 19,0 %:iin. Sen sijaan asuntoluottokannan kasvu hidastui 8,7 %:iin loppuvuoden korkojen ja asuntojen hintojen laskusta huolimatta. Kotitalouksien luottokanta kasvoi kuitenkin tuloja nopeammin, ja velkaantuneisuus nousi.

Talletusten kasvu kiihtyi ennätyselliseen 12,9 %:iin vuonna 2008. Osakemarkkinoiden jyrkkä alamäki kanavoi säästöjä talletuksiin. Vuonna 2009 pankkimarkkinoiden kasvun arvioidaan hidastuvan. Talletusten lisäystä vaimentaa tulojen hidastuva kasvu ja määräaikaistalletusten tuottojen aleneminen korkojen laskiessa. Myös asuntorahoituksen kasvun arvioidaan vaimenevan, vaikka uusien asuntolainojen keskikorot laskevatkin.

Pääomamarkkinoiden kehitys oli poikkeuksellisen heikkoa vuonna 2008. Pörssivuosi oli yksi historian huonoimmista, sillä Suomessa osakemarkkinoiden hintoja kuvaava OMX Helsinki Cap -

indeksi laski peräti 50,0 %. Sijoitusrahastojen pääomat supistuivat 37,4 % lunastusten ja negatiivisten arvomuutosten seurauksena.

Suhdannenäkymien heikkenemisestä huolimatta vahinkovakuutuksen maksutulo kasvoi 4,2 % vuonna 2008. Taantumun vaikutuksia vahinkovakuutukseen vaimentaa lakisääteisten vakuutusten suuri osuus. Toisaalta talousaktiiviteetin hiipumisen arvioidaan hidastavan korvausmenojen kasvua.

YHDENTYMINEN

Vuonna 2005 hankitun vahinkovakuutustoiminnan integraatio etenee suunnitellusti. Tähänastiset tulokset tukevat aiempia arvioita vuotuisista 17 miljoonan euron tuottosynergioista ja 35 miljoonan euron kulusynergioista. Vuosina 2005–2008 toteutettujen tehostamispäätösten tuottama säästövaikutus on kuluvana vuonna arviolta 33 miljoonaa euroa. Vuodesta 2009 lähtien yhdentymisen säästövaikutuksissa saavutetaan vuotuinen 36 miljoonaan euron taso. Katsauskauden loppuun mennessä etuasiakastalouksien määrän kasvun tuottama tuottosynergia on saavuttanut vuotuisen 12 miljoonan euron tason ja tavoitteena on saavuttaa 17 miljoonan taso vuonna 2010. Syyskuun 2005 ja joulukuun 2008 välisenä aikana Pohjola-kauppaan liittyvät integraatiokustannukset olivat yhteensä 33 miljoonaa euroa.

Toukokuussa Pohjolan emoyhteisö OP-Keskus osk (OPK) ja TietoEnator allekirjoittivat sopimuksen OP-Pohjola-ryhmän käyttöpalveluiden yhdentämisestä ja uudelleen järjestämisestä. Keskittämällä koko Pohjola-konsernin käyttöpalvelut ko. yhteisyritykseen saavutetaan merkittäviä tehokkuushyötyjä, vuositasolla arviolta 3 miljoonaa euroa vuodesta 2009 alkaen. Tähän liittyen Pohjola maksoi etukäteen ICT-käyttöpalveluiden keskittämiseen liittyviä integraatiokustannuksia joulukuussa 6 miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksessa etuasiakastalouksien määrä lisääntyi 34 400 taloudella. Vuoden lopussa etuasiakastalouksien määrä oli lähes 390 000. Strategisena tavoitteena on saavuttaa 450 000 etuasiakastalouden määrä vuoden 2010 loppuun mennessä.

Asiakaspalvelussa otettiin merkittävä askel marraskuussa 2007, kun OP-Pohjola-ryhmä laajensi yhdentymiseen liittyviä keskittämisetujaan asiakkailleen. Pankkiasioinnista kertyneitä OP-bonuksia on voinut käyttää myös Pohjolan vakuutusten maksamiseen. Kyseessä on merkittävä etu pankki- ja vakuutusasiansa OP-Pohjola-ryhmään keskittäneille asiakkaille, joita oli vuoden lopussa 993 000. Vuonna 2008 bonuksia käytettiin vakuutusmaksuihin 18 miljoonaa euroa.

Pohjola Vakuutus Oy ja useat osuuspankit ottivat käyttöön uuden toimintamallin henkilöasiakkaiden pankki- ja vahinkovakuutus tuotteiden myynnissä. Suunnitelman mukaisesti Pohjolan vakuutustoiminnan kenttäorganisaatiossa työskennellyt, henkilöasiakkaita palveleva henkilöstö (294 työsuhdetta) siirtyi paikallisten osuuspankkien palvelukseen 1.10.2008.

Uusi toimintamalli tarjoaa mahdollisuuden asiakaspalvelun kehittämiseen erityisesti pankki- ja vahinkovakuutuspalveluiden ristiinmyynnin osalta. Henkilöstöstä pääosa työskenteli jo aikaisemmin osuuspankkien tiloissa, sillä osuuspankit ja Pohjola ovat toimineet lähes koko maassa yhteiskonttoreissa. Muutokseen ei liittynyt henkilöstön vähennyksiä. Asiamestointiaan, yritys- ja yhteisöasiakasmyyntiin tai Pohjolan muiden palvelukanavien toimintaan ei tullut muutoksia.

KONSERNIN RAKENNEJÄRJESTELYT

OKO Pankki Oyj:n yhtiökokous muutti yhtiön toiminimen Pohjola Pankki Oyj:ksi 1.3.2008 alkaen. Markkinointiviestinnässä ja yhdessä liikemerkin kanssa toiminimestä käytetään lyhyempää muotoa Pohjola.

Myös OKO-alkuisten tytäryhtiöiden nimet muuttuivat 1.3.2008 Pohjola-alkuisiksi. Pohjola Pankki Oyj emoyhtiönä ja sen tytäryhtiöt muodostavat yhdessä Pohjola-konsernin.

Pohjola Pankki Oyj ja Kesko Oyj allekirjoittivat 21.12.2007 kauppasopimuksen K-Rahoitus Oy:n osakekannan ostamisesta. Kauppahinta oli noin 30 miljoonaa euroa, josta goodwillin osuus oli noin 12 miljoonaa euroa. K-Rahoitus Oy:n osakekanta siirtyi 31.1.2008 Pohjola Pankki Oyj:n omistukseen ja yhtiön nimi muutettiin Pohjola Finance Oy:ksi. Pohjola Pankki Oyj:n ja Pohjola Finance Oy:n hallitukset ovat hyväksyneet suunnitelman, jonka mukaan Pohjola Finance Oy sulautuu emoyhtiönsä vuoden 2009 syyskuun loppuun mennessä. Sulautumisen tavoitteena on selkeyttää konsernin yritysrakennetta, tehostaa liiketoimintaa ja vähentää hallinnollisia kustannuksia. Koska kysymyksessä on tytäryhtiösulautuminen, sulautumisvastiketta ei suoriteta.

Helsingin käräjäoikeus antoi 22.8.2008 tuomion Pohjola Pankki Oyj:n ja Pohjola-Yhtymä Oyj:n entisten vähemmistöosakkaiden välisessä lunastusriidassa. Käräjäoikeus vahvisti Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeen lunastushinnaksi 13,35 euroa. Riita koski noin 2,1 % yhtiön osakkeista (noin 3,4 miljoonaa kappaletta).

Osakkeiden lunastusriita jatkuu hovioikeudessa sillä Pohjola-Yhtymä Oyj:n vähemmistöosakkaille määrätty uskottu mies ja eräät yksittäiset vähemmistöosakkaat ovat hakeneet muutosta Helsingin käräjäoikeuden tuomioon.

Myös Pohjola Pankki Oyj on hakenut muutosta edellä mainittuun tuomioon. Pankin muutoksenhaku koskee vastapuolten maksettaviksi tuomittuja oikeudenkäyntikuluja, lunastushinnalle vahvistettua korkoa ja eräitä oikeudenkäyntimenettelyyn liittyviä asioita.

Lunastusmenettely alkoi välimiesoikeudessa vuonna 2006 Pankin hankittua yli 90 % Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeista. Pohjola Pankki Oyj:n Pohjola-Yhtymä Oyj:n vähemmistöosakkeista tarjoma lunastushinta on ollut 13,35 euroa osakkeelta. Välimiesoikeus vahvisti toukokuussa 2007 osakkeen lunastushinnaksi 14,35 euroa.

HENKILÖSTÖ

Konsernin palveluksessa oli joulukuun lopussa 2 913 henkilöä eli 145 henkilöä vähemmän kuin vuoden 2007 lopussa. K-Rahoitus Oy:n kaupan yhteydessä konserniin siirtyi 21 henkilöä. Pohjolan vakuutustoiminnan kenttäorganisaatiossa työskennellyt, henkilöasiakkaita palveleva henkilöstö (294 työsuhdetta) siirtyi paikallisten osuuspankkien palvelukseen 1.10.2008.

Pankkitoiminnassa työskenteli 613 henkilöä (549), varainhoidossa 154 henkilöä (154), vahinkovakuutustoiminnassa kotimaassa 1 745 henkilöä (2 023) ja ulkomailla 273 henkilöä (224) sekä konsernitoiminnoissa 129 henkilöä (108).

INVESTOINNIT

Kokonaisinvestoinnit vuonna 2008 olivat 21 miljoonaa euroa (19). Tästä 4 miljoonaa euroa kohdistui pankkitoimintaan, 1 miljoonaa euroa varainhoitoon, 13 miljoonaa euroa vahinkovakuutustoimintaan ja 3 miljoonaa euroa konsernitoimintoihin. Investoinneista 17 miljoonaa euroa oli tietojärjestelmäinvestointeja.

YMPÄRISTÖ

Pohjolan ympäristövastuu käsittää ympäristönäkökohtien huomioon ottamisen omissa työskentelytavoissa, asiakkaille tarjottavissa palveluissa ja yhteistyökumppanien valinnassa. Rahoitustoimintaan liittyy myös välillistä vastuuta asiakkaiden toiminnan ympäristövaikutuksista. Pohjolan välillisessä ympäristövastuussa korostuvat yritysasiakkaiden investointihankkeet ja niihin liittyvä rahoitus. Asiakkaan ympäristövastuu on yksi osa asiakkaan toimintaan liittyvien riskien arviointia. Pohjolalla ei ole käytössä erityisiä menetelmiä yritysasiakkaiden toiminnan ympäristöriskien ja -vastuun arvioinnissa. Ympäristöriskejä tarkastellaan osana kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Myös vahinkovakuutustoiminnassa asiakkaiden ympäristöriskejä ja -vastuuta tarkastellaan osana asiakkaan toiminnan kokonaisarviointia. Pohjola käynnisti vuonna 2008 selvitystyön ilmastonmuutoksen vaikutuksista vahinkovakuuttamiseen. Pohjola pyrkii myös

korvaustoiminnassa kierrättämään asiakkaille korvattuja vaurioituneita tavaroita. Asiakasliiketoiminnassa panostettiin ympäristöystävällisen e-laskupalvelun käytön laajentamiseen.

VAKAVARAISUUS

Vakavaraisuussuhde säilyi edelleen hyvänä voimakkaasta luottokannan kasvusta ja rahoitusmarkkinoiden turbulenssista huolimatta. Vakavaraisuussuhde oli ennen siirtymäsäännösten huomioon ottamista 12,0 % (12,2) ja siirtymäsäännösten mukaan laskettuna 11,7 % (11,2), kun lakisääteinen minimivaade on 8 %. Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin eriin oli ennen siirtymäsäännösten huomioimista 9,6 % (11,6) ja siirtymäsäännösten mukaan laskettuna 9,4 % (10,7).

Vakuutusyhtiöiden käsittelyä luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa täsmennettiin yhdessä Finanssivalvonnan kanssa. Vuoden lopun vakavaraisuuslaskennassa vakuutusyhtiöistä on huomioitu ainoastaan vakuutusyhtiösijoitusten kirjanpitoarvo, joka vähennetään puoliksi ensisijaisista ja puoliksi toissijaista omista varoista. Vertailutiedot on muutettu vastaavasti.

Omat varat kasvoivat katsauskauden tuloksen ja lainojen liikkeeseen laskun seurauksena 1 313 miljoonasta eurosta 1 530 miljoonaan euroon. Ensisijaiset omat varat olivat 1 228 miljoonaa euroa (1 247). Rahoitusmarkkinaturbulenssi heikensi sijoitusten arvoja, joten omia varoja vahvistettiin laskemalla liikkeeseen ensisijaisiin omiin varoihin luettava 50 miljoonan euron pääomalaina ja alempiin toissijaisiin omiin varoihin ja muihin omiin varoihin luettavat yhteensä 270 miljoonan euron debentuurilainat. Pääomalinainojen osuus ensisijaisista omista varoista oli 274 miljoonaa euroa eli 13,8 % (11,4). Markkinariskin kattamista koskeva omien varojen vaatimus oli 47 miljoonaa euroa (46). Käyvän arvon rahaston määrä katsauskauden lopussa oli -22 miljoonaa euroa (-3).

Riskipainotetut erät katsauskauden lopussa olivat 12 784 miljoonaa euroa ennen siirtymäsäännösten huomioimista, kun vastaava luku vertailukaudelta oli 10 745 miljoonaa euroa. Muutos aiheutui pääasiassa luotto- ja takauskannan kasvusta. Siirtymäsäännösten mukaan laskettuna riskipainotetut sitoumukset olivat 13 120 miljoonaa euroa (11 705).

OP-Pohjola-ryhmä sai Rahoitustarkastukselta luvan käyttää luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskennassa sisäisten luottoluokitusten menetelmää 30.9.2008 lukien. Lupa koskee yritys- ja yhteisöasiakkaille myönnettyjä vastuita, joiden osuus Pohjolan omien varojen vähimmäisvaateesta on noin kaksi kolmasosaa. Muiden vastuuryhmien osalta sisäisten luottoluokitusten menetelmän käyttöön siirrytään vaiheittain siten, että seuraavassa vaiheessa menetelmä otetaan käyttöön vähittäisvastuissa. Tilinpäätöksen 2007 tiedot on muutettu vertailukelpoisiksi.

Vuoden 2008 alusta lukien omien varojen vähimmäismäärä on operatiivisten riskien osalta laskettu perusmenetelmän mukaan ja markkinariskien osalta standardimenetelmän mukaan.

Omat varat ja vakavaraisuus

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Omat varat		
Oma pääoma *)	1 906	2 028
Pääomalainat	274	224
Aineettomat hyödykkeet	-144	-129
Käyvän arvon rahasto, eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen arvonmuutos	-8	-27
Hallituksen esittämä voitonjako	-45	-131
Vakuutusyhtiösijoitukset 50 %	-705	-685
Arvonlentumiset-odotetut tappiot 50 %	-50	-33
Ensisijaiset omat varat	1 228	1 247
Käyvän arvon rahasto	-22	-3
Ylempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavat velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	299	299
Alempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavat velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	734	488
Vakuutusyhtiösijoitukset 50 %	-705	-685
Arvonlentumiset-odotetut tappiot 50 %	-50	-33
Toissijaiset omat varat	256	66
Muut omat varat	46	
Omat varat yhteensä	1 530	1 313
Riskipainotetut sitoumukset ennen siirtymäsäännösten huomioimista	12 784	10 745
Siirtymäsäännösten mukaan lasketut riskipainotetut sitoumukset	13 120	11 705
Suhdeluvut ennen siirtymäsäännösten huomioimista: Vakavaraisuussuhde, %	12,0	12,2
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	9,6	11,6
RAVA-lain mukainen vakavaraisuussuhde	1,29	1,49
Suhdeluvut siirtymäsäännösten huomioimisen jälkeen: Vakavaraisuussuhde, %	11,7	11,2
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	9,4	10,7
RAVA-lain mukainen vakavaraisuussuhde	1,26	1,38

*) Konsolidointiryhmän oma pääoma, joista on poistettu vakuutusyhtiöiden vaikutus konsernin omaan pääomaan.

OP-Pohjola-ryhmän luottolaitoslain mukainen vakavaraisuussuhde oli 12,7 % (13,8) ja ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin eriin oli 12,6 % (12,6). Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen konsolidointimenetelmällä laskettu OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuussuhdeluku oli 1,40 (1,52).

RISKIASEMA

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhkatekijät ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn.

Pohjola-konsernin toiminnan merkittävimmät riskit ovat pankkitoiminnan sekä konsernitoimintojen luottoriski, korko-, valuutta-, osake- ja likviditeettiriskit sekä vahinkovakuutustoiminnan vakuutusriskit ja sijoitusten markkina- ja luottoriskit. Strategiset ja operatiiviset riskit, kuten muutokset taloudellisessa tilanteessa, kilpailutilanteessa tai asiakaskäyttäytymisessä, liittyvät olennaisesti pankkitoimintaan, varainhoitoon, vahinkovakuutustoimintaan ja konsernitoimintoihin.

Riskienhallinnan periaatteita on seikkaperäisesti kuvattu tilinpäätöksen liitetiedossa 'Riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet'.

KONSERNIN RISKIASEMA

Rahoitusmarkkinakriisin vaikutukset tuntuivat vuonna 2008 Pohjola-konsernissa lähinnä maksuvalmiusreservien arvostuksissa ja vahinkovakuutuksen sijoitussalkun tuotoissa. Markkinahäiriön vuoksi luotettavien markkinahintojen saaminen taseessa käypään arvoon arvostettavien omaisuuserien arvostamiseen muodostui kansainväliseksi ongelmaksi. OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiusreserveihin kuuluvista saamistodistuksista 3,8 miljardin euron saamistodistukset luokiteltiin uudelleen 1.7.2008 lukien EY:n komission antaman asetuksen nojalla.

Rahoitusinstrumentit on arvostettu markkinoilta saataviin noteerauksiin (mark to market) eikä omia arvostusmalleja ole käytetty epälikvidistä markkinasta huolimatta. Pohjola ei ole myöskään arvostanut käypään arvoon yleiseen liikkeeseen laskemiaan velkakirjoja. Maksuvalmiusreserveistä kirjattiin negatiivista arvomuutosta 88 miljoonaa euroa, josta 74 miljoonaa euroa kohdistui tulokseen. Negatiiviset arvomuutokset palautuvat saamistodistusten jäljellä olevana juoksuaikana, mikäli niitä ei myydä ennen eräpäivää eikä saamistodistusten liikkeeseenlaskija ajaudu maksukyvyttömäksi. Osakekurssien voimakas lasku ja luottoriskimarginaalien leveneminen vaikuttivat Vahinkovakuutustoiminnan sijoitussalkun tuottoon, joka oli -7,0 % käyvin arvoin (4,8 %). Osakeriskiä pienennettiin vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Rahoitus- ja likviditeettitilanne säilyi rahoitusmarkkinakriisistä huolimatta hyvänä, sillä rahoitusasemaa vahvisti Pohjola Pankki Oyj:n elokuussa liikkeelle laskema 1 miljardin euron joukkovelkakirjalaina ja osuuspankkien talletuskannan kasvu. Pohjola Pankki Oyj ylläpitää OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiusreservejä, jotka koostuvat pääasiassa keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamistodistuksista. Maksuvalmiusreserviin luettavia rahoitusvaroja oli vuoden 2008 lopussa 9 835 miljoonaa euroa (5 749). Pohjola Pankki Oyj:n ylläpitämät maksuvalmiusreservit yhdessä ryhmän taseeseen sisältyvien erien kanssa muodostavat keskuspankkikelpoisen maksuvalmiusreservin, jolla voidaan tarvittaessa kattaa koko ryhmän tukkuvarainhankinnan erääntymiset noin 24 kuukauden ajan. Maksuvalmiusreserviä on kuvattu tarkemmin konsernitoimintojen riskiasemassa.

Konsernin luottoriskiasema säilyi edelleen hyvänä, vaikka rahoitusmarkkinakriisin vaikutusten siirtyminen reaalityönteon puolelle alkaa näkyä asiakkaiden liiketoiminnassa. Luottokelpoisuusluokitukset olivat sekä kokonaisvastuiden että yritysvastuiden osalta edelleen hyvällä tasolla, mutta heikommin luokiteltujen vastuiden määrä kasvoi asiakkaiden luottokelpoisuuden heikentyessä. Erääntyneiden maksuerien määrä ja ongelmasaamiset kasvoivat, mutta ne olivat edelleen alhaisella tasolla.

Arvonalentumisten nettomääräinen tulosvaikutus oli 28 miljoonaa euroa (1). Arvonalentumisten määrä kasvoi yritysluottojen ja saamistodistusten osalta sekä Lehman Brothersin kaatumisen seurauksena. Lehman Brothersin kaatumisen vaikutukset konsernin tulokseen olivat -19 miljoonaa

euroa, josta 10 miljoonaa euroa kirjautui arvonalennuksiin ja 9 miljoonaa euroa kaupankäynnin nettotuottoihin. Markkinariskit pidettiin maltillisella tasolla koko tilikauden ajan.

Konsernin riskiasema säilyi erittäin poikkeuksellisesta markkinatilanteesta huolimatta hyvänä. Kansainvälisestä rahoitusmarkkinakriisistä alkaneen markkinahäiriön vaikutukset ovat alkaneet näkyä reaalityöeloudessa ja niin Yhdysvaltain, euroalueen kuin Suomenkin kansantalouksien kasvu on nopeasti hidastunut ja kääntynyt laskuun.

Operatiiviset riskit

Merkittävimmät tunnistetut operatiiviset riskit liittyvät järjestelmiin, kaupankäyntiin ja toimeksiantojen toteutukseen sekä osaamisen ja resurssien riittävyyteen. Toteutuneiden operatiivisten riskien tulosta heikentävä vaikutus vuonna 2008 oli 4,2 miljoonaa euroa (1,1). Kustannusten kasvu aiheutui tietojärjestelmiin liittyneistä virheistä.

Maariski

Pohjola-konsernin maariskistä merkittävä osa muodostuu maksuvalmiusreservistä ja vahinkovakuutustoiminnan sijoitussalkusta. Toissijaisen maariskin määrä, pois lukien Suomi, oli vuoden lopussa 9,0 miljardia euroa eli 2,4 miljardia euroa enemmän kuin vuotta aiemmin. Suurin osa maariskin kasvusta kohdistui joukkovelkakirjalainoihin. Sijoituksia ulkomaisiin joukkovelkakirjalainoihin lisättiin OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiusreservin ylläpitämiseksi.

Alueittain tarkasteltuna pääosa maariskistä kohdistui EU-maihin. EU:n ulkopuolisten maiden osuus maariskistä oli 14 %.

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Luottoriskiasema

Luottoriskitarkastelussa seurataan kokonaisvastuiden määrän ja asiakkaiden luottokelpoisuuden kehitystä. Kokonaisvastuu tarkoittaa luottoriskille alttiiden saamisten ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärää. Kokonaisvastuu sisältää sekä koron että pääoman, josta on vähennetty saamiskohtaiset arvonalentumiset.

Rahoitusmarkkinoiden lisääntyneestä epävarmuudesta ja kokonaisvastuiden voimakkaasta kasvusta huolimatta pankkitoiminnan riskiasema säilyi hyvänä. Kokonaisvastuut kasvoivat tammi-joulukuussa 3,6 miljardia euroa 21,5 miljardiin euroon. Saamiset asiakkailta muodostivat noin puolet kokonaisvastuista.

Kokonaisvastuut eriteltyinä, mrd. e

	31.12.2008	31.12.2007	Muutos, %
Saamiset asiakkailta	11,4	9,2	24
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	0,6	0,5	16
Saamistodistukset	1,5	1,4	8
Nostamattomat luotot ja käyttämättömät limiitit	3,0	3,3	-11
Takaukset ja remburssit	2,7	2,2	25
Johdannaissopimukset	2,0	1,0	105
Muut taseen ulkopuoliset erät	0,3	0,3	-3
Yhteensä	21,5	17,9	20

Kokonaisvastuut vastapuolittain, mrd. e

	31.12.2008	31.12.2007	Muutos, %
Yritykset	14,6	12,3	18
Luottolaitokset	3,1	2,2	37
Osuuspankit ja OP-Keskus	0,1	0,1	81
Voittoa tavoittelemattomat	1,9	1,8	5
Julkisyhteisöt	1,2	0,9	37
Yksityisasiakkaat	0,6	0,5	3
Yhteensä	21,5	17,9	20

Vastapuolitarkastelussa kokonaisvastuut on jaettu kuuteen asiakasryhmään. Suurin asiakasryhmä oli yritysasiakkaat, joiden osuus kokonaisvastuista oli 68 % (69). Yritysvastuut kasvoivat vuoden aikana 2,3 miljardia euroa eli 18 %. Yritysvastuista luottojen ja takausten osuus oli 52 %, kohde- ja saatavavakuudellisen rahoituksen osuus oli 15 % sekä käyttämättömien limiittien ja nostamattomien luottojen osuus oli 18 %.

Kokonaisvastuut rating-luokittain*, mrd. e

Rating-luokka	31.12.2008	31.12.2007	Muutos, mrd. e
1–2	2,8	2,8	0,1
3–5	11,2	9,2	1,9
6–7	4,3	3,2	1,1
8–9	1,9	1,6	0,3
10	0,1	0,0	0,1
11–12	0,1	0,1	0,0
Luokittelematon	0,5	0,6	0,0
Yhteensä	20,9	17,4	3,5

*) pl. yksityisasiakkaat

Kokonaisvastuiden rating-jakauma perustuu ensisijaisen velallisen tai vastapuolen luottokelpoisuuteen, jota määritettäessä ei ole otettu huomioon vakuuksia tai takauksia.

Luottokelpoisuudeltaan investointitason vastuiden eli rating-luokkien 1–5 osuus kokonaisvastuista, pois lukien yksityisasiakkaat, oli 67 % (69), luokkien 11–12 osuus oli 0,5 % (0,4) ja luokittelemattomia vastuita oli noin 3 % (3).

Yritysasiakkaiden luottokelpoisuusluokittukset ja yritysvastuiden rating-jakauma heikkenivät vuoden aikana. Investointitason yritysten vastuiden osuus yritysvastuista laski 5 %-yksikköä 65 %:sta 60 %:iin, ollen kuitenkin edelleen hyvällä tasolla.

Rating-jakauma on esitetty vastapuolten rating-luokkien perusteella. Jakaumassa ei ole otettu huomioon vastuille saatuja vakuuksia tai takauksia.

Yritysvastuut rating-luokittain, milj. e

Rating-luokka	31.12.2008	31.12.2007	Muutos, milj. e
1–2	358	564	-206
3–5	8 427	7 460	967
6–7	3 466	2 587	879
8–9	1 681	1 372	309
10	112	32	80
11–12	110	70	40
Luokittelematon	461	263	198
Yhteensä	14 615	12 348	2 267

Yritysvastuiden kasvu keskittyi investointitason rating-luokkiin 3–5 sekä rating-luokkiin 6–7.

Neljän heikoimman rating-luokan vastuut kasvoivat yhteensä 186 miljoonaa euroa asiakkaiden laskeneista luottokelpoisuusluokituksista johtuen. Luottokelpoisuusluokitusten lasku johtui heikentyneestä markkinatilanteesta. Kahden heikoimman rating-luokan vastuut olivat 110 miljoonaa euroa eli 0,7 % (0,6) yritys vastuista. Luokittelemattomia yritys vastuuta oli noin 0,5 miljardia euroa eli noin 3 % (2) yritys vastuista.

Kaksi suurinta toimialaa olivat metalliteollisuus ja kauppa. Metalliteollisuuden osuus yritys vastuista oli noin 14 % ja kaupan toimialan noin 13 %. Euromääräisesti eniten kasvoivat palvelut, kiinteistösijoitus ja metalliteollisuus. Yritysvastuiden kasvu kohdistui useille eri toimialoille, mikä lisäsi entisestään yritys vastuiden hajautuneisuutta toimialoittain.

Suuret asiakas vastuut

Suuriksi asiakas vastuiksi lasketaan ne yritys asiakkaat ja voitto tavoittelemattomat asiakkaat, joiden suorien vastuiden määrä ylittää 10 % konsernin omista varoista. Konsernin omat varat kasvoivat 1 313 miljoonasta eurosta 1 530 miljoonaan euroon eli 16,5 %.

Suurten asiakas vastuiden määrä oli vuoden lopussa 4,4 miljardia euroa eli 0,8 miljardia euroa suurempi kuin vuotta aiemmin. Suuret asiakas vastuut muodostuivat 19 asiakaskonsernista (15) ja niiden vastuiden osuus omista varoista oli 271 % (221). Suurista asiakas vastuista 94 % (90) oli investointitason vastuuta.

Erääntyneet maksuerät ja ongelmasaamiset

Erääntyneiden maksuerien määrä kasvoi 17 miljoonaa euroa 32 miljoonaan euroon, mutta niiden osuus luotto- ja takauskannasta oli edelleen alhainen eli 0,2 % (0,1).

Ongelmasaamiset eli järjestämättömät, nollakorkoiset ja alihintaiset saamiset nousivat 19 miljoonaa euroa 35 miljoonaan euroon. Ongelmasaamisten osuus luotto- ja takauskannasta oli alhainen eli 0,3 % (0,1).

Saamia pientäviä arvonalentumisia oli vuoden lopussa 24 miljoonaa euroa (21). Arvonalentumisista 6 miljoonaa euroa (5) oli saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia. Arvonalentumisista 18 miljoonaa euroa (11) kohdistui järjestämättömiin saamisiin.

Luotto- ja takaustappioiden sekä arvonalentumisten nettomääräinen tulosvaikutus oli 18 miljoonaa euroa (1) tulosta heikentävä.

Markkinariskiasema

Rahoitusmarkkinoiden kriisi kulminoitui Lehman Brothers pankin konkurssiin syyskuun puolivälissä. Pankkien väliset joukkovelkakirjamarkkinat lähes pysähtyivät ja rahamarkkinat supistuivat rajusti. Lukuisat valtiot ovat ilmoittaneet merkittävistä tukitoimista rahoitussektorille ja pankkeja on jopa kansallistettu. Markkinariskit pidettiin volatiileillä markkinoilla edelleen maltillisella tasolla. Luottoriskipreemioiden leveneminen heikensi trading toiminnan kannattavuutta.

Yön yli -valuuttapositio sekä sen riski olivat alhaisella tasolla koko vuoden. Vuoden vaihteessa nettovaluuttapositio oli 18 miljoonaa euroa (-15). Valuuttakaupankäynti keskittyi pääasiassa päivänsisäiseen kaupankäyntiin.

Markkinariskin herkkyyshanalyysi

Markkinariskin herkkyyshanalyysi milj. e

Pankkitoiminta, milj. e	Riskiparametri	Muutos	31.12.2008	31.12.2007
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	5	3
Valuuttariski	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	4	1
Volatiliteettiriski				
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	20 %-yksikköä	1	2
Valuuttavolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	0	1
Luottoriskipreemio *)	Luottoriskimarginaali	0,1 %-yksikköä	0	1

Herkkyyshluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

*) Luottoriskipreemio on laskettu maksuvalmiusreserviin sisällyvistä käypään arvoon tulospaikutteisesti kirjattavista ja myytävissä olevista saamistodistuksista.

Rahoitusmarkkinoiden epävarmuuden jatkumista ja sen vaikutuksia korkoihin, osake- ja valuuttakursseihin, luottoriskimarginaaleihin sekä talouteen yleisemmin on vaikea arvioida. Oheisen markkinariskien herkkyyshanalyysin perusteella merkittävimmät markkinariskit pankkitoiminnassa ovat koko taseen korkoriski ja valuuttariski. Luottoriskimarginaalien yleinen nousu vaikuttaa toisaalta pidemmällä aikavälillä positiivisesti saamistodistusten ja luottokannan keskimarginaaliin, mutta vastaavasti negatiivisesti varainhankintakustannukseen. Osakkeet ja pääomarahastot on luokiteltu myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, joten niiden arvonmuutokset kirjautuvat tuloslaskelman sijasta omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Johdannaissiiketoiminta

Tilinpäätöksen liitetiedoissa on esitetty johdannaissopimukset käyttötarkoituksen mukaan eriteltynä.

Johdannaissiiketoiminta kasvoi vuoden 2008 aikana. Kappalemääräisesti tarkasteltuna koronvaihtosopimusten ja korko-optioiden kannat kasvoivat yli 20 %. Loppuvuodesta alkanut korkojen lasku on hidastanut korko-optioiden myyntiä. Liiketoiminnan kasvun seurauksena johdannaissopimusten luottovasta-arvot kasvoivat 1 miljardista eurosta 2 miljardiin euroon. Lisäksi monet asiakkaat olivat suojauneet korkotason nousua vastaan, joten korkotason loppuvuodesta alkanut lasku osaltaan johti myös luottovasta-arvojen kasvuun.

Johdannaissiiketoiminnan markkinariskipositiot pidettiin koko vuoden maltillisella tasolla. Asiakkaiden kiinnostus johdannaisten käyttöön on kasvanut ja johdannaistuotteiden valikoima on monipuolistunut. Johdannaisiin liittyvien riskien hallintaa kehitetään jatkuvasti. Johdannaiskaupankäynnin vastapuoliriskin pienentämiseksi on allekirjoitettu CSA-vakuussopimukset (Credit Support Annex -sopimus) merkittävimpien vastapuolten kanssa.

VARAINHOIDON RISKIASEMA

Sijoitusmarkkinoiden heikentynyt markkinatilanne laski varainhoidon hallinnoimia varoja, mikä osaltaan heijastui varainhoidon palkkiotuottojen kertymään. Muilta osin varainhoidon riskiasema säilyi hyvänä.

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2008 lopussa oli 608 miljoonaa euroa (613) eli suhteessa maksutuottoihin 66 % (72). Rahoitusmarkkinaturbulenssi heikensi sijoitusten arvoja ja sitä kautta vakavaraisuutta. Vakavaraisuuden vahvistamiseksi Pohjola Vakuutus Oy laski liikkeelle 50 miljoonan euron pääomalainan ja Pohjola Pankki Oyj pääomitti vahinkovakuutusyhtiöitä yhteensä 65 miljoonalla eurolla.

Hallitus on vahvistanut vahinkovakuutuksen tavoitteeksi A luottoluokituksen. Moody's nosti joulukuussa Pohjolan vahinkovakuutusliiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön Pohjola Vakuutus Oy:n luokituksen tasolta A2 tasolle A1. Moody'sin mukaan luokituksen muutos heijastaa Pohjola Vakuutuksen ja Pohjola Pankin onnistunutta integraatiota. Standard & Poors'in antama luottokelpoisuusluokitus Pohjola Vakuutus Oy:lle on A+ (12/2008).

Vakuutusriskiasema

Vahinkovakuutuksen jälleenvakuutus on hoidettu keskitetysti. Riskikohtaisten jälleenvakuutusten omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5 miljoonaa euroa ja katastrofijälleenvakuutuksen 5 miljoonaa euroa. Kumulaatiosuojaa antavan katastrofijälleenvakuutuksen kapasiteetti on 80 miljoonaa euroa.

Liiketoiminnan normaali vaihtelu aiheuttaa tuloksen ja oman pääoman vaihtelua. Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta omaan pääomaan.

<i>Riskimuuttuja</i>	<i>Kokonaismäärä 31.12.2008, milj. e</i>	<i>Muutos riski- muuttujassa</i>	<i>Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen</i>	<i>Vaikutus omaan pää- omaan, milj. e</i>
Vakuutuskanta tai maksutuotto	923	kasvaa 1 %	paranee 1 %-yksikköä	9
Korvauskulujen kasvaminen	-643	kasvaa 1 %	heikkenee 1 %-yksikköä	-6
Suurvahinko yli 5 milj. e		1 kappale	heikkenee 1 %-yksikköä	-5
Henkilöstökulut	-111	kasvaa 8 %	heikkenee 1 %-yksikköä	-9
Toimintokohtaiset kulut *)	-254	kasvaa 4 %	heikkenee 1 %-yksikköä	-10

*) Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus vaihtelevat vuosittain. Vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta suurvahinkojen korvausmeno selittää merkittävän osuuden. Vuoden 2008 aikana sattuneiden suurten ja keskisuurten vahinkojen määrä oli 204 kappaletta (229) ja niiden omalla vastuulla oleva korvausmeno yhteensä 84 miljoonaa euroa (101).

Vahinkovakuutuksen vastuuvelasta suuri osa on eläkevastuita, joiden määrään vaikuttaa arvioitu kuolevuus, inflaatio sekä käytetty diskonttauskorko. Oheisessa taulukossa on esitetty vastuuvelan herkkyys arvioitavien suureiden suhteen.

<i>Riskimuuttuja</i>	<i>Muutos riskimuuttujassa</i>	<i>Vaikutus omaan pääomaan, milj. e</i>
Inflaatio	+ 0,25 %-yksikköä	-3
Elinikä	+ 1 vuotta	-29
Diskonttokorko	- 0,1 %-yksikköä	-15

Diskontattu vastuovelka oli 1 268 miljoonaa euroa (1 244). Se on diskontattu käyttäen 3,5 % (3,5) korkoa ja sen duraatio on 11,9 vuotta (11,7). Muu osa vastuuvastausta 848 miljoonaa euroa (773) on diskonttaamatonta ja sen duraatio on 2,4 vuotta (2,2).

Sijoitusriskiasema

Vahinkovakuutuksen sijoituskanta oli vuoden 2008 lopussa 2 415 (2 511) miljoonaa euroa eli hieman pienempi kuin vuotta aiemmin. Sijoituskanta sisältää sekä vastuuvelan että vakavaraisuuspääoman katteena olevat sijoitukset. Sijoitussalkusta joukkolainojen osuus oli 70 % (69) ja listattujen osakkeiden ja pääomasijoitusten osuus 8 % (16). Osakkeiden osuutta laskettiin vuoden jälkimmäisellä puoliskolla ja rahamarkkinasijoitusten osuutta kasvatettiin.

Vahinkovakuutuksen sijoituskannan allokaatiojakauma, milj. e

Allokaatiojakauma	Käypä arvo 31.12.2008, milj. e	%	Käypä arvo 31.12.2007, milj. e	%
Rahamarkkinat	279	12	51	2
Joukkolainat ja korkorahastot	1 690	70	1 722	69
Osakkeet ja pääomasijoitukset	190	8	413	16
Vaihtoehtoiset sijoitukset	111	5	188	7
Kiinteistöt	145	6	138	5
Yhteensä	2 415	100	2 511	100

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus S&P:n luokituksen mukaan oli AA- eli vastaava kuin vuotta aiemmin (AA-). Korkosalkun jäljellä oleva keskimääräinen juoksu-aika oli 6,6 vuotta ja duraatio oli 4,3 vuotta (3,8). Korkosalkun juokseva korko vuodenvaihteessa oli 5,3 % (4,8).

Vahinkovakuutuksen korkosalkun maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2008, milj. e

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	38	121	76	61	94	216	607	33 %
Aa1-Aa3	108	100	114	14	27	23	386	21 %
A1-A3	38	188	161	46	39	85	556	30 %
Baa1-Baa3	31	71	84	9	4	7	206	11 %
Ba1 tai alempi	35	24	10	7	5	10	92	5 %
Sisäisesti luokiteltu	4	6	4	3	0	1	18	1 %
Yhteensä	254	512	449	139	170	342	1 865	100 %

Vahinkovakuutuksen avoin valuuttapositio oli 60 miljoonaa euroa (101) eli hieman yli kaksi prosenttia sijoituskannasta. Valuuttariskiä on suojattu aktiivisesti valuuttajohdannaisilla.

Osakekurssien voimakas lasku ja luottoriskimarginaalien leveneminen vaikuttivat Vahinkovakuutustoiminnan sijoitussalkun tuottoon, joka oli käyvän arvoin -167 miljoonaa euroa (122) eli -7,0 % (4,8) mikä on selvästi alle pitkän aikavälin tuotto-odotuksen. Sijoitussalkun riskiasemaa on alennettu suojaamalla osakeriskiä osakejohdannaisilla.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu sijoitusriskien herkkyyttä ja niiden vaikutusta omaan pääomaan:

Vahinkovakuutus	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
			31.12.2008	31.12.2007
Joukkolainat ja korkorahastot 1)	korko	1 %-yksikköä	82	69
Osakkeet 2)	markkina-arvo	20 %-yksikköä	33	78
Pääomarahastot ja noteeraamattomat osakkeet	markkina-arvo	20 %-yksikköä	18	23
Raaka-aineet	markkina-arvo	20 %-yksikköä	2	5
Kiinteistöt	markkina-arvo	10 %-yksikköä	15	14
Valuutta	valuutan arvo	20 %-yksikköä	12	20
Luottoriskipreemio 3)	riskimarginaali	0,1 %-yksikköä	3	4
Johdannaiset	volatiliteetti	20%-yksikköä	0	0

- 1) Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset
 2) Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset
 3) Sisältää jvk-lainat ja rahamarkkinasijoitukset pois lukien kehittyneiden valtioiden liikkeellelaskemat jvk-lainat

KONSERNITOIMINTOJEN RISKIASEMA

Luottoriskiasema

Konsernitoimintojen kokonaisvastuut olivat vuoden 2008 lopussa 13,8 miljardia euroa ja ne muodostuivat maksuvalmiusreservistä sekä saamisista osuuspankeilta. Vastuut olivat lähes kokonaan investointitason vastapuolilta.

OP-Pohjola-ryhmän keskusrahallaitoksena toimivalle Pohjola Pankille osuuspankit ja OPK tytäryhtiöineen ovat merkittävä asiakasryhmä. Osuuspankkien ja OPK:n vastuut laskivat vuoden aikana 0,6 miljardia euroa eli noin 10 %, mikä johtui yleisötalletusten kasvusta osuuspankeissa. Luottokelpoisuudeltaan osuuspankkien ja OPK:n vastuut ovat investointitasoa.

Konsernitoiminnoissa ylläpidetään OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden turvaamiseksi maksuvalmiusreserviä. Maksuvalmiusreservien määrä oli 9,8 miljardia euroa (5,7). Varat on sijoitettu lähinnä hyvän luottoluokituksen omaaviin valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemiin saamistodistuksiin sekä arvopaperistettuihin saamisiin.

Maksuvalmiusreserviin luettavat rahoitusvarat tase-erittäin 31.12.2008, milj. e

Milj.e	31.12.2008	31.12.2007
Käteiset varat	2 258	446
Lyhytaikaiset saamistodistukset	2 191	1 581
Pitkäaikaiset saamistodistukset:		
Kaupankäynnin rahoitusvarat	1 269	638
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	43	2 481
Myytavissä olevat rahoitusvarat	56	603
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	1 103	
Lainat ja muut saamiset	2 916	
Maksuvalmiusreservit yhteensä	9 835	5 749

Maksuvalmiusreserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2008

Maksuvalmiusreservien maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2008, milj. e

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	2 564	724	707	287	385	180	4 847	49,3
Aa1-Aa3	2 140	937	370	109	17	2	3 576	36,4
A1-A3	188	169	211	0	55	0	622	6,3
Baa1-Baa3	314	66	19	3	0	0	402	4,1
Ba1 tai alempi	0	1	0	19	0	0	20	0,2
Sisäisesti luokiteltu	31	159	146	21	11	0	368	3,7
Yhteensä	5 237	2 056	1 454	439	468	182	9 835	100,0

Maksuvalmiusreservien keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika oli 2,4 vuotta. Sisäisesti luokitellut rahoitusvarat muodostuvat lähinnä suomalaisten yritysten ja yhteisöjen liikkeeseen laskemista joukkovelkakirjalainoista.

Markkinariskiasema

Maailmanlaajuisen rahoituskriisin kärjistyminen ja likviditeetin kuihtuminen markkinoilla levensi luottoriskimarginaalit ennätysmäiselle tasolle syyskuun puolenvälin jälkeen. Rahoitusmarkkinoiden myllerryksen vuoksi joillakin rahoitusinstrumenteilla ei enää käyty kauppaa tai niiden markkinat olivat joko vakavassa kriisissä tai keskeyttäneet toimintansa. Tämän seurauksena taseessa olevien omaisuuserien arvostaminen käypään arvoon luotettavasti muodostui ongelmaksi. Euroopan Yhteisöjen komissio julkaisi 15.10.2008 asetuksen (EY) N:o 1004/2008, jonka mukaisesti kansainvälisen tilinpäätösstandardin IAS 39:n luokittelu- ja arvostamismääräyksiä muutettiin. Annetun asetuksen perusteella, Pohjola Pankki luokitteli 1.7.2008 alkaen maksuvalmiusreservissä olevia saamistodistuksia uudelleen sellaisiin taseen luokkiin, joissa omaisuuserät voidaan käsitellä hankintamenon määräisinä. Uudelleen luokittelun periaatteet ja tulosvaikutukset on esitetty liitetiedossa 23.

Kaupankäynnin rahoitusvarojen ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen osalta arvomuutokset on kirjattu tuloslaskelmaan ja myytävissä olevien rahoitusvarojen osalta käyvän arvon rahastoon omaan pääomaan.

Luottoriskimarginaalien nopea leveneminen aiheutti konsernitoiminnoissa 74 miljoonan euron (-54) negatiivisen arvomuutoksen maksuvalmiusreserveihin luettavien käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien sekä myytävissä olevien saamistodistusten markkinahinta-arvostuksen kautta. Tästä 62 miljoonaa euroa kohdistui tulokseen ja 12 miljoonaa euroa käyvän arvon rahastoon. Maksuvalmiusreservin uudelleen luokituksen jälkeen luottoriskimarginaalien leveneminen ei aiheuta enää negatiivista arvomuutosta, mutta rahoituskriisin siirtyminen reaalityönteon puolelle on kasvattanut arvonalentumisriskiä saamistodistuksissa. Vuoden viimeisellä neljänneksellä maksuvalmiusreservistä kirjattiin arvonalentumisia saamistodistuksista 9 miljoonaa euroa.

Konsernitoimintojen nettoluottotappioiden määrä oli 12 miljoonaa euroa.

Osake- ja pääomasijoitusrahastojen markkina-arvo vuoden lopussa oli 43 miljoonaa euroa (44), josta pääomasijoitusrahastot sijoituslupauksineen muodostivat 34 miljoonaa euroa (30). Kiinteistöömistyksiin sitoutunut pääoma oli vuoden 2008 lopussa 24 miljoonaa euroa (27), josta omassa käytössä olevien kiinteistöjen osuus oli 2 (3) miljoonaa euroa. Tämän lisäksi kiinteistösihtijöistä oli 2 miljoonaa euroa (10).

Markkinariskin herkkyyssanalyysi

Konsernitoiminnot, milj. e	Riskiparametri	Muutos	31.12.2008	31.12.2007
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	11	15
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	20 %-yksikköä	0	0
Luottoriskipreemio *)	Luottoriskimarginaali	0,1 %-yksikköä	0	10
Hintariski				
Osakesalkku	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	2	3
Pääomarahastot	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	7	6
Kiinteistöriski	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	2	3

Herkkyyssluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

*) Luottoriskipreemio on laskettu maksuvalmiusreserviin sisältyvistä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista ja myytävissä olevista saamistodistuksista.

LUOTTOKELPOISUUSLUOKITUKSET

Pohjola Pankin luottoluokitukset ovat seuraavat:

Luokituslaitos	Lyhytaikainen varainhankinta	Pitkäaikainen varainhankinta
Standard & Poor's	A-1+	AA-
Moody's	P-1	Aa1
Fitch	F1+	AA-

Luottokelpoisuuden näkymät ovat vakaat kaikilta luokituslaitoksilta.

OSAKKEET JA OSAKKEENOMISTAJAT

Pohjola Pankki Oyj:n osakkeet jakautuvat A- ja K-sarjoihin. A-osakkeet ovat vapaasti luovutettavissa olevia ja Helsingin Pörssissä kaupankäynnin kohteena osakkeita. K-osakkeita voivat sen sijaan omistaa vain OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat yhteisöt. Osakesarjoilla on muitakin eroja: Yhtiökokouksessa A-osake oikeuttaa äänestämään yhdellä ja K-osake viidellä äänellä. Lisäksi A-osakkeet oikeuttavat vuotuisen voitonjakoon, joka on osakkeelta vähintään kolme senttiä K-sarjan osakkeille maksettavaa osinkoa korkeampi. Vuoden 2008 lopussa osakkeita oli yhteensä runsaat 203 miljoonaa kappaletta eli sama määrä kuin vuotta aikaisemmin. A-osakkeiden osuus kaikista osakkeista oli 78,5 % eli 159,6 miljoonaa kappaletta.

Pohjola Pankki Oyj:n yhtiöjärjestykseen sisältyvän muuntolausekkeen mukaisia muuntoja K-osakkeista A-osakkeiksi ei tehty vuonna 2008.

Pohjola Pankki Oyj:n omistuksessa ei vuoden lopussa omia osakkeita, eikä yhtiökokous ole antanut valtuutusta omien osakkeiden hankkimiseksi.

Pohjola Pankki Oyj:lla oli vuoden lopussa 30 592 rekisteröityä osakkeenomistajaa. Määrä oli 320 suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Vuoden lopussa 29 079 yksityishenkilöä omisti yhtiön osakkeita.

Suurin yksittäinen osakkeenomistaja oli yhtiön emoyhteisö OP-Keskus osk (OPK), jonka osuus kaikista osakkeista oli 29,9 % ja äänistä 57,0 %. Hallintarekisteröityjen osakkeiden osuus laski edellisen vuoden lopun 18,0 %:sta 17,4 %:iin.

Yhtiön osakekurssi laski vuodessa 27 %, samalla kun Helsingin Pörssin painorajoitettu indeksi (OMX Helsinki CAP) laski 50 %. Vuonna 2008 Pohjolan osake kehittyi Helsingin Pörssin suurista suomalaisyhtiöistä parhaiten. Vuoden lopussa osakkeen hinta oli 9,75 euroa, kun se vuotta

aikaisemmin oli 13,07 euroa. Vuoden ylin kurssi oli 14,05 euroa ja alin 7,77 euroa. Osakkeiden kappalemääräinen vaihto laski edellisen vuoden 147 miljoonasta 119 miljoonaan.

Osakeomistusten jakautumista koskevat tiedot on esitetty emoyhtiön liitetiedossa 39. Osakekohtaisten tunnuslukujen aikasarjat on esitetty sivulla 27. Osakeomistusten jakautumista samoin kuin A-osakkeen kurssikehitystä ja vaihtoa on lisäksi selvitetty vuosikatsauksessa.

VARSINAISEN YHTIÖKOKOUKSEN PÄÄTÖKSIÄ

Pohjola Pankki Oyj:n varsinainen yhtiökokous 27.3.2008 vahvisti vuoden 2007 tilinpäätöksen, myönsi tilivelvollisille vastuuvapauden ja päätti jakaa osinkoa 0,65 euroa A-sarjan osakkeelta ja 0,62 euroa K-sarjan osakkeelta. Hallituksen jäsenten lukumääräksi vahvistettiin kahdeksan. Tämän lisäksi yhtiökokous hyväksyi hallituksen ehdotuksen yhtiöjärjestyksen muutokseksi.

Tilintarkastajiksi valittiin KHT-yhteisö KPMG Oy Ab, ilmoittamanaaan päävastuullisena tilintarkastajana Sixten Nyman, KHT, ja Raimo Saarikivi, KHT.

HALLINNOINTI

Yhtiön hallitukseen valittiin seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka toimitusjohtaja Merja Auvinen, rahoitusneuvos Eino Halonen, varatoimitusjohtaja Simo Kauppi, professori Satu Lähteenmäki, toimitusjohtaja Markku Vesterinen ja diplomi-insinööri Tom von Weymarn. Valituista Markku Vesterinen ei ole aikaisemmin kuulunut yhtiön hallitukseen.

Hallitukseen kuuluvat edellä mainittujen henkilöiden lisäksi yhtiöjärjestyksen mukaisesti puheenjohtajana yhtiön emoyhteisön OP-Keskus osk:n (OPK) johtokunnan puheenjohtaja, pääjohtaja Reijo Karhinen ja varapuheenjohtajana OPK:n johtokunnan varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja Tony Vepsäläinen.

Pohjola Pankki Oyj:n (Pohjola) varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen 27.3.2008 pidetyssä hallituksen järjestäytymiskokouksessa valittiin hallituksen valiokuntien jäsenet.

Palkitsemisvaliokunnan jäsenet ovat: pääjohtaja Reijo Karhinen (puheenjohtaja), toimitusjohtaja Tony Vepsäläinen (varapuheenjohtaja) ja professori Satu Lähteenmäki.

Riskienhallintavaliokunnan jäsenet ovat: toimitusjohtaja Tony Vepsäläinen (puheenjohtaja), varatoimitusjohtaja Simo Kauppi (varapuheenjohtaja) ja rahoitusneuvos Eino Halonen.

Tarkastusvaliokunnan jäsenet ovat: diplomi-insinööri Tom von Weymarn (puheenjohtaja), toimitusjohtaja Merja Auvinen (varapuheenjohtaja) ja toimitusjohtaja Markku Vesterinen.

Hallitus on arvioinut jäsentensä riippumattomuuden ja todennut, että Satu Lähteenmäki ja Tom von Weymarn ovat riippumattomia sekä yhtiöstä että sen merkittävistä osakkeenomistajista.

Pohjola Pankki Oyj:n hallitus päätti konsernin uudesta organisaatiosta 6.5.2008. Konserni organisoitiin kolmeen liiketoimintasegmenttiin ja konsernitoimintoihin. Liiketoimintasegmentit ovat pankkitoiminta, varainhoito ja vahinkovakuutustoiminta.

Pankkitoiminnasta vastaavaksi toiminnonjohtajaksi ja konsernin johtoryhmän jäseneksi nimitettiin VTM Reima Rytsölä. Hän toimi aikaisemmin Yrityspankki-liiketoiminta-alueen johtajana. Varainhoidosta vastaavaksi toiminnonjohtajaksi nimitettiin KTM Mikko Koskimies, joka on konsernin johtoryhmän jäsen ja toimi aikaisemmin Varainhoito-liiketoiminta-alueen johtajana. Vahinkovakuutuksesta vastaavana toiminnonjohtajana jatkaa DI Tomi Yli-Kyyny. Hän jatkaa myös Pohjola Vakuutus Oy:n toimitusjohtajana.

Konsernitoimintoihin kuuluvat Talous ja rahoitus, Riskienhallinta, Viestintä ja Henkilöstöpalvelut. Talous- ja rahoitusjohtaja (CFO) KTM Ilkka Salosen uudeksi täsmennetyksi vastuualueeksi päätettiin talous, aktuaaritoimi, yrityssuunnittelu, keskuspankki ja varainhallinta sekä

sijoittajasuhteet. Hän toimi 1.6.2008 alkaen myös toimitusjohtajan sijaisena. Konsernin johtoryhmän jäseneksi nimitettiin riskienhallintajohtaja (CRO) KTM, eMBA Jouko Pölönen, vastuualueenaan riskienhallinta. Pölönen raportoi toimitusjohtajalle.

Konsernin varatoimitusjohtajana ja toimitusjohtajan sijaisena toiminut Timo Ritakallio siirtyi toisen työnantajan palvelukseen 1.8.2008 alkaen.

Pohjola Vakuutus Oy uudisti organisaatiotaan 1.1.2009 alkaen vastaamaan paremmin sen nykyistä liiketoimintamallia. Muutoksen yhteydessä yhtiön yritysasiakkaista vastaava johtaja ja Pohjola Pankki Oyj:n konsernin johtoryhmän jäsen Helena Walldén pyysi 23.9.2008 eroa yhtiön palveluksesta. Walldénin toimitusuhde yhtiöön päättyi keväällä 2009.

Pohjola Pankin talous- ja rahoitusjohtaja Ilkka Salonen erosi yhtiön palveluksesta 31.12.2008. Uudeksi talous- ja rahoitusjohtajaksi nimitettiin 1.1.2009 alkaen Jouko Pölönen.

Muutosten jälkeen konsernin johtoryhmään kuuluvat puheenjohtajana toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen sekä jäsenenä Mikko Koskimies, Jouko Pölönen, Reima Rytölä ja Tomi Yli-Kyyny.

ULKOIMAISET EDUSTUSTOT JA SIVUKONTTORIT

Pohjola Pankki Oyj:llä on edustustot Pietarissa ja Tallinnassa. Ulkomaisia sivukonttoreita ei ole. Lisäksi Pohjola Pankki Oyj:llä on vahinkovakuutusliiketoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Pohjola Pankki Oyj:n tytäryhtiöllä Pohjola Financellalla on rahoitusyhtiötoimintaa harjoittava tytäryhtiö Virossa ja sivuliikkeet Latviassa ja Liettuassa.

YHTEISVASTUU

Pohjola Pankki Oyj on OP-Pohjola-ryhmän yhteistyömalliin perustuvan OP-Keskus osk:n (OPK) tytäryhtiö. OPK tytäryhtiöineen ja sen 227 jäsenosuuspankkia muodostavat yhteenliittymän. Yhteistyömallissa OP-Pohjola-ryhmän voimavarat turvaavat kaikkien jäsenpankkien toiminnan, sillä osuuspankkilain (Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista) mukaisesti OPK ja sen jäsenluottolaitokset ovat yhteisvastuussa niistä toistensa veloista ja sitoumuksista, joita ei saada suoritetuksi OPK:n tai jäsenluottolaitoksen varoista. Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden johdosta siten, ettei sen toimintaa voida saada turvatuksi, yhteenliittymän keskusyhteisöllä OPK:lla on oikeus periä jäsenluottolaitoksilta ylimääräisiä maksuja niiden viimeksi vahvistettujen taseiden mukaisessa suhteessa.

OPK:lla on velvollisuus antaa jäsenluottolaitoksille ohjeita niiden toiminnasta maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskien hallinnan turvaamiseksi. Lisäksi OPK:lla on velvollisuus antaa ohjeita noudatettavista laskentaperiaatteista ja valvoa jäsenluottolaitosten toimintaa. Valvontatehtävää tukevat sisäisen tarkastuksen jatkuvat tarkastukset.

TALLETUS- JA SIOITTAJASUOJA

Talletussuojarahastolain mukaan talletuspankkien on kuuluttava talletussuojarahastoon. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina, ja talletussuojarahastosta korvataan tallettajien saamiset OP-Pohjola-ryhmän jäsenpankeilta enintään 50 000 euroon asti. OP-Pohjola-ryhmässä talletuspankkeja ovat osuuspankit, Pohjola Pankki Oyj, Helsingin OP Pankki Oyj ja OP-Kotipankki Oyj.

Pohjola Pankki Oyj kuuluu sijoittajien korvausrahastoon. Korvausrahasto turvaa sijoittajien riidattomien ja eräänntyneiden saamisten suorituksen silloin, kun sijoituspalveluyritys tai luottolaitos ei pysty muun kuin tilapäisen maksukyvyttömyyden vuoksi maksamaan sijoittajien saamia tietyn määräajan kuluessa. Sijoittajalle maksetaan 90 % hänen saamisistaan kuitenkin enintään 20 000 euroon saakka. Rahasto ei korvaa osakekurssien laskusta tai vääristä sijoituspäätöksistä johtuvia tappioita. Korvausrahasto korvaa vain ei-ammattimaisten sijoittajien saamia.

KATSauskauden jälkeiset tapahtumat

Pohjola-konsernin riskienhallintajohtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi 2.3.2009 alkaen on nimitetty DI Petri Viertiö (46). Viertiö raportoi Pohjola-konsernin toimitusjohtajalle Mikael Silvennoiselle.

Finanssivalvonta (Fiva) antoi 16.1.2009 kannanoton ensisijaisiin omiin varoihin luettavien pääomalainojen enimmäismäärästä. Kannanotolla laajennettiin omiin varoihin luettavien hybridi-instrumenttien enimmäismäärää. Kannanotto vastaa niitä periaatteita ja ehtoja, jotka on sisällytetty vireillä olevaan vakavaraisuuslaskentaa koskevien direktiivien muutokseen.

Vakavaraisuusdirektiivejä koskevassa muutosehdotuksessa rajoitetaan hybridi-instrumenttien enimmäismääriä niiden laadun perusteella enintään 50 %:iin. Tämän 50 %:n ylärajan lisäksi on erityyppisille hybrideille vielä omat ylärajansa. 15 %:n enimmäisraja on hybrideillä, joiden ehdot sisältävät kohtuullisen kannustimen takaisin maksuun. Tällainen kannustin voi olla esimerkiksi koronnosto aikaisintaan 10 vuoden kuluttua liikkeeseenlaskusta. 35 %:n enimmäisraja on hybrideillä, joiden ehdot eivät sisällä kannustinta. 50 %:n enimmäisraja on hybrideillä, jotka voidaan vaihtaa oman pääoman eräksi. Kaikkien hybridien takaisinmaksu on mahdollista aikaisintaan 5 vuoden kuluttua hybridin liikkeeseenlaskusta. Fivan kannanotto lisää ensisijaisiin omiin varoihin luettavien pääomalainojen käyttömahdollisuuksia Pohjola-konsernissa 1,4 miljardia euroa vuoden 2008 loppuun verrattuna.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta esitteli 27.1.2009 puoltamansa toimenpiteet ja ehdot koskien Suomen valtion valtiontakausta pankkien varainhankinnalle ja valtion pääomasijoitusta pankkeihin. Esityksen perusteella voisi OP-Pohjola-ryhmä ja Pohjola Pankki Oyj sen keskusrahallaitoksena halutessaan hyödyntää valtiontakausta varainhankinnassaan yhteensä 10 miljardin euron edestä. Valtion pääomasijoituksia voitaisiin haluttaessa hyödyntää OP-Pohjola-ryhmässä yhteensä noin 770 miljoonaa euroa, josta Pohjolassa noin 260 miljoonaa euroa.

Pohjola-konsernin hallitus päätti 12.2.2009 kokouksessaan aloittaa omien varojen vahvistamiseen tähtäävät toimenpiteet. Päätöksen mukaan pääomien vahvistaminen olisi mahdollista toteuttaa hallitukselle haettavan osakeantivaltuutuksen perusteella yhtiön nykyisille osakkeenomistajille tarjottavalla noin 300 miljoonan euron osakeannilla kevään 2009 aikana. Suunniteltu osakeanti nostaisi toteutuessaan Pohjolan Tier 1 -vakavaraisuustason ennen siirtymäsäännösten huomioon ottamista 11,9 %:iin (pro forma vuoden 2008 lopussa). Pohjola-konsernin vakavaraisuus on vahva. Pohjolan päämääränä on kuitenkin edelleen vahvistaa vakavaraisuuttaan turvatakseen asiakasyritysten rahoitusmahdollisuudet tilanteessa, jossa rahoituksen saatavuus on merkittävästi vaikeutunut ja monet ulkomaiset toimijat ovat vetäytyneet Suomen markkinoilta.

Pohjola Pankki Oyj:n hallitus on päättänyt yhtiön varsinaisen yhtiökokouksen järjestettäväksi perjantaina 27.3.2009 kello 14.00. Kokous pidetään Messukeskuksessa Helsingissä. Kutsu yhtiökokoukseen ja hallituksen ehdotukset julkaistaan yhtiötiedotteena 2.3.2009, minkä jälkeen kutsu julkaistaan Helsingin Sanomissa, Hufvudstadsbladetissa ja Kauppalehdessä. Aineisto on tämän jälkeen nähtävillä myös yhtiön internet-verkkosivuilla www.pohjola.fi.

Vuoden 2009 näkymät

Kansainvälisen talouden näkymät ovat heikentyneet nopeasti. Yhdysvallat ja keskeiset EU-maat ovat jo ajautuneet taantumaan ja myös Suomen talouden odotetaan ajautuvan taantumaan vuonna 2009. Kokonaistuotannon, viennin ja investointien supistumisen odotetaan hidastavan luottokannan kasvua vuodesta 2008 ja lisäävän yritysten maksuhäiriöiden ja konkurssien määrää sekä työttömyyttä. Keskuspankkien ja valtioiden odotetaan jatkavan elvytystoimenpiteitä, joiden seurauksena rahoitusmarkkinoiden toimivuuden ja rahoituksen saatavuuden arvioidaan paranevan vuoden 2008 viimeiseen neljännekseen verrattuna. Valtioiden, rahoituslaitosten ja yritysten velkaantumisen arvioidaan kuitenkin heijastuvan eri toimijoiden luottokelpoisuusluokituksiin. Kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla vallitsevan epävarmuuden odotetaan jatkuvan ja pitävän keskimääräisiä luottoriskimarginaaleja viime vuosien keskimääräistä tasoa korkeammalla. Myös pääomamarkkinoilla epävarmuuden odotetaan jatkuvan, mikä pitää luottoriski-, osake-, korko-, valuutta- ja raaka-ainemarkkinoiden hintavaihtelut korkealla.

Suhdannenäkymien perusteella pankkitoiminnan luotto- ja takauskannan kasvun arvioidaan hidastuvan vuodesta 2008 ja yritysluottojen keskimarginaalien nousevan. Yritysten maksuhäiriöiden, ongelmasaamisten ja arvonalennusten määrän arvioidaan nousevan vuodesta 2008 luottosalkun nykyisestä hyvästä laadusta huolimatta, mutta näiden määrää on vaikea ennakoita. Pankkitoiminnan vuoden 2009 tuloskehityksen suurimmat epävarmuustekijät liittyvät luottosalkun tulevien arvonalennusten määrään.

Rahamarkkinarahastoista siirtyi vuonna 2008 varallisuutta talletustileille ja osakemarkkinat laskivat voimakkaasti. Tämän seurauksena varainhoidon hallinnoitavat varat laskivat. Vuoden 2009 varainhoidon hallinnoitavien asiakasvarojen määrän ei enää odoteta laskevan vuonna 2008 nähdyllä tavalla. Varainhoidon hallinnoitavien asiakasvarojen määrään vaikuttavat muun muassa korkokehitys ja sijoitusmarkkinan toiminta. Varainhoidon vuoden 2009 tulos ennen veroja on suurelta osin riippuvainen hallinnoitavien asiakasvarojen määrästä sekä sijoitustoiminnan menestykseen sidottujen palkkioiden toteutumisesta.

Suhdannenäkymien heikkenemisestä huolimatta vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot kasvoivat 8 % vuonna 2008. Vakuutusmaksutuottojen kasvun arvioidaan vuonna 2009 olevan edelleen markkinoita nopeampaa keskittäjäasiakkuuksien kasvuun perustuen, mutta jäävän vuoden 2008 kasvua alhaisemmaksi erityisesti yritysasiakkaiden osalta. Taantuma on historiallisesti hidastanut vahinkovakuutuksen korvauskulujen kasvua. Vahinkovakuutuksen operatiivisen yhdistetyn kulusuhteen vuonna 2009 arvioidaan olevan vaihteluvälissä 90–95 %, mikäli suurvahinkoja ei tule merkittävästi enemmän kuin vuonna 2008. Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan pitkän aikavälin tuotto-odotus on 5,4 %. Sijoitustoiminnan tuotot vuonna 2008 olivat -7,0 % ja vuoden 2009 tuotot riippuvat pitkälti sijoitusmarkkinoiden kehityksestä.

Konsernitoimintojen vuoden 2009 tuloksen vaihtelua pienentää vuoden 2008 jälkimmäisellä puoliskolla toteutettu maksuvalmiusreserveihin luettujen pitkäaikaisten saamistodistusten uudelleenluokittelu. Konsernitoimintojen tulokseen keskeisimmin vaikuttavat tekijät ovat maksuvalmiusreserveistä syntyvä korkokate ja maksuvalmiusreservin saamistodistuksiin mahdollisesti tehtävät tulosvaikutteiset arvonmuutokset.

Suhdannenäkymiin ja toimintaympäristöön liittyvä epävarmuus on suuri. Lähiajan tulevaisuudennäkymien toteutumisen merkittävimmät riskit liittyvät luottoriskimarginaalien, korkojen, osakekurssien, arvonalentumisten ja varainhankintakustannusten kehitykseen sekä liiketoiminnan yleiseen toimintaympäristöön. Konsernin johdolla ei ole vaikutusmahdollisuuksia liiketoiminnan yleiseen toimintaympäristöön. Johto voi kuitenkin vaikuttaa korkomuutosten ja osakemarkkinoiden vaikutuksiin sijoitus- ja kaupankäyntitoiminnassa sijoituskohteiden valinnalla ja hajauttamalla riskit sekä huolehtimalla henkilöstön ammattitaidosta ja tehokkaasta riskienhallinnasta. Lisäksi johto voi vaikuttaa asiakaskohtaisen riskin valintaan ja hinnoitteluun ja sen seurauksena konsernin tulokseen.

Kaikki tässä katsauksessa esitetyt arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen konsernin ja sen eri toimintojen talouden kehityksestä ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

LIIKETOIMINTOJEN TULOKSET

Pohjola-konsernin organisaatio uudistettiin toukokuussa ja konsernin taloudellinen raportointi esitetään uuden toimintamallin mukaisena. Konserni organisoitiin aiemman kahden liiketoimintasegmentin sijasta kolmeen liiketoimintasegmenttiin ja konsernitoimintoihin. Liiketoimintasegmentit ovat pankkitoiminta, varainhoito ja vahinkovakuutustoiminta.

<i>Taloudelliset tavoitteet ja avainluvut</i>	<i>1-12/ 2008</i>	<i>1-12/ 2007</i>	<i>Tavoite 2010</i>
Konserni			
Tulos ennen veroja, milj. e	119	288	
Tulos ennen veroja käyvin arvoin, milj. e	-133	234	
Oman pääoman tuotto, %	-5,6	9,3	15,0
Ensisijaisten omien varojen vakavaraisuussuhde, %	9,4	10,7	>8,5
Pankkitoiminta			
Tulos ennen veroja, milj. e	105	136	
Operatiivinen oman pääoman tuotto, %	10,1	15,1	> 14
Operatiivinen kulujen suhde tuottoihin, %	46,4	39,6	< 40
Varainhoito			
Tulos ennen veroja	17	21	
Operatiivinen kulujen suhde tuottoihin, %	56,8	50,9	< 50
Vahinkovakuutustoiminta			
Tulos ennen veroja, milj. e	55	181	
Tulos ennen veroja käyvin arvoin, milj. e	-171	142	
Operatiivinen oman pääoman tuotto, %	-20,3	25,2	> 20
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	91,5	93,8	92
Operatiivinen liikekulusuhde, %	21,9	21,2	< 20
Solvenssisuhde, %	66	72	70

Tarkemmat segmenttikohtaiset tiedot on esitetty tilinpäätöksessä.

PANKKITOIMINTA

Pankkitoimintaan kuuluvat Yrityspankki, Pääomamarkkinat ja Baltian pankkitoiminta.

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 105 miljoonaa euroa (136). Luottokanta kasvoi 2,2 miljardia euroa eli 23 % ja oli vuoden lopussa 11,6 miljardia euroa (9,4). Euromääräisten yritysluottojen markkinaosuus oli vuoden 2008 lopussa 19,0 % (17,3). Yritysluottokannan keskimääräinen marginaalitaso nousi edellisen vuoden lopusta 0,13 %-yksikköä ja oli 0,94 %.

Operatiivinen oman pääoman tuotto oli 10,1 % (15,1) ja kulujen suhde tuottoihin 46,4 % (39,6).

Haasteellisesta toimintaympäristöstä huolimatta pankkitoiminnan perusliiketoiminta kehittyi myönteisesti. Luottokanta kasvoi voimakkaasti lähes koko vuoden ja sen keskimarginaalit nousivat erityisesti loppuvuonna. Maksuliikkeessä ja kassanhallinnassa saatiin uusia merkittäviä asiakkuuksia. Johdannaisten asiakaskaupankäynti lisääntyi. Markkina-asema yritys- ja investointipankkina vahvistui strategian mukaisesti.

Talouden kasvaneen epävarmuuden ja markkinalikviditeetin heikkenemisen seurauksena trading-toiminnan tulos pieneni erityisesti vuoden jälkipuoliskolla. Pankkitoiminnan tulosta heikensivät myös saamisten arvonalentumisten kasvu sekä Lehman Brothers Inc:n johdannaissaamisista kirjattu 7 miljoonan euron luottotappio.

Pääosin luottokannan kasvusta ja marginaalien noususta johtuen korkokate kasvoi 28 % ja oli 158 miljoonaa euroa (124).

Finanssikriisin heijastuttua myös reaalityönteeseen saamisten arvonalentumiset lisääntyivät vuoden jälkipuoliskolla. Ne olivat nettomääräisesti 18 miljoonaa euroa (1).

Pankkitoiminnan nettopalkkiotuotot pysyivät vuoden 2007 tasolla ja olivat 63 miljoonaa euroa. Luottoihin ja takauksiin liittyvät palkkiotuotot kasvoivat yhteensä 5 miljoonaa euroa. Johdannaisliiketoiminnan palkkiotuotot kasvoivat vajaat 4 miljoonaa euroa. Arvopapereiden välityksestä ja liikkeeseenlaskusta kertyneet palkkiot sen sijaan pienenevät 8 miljoonaa euroa.

Finanssikriisin seurauksena luottoriskimarginaalit levenivät voimakkaasti ja markkinalikviditeetti hiipui. Kaupankäynnin nettotuotot jäivät 20 miljoonaa euroa negatiivisiksi, kun ne edellisenä vuonna olivat 18 miljoonaa euroa positiiviset.

Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 28 miljoonaa euroon (19). Lisäyksestä 8 miljoonaa euroa kertyi leasingtoiminnan tuottojen kasvusta.

Kulut kasvoivat 106 miljoonaa euroon (90). Pankkitoiminnan henkilöstön määrä kasvoi 63 henkilöllä, josta 34 henkilöä tuli Baltian pankkitoimintaan. Henkilöstökulut kasvoivat miljoonaa euroa. Henkilöstökulujen osuus liiketoiminnan kaikista kuluista oli 37 % (42). Atk-kulut ja poistot kasvoivat yhteensä lähes 13 miljoonaa euroa. Tämä johtui pääosin vahvasta panostuksesta järjestelmien kehittämiseen sekä leasingpoistojen 7 miljoonan euron kasvusta.

K-rahoituksen kaupan myötä Pohjola käynnisti rahoitusyhtiötoiminnan Baltiassa. Painopiste vuonna 2008 oli toimintojen integroinnissa ja prosessien yhtenäistämässä.

VARAINHOITO

Varainhoidon tulos ennen veroja vuonna 2008 oli 17 miljoonaa euroa (21). Palkkiotuotot olivat 9 % pienemmät kuin edellisenä vuonna. Tuottojen lasku johtui hallinnoitavien asiakasvarojen laskusta. Kulut kasvoivat 4 % 29 miljoonaa euroon (28).

Operatiivisten kulujen suhde tuottoihin oli 57 % (51).

Rahamarkkinarahastojen lunastuksista ja osakemarkkinoiden laskusta johtuen hallinnoitavat asiakasvarat laskivat katsauskauden lopussa 25,3 miljardiin euroon (31,5). Hallinnoitavat varat laskivat vuoden aikana yhteensä 6,2 miljardia euroa. Hallinnoitavista asiakasvaroista instituutioasiakkaiden varojen osuus oli 16,0 miljardia euroa (17,5), OP-rahastojen osuus 8,5 miljardia euroa (13,1) ja Pohjola Privaten osuus 0,7 miljardia euroa (0,9).

Valtion Eläkerahasto (VER) ulkoisti koko sijoitussalkkunsaa hallintopalvelun ja järjestelmähallinnan Pohjola Varainhoidolle, joka voitti palvelusta keväällä järjestetyn tarjouskilpailun.

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Tulos

Tulos ennen veroja oli 55 miljoonaa euroa (181).

Vakuutustekninen kate ennen aineettomien hyödykkeiden poistoja oli 78 miljoonaa euroa (86). Operatiivinen kate parani merkittävästi. Vertailuvuonna laskuperustemuutokset purkivat aiempien vuosien varauksia nettomääräisesti 32 miljoonaa euroa ja paransivat vakuutusteknistä katetta. Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 59 miljoonaa euroa (161). Vertailuvuoden tuloksessa muihin tuottoihin sisältyi 6 miljoonan euron myyntivoitto alusvakuuttamisen myynnistä.

Operatiivinen oman pääoman tuotto oli -20,3 % (25,2)

Vakuutustoiminta

Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 8 % 923 miljoonaan euroon (850). Kasvu on ollut markkinoita nopeampaa, joten markkina-aseman arvioidaan vahvistuneen.

Henkilöasiakkaat-liiketoiminta-alueella osuuspankkiyhteistyöhön pohjautuva kasvu jatkuu vahvana. Etuasiakastalouksien määrä kasvoi 34 387 taloudella eli lähes 10 %. Henkilöasiakkaiden vertailukelpoiset vakuutusmaksutuotot kasvoivat 12 % ja olivat 380 miljoonaa euroa. Kasvu oli vahvaa kaikissa vakuutuslajeissa.

Yritysassiakkaat-liiketoiminta-alueella vakuutusmaksutuotot olivat 485 miljoonaa euroa ja vertailukelpoinen kasvu 5 %. Tuotot kasvoivat kaikissa päälajeissa lukuun ottamatta lakisääteistä tapaturmavakuutusta, jossa tuotot laskivat omavastuisten vakuutusten hyvän vahinkokehityksen takia.

Baltian maksutuotot kasvoivat 4 % 58 miljoonaan euroon. Baltiassa kasvu hidastui talouden taantumien takia. Virossa tuotot laskivat 7 % myyntikanavien uudelleenjärjestelyyn liittyen.

Korvauskulujen kasvu oli maltillinen, vaikka vakuutuskannan voimakas kasvu lisäsi vahinkojen määrää. Korvauskulut (pl. korvausten hoitokulut) olivat 583 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat vertailuvuoden laskuperustemuutoksista oikaistuna 3 %. Riskisuhde oli 63,4 (66,3). Kehitys erityisesti vakavissa liikenne- ja työtapaturmahahingoissa oli suotuisa ja eläkevastuiden kasvu jäi vertailuvuotta pienemmäksi. Korvaustoiminnan tehokkuus ja onnistunut kumppanuuksien hyödyntäminen esimerkiksi nopean hoitoonohjauksen ja kustannuskontrollin avulla tuki suotuisaa kehitystä. Vuoden alusta suurten ja keskisuurten vahinkojen määrä oli 204 kappaletta (229) ja niiden omalla vastuulla oleva korvausmeno yhteensä 84 miljoonaa euroa (101).

Liikekulut ja korvausten hoitokulut kasvoivat 262 miljoonaan euroon (235). Kuluja kasvattivat myynnin kustannusten lisäksi tietojärjestelmien kehittämiseen liittyvät kulut ja ICT-käyttöpalvelujen järjestelmäintegraatioon liittyvä 5 miljoonan euron kertaluonteinen kustannus. Toimintakulusuhde oli 28,4 (27,5).

Vahvan kasvun jatkuminen ja suotuisa vahinkokehitys kasvattivat operatiivista laskuperustemuutoksista oikaistua vakuutusteknistä katetta. Vakuutustekninen kannattavuus parani saavuttaen strategiassa asetetun tavoitetason. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 91,5 (93,8).

Sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitusten käypä arvo oli joulukuun lopussa 2,4 miljardia euroa (2,5). Tästä osakkeiden ja pääomarahastosijoitusten osuus oli 8 % (16), joukkolainojen ja korkorahastojen osuus 70 % (69), rahamarkkinainstrumenttien osuus 12 % (2) ja muiden sijoitusten osuus 11 % (12).

Markkinatilanteesta johtuen sijoitustoiminnan tulos oli vertailuvuotta merkittävästi heikompi. Tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 59 miljoonaa euroa (161). Sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvoon olivat -167 miljoonaa euroa (122). Sijoitusten tuotto käyvin arvoon oli -7,0 % (4,8)

KONSERNITOIMINNOT

Konsernitoimintoihin kuuluvat Talous ja rahoitus, Riskienhallinta, Viestintä ja Henkilöstöpalvelut.

Tulos ennen veroja oli 58 miljoonaa euroa tappiollinen (-50). Tulosta heikensi Lehman Brothers Holdings Inc:n joukkolainasaamisesta kirjattu 9 miljoonan euron arvonalentuminen ja johdannaissaamisesta kirjattu 3 miljoonan euron luottotappio sekä maksuvalmiusreservien 62 miljoonan euron negatiiviset arvomuutokset (-54).

OP-Asuntoluottopankin asema OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankkien rahoittajana vahvistui, ja sen toukokuussa liikkeeseen laskema miljardin euron määräinen kiinteistövakuudellinen joukkovelkakirjalaina myytiin eurooppalaisille sijoittajille hyvällä menestyksellä. Kiinteistöluottopankin roolin vahvistumisen ja OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankkien talletusten kasvun vuoksi vähittäispankkien rahoituksen tarve Pohjola Pankki Oyj:stä väheni. Joulukuun lopussa Pohjola Pankki Oyj:n nettovelat vähittäispankeille olivat 0,2 miljardia euroa. Vuotta aikaisemmin Pohjola Pankin nettosaamiset olivat 2,3 miljardia euroa.

Luottokannan kasvu rahoitettiin pääosin velkamarkkinoilta ja maksuvalmiusasemaa vahvistettiin tammi–joulukuun aikana yhteensä 1,4 miljardin pitkäaikaisella varainhankinnalla. Kasvun varmistamiseksi myös pääomia vahvistettiin. Maaliskuussa laskettiin liikkeeseen alempiin toissijaisiin omiin varoihin luettava 170 miljoonan euron debentuurilaina, joka erääntyy vuonna 2018 ja joulukuussa 100 miljoonan euron debentuurilaina, joka erääntyy vuonna 2013. Yleiseen liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä oli 16,6 miljardia euroa (12,9). Pohjola Pankki Oyj laski kesäkuussa liikkeeseen 50 miljoonan euron pääomalainan, jonka kokonaisuudessaan merkitsi OP-Keskus osk.

Vertailuvuoden tulosta rasitti välimiesoikeuden määräämä sopimussakko Nooa Säästöpankin osakassopimusriidassa. Tämän vaikutus oli 10 miljoonaa euroa.

POHJOLA PANKKI OYJ:N HALLITUKSEN ESITYS YHTIÖN JAKOKELPOISTEN VAROJEN KÄSITTELEMISESTÄ

Pohjola Pankki Oyj:n oma pääoma 31.12.2008 oli 1 179 797 040,77 euroa, josta jakokelpoinen oma pääoma oli 64 397 653,06 euroa.

Yhtiökokouksen käytettävissä on

	Euroa
tilivuoden 2008 voitto	14 813 456,74
edellisten tilikausien voitto ja vapaat rahastot	48 035 379,96
vähennettynä negatiivisella käyvän arvon rahastolla	23 449 472,31
eli yhteensä	-21 900 655,95
	64 397 653,06

Yhtiön voitonjakokelpoisia varoja ehdotetaan jaettavaksi osinkona yhtiön osakkeenomistajille

A-sarjan 159 564 128 osakkeelle 0,23 euroa eli 36 699 749,44 euroa ja K-sarjan 43 786 772 osakkeelle 0,20 euroa eli 8 757 354,40 euroa, joten osingonjaon yhteismääräksi ehdotetaan 45 457 103,84 euroa.

Osingonjakoon ehdotetaan käytettäväksi tilivuoden 2008 voitto 14 813 456,74 euroa kokonaisuudessaan ja edellisten tilikausien voitosta 30 643 647,10 euroa. Yhtiön jakokelpoiseen omaan pääomaan jää tällöin 18 940 549,19 euroa. Pohjola Pankki Oyj:llä on taseessaan vapaaehtoisia varauksia 380 miljoonaa euroa, joita purkamalla jakokelpoisten varojen määrää voidaan lisätä 281 miljoonaa euroa.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päätyksen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

Hallitus ehdottaa, että osinko maksetaan osakkeenomistajille, jotka täsmäytyspäivänä 1.4.2009 on merkitty Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön omistajaluetteloon ja että osinko maksetaan arvo-osuusjärjestelmässä 9.4.2009.

**TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ
KUVAAVAT JA OSAKEKOHTAISET
TUNNUSLUVUT**

	2004	2005	2006	2007	2008
Oman pääoman tuotto (ROE), %	13,9	19,8	9,5	11,5	5,0
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin (ROE), %		22,3	9,5	9,3	-5,6
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,7	1,4	0,8	0,9	0,3
Omavaraisuusaste, %	4,7	8,8	7,6	7,2	5,1
Henkilöstö keskimäärin	1 246	1 668	3 030	3 006	2 986
Kulujen osuus tuotoista, %	51	58	65	60	76

Konsernin osakekohtaiset tunnusluvut

	2004	2005	2006	2007	2008
Tulos/osake (EPS), euro					
A-osake	0,86	1,96	0,90	1,04	0,44
K-osake	0,85	1,95	0,89	1,03	0,41
Tulos/osake (EPS) laimennettu, euro					
A-osake	0,84	1,95	0,90	1,04	0,44
K-osake	0,83	1,93	0,89	1,03	0,41
Tulos/osake (EPS) käyvin arvoin	-	2,22	0,89	0,85	-0,48
Oma pääoma/osake, euro	6,15	8,76	8,99	9,19	8,07
Osinko/osake, euro	0,41	0,59	0,64	0,64	0,22*
Osinko/tulos, %	47,5	30,3	72,0	61,7	51,4*
Efektiivinen osinkotuotto, % (Pohjola A)	5,1	5,1	5,1	5,0	2,4*
Hinta/voitto -suhde (P/E)	9,5	6,1	14,2	12,5	22,4
Osakkeen kurssikehitys (Pohjola A)					
keskikurssi, euro	7,31	10,19	12,84	13,71	11,33
alin kurssi, euro	6,21	8,09	11,10	11,93	7,77
ylin kurssi, euro	8,39	12,34	14,91	15,28	14,05
vuoden lopun kurssi, euro	8,11	11,86	12,70	13,07	9,75
Osakekannan markkina-arvo (Pohjola A), milj.e	791,4	1 864,0	2 024,0	2 085,5	1 555,8
Osakkeiden vaihto (Pohjola A), 1 000 kpl	55 304	79 279	103 973	147 303	118 771
% osakekannasta	57,5	74,8	65,8	92,3	74,4
Osakkeiden lukumäärä (kaikki)					
keskimäärin tilikaudella, kpl	124 552 885	136 048 529	202 043 534	203 350 900	203 350 900
tilikauden lopussa, kpl	126 009 771	201 176 960	203 350 900	203 350 900	203 350 900

OKOn osakeannin ja 23.11.2005 kaupparekisteriin merkityn osakepääoman korotuksen johdosta osakekohtaiset tunnusluvut on oikaistu takautuvasti osakeantikertoimella.

* Hallituksen ehdotus: 0,23 euroa A-sarjan osakkeelle ja 0,20 euroa K-sarjan osakkeelle.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Oman pääoman tuotto (ROE) %

Tilikauden voitto / Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin %

Tilikauden voitto + käyvän arvon rahaston muutos verojen jälkeen /

Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Koko pääoman tuotto (ROA) %

Tilikauden voitto/ Taseen loppusumma keskimäärin (tilikauden alun ja lopun keskiarvo) x100

Omavaraisuusaste, %

Oma pääoma / Taseen loppusumma x 100

Kulujen osuus tuotoista, %

Henkilöstökulut + muut hallintokulut + liiketoiminnan muut kulut /

(Korkokate + vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot + palkkiotuottojen ja -kulujen netto + kaupankäynnin nettotuotot + sijoitustoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot) x 100

Tulos / osake (EPS)

Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta / Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin tilikauden aikana

Tulos/osake (EPS) laimennettu

Nimittäjä on osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin tilikauden aikana plus se määrä osakkeita, joka saadaan, mikäli kaikki optiot vaihdetaan osakkeiksi. Summasta vähennetään kaikkien optioiden vaihdolla saatavien osakkeiden lukumäärä kerrottuna osakkeen merkintähinnalla ja jaettuna osakkeen tilikauden keskikurssilla.

Tulos / osake (EPS) käyvin arvoin

(Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta + käyvän arvon rahaston muutos) /

Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin tilikauden aikana

Oma pääoma / osake

Oma pääoma / Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä

Osinko/osake

Tilikaudelta jaettava osinko / Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä

Osinko/tulos, %

Osakekohtainen osinko / Osakekohtainen tulos x 100

Efekttiivinen osinkotuotto, %

(Osinko/osake) / Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi x 100

Hinta/voitto -suhde (P/E)

Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi / Tulos/osake

Keskikurssi

Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto / Osakkeiden vaihto, kpl

Osakekannan markkina-arvo

Osakkeiden lukumäärä x tilinpäätöspäivän viimeinen kaupantekokurssi

Vakavaraisuus, %

Omat varat / Riskipainotetut erät x 100

Tier 1 vakavaraisuus, %

Ensisijaiset omat varat / Riskipainotetut erät x 100

VAHINKOVAKUUTUKSEN TUNNUSLUVUT

Vahinkovakuutustoiminnan tunnusluvut on laskettu Vakuutusvalvontaviraston määräysten mukaisesti käyttäen pohjana soveltuvin osin vastaavia IFRS-tietoja. Tunnuslukujen laskennassa käytetään Vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua)

Korvaukset ja korvausten hoitokulut / Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Liikekulusuhde

Liikekulut + poistot/oikaisu yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä / Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Riskisuhde (ilman perustekorkokulua)

Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut / Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Toimintakulusuhde

Liikekulut ja korvausten selvittelykulut / Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua)

Vahinkosuhte + liikekulusuhde
Riskisuhde + toimintakulusuhde

OPERATIIVISET TUNNUSLUVUT**Operatiivinen oman pääoman tuotto, %**

Pankkitoiminta:

(+ Tilikauden voitto

+ Käyvän arvon rahaston muutos verojen jälkeen) /

(+ 7 % riskipainotetuista sitoumuksista

- liiketoiminnolle allokoituiden pääomalaisten (kauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Vahinkovakuutustoiminta:

(+ Tilikauden voitto

+ Vahinkovakuutustoiminnan hankinnassa syntyneiden

aineettomien hyödykkeiden ja liikearvon poistot ja alaskirjaukset ja niiden verovaikutus

+ Käyvän arvon rahaston muutos verojen jälkeen) /

(+ 70 %:n solvenssisuhde

- liiketoiminnolle allokoituiden pääomalaisten (kauden alun ja lopun keskiarvo) tai viranomaisten asettama minimipääomavaade, jos se on suurempi) x 100

Operatiivinen kulu/tuotto -suhde

(+ Henkilöstökulut

+ Muut hallintokulut

+ Liiketoiminnan Muut kulut pl. Pohjolan hankinnassa syntyneiden aineettomien hyödykkeiden ja liikearvon poistot) /

(+ Korkokate

+ Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

+ Palkkiotuottojen ja -kulujen netto

+ Kaupankäynnin nettotuotot

+ Sijoitustoiminnan nettotuotot

+ Liiketoiminnan muut tuotot) x 100

Operatiivinen vahinkosuhde

Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset/

Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto) x 100

Operatiivinen liikekulusuhde

Liikekulut / Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde

Vahinkosuhde + operatiivinen liikekulusuhde

KONSERNITILINPÄÄTÖS, IFRS

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Konsernin tuloslaskelma

Milj. e	Viite	2008	2007
		Yhteensä	Yhteensä
Korkotuotot	4	3 153	2 234
Korkokulut	4	2 979	2 119
Korkokate ennen arvonalentumisia		174	115
Saamisten arvonalentumiset	5	28	1
Korkokate arvonalentumisten jälkeen		146	114
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	6	353	433
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	7	108	115
Kaupankäynnin nettotuotot	8	-81	-34
Sijoitustoiminnan nettotuotot	9	6	28
Liiketoiminnan muut tuotot	10	56	71
Tuotot yhteensä		589	728
Henkilöstökulut	11	178	166
Muut hallintokulut	12	144	145
Liiketoiminnan muut kulut	13	149	129
Kulut yhteensä		470	440
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		0	0
Tulos ennen veroja		119	288
Tuloverot	14	31	76
Tilikauden voitto		89	212
Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta		89	212
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta		0	0
Yhteensä		88	212
Tulos / osake (EPS) laimentamaton, eur			
A-osake	15	0,44	1,04
K-osake	15	0,41	1,03

Konsernitase

Milj. e	Viite	31.12.2008	31.12.2007
Käteiset varat	16	2 260	448
Saamiset luottolaitoksilta	17	6 644	5 217
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	18		
Kaupankäynnin rahoitusvarat		3 213	2 220
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat		43	2 481
Johdannaissopimukset	19	1 486	528
Saamiset asiakkailta	20	12 279	9 288
Vahinkovakuutustoiminnan varat	21	2 745	2 809
Sijoitusomaisuus	22	1 285	725
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	24	2	2
Aineettomat hyödykkeet	25	987	999
Aineelliset hyödykkeet	26	127	97
Muut varat	27	1 281	1 090
Verosaamiset	28	98	18
Varat yhteensä		32 448	25 922
Velat luottolaitoksille	29	3 643	2 739
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	30		
Kaupankäynnin rahoitusvelat		138	52
Johdannaissopimukset	31	1 644	548
Velat asiakkaille	32	3 508	2 738
Vahinkovakuutustoiminnan velat	33	2 238	2 140
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	34	16 425	12 856
Varaukset ja muut velat	35	1 522	1 659
Verovelat	36	368	371
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	37	1 322	950
Velat yhteensä		30 808	24 053
Oma pääoma	38		
Emoyhtiön omistajien osuus			
Osakepääoma		428	428
Rahastot		615	757
Kertyneet voittovarot		597	685
Vähemmistön osuus		0	0
Oma pääoma yhteensä		1 640	1 869
Velat ja oma pääoma yhteensä		32 448	25 922

Konsernin rahavirtalaskelma

Milj. e	2008	2007
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden voitto	88	212
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	225	111
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-3 775	-2 100
Saamiset luottolaitoksilta	689	384
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	-746	81
Johdannaissopimukset	-75	-62
Saamiset asiakkailta	-2 171	-1 430
Vahinkokuutustoiminnan varat	-226	-79
Sijoitusomaisuus	-994	-506
Muut varat	-251	-488
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	1 594	1 860
Velat luottolaitoksille	725	348
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvelat	86	52
Johdannaissopimukset	106	66
Velat asiakkaille	773	745
Vahinkovakuutustoiminnan velat	68	0
Varaukset ja muut velat	-164	650
Maksetut tuloverot	-38	-55
Saadut osingot	33	70
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-1 872	98
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	-161	
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	0	
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	-51	-10
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	9	12
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-32	-19
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	6	20
B. Investointien rahavirta yhteensä	-230	2
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	505	153
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-132	-126
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	45 207	29 383
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-41 622	-29 777
Maksetut osingot	-131	-131
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	3 828	-498
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	1 726	-397
Rahavarat tilikauden alussa	710	1 107
Rahavarat tilikauden lopussa	2 435	710
Saadut korot	3 536	2 040
Maksetut korot	-2 862	-1 919
Kauden voittoon tehdyt oikaisut		
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Saamisten arvonalentumiset	29	4
Vahinkovakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	85	48
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	56	55
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-31	-46
Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutos	5	-13
Suunnitelman mukaiset poistot	69	61
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	0	0
Muut	11	7
Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-1	-4
Myyntitappiot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus		-1
Oikaisut yhteensä	225	111
Rahavarat		
Käteiset varat *	2 264	460
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	172	250
Yhteensä	2 435	710

* Josta vahinkovakuutustoiminnan käteisiä varoja 4 miljoonaa euroa (12).

Konsernin oman pääoman muutoslaskelma

Milj. e	Pohjola-konsernin omistajille kuuluva oma pääoma						Oma pääoma yhteensä
	Osake-pääoma	Muunto-erot	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voitto-varat	Vähemmis-tön osuus	
Oma pääoma 1.1.2007	428	0	47	747	607	0	1 828
Myytavissä olevat rahoitusvarat							
Arvostusvoitot ja -tappiot			-48				-48
Tuloslaskelmaan siirretty osuus			-6				-6
Laskennalliset verot			14				14
Muuntoerot ulkomaisista yksiköistä		0			0		0
Kauden voitto					212	0	212
Kauden tuotot ja kulut yhteensä			-40		212	0	172
Maksetut osingot					-131		-131
A-osakkeelle					-104		-104
K-osakkeelle					-27		-27
Rahastosiirrot				4	-4		
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet					0		0
Oma pääoma 31.12.2007	428	0	7	750	685	0	1 869

Milj. e	Pohjola-konsernin omistajille kuuluva oma pääoma						Oma pääoma yhteensä
	Osake-pääoma	Muunto-erot	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voitto-varat	Vähemmis-tön osuus	
Oma pääoma 1.1.2008	428	0	7	750	685	0	1 869
Myytavissä olevat rahoitusvarat							
Arvostusvoitot ja -tappiot			-270				-270
Tuloslaskelmaan siirretty osuus			18				18
Laskennalliset verot			65				65
Muuntoerot ulkomaisista yksiköistä		0			0		0
Kauden voitto					89	0	88
Kauden tuotot ja kulut yhteensä		0	-187		88	0	-98
Maksetut osingot					-104		-104
A-osakkeelle					-27		-27
K-osakkeelle					-27		-27
Rahastosiirrot				45	-45		
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet					0		0
Oma pääoma 31.12.2008	428	0	-180	795	597	0	1 640

SEGMENTTIKOHTAISET TIEDOT

Pohjola-konserni siirtyi soveltamaan IFRS 8 Toimintasegmentit -standardia vuoden 2008 alusta alkaen. Standardin lähtökohtana on taloudellinen informaatio, jota toiminnasta vastaava päättäjä säännöllisesti seuraa. Segmenttikohtaisissa tiedoissa annetaan markkinoille olennaisilta osin samat tiedot ja tunnusluvut kuin mitä hallitukselle ja konsernin johdolle raportoidaan kuukausittain. Vertailutiedot on muutettu uuden standardin mukaisiksi.

Pohjola-konserni on organisoitu kolmeen liiketoimintasegmenttiin; pankkitoiminta, varainhoito ja vahinkovakuutus sekä konsernitoimintoihin, jotka yhdessä muodostavat konsernin toimintasegmentit. Pohjola Pankki Oyj:n hallitus on konsernin toiminnasta vastaava päättäjä, joka osoittaa resurssit toimintasegmenteille ja arvioi niiden tuloksellisuutta.

Aiemmin IAS 14 mukaan raportoidut segmentit olivat yritys pankki, pääomamarkkinat, keskuspankki, varainhallinta, varainhoito, vahinkovakuutustoiminta ja muu toiminta. Segmenteistä annettiin tuloslaskelman ja taseen keskeiset ja standardin edellyttämät tiedot.

Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenteille kohdistetaan ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden katsotaan välittömästi kuuluvan tai olevan järkevällä perusteella niille kohdistettavissa. Konsernitoiminnoissa esitetään ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei kohdisteta liiketoimintasegmenteille. Konsernin sisäiset siirtohinnot perustuvat markkinahintoihin. Investointeina esitetään aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintamenot.

Pankkitoimintaan kohdistetaan pääomaa 7 % riskipainotetuista sitoumuksista.

Varainhoidon pääomat muodostuvat segmenttiin kuuluvien yhtiöiden omasta pääomasta lisätynä yrityskaupoissa syntyneillä aineettomien hyödykkeiden ja liikearvon määrällä.

Vahinkovakuutustoimintaan kohdistetaan pääomaa 70 % vakuutusmaksutuotoista lisätynä liiketoiminnan hankinnassa syntyneiden aineettomien hyödykkeiden ja liikearvon määrällä kuitenkin vähintään viranomaisten asettama minimipääomavaade.

Kun lasketaan liiketoimintojen operatiivista oman pääoman tuottoa, tuloksessa ei huomioida Pohjola-kaupassa syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistoja. Operatiivista omaa pääomaa laskettaessa liiketoiminnoille kohdistetusta pääomasta vähennetään Pohjolan hankinnassa syntyneet aineettomat hyödykkeet ja liikearvot sekä liiketoiminnoille näiden sitoman pääoman mukaisessa suhteessa kohdistettavat emoyhtiön pääomalainat sekä Tier 2 -lainat.

Pankkitoiminta

Pohjolan pankkitoiminta tarjoaa ratkaisuja yritysten ja yhteisöjen rahoitus- ja taloudenhallintatarpeisiin. Pankkitoiminnan liiketoiminta-alueet ovat Yrityspankkitoiminta, Pääomamarkkinat ja Baltian pankkitoiminta.

Yrityspankki tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille rahoitus- ja kassanhallintapalveluja sekä ulkomaankaupan rahoituspalveluja. Se myöntää luottoja, takauksia sekä saatava- ja kohdevakuudellista rahoitusta. Tuotot muodostuvat pääosin luotonannon marginaaleista sekä rahoituksen järjestämisestä ja maksuliikkeen hoitamisesta saaduista palkkiotuotoista. Luotonannon korkokate ei ole herkkä korkotason muutoksille, koska luotonanto rahoitetaan markkinaehtoisesti.

Pääomamarkkinat-liiketoiminta-alueen palvelutarjontaan kuuluvat velkaemissioiden järjestäminen, corporate finance -palvelut, custody-, osake-, valuutta-, rahamarkkina- ja johdannaistuotteet sekä sijoitustutkimus. Pääomamarkkinat toteuttaa kansainvälisillä markkinoilla sekä asiakkaidensa että pankin omia toimeksiantoja. Lisäksi se on aktiivinen toimija kansainvälisillä johdannaismarkkinoilla, euroalueen valtioiden joukkolainamarkkinoilla sekä yritysainamarkkinoilla. Asiakkaat ovat suomalaisia ja kansainvälisiä yrityksiä ja yhteisöjä. Toiminnan tuotot muodostuvat nettopalkkiotuotoista sekä trading-toiminnan tuotoista.

Baltian pankkitoiminta tarjoaa rahoitusyhtiötuotteita Virossa, Latviassa ja Liettuassa.

Varainhoito

Varainhoito-liiketoiminnon muodostavat Pohjola Varainhoito Oy, Pohjola Private Equity Funds Oy, Pohjola Kiinteistösijoitus Oy, Pohjola Capital Partners Oy, SPEF I Oy sekä SMF I Oy.

Pohjola Varainhoito Oy tarjoaa suomalaisille instituutioille ja varakkaille yksityishenkilöille täyden valtakirjan salkunhoitoon ja konsultatiiviseen salkunhoitoon perustuvia varainhoitopalveluja. Lisäksi OP-Rahastoyhtiö Oy:n rahastojen salkunhoito on pääosin keskitetty Pohjola Varainhoitoon. Laajan oman salkunhoidon lisäksi Pohjola Varainhoidolla on 19 kansainvälistä yhteistyökumppania, joiden rahastovalikoimasta löytyy rahastoja sekä instituutio- että private-asiakkaiden tarpeisiin.

Pohjola Private Equity Funds Oy tarjoaa pääomasijoitusrahastopalveluja kotimaisille ja ulkomaisille instituutioasiakkaille. Yhtiön tuotteita ovat yksilöidyt pääomarahastopalvelut sekä rahastojen rahastot. Pohjola Kiinteistösijoitus Oy on keskittynyt kiinteistösijoittamiseen Suomessa sekä kiinteistö pääomarahastojen valintaan kansainvälisillä markkinoilla. Pohjola Capital Partners Oy on pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö.

Liiketoiminnon tuotot muodostuivat pääosin omaisuudenhoitopalkkioista.

Vahinkovakuutustoiminta

Vahinkovakuutustoimintaa harjoitetaan Suomessa kolmessa yhtiössä. Pohjola Vakuutus on yleisvahinkovakuutusyhtiö, A-Vakuutus on keskittynyt ammattiliikenteen vahinkovakuuttamiseen ja Eurooppalainen matkavakuuttamiseen. Baltiassa vahinkovakuutustoiminta on paikallisissa Seesam-tytäryhtiöissä.

Vahinkovakuutustoiminnan tuotteisiin kuuluvat yritys- ja henkilöasiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Kotimaan palveluverkosto myy lisäksi yrityksille OP-Pohjola-ryhmän henki- ja eläkevakuutuksia ja Ilmarisen työeläkevakuutuksia sekä hoitaa Suomi-yhtiön ja Ilmarisen asiakaspalvelua. Lisäksi palkkiotuottoja kertyy eräiden lakisääteisten maksujen hoidosta ja riskienhallintapalveluista.

Vahinkovakuutuksen liikevoitto muodostuu vakuutusteknisestä katteesta ja sijoitustoiminnan tuotoista. Vakuutustekninen kate syntyy, kun vakuutusmaksutuotosta vähennetään korvaus- ja liikekulut. Vakuutustoiminnan kannattavuuden tärkein mittari on yhdistetty kulusuhde, joka kertoo korvaus- ja liikekulujen suhteen vakuutusmaksutuottoihin. Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tehtävänä on sijoittaa vastuuelan ja oman pääoman katteena olevat varat turvallisesti, tuottavasti ja riskit riittävästi hajauttaen.

Konsernitoiminnot

Konsernitoimintoihin on keskitetty konsernia ja sen liiketoimintaa tukevat toiminnot; talous ja rahoitus, riskienhallinta, henkilöstö ja viestintä.

Konsernitoimintojen vastuulla on OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankkien ja Pohjola-konsernin rahoituksen ja maksuvalmiuden hallinta. Se vastaa myös ryhmän tukkuvarainhankinnasta.

Konsernitoiminnoissa esitetään lisäksi ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu liiketoimintasegmenteille. Konsernin verot kohdistetaan kokonaisuudessaan konsernitoimintoihin.

Eliminoinnit

Liiketoimintojen väliset eliminoinnit esitetään eliminoinnit-sarakkeessa.

Segmenttikohtaiset tiedot						
Tulos tammi-joulukuu Milj. e	Pankkitoiminta		Varainhoito		Vahinkovakuutus	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Korkokate	158	124	-2	-3	-11	-7
Saamisten arvonalentumiset	18	1				
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	140	123	-2	-3	-11	-7
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot					352	435
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	63	64	46	51	5	6
Kaupankäynnin nettotuotot	-20	18				
Sijoitustoiminnan nettotuotot	0	1	0	0		
Liiketoiminnan muut tuotot	28	19	2	1	15	30
Nettotuotot yhteensä	211	225	46	50	360	464
Henkilöstökulut	39	38	17	16	111	103
IT-kulut	20	15	3	3	11	10
Poistot yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä			3	3	33	33
Muut poistot ja arvonalentumiset	24	16	1	1	6	3
Muut kulut	24	21	6	6	144	133
Kulut yhteensä	106	90	29	28	306	284
Tulos ennen veroja	105	136	17	21	55	181
Käyvän arvon rahaston muutos	-2	-1			-226	-38
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	103	135	17	21	-171	143
Henkilömäärä	613	549	154	154	2 018	2 247
Investoinnit, milj. e	4	5	1	2	13	9

Tulos tammi-joulukuu Milj. e	Konsernitoiminnot		Eliminoinnit		Konserni yhteensä	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Korkokate	25	-2	4	3	174	115
Saamisten arvonalentumiset	10				28	1
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	15	-2	4	3	146	114
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot		-2	2	1	353	433
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	0	0	-6	-5	108	115
Kaupankäynnin nettotuotot	-61	-52	0		-81	-34
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	27			6	28
Liiketoiminnan muut tuotot	21	34	-8	-14	56	71
Nettotuotot yhteensä	-19	4	-9	-15	589	728
Henkilöstökulut	11	9			178	166
IT-kulut	12	16	0	-1	46	43
Poistot yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä					36	36
Muut poistot ja arvonalentumiset	2	4			33	25
Muut kulut	14	24	-9	-14	178	170
Kulut yhteensä	39	53	-9	-15	470	440
Tulos ennen veroja	-58	-50	0	0	119	288
Käyvän arvon rahaston muutos	-25	-15			-252	-54
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	-83	-64			-133	234
Henkilömäärä	129	108			2 913	3 058
Investoinnit, milj. e	3	4			21	19
Tulos / osake, e					0,44	1,04
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %					-5,6	9,3

Tase Milj. e	Pankkitoiminta		Varainhoito		Vahinkovakuutus	
	31.12.2008	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2007
Saamiset asiakkailta	11 776	9 253				
Saamiset luottolaitoksilta	423	270	7	6		
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	1 128	1 352				
Vahinkovakuutustoiminnan varat					2 798	2 842
Sijoitusomaisuus	2	25	21	23	0	0
Sijoitukset osakkuusyrityksissä					2	2
Muut varat	2 224	1 486	127	134	854	875
Varat yhteensä	15 553	12 385	154	163	3 654	3 719
Velat asiakkaille	1 070	462				
Velat luottolaitoksille	590	261			0	
Vahinkovakuutustoiminnan velat					2 238	2 140
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat						
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla					50	
Muut velat	2 010	1 578	14	17	52	100
Velat yhteensä	3 671	2 301	14	17	2 340	2 241
Oma pääoma						

Tase Milj. e	Konsernitoiminnot		Eliminoinnit		Konserni yhteensä	
	31.12.2008	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2007
Saamiset asiakkailta	749	48	-247	-13	12 279	9 288
Saamiset luottolaitoksilta	6 258	5 409	-43	-19	6 644	5 665
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	2 127	3 349			3 255	4 701
Vahinkovakuutustoiminnan varat			-53	-33	2 745	2 809
Sijoitusomaisuus	1 270	685	-8	-8	1 285	725
Sijoitukset osakkuusyrityksissä					2	2
Muut varat	3 041	301	-8	-63	6 238	2 732
Varat yhteensä	13 446	9 792	-358	-137	32 448	25 922
Velat asiakkaille	2 483	2 324	-45	-48	3 508	2 738
Velat luottolaitoksille	3 304	2 480	-251	-2	3 643	2 739
Vahinkovakuutustoiminnan velat					2 238	2 140
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 481	12 879	-56	-24	16 425	12 856
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 272	950			1 322	950
Muut velat	1 603	998	-7	-63	3 672	2 630
Velat yhteensä	25 142	19 631	-358	-137	30 808	24 053
Oma pääoma					1 640	1 869
Vakavaraisuussuhde, %					11,7	11,2
Tier I -vakavaraisuus, %					9,4	10,7

Pankkitoiminta	Nettotuotot		Tulos ennen veroja	
	2008	2007	2008	2007
Yrityspankki	172	163	99	103
Pääomamarkkinat	36	63	9	33
Baltian pankkitoiminta	3	0	-3	-1
Yhteensä	211	225	105	136
	2008	2007		
Operatiivinen oman pääoman tuotto p.a., %	10,1	15,1		
Operatiivinen kulut/tuotot -suhde, %	46,4	39,6		
	31.12.2008	31.12.2007		
Saamiset asiakkailta, mrd. e	11,8	9,3		
Markkinaosuus yritysluotoista, %	19,0	17,3		
Ongelmasaamisten osuus saamisista asiakkailta ja takauksista, %	0,3	0,1		
Yritysluottokannan keskimarginaali, %	0,94	0,81		
Yhteisöluottokannan keskimarginaali, %	0,30	0,23		

Varainhoito	31.12.2008	31.12.2007
Hallinnoitavat asiakasvarat, mrd. e	25,3	31,5

Vahinkovakuutus, milj. e	Tulos ennen veroja			
	2008	2007		
Vakuutusmaksutuotot	923	850		
Korvauskulut	-643	-583		
Liikekulut	-202	-182		
Aineettomien poisto-oikaisu	-30	-26		
Vakuutustekninen kate	49	60		
Sijoitustuotot/kulut	59	161		
Muut tuotot ja kulut	-53	-41		
Tulos ennen veroja	55	181		
	Vakuutusmaksutuotot	Vakuutustekninen kate		
	2008	2007	2008	2007
Henkilöasiakkaat	380	345	31	34
Yritysiasiakkaat	485	449	40	48
Baltia	58	56	7	4
Aineettomien poisto-oikaisu			-30	-25
Yhteensä	923	850	49	60

	2008	2007
Operatiivinen oman pääoman tuotto, %	-20,3	25,2
Operatiivinen vahinkosuhte, %	69,7	72,6
Operatiivinen liikekulusuhde, %	21,9	21,2
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	91,5	93,8
Sijoitusten tuotto %	-7,0	4,8
Suurten ja keskisuurten vahinkojen määrä, milj. e	84,3	100,9
	31.12.2008	31.12.2007
Etusiakastalouksien lukumäärä, 1000 kpl	389	355
Diskontattu vastuovelka	1 268	1 244
Muu vastuovelka	848	773

Vakuutusluokka	Vakuutusmaksutuotot		Vakuutus- tekninen kate	
	2008	2007	2008	2007
Lakisääteinen tapaturma	185	188	41	39
Muu tapaturma ja sairaus	84	65	-1	9
Vastuu	35	32	3	-2
Moottoriajoneuvon vastuu	166	156	11	20
Maa-ajoneuvot	142	132	-3	-2
Kuljetus	27	27	8	5
Palo- ja omaisuus	161	138	21	8
Muu	36	32	7	3
Kotimainen ensivakuutus yhteensä	837	769	87	79
Ulkomainen vakuutus	84	79	-8	8
Kotimainen jälleenvakuutus	2	2	-1	-1
Muut yhteensä	86	81	-9	7
Yhteensä	923	850	78	86

Konsernitoiminnot	2008	2007
Keskuspankkitoiminnan tulos ennen veroja, milj. e	15	20
	31.12.2008	31.12.2007
Saamiset OP-Pohjola-ryhmän yhteisöiltä, milj. e	4 437	5 072
Velat OP-Pohjola-ryhmän yhteisöille, milj. e	3 692	2 217

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Sisällysluettelo

1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet
2. Riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet
3. Tilikauden aikana hankitut ja myydyt liiketoiminnot

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

4. Korkotuotot ja -kulut
5. Saamisten arvonalentumiset
6. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot
7. Palkkiotuotot ja -kulut
8. Kaupankäynnin nettotuotot
9. Sijoitustoiminnan nettotuotot
10. Liiketoiminnan muut tuotot
11. Henkilöstökulut
12. Muut hallintokulut
13. Liiketoiminnan muut kulut
14. Tuloverot
15. Osakekohtainen tulos

Tasetta koskevat liitetiedot

16. Käteiset varat
17. Saamiset luottolaitoksilta
18. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
19. Johdannaissopimukset
20. Saamiset asiakkailta
21. Vahinkovakuutustoiminnan varat
22. Sijoitusomaisuus
23. Uudelleen luokitellut saamistodistukset
24. Sijoitukset osakkuusyriyksissä
25. Aineettomat hyödykkeet
26. Aineelliset hyödykkeet
27. Muut varat
28. Verosaamiset
29. Velat luottolaitoksille
30. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat
31. Johdannaissopimukset
32. Velat asiakkaille
33. Vahinkovakuutustoiminnan velat
34. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
35. Varaukset ja muut velat
36. Verovelat
37. Velat, joilla on huonompi etuoikeus
38. Oma pääoma

Riskienhallinnan liitetiedot

- Pankki- ja konsernitoimintojen riskiasema
39. Varat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot
 40. Arvonalentumisten jakauma riskilajeittain
 41. Vastuut
 42. Vastuut sektoreittain
 43. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
 44. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys
 45. Yritysvastuut toimialoittain

46. Yritysvastuut rating-luokittain
47. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan
48. Rahoitus- ja vakuutuslaitosvastuut rating-luokittain
49. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin pl. Suomi
50. Saadut vakuudet vakuuslajeittain
51. Varainhankinnan rakenne
52. Varojen ja velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan
53. Maksuvalmiusreservit
54. Varojen ja velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan
55. Markkinariskin herkkyysanalyysi
56. Osakeriski
57. Kiinteistöriski
58. Omat varat
59. Omien varojen vähimmäisvaatimus
60. Omien varojen tunnusluvut
61. Vastuiden kokonaismäärä vastuuryhmittäin
62. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin
63. Vastuiden jäljellä oleva juoksuaika vastuuryhmittäin
64. Yritysvastuut toimialoittain
65. Luottoriskin standardimenetelmän vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita
66. Yritysvastuut (FIRB) ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset rating- ja PD-luokittain
67. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, yksinkertainen menetelmä
68. Odotetut tappiot ja toteutuneet arvonalentumiset
69. Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetyt vakuudet
70. Johdannaisopimukset ja vastapuoliriski
Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema
71. Riskinkantokyky
72. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys
73. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia
74. Suurvahinkojen kehitys
75. Vakuutusliikkeen kannattavuus
76. Vastuvelan herkkyysanalyysi ja vastuvelan luonnetta kuvaavia tietoja
77. Vastuvelan arvioitu maturiteettijakauma
78. Sijoitustoiminnan riskiasema
79. Sijoitusriskien herkkyysanalyysi
80. Korkoriski
81. Valuuttariski
82. Vastapuoliriski

Muut tasetta koskevat liitetiedot

83. Varojen ja velkojen käyvät arvot
84. Annetut vakuudet
85. Saadut rahoitusvakuudet

Vastuusitoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot

86. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
87. Johdannaisopimukset
88. Ehdolliset velat ja varat
89. Muut vuokrasopimukset
90. Varainhoito
91. Omistuksia muissa yrityksissä koskevat liitetiedot

Muut liitetiedot

92. Lähipiiritapahtumat
93. Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmät
94. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

LIITE 1. POHJOLA-KONSERNIN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

YLEISTÄ

Pohjola Pankki Oyj (jäljempänä Pohjola) on suomalainen luottolaitos, jonka organisaatio perustuu liiketoimintoihin sekä konsernin ja liiketoimintojen tarvitsemiin keskitettyihin palveluihin ja tukitoimintoihin. Pohjola-konsernin toimintasegmentit ovat pankkitoiminta, varainhoito, vahinkovakuutus sekä konsernitoiminnot.

Pohjola Pankki Oyj kuuluu OP-Pohjola-ryhmään, joka muodostuu 227 jäsenosuuspankista ja niiden keskusyhteisöstä OP-Keskus osk:sta tytäryhtiöineen. Osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan yhtenä kokonaisuutena ja keskusyhteisö OP-Keskus osk ja jäsenluottolaitokset ovat vastuussa toistensa veloista ja sitoumuksista.

Pohjolan kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity katuosoite on Teollisuuskatu 1 B, 00510 Helsinki. Pohjolan rekisteröity postiosoite on PL 308, 00013 Pohjola. Jäljennös Pohjola-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.pohjola.fi tai yhtiön pääkonttorista.

Pohjolan hallitus hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 12.2.2009.

LAATIMISPERUSTA

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-standardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2008. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti. IFRS-standardien lisäksi Pohjola-konsernin tilinpäätöksen laadintaan sovelletaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 9 luvun 146 pykälän 6 momenttia.

Pohjola otti vuonna 2008 käyttöön seuraavat IFRS-standardit ja tulkinnat:

- IFRS 8 Toimintasegmentit
- IFRIC 11 IFRS 2 – Konserniyhtiöiden osakkeita ja omia osakkeita koskevat liiketoimet
- IFRIC 12 Palvelutoimilupajärjestelyt
- IFRIC 14 IAS 19 – Etuuspohjaisesta järjestelystä johtuvan omaisuserän yläraja, vähimmäisrahastointivaatimukset ja näiden välinen yhteys.
- Euroopan Yhteisöjen komission asetus EY N:o 1004/2008 IAS 39 ja IFRS 7 tilinpäätösstandardien muuttamisesta.

IFRS 8 -standardin mukaisesti segmenttiraportoinnin sisältö muutettiin vastaamaan raportointia yhtiön johdolle. EU-komission lokakuussa 2008 julkistaman asetuksen EC 1004/2008 perusteella tehty rahoitusinstrumenttien uudelleen luokittelu 1.7.2008 alkaen on vaikuttanut tilinpäätöksen esittämiseen. Muutosten vaikutuksista kerrotaan luokittelumuutosten yhteydessä. Uusien IFRIC-tulkintojen soveltaminen ei olennaisesti muuttanut tilinpäätöksen sisältöä.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina.

Pohjola-konserni esittää Rahoitustarkastuksen standardin 4.5 mukaiset Pilari 3 - vakavaraisuustiedot osana tilinpäätöstä ja soveltuvin osin toimintakertomuksessa.

Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Johdon arvioita ja harkintaa edellyttäviä laatimisperiaatteita on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin sisältyvät keskeiset epävarmuustekijät".

LUOKITTELUMUUTOKSET

Euroopan Yhteisöjen komissio julkisti lokakuussa 2008 asetuksen (EY) N:o 1004/2008, joka koskee tilinpäätösstandardeja IAS 39 ja IFRS 7. Asetuksella pyrittiin helpottamaan rahoitusinstrumenttien luokittelun muutosta poikkeustilanteissa. Taustalla oli rahoitusmarkkinoiden epävakaus, jonka vuoksi kaikille rahoitusinstrumenteille ei ollut saatavissa luotettavia markkinahintoja. Uudelleenluokittelu oli mahdollista 1.7.2008 lukien.

Pohjola-konsernissa luokiteltiin uudelleen OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden turvaamiseksi hankitut saamistodistukset. Näin pyrittiin selkiyttämään niiden tosiasiallista käyttötarkoitusta. Uudelleenluokittelun yhteydessä kaupankäynnin rahoitusvaroista siirrettiin saamistodistuksia Lainat ja saamiset, Myytävissä olevat rahoitusvarat sekä Eräpäivään saakka pidettävät -luokkiin.

Kyseiset saamistodistukset oli alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luokiteltu kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvaroihin, mutta tilinpäätöksessä 2007 ne siirrettiin tilinpäätösinformaation selkeyttämiseksi alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltujen rahoitusvarojen luokkaan.

Pohjola Vakuutuksen myytävissä olevissa rahoitusvaroissa olleesta yrityslainasalkusta luokiteltiin uudelleen Lainat ja saamiset -ryhmään lainat, joiden markkinahinnan muodostus ei ole tehokasta ja joita ei ole tarkoitus myydä lähitulevaisuudessa.

Luokittelumuutoksella ei ollut vaikutusta aikaisempien kausien tulokseen. Uudelleenluokittelussa käytettiin 1.7.2008 mukaisia käypiä arvoja.

Tarkempi kuvaus luokittelumuutoksista löytyy liitetiedosta 23.

YHDISTELYPERIAATTEET

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiön, Pohjola Pankki Oyj:n sekä tytäryhtiöt, joista emoyhtiö omistaa joko suoraan tai välillisesti enemmän kuin 50 % osakekannan äänimäärästä tai joissa emoyhtiöllä on muutoin määräysvalta.

Osakkuusyhtiöt, joissa Pohjolalla on 20–50 % osakekannan äänimäärästä ja joissa Pohjola käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa, mutta ei määräysvaltaa, yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä.

Keskinäiset kiinteistöyhtiöt yhdistellään IAS 31 -standardin mukaisen yhteisessä määräysvallassa olevan omaisuuserän tavoin.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomat voitot konsernin ja osakkuusyhtiön tai yhteisyrityksen välillä on eliminoitu konsernin omistusosuuden mukaisesti. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta.

Tilikauden aikana hankitut tytär-, osakkuus- tai yhteisyritykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut vastaavasti siihen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa. Hankitut yhtiöt yhdistellään hankintamenomenetelmää käyttäen. IFRS-siirtymispäivästä 1.1.2004 lähtien liikearvona esitetään määrä, jolla hankintameno ylittää hankittujen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvän arvon. Mikäli hankintameno on pienempi kuin nettovarojen käypä arvo, erotus tuloutetaan välittömästi.

IFRS 1 -standardin salliman helpotuksen mukaisesti ennen IFRS-siirtymispäivää 1.1.2004 yhdisteltyjen yhtiöiden hankintamenolaskelmia ei ole muutettu IFRS:n mukaisiksi, vaan ne ovat suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisia. Tulos ja oma pääoma jaetaan emoyhtiön omistajien ja vähemmistön osuuteen. Vähemmistön osuus omasta pääomasta esitetään omana eräänään omassa pääomassa.

Vähemmistöosuudet, joihin liittyy Pohjolan ehdoton velvollisuus vähemmistöosakkaiden sijoitusten takaisinlunastukseen, on käsitelty velkainstrumenttina.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin emoyhtiön toimintavaluutta. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittoina tai -tappioina tuloslaskelman erään Kaupankäynnin nettotuotot.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan muuntoeroksi. Ulkomaisten tytäryritysten hankintamenuon eliminoinnista ja hankinnan jälkeen kertyneistä oman pääoman eristä syntyvät muuntoerot kirjataan omaan pääomaan. Kun tytäryritys myydään, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

RAHOITUSINSTRUMENTIT

Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se rahamäärä, johon omaisuuserä voitaisiin vaihtaa tai jolla velka voitaisiin suorittaa asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden ja toisistaan riippumattomien osapuolten välillä.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerausten avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevat toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja markkinanoteerauksiin.

Niissä poikkeuksellisissa tilanteissa, kun arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määräyksessä asianomaiselle tuotteelle laadittua arvostusmallia.

Arvostusmenetelminä käytetään asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisten markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja hinnoittelumallilla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehtoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehtoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

Luokittelu ja kirjaaminen sekä sijainti konsernin taseessa

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään saakka pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään saakka pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja saamiset -ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kauppapäivänä ja annetut lainat sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvaroja ja -velkoja ei netoteta, jollei niiden kuittamiseen ole lakisääteistä oikeutta ja jollei kuittausta aiota käyttää.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset, osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntivelat ovat velvoitteita toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka konserni on myynyt, mutta joita sillä ei ole (lyhyeksi myynnit). Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä käsitellään muut kuin tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaissopimukset ja takaussopimus -johdannaiset.

Kaupankäynnin varat ja -velat sekä johdannaissopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osinkotuotot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi. Tällaiset rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat ovat maksuvalmiuden hallinnassa käytettyjä joukkovelkakirjalainoja. Näitä sijoituksia hallinnoidaan ja niiden tuloksellisuutta arvioidaan konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti.

käyvin arvo in mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi konsernin johdolle tehdään käyvin arvo in. Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen ryhmään luokitellaan myös sellaiset yhdistetyt instrumentit, joissa kytketyn johdannaisen käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen sekä vakuutustoiminnassa sellaiset sijoitukset osakkuusyhtiöihin, joiden tekijöinä ovat venture capital -sijoittajat.

Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavina rahoitusvaroina tai vahinkovakuutustoiminnan varoina.

Lainat ja saamiset

Lainoiksi ja saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määritettävissä olevat maksuvirrat ja jotka on aikaansaatu luovuttamalla rahaa tai palveluita. Lainoja ja saamisia ei noteerata aktiivisilla markkinoilla ja ne käsitellään kirjanpidossa hankintameno määraisinä. Vakuutus sopimukseen, korvaustenhoidosopimukseen sekä sijoitusten myyntiin liittyvät saamiset esitetään tässä ryhmässä. Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään saamisina asiakkailta, luotto- ja rahoituslaitoksilta tai vahinkovakuutustoiminnan varoina.

Lainat ja saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintameno on, joka on annettu vastikkeeksi käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintameno on.

Lainojen ja saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentuminen arvioidaan ja kirjataan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentuminen arvioidaan ja kirjataan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle. Lainat ja saamiset -ryhmään luokiteltujen saamistodistusten arvonalentumisena kirjataan saamistodistuksen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Arvonalentuminen kirjataan vain silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä sen jälkeen, kun saaminen alun perin kirjattiin taseeseen. Saamisen arvo on alentunut, jos siitä tulevat rahavirrat - vakuuden käypä arvo huomioituna - ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Arvonalentumisena kirjataan lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskiltään samanlaisiin ryhmiin. Ryhmästä kirjataan ryhmäkohtainen arvonalentuminen, jos on saatu objektiivista näyttöä siitä, että ryhmään kuuluvien saamisten takaisinmaksuun liittyy epävarmuutta. Kirjattava arvonalentuminen perustuu kokemukseräiseen keskimääräiseen arvioon tulevien tappioiden määrästä.

Laina kirjataan pois taseesta kun perintätoimet on suoritettu loppuun tai muutoin johdon päätöksellä. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuuksiksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset

Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset käsitellään kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä. Joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus jaksotetaan sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle.

Mikäli on objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään pidettävän sijoituksen arvo on alentunut, arvon alennus kirjataan tuloslaskelmaan erään "Sijoitustoiminnan nettotuotot".

Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään sijoitusomaisuutena.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin, mutta jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista, osakkeista ja osuuksista. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenuon määräisinä, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon, josta ne yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai sen arvo on alentunut. Myytävissä olevan rahoitusvaran arvo katsotaan alentuneeksi, kun liikkeeseenlaskijan luottoluokituksessa on tapahtunut huomattava negatiivinen muutos tai osakkeen tai osuuden käypä arvo on laskenut merkittävästi tai pitkäaikaisesti alle sen hankintamenuon.

Jos arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot kirjataan tuloslaskelman erään korkokate ja osingot kirjataan erään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitetun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen osakkeen käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan omaan pääomaan.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä lainan juoksuajalle.

Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään sijoitusomaisuutena tai vahinkovakuutustoiminnan varoina.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotetun hankintamenuon määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä lainan juoksuajalle.

Avainhenkilöiden osakeomistus tytäryhtiöissä on osakassopimuksissa määriteltyjen ehtojen perusteella luokiteltu konsernitilinpäätöksessä IAS 32:n mukaiseksi rahoitusvelaksi. Rahoitusvelkaa vastaava osuus osingoista on käsitelty korkokuluina.

Johdannaissopimukset

Johdannainen on rahoitusinstrumentti tai muu sopimus, jonka arvo muuttuu tietyn koron, rahoitusinstrumentin tai hyödykkeen hinnan, valuuttakurssin, hinta- tai korkoindeksin, luottoluokituksen tai luottoindeksin tai muun vastaavan kohde-etuuden arvon muuttuessa. Johdannainen edellyttää sopimusta tehtäessä vain vähäistä nettosijoitusta, ja sopimus selvitetään tietyssä päivänä tulevaisuudessa.

Johdannaissopimuksiksi luokitellaan korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset, hyödykejohdannaiset ja luottojohdannaiset. Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon. Johdannaissopimukset luokitellaan suojaaviin ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin johdannaissopimuksiin. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä koronvaihtosopimuksista saatujen ja niistä maksettujen korkojen erotus merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin. Ei-suojaavien johdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään "Kaupankäynnin nettotuotot" tai "Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot". Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvonmuutokset kirjataan varoiksi erään "Johdannaissopimukset, varat" tai "Vahinkovakuutustoiminnan varat" ja negatiiviset erään "Johdannaissopimukset, velat" tai "Vahinkovakuutustoiminnan velat".

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan korkoihin.

Suojauslaskenta

Konsernin riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi. Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Sopimuksia ei voi käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei täytä standardin kriteerejä. Konsernin emoyhtiössä Pohjola Pankki Oyj:ssä tehdään johdannaissopimuksia, joilla tosiasiaassa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

Tällä hetkellä suojauslaskenta käsittää korko-, osake- ja valuuttariskin suojauksen käyvän arvon menetelmällä. Korkoriskin suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koron- sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia. Osake- ja valuuttariskin suojaus kohdistuu vahinkovakuutuksen osakerahastosijoituksiin.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauslaskenta osoitetaan suojauksen tehokkuudella ja sen aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi kun käypien arvojen muutokset kumoavat toisensa vaihteluvälillä 80–125 prosenttia.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelmaan Sijoitustoiminnan nettotuottoihin (myytävissä oleviin rahavaroihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat) ja Korkokatteeseen (luotot ja omat emissiot) tai

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuottoihin (myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvät rahastosijoitukset)

SIJOITUSKIINTEISTÖT

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä luetaan sijoituskiinteistöiksi. Omassa tai henkilökunnan käytössä olevaa osuutta ei kuitenkaan lueta sijoituskiinteistöksi silloin, kun tämä osa on myytävissä erikseen. Konsernin taseessa sijoituskiinteistöt esitetään sijoitusomaisuutena tai vahinkovakuutustoiminnan varoina.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alun perin hankintamenoon ja alkuperäisen kirjaamisen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan joko vahinkovakuutuksen tai sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu pääosin niiden markkina-arvoon. Merkittävässä kohteissa käyvän arvon perusteena käytetään riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota. Muiden kohteiden arvot perustuvat joko riippumattoman asiantuntijan arvioon, markkinatietojen pohjalta laskettuihin tuottoarvoihin tai johdon omiin arvioihin kohteen markkina-arvosta. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Tuottoarvon määrittämisen pohjana on laskentamalli, joka perustuu markkinoiden tuottovaatimuksiin. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppaa-arvomenetelmällä.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenoista, joka ylittää konsernin osuuden 1.1.2004 jälkeen hankittujen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Tätä aiempien liiketoimintojen yhdistämisten liikearvo vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, jota on käytetty oletushankintamenoa IFRS 1 -standardin salliman helpotuksen mukaisesti. Tytäryritysten liikearvo esitetään aineettomissa hyödykkeissä ja osakkuusyritysten liikearvo osakkuusyrityssijoituksissa.

Liikearvo testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta ja arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla. Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin kuuluvia yrityksiä.

Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat asiakassuhteet arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Asiakassuhteista muodostuva aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Pohjola-konsernissa hankittujen asiakassuhteiden taloudelliseksi vaikutusajaksi on arvioitu 10–13 vuotta. Asiakassuhteiden arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

Tuotemerkit

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat tuotemerkit arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Liiketoimintojen yhdistymisissä hankittujen tuotemerkkien taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Tuotemerkkien arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5–10 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa hyödykkeiden arvoa testataan arvonalentumisen varalta.

Aineettomana hyödykkeenä esitetään atk-ohjelmistojen ja -hyödykkeiden kehittämisestä johtuvat menot silloin kun niiden määrä voidaan luotettavasti selvittää ja niistä koituu tulevaisuudessa taloudellista hyötyä. Hyödykettä poistetaan siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Poistoaika on pääosin 3–5 vuotta. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

Uusien vakuutus sopimusten hankintaan tai olemassa olevien sopimusten uudistamiseen liittyvistä kuluista aktivoidaan osa. Aktivoidut kulut poistetaan tasapoistoin sopimusten vaikutusaikana, joka on vakuutuskausi. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutus sopimuksiin liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

IFRS1-siirtymästandardin salliman menettelytavan mukaisesti suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisia maa-alueisiin ja omassa käytössä oleviin kiinteistöihin kohdistuvia arvonorotuksia ei ole IFRS-siirtymässä 1.1.2004 purettu, vaan ne on sisällytetty kyseisten omaisuuserien oletushankintamenuon.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	30–50 vuotta
Koneet ja kalusto	4–10 vuotta
Atk-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	5–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistot lopetetaan silloin, kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi "IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot"-standardin mukaisesti.

Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset

Jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan, onko omaisuuden arvonalentumisesta viitteitä. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteiden olemassaolosta riippumatta kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan vuosittain keskeneräisistä hyödykkeistä, liikearvosta ja niistä aineettomista hyödykkeistä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (tuotemerkit). Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvio sen tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä, ylitys kirjataan kuluksi.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla (nettomyyntihinta) tai sitä korkeampi käyttöarvo. Kerrytettävissä oleva rahamäärä pyritään lähtökohtaisesti määrittämään omaisuuserän nettomyyntihinnan kautta. Jos

nettomyyntihintaa ei voida määrittää, omaisuuserälle määritellään käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jonka omaisuuserän odotetaan kerryttävän. Edellä mainittujen vuosittain testattavien omaisuuserien arvonalentumistarve määritellään aina käyttöarvon laskennan kautta.

Mikäli omaisuuserälle ei voida määrittää nettomyyntihintaa eikä se kerrytä itsenäistä, muista eristä riippumatonta rahavirtaa, määritellään arvonalentumistarve sen rahavirtaa tuottavan yksikön kautta, johon omaisuuserä kuuluu. Tällöin verrataan yksikköön sisältyvien omaisuuserien kirjanpitoarvoja koko rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumisen kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet esitetään taseessa saamisina asiakkailta. Saaminen kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimuksen nettosijoitus. Sopimuksesta saatava rahoitustuotto kirjataan korkotuottoihin siten, että se tuottaa vuokralle antajan jäljellä olevalle nettosijoitukselle kultakin tilikaudelta samansuuruisen tuottoasteen.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokralle otetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vastaava rahoitusleasingvelka muissa veloissa. Vuokralle otetut hyödykkeet merkitään sopimuksen alkamisajankohtana taseeseen varoiksi ja veloiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokratun hyödykkeen käypä arvo, tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Poistot aineellisiin hyödykkeisiin kirjatuista varoista tehdään taloudellisen pitoajan tai lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusmenot kirjataan korkokuluihin siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruisen korkoprosentti. Myynti- ja takaisinvuokraustilanteissa myyntivoitot jaksotetaan vuokrasopimusajalle.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vuokratuotot kirjataan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Vuokralle otettujen hyödykkeiden vuokrat merkitään kuluiksi tuloslaskelmaan tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

TYÖSUHDE-ETUUDET

Eläke-etuudet

Pohjolan konserniyhtiöiden työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan joko OP-Eläkekassassa tai vakuutusyhtiöiltä otetuina vakuutusina. Eräät Pohjola-konsernin yritykset ovat järjestäneet työntekijöille lisäeläketurvan joko OP-Eläkesäätiön tai vakuutusyhtiön kautta.

Konsernissa on sekä etuuspohjaisia että maksupohjaisia eläkejärjestelyjä. OP-Eläkekassassa hoidetut eläkejärjestelyt työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden rahastoiduilla osin katsotaan etuuspohjaisiksi järjestelyiksi. Vakuutusyhtiöissä hoidetut järjestelyt voivat olla joko etuus- tai maksupohjaisia. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaan etuuspohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään "Henkilöstökulut". Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut maksetaan vakuutusyhtiölle ja kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä muita maksuvelvoitteita ei ole.

Etuuspohjaiset järjestelyt vakuutusyhtiöissä, OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla tilinpäätöspäivänä. Lisäksi otetaan huomioon vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot sekä takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen veloitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu käyttäen ennakoituun etuusoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (project unit credit method). Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaattikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkevelvoitteen nykyarvoa laskettaessa käytetty diskonttauskorko on määritelty yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen raportointikauden päättymispäivän markkinatuoton perusteella.

Siirtymähetkellä 1.1.2004 on sovellettu IFRS 1 -standardin sallimaa helpotusta, jonka mukaisesti tällöin ei ollut etuuspohjaisiin järjestelyihin liittyviä kirjaamattomia vakuutusmatemaattisia voittoja tai tappioita. Tämän jälkeen syntyneet vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan henkilöiden keskimääräiselle jäljellä olevalle palvelusajalle siltä osin kuin ne ylittävät suuremman seuraavista: 10 % eläkevelvoitteesta tai 10 % varojen käyvästä arvosta.

Osakeperusteiset työsuhde-etuudet

Konsernissa on käytössä johdon palkitsemisjärjestelmä, jonka perusteella siihen kuuluva henkilö voi saada osittain Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina ja osittain rahana selvitettävän palkkion ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana suorittamistaan palveluista.

Omana pääomana maksettavat osakeperusteiset työsuhde-etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan tasaerinä kuluksi ja oman pääoman lisäykseksi ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Rahana maksettavat osakeperusteiset palkkiot ja niitä vastaava velka arvostetaan käypään arvoon kunkin kauden päättyessä velan suorittamiseen saakka. Sekä omana pääomana että rahana maksettavien palkkioiden tulosvaikutus kirjataan henkilöstökuluihin.

VAKUUTUSTOIMINNAN VARAT JA VELAT

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu on esitetty Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen sekä sijainti konsernin taseessa -kohdassa

Vakuutus sopimusten luokittelu

Vakuutus sopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään merkittävä vakuutusriski. Vakuutus sopimukset luokitellaan sopimuksittain tai sopimustyypeittäin. Jos useampi sopimus tehdään samanaikaisesti saman vastapuolen kanssa tai sopimukset riippuvat toisistaan, arvioidaan nämä sopimukset kuitenkin yhdessä. Takaussopimukset käsitellään pääsääntöisesti vakuutus sopimuksina tai jos vakuutus riskin siirtyminen ei ole merkittävä, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavina rahoitusinstrumentteina.

Konserniyritysten väliset vakuutus sopimukset eliminoidaan, sillä ne eivät täytä vakuutus sopimuksen määritelmää.

Vakuutus sopimusten ryhmittely

Vakuutus sopimukset jaetaan pääryhmiin. Ryhmittelyn perustana ovat eroavuudet joko vakuutetun kohteen laadussa tai sopimusehdoissa. Näillä on olennainen merkitys riskin luonteeseen. Lisäksi ryhmittelyssä otetaan huomioon eroavuudet vakuutus sopimuskausien pituuksissa tai siinä kuinka

kauan keskimäärin kuluu vakuutustapahtuman sattumisesta siihen, että se on kokonaan korvattu (vahingon selviämisenopeus).

Vakuutus sopimusten kuvaukset on esitetty riskienhallinnan periaatteiden vakuutustoiminnan osuudessa.

Vahinkovakuutus sopimukset

Lyhytkestoiset vahinkovakuutus sopimukset

Lyhytkestoisten vakuutus sopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvovakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutuksia.

Pitkäkestoiset vahinkovakuutus sopimukset

Pitkäkestoiseksi vakuutus sopimuksiksi luokitellaan ne vakuutus sopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta.

Vakuutus sopimusten arvostaminen ja kirjaaminen

Vahinkovakuutus sopimukset

Vakuutus maksut tuloutetaan vakuutus sopimuksen voimassaoloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennusvirhevakuutuksissa ja ainaisvakuutuksissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutusriskin jakautumisen suhteessa. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta merkitään taseeseen vakuutusmaksuvastuuna. Jos vakuutusmaksuvastuu ei riitä voimassa olevista vakuutus sopimuksista johtuviin tuleviin korvauksiin ja kuluihin, varataan erotuksen suuruinen täydennyserä vakuutusmaksuvastuuseen. Vakuutusmaksutulosta vähennetään vakuutusmaksuvero ja ulkopuolisten puolesta perityt julkiset maksut, mutta ei palkkioita eikä vakuutusmaksusaamisten luottotappioita.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja konsernille vahingon selvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan kuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös konsernille vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahingoista. Korvausvastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingon selvittelykuluja varten perustuu korvauskäsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennusvirhevakuutuksen ja ainaisvakuutusten vakuutusmaksuvastuu sekä eläkeluotoisiin korvauksiin liittyvä korvausvastuu lasketaan diskonttausta käyttäen. Konsernin soveltama diskonttokorko on luonteeltaan kiinteä. Sen määrittämisessä otetaan huomioon yleinen korkokehitys. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto-odotusta eikä viranomais määräyksillä säädettyä tasoa. Ajan kulumisesta johtuva vastuuvelan lisäys (diskonttauksen purkautuminen) esitetään tuloslaskelmassa omana eränään vahinkovakuutuksen nettotuotoissa muissa vahinkovakuutuksen erissä.

Vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystesti

Konserni arvioi tilinpäätöspäivänä, onko taseeseen merkitty vastuuvetko riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutus sopimusten tulevasta rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan kirjanpitoarvo vähennettynä vakuutus sopimusten aktivoituihin hankintamenoihin liittyvillä aineettomilla hyödykkeillä ei ole riittävä, vajeus kirjataan tulokseen ensisijaisesti tekemällä lisäpoisto aineettomista hyödykkeistä ja toissijaisesti kasvattamalla vastuuvelan määrää.

Jälleenvakuutus sopimukset

Konsernin ottamalla jälleenvakuutuksella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutus sopimuksen määritelmän ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli konserni joutuu itse muiden vakuutus sopimusten perusteella korvausvelvolliseksi.

Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa joko Vahinkovakuutuksen varoihin joko "Lainoihin ja muihin saamisiin" tai "Saamisiin jälleenvakuutus sopimuksista". Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuuttajien osuutta konsernin jälleenvakuuttamien vakuutus sopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. "Lainoihin ja muihin saamisiin" merkityt erät ovat lyhyempiaikaisia saamisia. Jälleenvakuuttajille maksamatta olevat vakuutusmaksut kirjataan Vahinkovakuutustoiminnan velkoihin erään "Velat jälleenvakuutustoiminnasta".

Jälleenvakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä siitä, että konserni ei saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavalle tasolle

Vakuutus sopimukseen liittyvät saamiset ja velat

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan vakuutuskauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Saamiset ovat pääasiassa saamisia vakuutusnottajilta ja vain vähäisessä määrin vakuutusedustajilta. Etukäteen maksetut vakuutusmaksut merkitään Vahinkovakuutustoiminnan velkoihin erään "Velat ensivakuutustoiminnasta".

Vahinkovakuutuksen vakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti. Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset (luottotappiot) että veloituksen perimisvaiheen perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

Vahinkotavara ja regressisaamiset

Yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara kirjataan käyvästä arvostaan korvauskulujen vähennyseräksi ja taseen "Vahinkovakuutustoiminnan varoihin". Regressisaamiset otetaan huomioon sattuneiden vahinkojen korvausvastuuta vähentävänä eränä. Kun korvaus suoritetaan, merkitään saaminen tase-erään "Vahinkovakuutustoiminnan varat". Takausvakuutuksen vastavakuus arvostetaan käypään arvoon ja siitä korvausvastuuta tai maksettua korvausta vastaava osuus merkitään tase-erään "Vahinkovakuutustoiminnan varat". Saaminen vahingon aiheuttajalta kirjataan vasta, kun suoritus saadaan tai sen saaminen on muutoin käytännössä varmaa.

Rinnakkaisvakuutus ja poolit

Konserni osallistuu joihinkin rinnakkaisvakuutusjärjestelyihin yhdessä muiden vakuutusnantajien kanssa. Rinnakkaisvakuutus sopimuksista konserni käsittelee vakuutus sopimuksena vain sopimuksessa tarkoitetun konsernin oman osuuden. Konsernin vastuu rajoittuu tähän osuuteen.

Konserni merkitsee osuuksia vakuutus sopimuksista myös poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. Konserni käsittelee vakuutus sopimuksina oman suhteellisen osuutensa poolien hoitamasta ensivakuutusliikkeestä ja poolilta jäsenille tulevasta jälleenvakuutusliikkeestä. Poolin osuus näistä vakuutus sopimuksista käsitellään menevänä jälleenvakuutuksena. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Konserni kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Yhteistakuuerä

Yhteistakuuerä kirjataan varauksen tavoin. Tapaturmavakuutuslaissa, liikennevakuutuslaissa ja potilasvahinkolaissa säädetään yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat yhdessä niistä korvauksista, jotka jäävät asiakkaalle maksamatta jonkun em. vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin seurauksena. Vakuutusyhtiöt varaavat etukäteen lakisääteisesti taseisiinsa yhteistakuuerän. Varattua yhteistakuuerää ei voi purkaa muutoin kuin

käyttämällä sitä em. tarkoitukseen tai siirtämällä sen toiseen vakuutusyhtiöön vakuutuskannan luovutuksen yhteydessä.

VARAUKSET

Velvoitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä, mutta toteutumisajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi velvoitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen velvoitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

TULOVEROT

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät Pohjolan konserniyhtiöiden tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä siten, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamisia ei netoteta. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, myöskään laskennallisen veron muutosta ei kirjata tuloslaskelmaan vaan omaan pääomaan.

TULOUTUSPERIAATTEET

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumisen testaukseen. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin. Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä lainan juoksuajalle korkotuottoihin ja -kuluihin. Efektiivistä korkokantaa käyttäen kiinteäkorkoisen joukkovelkakirjalainan odotettavissa olevana juoksuajana saatavaksi tai suoritettavaksi arvioidut vastaiset maksut tulevat diskontatuiksi täsmälleen rahoitusinstrumentin nettokirjanpitoarvon suuruiseksi.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksuisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt osingonjakopäätöksen.

Tuloslaskelmassa ilmoitetaan tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

SEGMENTTIRAPORTOINTI

Toimintasegmenttien määrittelyn lähtökohtana on taloudellinen informaatio, jota toiminnasta vastaava päättäjät säännöllisesti seuraa.

Pohjola-konserni uudisti organisaatiotaan kuluvaan vuoden aikana ja muutti taloudellista raportointiaan vastaamaan uutta toimintamallia. Konserni organisoitiin aiemman kahden sijasta kolmeen liiketoimintasegmenttiin ja konsernitoimintoihin. Liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Varainhoito sekä Vahinkovakuutus.

Pankkitoimintaan kuuluvat liiketoiminta-alueina Yrityspankki, Pääomamarkkinat ja Baltian pankkitoiminta. Vahinkovakuutuksen liiketoiminta-alueet ovat Henkilöasiakkaat, Yritysassiakkaat ja Baltian vakuustointi. Vahinkovakuustointin eristä esitetään erikseen tulos vakuutustekniseen katteeseen asti.

Vertailukauden tiedot on muutettu vastaamaan uutta toimintamallia.

Kuvaus toimintasegmenteistä ja segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet on kerrottu segmenttikohdistaan tietojen yhteydessä.

JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT KESKEISET EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Tilinpäätöstä laadittaessa joudutaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulokset voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Vakuutus sopimuksista johtuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Vahinkovakuutuksen osalta ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattiseen analyysiin. Tulevaisuutta koskevien oletusten asianmukaisuutta tarkkaillaan jatkuvasti. Vakuutus sopimukseen liittyvien arvioiden epävarmuustekijöistä ja niiden vaikutuksista on kerrottu liitetiedossa 33.

Yritysten yhteenliittymissä hankittujen vakuutus sopimusten, asiakassuhteiden ja tuotemerkkien arvot perustuvat arvioihin muun muassa tulevasta rahavirroista sekä käytettävästä diskonttokorosta. Näiden oletusten ja arvioiden vaikutukset on kerrottu liitetiedossa 25.

Liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestauksessa määriteltävä kerrytettävissä oleva rahamäärä pohjautuu usein käyttöarvoon, jonka laskemisessa on tehtävä arvioita tulevasta rahavirroista ja käytettävän diskonttokoron suhteen. Näiden oletusten ja arvioiden vaikutukset on kerrottu liitetiedossa 25.

Saamisen arvonalentumistestaus perustuu arvioihin saamisesta kerrytettävissä olevaan rahamäärään tulevaisuudessa. Kertyvät rahavirrat arvioidaan saamiskohtaisessa arvonalentumistestauksessa lainakohtaisesti. Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiskirjaukset perustuvat historiatietoon pohjautuvaan arvioon tulevasta tappiosta.

Myytävässä olevien rahoitusvarojen, lainoihin ja saamiin sisältyvien saamistodistusten sekä eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumisen testaus on tehtävä jokaisena tilinpäätöspäivänä. Mikäli pysyvästä arvonalentumisesta on riittävästi näyttöä, arvon alentuminen kirjataan tuloslaskelmaan. Pysyvyyttä arvioidessa selvitetään mm. liikkeeseenlaskijan taloudellista tilannetta, markkinatilannetta ja muita omaisuuserän käypään arvoon vaikuttavia seikkoja.

Etuuspohjaisissa eläkejärjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvillä arvoilla ja kirjaamattomilla vakuutusmatemaattisilla voitoilla ja tappioilla sekä takautuvaan työsuoritukseen perustuvilla menoilla. Laskennassa on käytetty tulevaisuutta koskevia vakuutusmatemaattisia oletuksia muun

muassa diskonttaus korkoa, varojen tuotto-odotusta, tulevia palkkojen ja eläkkeiden korotuksia, työvoiman vaihtuvuutta ja inflaatiota koskien.

UUDET STANDARDIT JA TULKINNAT

Pohjola-konserni ottaa käyttöön vuonna 2009 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- Uudistettu IAS 1 -standardi – Tilinpäätöksen esittäminen
 - Uudistettu IAS 23 -standardi – Vieraan pääoman menot
 - Uudistettu IFRS 3 -standardi – Liiketoimintojen yhdistäminen
 - Muutos IAS 27 -standardiin – Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös
 - Amendment to IFRS 2 – Vesting Conditions and Cancellations
 - IAS 32 Rahoitusinstrumentit: esittämistapa ja IAS 1:n tilinpäätöksen esittäminen muutokset (Puttable Financial Instruments and Obligations Arising on Liquidation)
 - IAS 39:n Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen muutos – Eligible Hedged Items
 - IFRIC 15 Agreements for the Construction of Real Estate
 - IFRIC 16 Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation
 - Amendments to IFRS 1 and IAS 27 – Cost of an Investment in a Subsidiary, Jointly Controlled Entity or Associate
 - IFRIC 17 Distributions of Non-cash Assets to Owners Tulkinta ohjeistaa ei-rahamääräisten omaisuuserien osinkona jakamisen kirjaamista osinkoa jakavan yhteisön näkökulmasta.
- Improvements to IFRS:
- IFRS 5 Plan to sell the controlling interest in a subsidiary
 - IAS 40 Property under construction or development for future use as investment property

Uusien IFRIC-tulkintojen soveltaminen ei olennaisesti muuta nykyisen tilinpäätöksen sisältöä. IAS 1 tulee muuttamaan tilinpäätöksen esittämistapaa.

LIITE 2. RISKIENHALLINNAN JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINNAN PERIAATTEET

Arvot sekä strategiset ja taloudelliset tavoitteet muodostavat riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan perustan.

Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhkatekijät ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn.

Pohjola-konsernin toiminnan merkittävimmät riskit ovat pankkitoiminnan luottoriski, korko-, valuutta-, osake- ja likviditeettirisikit sekä vahinkovakuutus toiminnan vakuutusriskit ja sijoitusten markkina- ja luottoriskit. Strategiset ja operatiiviset riskit, kuten muutokset taloudellisessa tilanteessa, kilpailutilanteessa tai asiakaskäyttäytymisessä, liittyvät olennaisesti pankkitoimintaan, varainhoitoon, vahinkovakuutus toimintaan sekä konsernitoimintoihin.

RISKIENHALLINNAN ORGANISOINTI

Pohjolan hallitus on ylin päätöksentekoeelin riskienhallintaan ja vakavaraisuuden hallintaan liittyvissä asioissa. Se päättää riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan tavoitteista ja organisoinnista, vahvistaa vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, riskipolitiikat, sijoitussuunnitelman sekä merkittävimmät riskienhallintaa koskevat toimintaperiaatteet. Lisäksi hallitus valvoo ja seuraa riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan toteuttamista. Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmien riittävyydestä, vahvistaa liiketoiminnan tavoitteet, arvioi konsernin ja yhtiökohtaisten pääomapuskurien tarpeen, vahvistaa pääomasuunnitelmat, omien varojen ennakoivan varautumissuunnitelman ja päättää compliance-toiminnan toteuttamistavasta ja järjestämisestä. Lisäksi hallitus päättää raportoinnista, jolla ylin johto seuraa konsernin ja tytäryhtiöiden liiketoimintaa, riskinkantokykyä ja riskitilannetta. Hallitus arvioi vakavaraisuuden hallinnan tarkoituksenmukaisuutta, kattavuutta ja luotettavuutta Pohjola-konsernissa laajempänä kokonaisuutena vähintään kerran vuodessa. Hallitus hyväksyy myös päätöksentekojärjestelmän ja nimittää Pohjolan riskienhallintajohdon, tasehallintajohdon ja rahoitusjohdon jäsenet sekä vahvistaa Underwriting-johdon tehtävänkuvauksen ja tehdyt nimitykset.

Hallitus on asettanut hallituksen vastuulle kuuluvien riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa koskevien tehtävien valmistelua varten riskienhallintavaliokunnan. Riskienhallintavaliokunnan tehtävänä on avustaa yhtiön hallitusta varmistamaan, että yhtiöllä ja sen konsernilla on sen koko toiminnan kattava riittävä riskienhallintajärjestelmä, sekä huolehtimaan siitä, että yhtiö ja sen konserni eivät toiminnassaan ota niin suuria riskejä, että siitä aiheutuu olennaista vaaraa yhtiön vakavaraisuudelle tai konsolidoidulle vakavaraisuudelle tai yhtiön maksuvalmiudelle.

Tehtävänsä toteuttamiseksi riskienhallintavaliokunnan tehtävänä on muun muassa valvoa yhtiön ja sen konsernin riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteiden ja muiden riskienhallintaa koskevien yleisohjeiden valmistelua ja noudattamista sekä yhtiön ja sen konsernin riskejä ja riskikeskittymiä sekä riskienhallinnan laatua ja kattavuutta ja seurata riskinotto politiikkojen toteutumista, limiittien käyttöä ja tuloksen kehittymistä. Riskienhallintavaliokunta raportoi hallitukselle.

Hallitus vahvistaa Pohjola-konsernin riskienhallintajohdon tehtävänkuvauksen ja nimittää riskienhallintajohdon jäsenet. Riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita ja toimintalinjoja kokonaisuutena sekä vahvistaa rating-komitean tehtävänkuvauksen ja nimittää sen jäsenet. Riskienhallintajohto käsittelee hallituksen vahvistettavaksi esittävän Pohjola-konsernin vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, riskipolitiikat, sijoitussuunnitelman sekä merkittävät riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa koskevat toimintaperiaatteet. Lisäksi riskienhallintajohto hyväksyy riskiseurannassa käytettävät menetelmät ja mittarit sekä liiketoiminnan esityksestä konsernin uudet toimintamallit ja tuotteet sekä olemassa oleviin toimintamalleihin ja tuotteisiin esitettävät muutokset. Riskienhallintajohto raportoi riskienhallintavaliokunnalle.

Pohjolan hallitus vahvistaa tasehallintajohdon tehtävänkuvauksen ja nimittää tasehallintajohdon jäsenet. Tasehallintajohdon tehtävänä on analysoida, koordinoita ja ohjata Pohjola-konsernin taseen käyttöä lakien, viranomais määräysten, hallituksen asettamien riskipolitiikkojen ja riskienhallintajohdon asettamien toimintaperiaatteiden mukaisesti. Tasehallintajohto käsittelee oman pääoman rakenteen kehittämistä ja oman pääoman kohdentamista liiketoimintayksiköille ja riskilajeille. Se päättää konsernin pääoman käytön linjauksista tuotto/riski-suhteen optimoimiseksi ja tekee konsernin varainhankintaa ja maksuvalmiusreservin sijoittamista koskevia päätöksiä hallituksen vahvistamien linjausten puitteissa. Tasehallintajohto päättää konsernin riskipolitiikoissa asetettujen limiittien allokoinnista liiketoiminta-alueille. Tasehallintajohto raportoi Riskienhallintavaliokunnalle.

Pohjola-konsernin riskienhallintajohto vahvistaa vakuutustoiminnan riskienhallintatoimikunnan ja Pohjola Varainhoidon riskienhallintatoimikunnan tehtävänkuvaukset. Riskienhallintatoimikunnat koordinoivat ja ohjaavat konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita ja toimintalinjoja omissa liiketoiminnoissaan. Riskienhallintatoimikunnat seuraavat vakavaraisuuden hallinnan periaatteiden ja riskipolitiikkojen sekä ohjeistuksen noudattamista liiketoiminnassa sekä liiketoiminnan riskiasemaa suhteessa riskinkantokykyyn ja asetettuihin tavoitteisiin. Riskienhallintatoimikunnat raportoivat riskienhallintajohdolle ja liiketoimintansa toimitusjohtajalle.

Rating-komitean tehtävänä on määrittää luottokelpoisuusluokat yritysasiakkaille. Rahoitusjohto tekee hallituksen vahvistamien valtuuksien puitteissa asiakas-, pankki- ja maariskiä koskevia vastuuraja-, limiitti- ja luottopäätöksiä. Rahoitusjohdon puheenjohtajana toimii Pohjolan toimitusjohtaja. Luottokomitea, limiittitoimikunta sekä osasto- ja yksikötason päätöksentekuelimet tekevät luottoriskiä koskevia päätöksiä vahvistettujen valtuuksien puitteissa.

Konsernitason vakavaraisuuden hallinnan periaatteita noudatetaan pankkitoiminnassa, varainhoidossa ja vahinkovakuutustoiminnassa, jotka ovat ensisijaisessa vastuussa riskinotosta, tuloksesta ja sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteiden noudattamisesta. Liiketoiminnoissa on oikeus tehdä riskin ottamista koskevia päätöksiä hyväksytyjen päätöksentekovaltuuksien ja limiittien puitteissa konsernin riskipolitiikkoja ja ohjeita noudattaen.

Tytäryhtiöiden hallitukset ovat ensisijaisessa vastuussa siitä, että tytäryhtiöissä noudatetaan soveltuvin osin Pohjola-konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita, ja että yhtiöillä on toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävät sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallintajärjestelmät.

Liiketoiminnasta riippumattoman riskienhallintatoiminnon tehtävänä on kehittää ja toteuttaa kokonaisvaltaista riskien- ja vakavaraisuudenhallintaa Pohjola-konsernissa yhteistyössä talous- ja rahoitustoiminnon kanssa. Riskienhallintatoiminto avustaa hallitusta, riskienhallintavaliokuntaa, tarkastusvaliokuntaa ja riskienhallintajohtoa konsernin vakavaraisuuden hallinnan periaatteiden (ml pääomasuunnittelu) laadinnassa ja kehittämisessä, sekä konsernin kokonaisriskipolitiikan, riskilajikohtaisten riskipolitiikkojen ja sijoitussuunnitelmien laadinnassa. Lisäksi toiminnon tehtäviin kuuluu konsernin riskinkantokyvyn ja riskipolitiikkojen toteutumisen seuranta ja raportointi sekä riskien ottamista koskevien päätöksentekovaltuuksien ja -ohjeiden valmistelu ja ylläpito.

Riskienhallintatoiminto toimii myös päätöksenteon tukena ja laadunvalvojana luottopäätösprosessissa, koordinoi compliance-toimintaa ja tukee liiketoimintoja compliance-riskien hallinnassa. Strategisten riskien, liiketoimintariskien ja operatiivisten riskien tunnistamisen ja arvioinnin koordinointi, seuranta ja raportointi toteutetaan riskienhallintatoiminnossa. Sen tehtäviin kuuluu myös prosessien kehittämisen koordinointi sekä käytettävien menetelmien luominen, ylläpito ja kehittäminen. Lisäksi se arvioi uusien tuotteiden ja toimintamallien käyttöönottoon liittyvät riskit.

Riskienhallintatoiminto valvoo, että konsernitoiminnoissa noudatetaan konsernitason vakavaraisuuden hallinnan periaatteita. Konsernitoiminnossa seurataan ja valvotaan, että liiketoiminnoissa noudatetaan konsernitasoisia sisäisen valvonnan ja riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita.

Pohjola-konserni noudattaa osana OPK-konsernia ja OP-Pohjola-ryhmää riskien- ja vakavaraisuudenhallinnassaan OP-Pohjola-ryhmätason vakavaraisuuden hallinnan periaatteita ja raportoi riskiasemastaan OPK:lle säännöllisesti. OPK:n riskienhallinta ja sisäinen tarkastus arvioivat Pohjola-konsernin riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan toimivuutta säännöllisesti.

VAKAVARAIKUUDEN HALLINNAN PERIAATTEET

Pohjolan hallitus hyväksyy vuosittain tarkistettavan Pohjola-konsernin vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, jossa määritellään riskinkantokyky, suhtautuminen riskinottoon, kokonaisvaltaisen riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet sekä suunnitelma vakavaraisuuden ylläpitämiseksi.

Vakavaraisuuden hallinnan periaatteissa määritellään konsernin liiketoimintaan liittyvät riskit ja riskienhallinnan organisointi sekä kuvataan eri päätöksentekotasojen ja riskienhallintaan osallistuvien organisaatioyksiköiden tehtävät ja niiden keskinäinen vastuunjako. Lisäksi vakavaraisuuden hallinnan periaatteet sisältävät vakavaraisuuden hallintaprosessin kuvauksen, riskienhallinnan menetelmien ja mittareiden kuvauksen sekä riskien seurantaan ja raportointiin liittyvät periaatteet.

RISKINKANTOKYKY JA VAKAVARAIKUUDEN HALLINTA

Pohjola-konsernin riskinkantokyky muodostuu omista varoista, kannattavuudesta ja laadullisista tekijöistä, joihin kuuluvat muun muassa luotettava hallinto, sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä vakavaraisuuden hallinta. Pohjola-konsernin lakisääteinen vakavaraisuus määräytyy luottolaitoslain perusteella. Pohjola-konsernin vakavaraisuustavoite ensisijaisilla omilla varoilla laskettuna on vähintään 8,5 %, mikä on kaksinkertainen lakisääteiseen minimitasoon verrattuna.

Vahinkovakuutustoiminnan lakisääteinen vakavaraisuus määräytyy vakuutusyhtiölain perusteella ja siihen vaikuttaa vakavaraisuuspääomalle asetetut vähimmäisvaatimukset, toimintapääoman minimi ja tasoitusmäärä. Vahinkovakuutustoiminnan pääomitustavoite on 70 % vakuutusmaksutuotoista.

Vakavaraisuuden hallinnassa painotetaan voimakkaasti kannattavuutta ja pääomien tehokasta käyttöä. Pääomien hallinta hoidetaan keskitetysti emoyhtiön toimesta. Tytäryhtiöistä jaetaan vuosittain osinkona emoyhtiölle ylimääräinen pääoma ja tarvittaessa emoyhtiö pääomittaa tytäryhtiöitä pääomalainoilla tai oman pääoman sijoituksin.

Liiketoimintaa ohjataan ja seurataan liiketoiminnoittain ja pääomat allokoidaan riskien perusteella liiketoiminnoille. Liiketoimintojen tulosta verrataan liiketoiminnoille allokoituun pääomaan ja liiketoimintojen operatiivisia oman pääoman tuottoja seurataan asetettuja tavoitteita vasten.

Vakavaraisuuden hallinta on osa kokonaisvaltaista riskienhallintaa ja sen tavoitteena on varmistaa pääomien tehokas käyttö ja pääomien riittävä määrä ja laatu turvaamaan häiriötön toiminta myös odottamattomien tappioiden varalta. Vakavaraisuuden hallinta perustuu ennakoivaan lähestymistapaan ja sen lähtökohtana on konsernin liiketoimintastrategia ja -suunnitelmat. Vakavaraisuuden hallintaprosessissa laaditaan vakavaraisuustavoitteen lisäksi pääomitustavoitteet liiketoiminnoittain, vakavaraisuusennusteet, stressitestit, skenaariot ja herkkyyksianalyysit sekä varautumissuunnitelma vakavaraisuustavoitteen ylläpitämiseksi kaikki liiketoiminnasta ja ulkoisen toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat olennaiset riskit huomioon ottaen.

Oikein mitoitettu riskinotto ja pääomarakenne sekä vahva tuloskunto ja ennakoiva riskienhallinta turvaavat Pohjola-konsernin riskinkantokyvyn.

Taloudellinen pääoma

Taloudellinen pääoma kuvaa pääoman määrää, joka tarvitaan kattamaan riskeistä syntyvät odottamattomat tappiot.

Pohjolan riskimittaristoa kehitetään hyödyntämällä taloudellisen pääoman malleja liiketoimintaan sisältyvien riskien arvioimisessa ja mittaamisessa. Taloudelliseen pääomaan pohjautuviin riskirajamittareihin ja liiketoiminnan ohjausmittareihin siirrytään vaiheittain vuosina 2009–2011.

Pohjolan taloudellinen pääoma tulee sisältämään pankki-, varainhoito- ja vahinkovakuutustoiminnan eri riskilajit mm. luotto-, markkina-, vahinko- ja varausriskit sekä operatiiviset riskit, joista osa on mitattavissa olevia ja osa huomioidaan pääomapuskurien määrissä. Mallit tulevat kattamaan sekä Basel II että Solvenssi II -vaatimukset.

RISKINOTTOHALUKKUUS

Suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. Toimintaympäristön nopean heikkenemisen vuoksi riskinottoa pienennetään vuoden 2009 aikana erityisesti luottoriskien ja sijoitustoiminnan riskien osalta. Liiketoiminta perustuu harkittuun riski-tuotto-ajatteluun, jonka mukaisesti hyödynnetään luottoriskiä, markkinariskejä, rahoitusriskiä sekä vakuutus- ja sijoitustoiminnan riskiä. Liiketoiminnan harjoittamiseen liittyy myös strategiset, liiketoiminta-, compliance- ja operatiiviset riskit.

Pankkitoiminnassa tavoitteena on, ettei luottotappioiden ja arvonalentumisten määrä suhdannekierron aikana keskimäärin ylitä 0,30 % luotto- ja takauskannasta.

Vahinkovakuutustoiminnassa tavoitteena on, että korvauskulujen (pl. korvausten hoitokulut) ja vakuutusmaksutuottojen välinen riskisuhde ei ylitä 70 %.

Konsernitoimintojen tavoitteena on, että OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmius on turvattu maksuvalmiusreservin ja muiden likviditeetin hoitosuunnitelman mukaisten toimenpiteiden turvin vähintään seuraavien 12 kuukauden ajan mahdollisten uhkaskenaarioiden toteutuessakin.

Konsernin riskinottohalukkuus tarkistetaan vuosittain ja tarkennetaan riskilajeittain asettamalla tavoitearvot riskilajikohtaisille mittareille suhdannetilanne ja markkinanäkymät huomioon ottaen. Hallitus tarkistaa riskinottohalukkuuden ja riskipolitiikat aina suhdannenäkymien oleellisesti muuttuessa. Lisäksi se arvioi puolivuositteittäin riskinottoa ja -halukkuuden sekä näihin liittyvät päivitystarpeet.

Riskipolitiikat

Riskinottoa ohjataan riskipolitiikoilla, jotka laaditaan vuosittain. Pohjolan hallitus hyväksyy Pohjola-konsernin kokonaisriskipolitiikan sekä sen alla olevat konsernia, pankkitoimintaa, konsernitoimintoja ja vahinkovakuutustoimintaa ohjaavat riskipolitiikat ja periaatteet.

Kokonaisriskipolitiikassa riskinottohalu kohdennetaan riskilajeille siten, että konsernin liiketoiminnalliset tavoitteet ovat saavutettavissa riskinkantokykyä ja vakavaraisuustavoitteita vaarantamatta. Kokonaisriskipolitiikan avulla rajoitetaan myös riskikeskittymien syntymistä.

Kokonaisriskipolitiikkaa täydentävät pankkitoiminnan ja konsernitoimintojen osalta riskilajeittain laaditut riskipolitiikat sekä vahinkovakuutustoimintaa ohjaavat henkilö- ja yritysasiakkaiden riskipolitiikat ja jälleenvakuutusperiaatteet sekä vahinkovakuutuksen sijoitustoimintaa ohjaavat sijoitussuunnitelmat.

Compliance-riskin hallinta

Compliance-toiminta on osa luotettavan hallinnon järjestämistä. Compliance-riskin hallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaikessa konsernin toiminnassa noudatetaan ulkoista sääntelyä ja sisäisiä menettelytapoja, ja että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia menettelytapoja.

Pohjola-konsernin compliance-toiminta tukee liiketoimintoja compliance-riskien hallinnassa mm. pitämällä liiketoimintavastuulliset tietoisina säännöksissä tapahtuvista olennaisista muutoksista ja niiden mahdollisista vaikutuksista liiketoiminnoille, laatimalla säännösten soveltamista tukevaa ohjeistusta sekä tunnistamalla ja arvioimalla ennakoivasti säännösten noudattamattomuuteen liittyviä olennaisia haitallisia seurauksia. Compliance-riskit tunnistetaan ja arvioidaan operatiivisten riskien tunnistus- ja arviointiprosessin yhteydessä. Uusiin tuotteisiin, palveluihin ja toimintatapoihin sekä ulkoistuksiin liittyvät compliance-riskit arvioidaan osana käyttöönottoprosessia.

Compliance-toiminnassa valvotaan ja varmistetaan säännösten noudattamista mm. arvioimalla säännösten noudattamista varmistavia sisäisiä prosesseja ja menettelytapoja ja tekemällä tarpeellisia parannusehdotuksia.

Pohjola Pankki Oyj:n tytäryhtiöiden compliance-toiminnasta vastaavat henkilöt varmistavat, että konsernitason linjauksia, toimintaohjeita, säännöksiä jne. noudatetaan myös tytäryhtiöissä.

Compliance-riskien mittauksessa noudatetaan operatiivisten riskien mittaumenetelmiä.

STRATEGISTEN, LIIKETOIMINTA- JA OPERATIIVISTEN RISKIEN HALLINTA

Strategisten, liiketoiminta- ja operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on luoda riskejä ennalta ehkäisevä kulttuuri. Riskienhallinta perustuu liiketoiminnan kaikilla osa-alueilla noudatettavaan suunnitelmallisuuteen, huolellisuuteen ja jatkuvuuteen. Riskien toteutumista ehkäistään kehittämällä prosesseja, joiden avulla kyetään tunnistamaan ja arvioimaan potentiaalisia riskejä entistä paremmin ja johtamaan riskien hallitsemiseksi käynnistettyjä toimenpiteitä tehokkaammin.

Strateginen riski

Strategiset riskit ja liiketoimintariskit syntyvät kilpailusta, sisäisestä paineesta tai markkinavoimista, jotka aiheuttavat volyymien, katteiden tai kulujen odottamattomia heilahteluja ja siten vaikuttavat tuloksen volatiliteettiin ja pitkän tähtäimen liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseen. Strategiset riskit ja liiketoimintariskit voivat syntyä myös väärän strategian valinnasta sekä puutteellisesta johtamisesta ja seurannasta tai hitaasta reagoinnista toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Strategisten ja liiketoimintariskien hallinnan menetelmät ja mittaus

Strategiset riskit hallitaan jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyyseihin ja ennusteisiin markkina-alueiden kehityksestä, kilpailutilanteesta sekä asiakkaiden tulevista tarpeista. Pohjola-konsernin strategia liiketoiminnoittain tarkennetaan vuosittain. Strategisia riskejä seurataan liiketoiminnoittain ja liiketoimintariskejä liiketoiminta-alueittain.

Riskejä ja niiden merkitsevyyttä seurataan ja arvioidaan vuosittain liiketoimintastrategioiden ja -suunnitelmien päivitysten yhteydessä. Samassa yhteydessä arvioidaan myös toimintaympäristössä ja kilpailutilanteessa tapahtuneita muutoksia ja niiden vaikutusta strategian toteuttamiseen sekä yhdistetään tunnistetut riskitekijät suunniteltuihin strategisiin hankkeisiin.

Operatiivinen riski

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan riskiä sitä, että puutteellisesti toimivista sisäisistä prosesseista, henkilöistä, järjestelmistä tai ulkoisista tapahtumista aiheutuu suoria tai epäsuoria menetyksiä. Määritelmä sisältää oikeudellisen riskin, mutta ei strategista riskiä. Operatiivinen riski voi ilmetä myös maineen menetyksenä.

Operatiivisten riskien hallinnan menetelmät ja mittaus

Operatiiviset riskit ovat laadullisia eikä niiltä voida koskaan täysin suojautua. Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa riskit ja varmistaa niiden pysyminen hyväksyttävällä tasolla. Operatiivisten riskien hallinta perustuu liiketoiminnan kaikilla osa-alueilla noudatettavaan suunnitelmallisuuteen, huolellisuuteen ja toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen.

Riskien toteutumista ehkäistään niiden mahdolliseen toteutumiseen johtavien tekijöiden mukaisesti mm. ylläpitämällä ja kehittämällä toimintatapoja, yrityskulttuuria, järjestelmiä ja osaamista sekä

lisäämällä riskien hallintaa tukevia kontroleja. Uusien tuotteiden ja toimintamallien käyttöönottoa edeltää niiden kuvaus, toimintaprosessien suunnittelu ja ohjeistus sekä hyväksyntä. Yllätyksiin on varauduttu keskeisten liiketoimintojen jatkuvuus suunnitelmilla, joita päivitetään säännöllisesti. Tieto- ja pankkiturvallisuuden hallinnassa sekä rahoitusjärjestelmän lainvastaisen hyväksikäytön (mm. rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen) estämisessä tehdään tiivistä yhteistyötä OP-Pohjola-ryhmässä. Operatiivisista riskeistä aiheutuville menetyksiltä on osittain suojauduttu myös esine-, rikos- ja vastuuvakuutuksin. Tärkeä osa operatiivisten riskien hallintaa ovat myös sisäisen tarkastuksen tekemät selvitykset sekä viestinnän ja tiedonkulun hoitaminen sovitulla tavalla.

Operatiivisia riskejä mitataan arvioimalla riskien toteutumistodennäköisyyttä ja mahdollista tulosvaikutusta samaan tapaan kuin strategisia ja liiketoimintariskejä. Riskiarvioita hyödynnetään myös vakuutusturvan riittävyyden arvioinnissa.

Strategisten, liiketoiminta- ja operatiivisten riskien seuranta ja raportointi

Strategisia, liiketoiminta- ja operatiivisia riskejä ja niihin liittyviä riskienhallintatoimenpiteitä seurataan käyttäen riskikarttoja ja riskirekistereitä, joihin tunnistetut ja arvioidut riskit on rekisteröity.

Strategisista ja liiketoimintariskeistä laaditaan katsaukset kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi raportoidaan liiketoimintojen ja liiketoiminta-alueiden strategisista ja liiketoimintariskeistä sekä niihin liittyvistä riskienhallintatoimenpiteistä säännöllisesti.

Toteutuneita operatiivisia riskejä seurataan ja analysoidaan säännöllisesti, tavoitteena tapahtumiin johtaneiden syiden ymmärtäminen ja toiminnan kehittäminen. Potentiaalisista ja toteutuneista operatiivisista riskeistä raportoidaan johdolle säännöllisesti. Normaalin riskiraportoinnin lisäksi raportoidaan johdolle merkittävistä muutoksista riskiprofilissa, kontrollien toimivuudessa tai riskien realisoitumisesta heti, kun muutokset on havaittu.

PANKKITOIMINNAN RISKIENHALLINTA

Luottoriskien hallinta

Luottoriskillä tarkoitetaan riskiä, joka johtuu siitä, etteivät pankin sopimusosapuolet kykene suoriutumaan sovituista velvoitteistaan eivätkä saadut vakuudet turvaa saatavia. Luottoriski sisältää myös maa- ja selvitysriskejä. Maariski on maittain kohdistettuihin ulkomaisiin saamisiin liittyvä luottoriski. Selvitysriskejä on selvitysprosessiin liittyvä, selvityksen kohteena olevan saamisen menettämisen riski.

Luottoriskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa asiakasvastuista syntyvien luottoriskien negatiiviset tulosvaikutukset hyväksyttävälle tasolle ja samalla optimoida riski-tuotto-suhdetta. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa ovat luottopäätöksenteko ja luottoprosessin laatu. Prosessia ohjaavat vahvistetut luottoriskipolitiikat, päätöksentekovaltuudet ja toimintaohjeet.

Selvitysriskejä hallinnassa korostuu vastapuolten luotettavuuden varmistaminen. Selvitysriskejä vähennetään vakio- ja erillisyhtiön sopimuksin sekä keskittämällä selvitykset luotettaviin clearing-keskuksiin.

Luottoriskejä vähennetään hajauttamalla luottosalkkua sekä määrittelemällä asiakaskohtaiset vakuus- ja kovenanttipolitiikat. Luottoriskinottoa rajoittavat myös omien varojen perusteella määritellyt suurimmat mahdolliset asiakasvastuut ja käytössä oleva limiittijärjestelmä. Luottoriskien hallinnassa on myös käytetty luottoriskijohdannaissopimuksia. Luottoja ei ole arvopaperistettu.

Pohjola ei ole ollut alullepanijana tai järjestäjänä arvopaperistamisjärjestelyissä, mutta se on sijoittanut perinteisiin erillisyhtiön kautta liikkeeseen laskettuihin arvopaperistettuihin arvopapereihin. Arvopaperistamiseen liittyviä luottojohdannaisia ei ole ollut. Arvopaperistamispositioiden riskipainotettujen erien yhteismäärän laskennassa on käytetty luottoriskin standardimenetelmää silloin, kun arvopaperistamispositio kuuluu vastuuryhmään, johon sovelletaan luottoriskin standardimenetelmää. Positioille, joihin sovelletaan sisäisten

luottoluokitusten menetelmää, on laskennassa käytetty luottoluokitukseen perustuvaa arviointimallia.

Arvopaperistamispositioille sovelletaan Moody'sin, Fitchin ja Standard & Poor'sin luottoluokituksia. Saman arvopaperistamistransaktion eri etuoikeusluokissa oleviin positioihin sovelletaan saman luottoluokituslaitoksen antamia luottoluokituksia. Jos arvopaperistamispositiosta on kahden valitun luottoluokituslaitoksen antamat luottoluokitukset, sovelletaan niistä alhaisempaa. Jos arvopaperistamispositiosta on annettu enemmän kuin kahden valitun luottoluokituslaitoksen luokitusta, käytetään niistä kahta korkeinta. Jos kaksi korkeinta luottoluokitusta poikkeavat toisistaan, käytetään niistä alhaisempaa.

Pohjola-konsernin riskienhallintajohto hyväksyy periaatteet vakuuksien käytöstä ja arvioinnista sekä vahvistaa vakuuslajikohtaiset arvostusprosentit. Vakuusarvojen kehitystä seurataan säännöllisesti. Vakuuden arvo arvioidaan uudelleen mm. silloin, kun vakuuden arvo on merkittävästi muuttunut tai asiakkaan taloudellinen tilanne on heikentynyt olennaisesti. Suhdanneherkkinä pidettävien vakuuksien arvoa ja niiden käyttökelpoisuutta arvioitaessa noudatetaan erityistä varovaisuutta.

Luottoriskipolitiikka

Luottoriskipolitiikoissa määritellään kokonaisvastuiden koostumusta, hajautusta, asiakasvalintaa sekä vakuuksien ja kovenanttien käyttöä koskevat periaatteet. Tarkoituksena on varmistaa luottosalkun riittävä hajautuminen, jotta ei synny liiallisia riskikeskittymiä maittain, asiakasryhmittäin, toimialoittain, luottokelpoisuusluokittain, asiakaskonserneittain tai ajallisesti.

Portfoliotarkastelussa asiakkaat on jaettu kuuteen ryhmään, jotka ovat yritykset, luottolaitokset, yksityisasiakkaat, osuuspankit ja OP-Keskus, julkisyhteisöt sekä voittoa tavoittelemattomat yhteisöt. Yrityisasiakkaille, luottolaitosasiakkaille sekä yksityisasiakkaille on laadittu omat luottoriskipolitiikat. Näiden lisäksi on tehty maariskipolitiikka.

Yritysiasiakkaiden luottoriskipolitiikassa yritys vastuille on asetettu tavoitearvot rating-luokittain ja suhteelliset enimmäismäärät toimialoittain.

Baltian liiketoiminnassa ei ole toistaiseksi käytettävissä OP-Pohjola-ryhmän luokittelujärjestelmää. Pohjolan luokituskriteerit täyttäviä asiakkaita luokitellaan Pohjola Pankin rating-komiteassa. Muutoin luotonmyönnössä hyödynnetään kustakin maasta valittujen yhtiöiden toimittamia luottotietoraportteja. Lähtökohtaisesti asiakkaita, joille ei ole saatavissa kyseisten yhtiöiden luottotietoraporttia, ei rahoiteta. Baltian liiketoiminnan asiakaskunnasta merkittävän osan muodostavat maatalouteen liittyvät asiakkaat, joten toimialakohtaisia enimmäismääriä ei ole käytössä.

Luottolaitosasiakkaiden riskiä on hajautettu luottokelpoisuusluokittain, liikkeeseenlaskijoittain ja tuotteittain. Lisäksi jälkimarkkinakelpoisten saamistodistussijoitusten likviditeetin varmistamiseksi on määritelty minimikoot emissioille, joihin voidaan sijoittaa.

Maariskipolitiikassa riskiä on hajautettu asettamalla enimmäismäärät maaryhmäkohtaisille vastuille.

Luottoriskien limitointi

Limiitti on asiakas- tai maakohteisesti asetettu vastuiden tai avoimen position enimmäismäärä. Limiittipäätöksessä voidaan lisäksi asettaa ajallisia ja tuotekohtaisia rajoitteita, esimerkiksi enimmäismäärät lyhytaikaisille ja pitkäaikaisille vastuille. Useimmille yritys- ja yhteisöasiakkaille vahvistetaan myös asiakaskohtainen riskinotto-politiikka eli vakuuksien vähimmäismäärä ja käytettävät kovenantit.

Vastuuraja on euromääräinen asiakaskohtaisten vastuiden enimmäismäärä. Vastuuraja vahvistetaan vuosittain niille yritysasiakkaille ja rahoituslaitosasiakkaille, joiden vastuut tai suunnitellut vastuut ylittävät 5 miljoonaa euroa.

Luottolaitoslimiitti on ajallisesti määritelty, euromääräinen vastapuolilimiitti, jonka rajoissa luottolaitosten kanssa liiketoimintaa harjoitetaan. Limiitin myöntäminen edellyttää, että luottolaitos sijaitsee maassa, jolle on hyväksytyt maalimiitti. Luottolaitoslimiitti tarkistetaan vuosittain.

Maalimiitti on euromääräinen enimmäismäärä saamisille tietyistä maista. Kunkin maan limiitin määrä ja siihen mahdollisesti liittyvä aikarajoitus määritellään maan luottokelpoisuuden ja Pohjola Pankin riskinkantokyvyn mukaisesti niin, että se tukee hyväksytyjä liiketoimintaperiaatteita. Maalimiitti tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

Luottoprosessi

Päivittäinen luottoprosessi on ratkaisevassa asemassa luottoriskien hallinnassa. Riskienhallinnan näkökulmasta luottoprosessin keskeisimmät vaiheet ovat luottokelpoisuuden arviointi, päätöksenteko ja toimeenpano, jotka on eriytetty toisistaan. Luottoprosessin toimivuutta ja laatua valvoo riskienhallintatoiminto.

Luottokelpoisuuden arviointi

Pohjola Pankissa luottokelpoisuuden arviointi perustuu OP-Pohjola-ryhmässä yhteistyössä kehitettyihin ja käytettäviin luottoriskimalleihin. Luokittelun tavoitteena on jakaa yritysasiakkaat maksukyvyyn perusteella luottokelpoisuusluokkiin siten, että luokittelu täyttää riskienhallinnan tarpeet sekä uuden vakavaraisuuskehikon (Basel II) sisäisille luokittelumalleille asettamat kriteerit. Riskin suuruutta kuvaa Pohjola Pankissa kullekin luottoluokalle arvioitu maksukyvyttömyyden todennäköisyys (PD, probability of default), joka kuvaa maksukyvyttömyyden keskimääräistä todennäköisyyttä vuoden aikana yli suhdannekierron.

Luottokelpoisuuden määrittely asiakasryhmittäin

<i>Asiakasryhmä</i>	<i>Luottokelpoisuuden määrittely</i>
Keskisuuret ja suuret yritykset	Rating-komitean antama luottokelpoisuusluokitus
Pienet yritykset	Tilinpäätös- ja maksukäyttätymistietoihin perustuva luottokelpoisuusluokitus
Luottolaitokset	Ulkopuolisen luokituslaitoksen luottokelpoisuusluokitus
Osuuspankit ja OP-Keskus	Rating-komitean antama luottokelpoisuusluokitus
Maat	Ulkopuolisen luokituslaitoksen luottokelpoisuusluokitus
Yksityisasiakkaat	Maksukäyttätymistietoihin ja credit scoringiin perustuva luottokelpoisuusluokitus

Yritysasiakkaiden luottokelpoisuus arvioidaan OP-Pohjola-ryhmän sisäisellä 20-portaisella luokituksella. Yritysasiakkaiden luottoluokitus arvioidaan vähintään kerran vuodessa. Pohjola Pankissa on käytössä omat luokittelumallit keskisuurille ja suurille yrityksille sekä pienille yrityksille. Luokittelumallista riippumatta kullakin luottoluokalla on sama maksukyvyttömyyden todennäköisyys, jolloin eri mallien antamat luottoluokat ovat vertailukelpoisia.

Keskisuurten ja suurten yritysten luokitukseen vaikuttaa yrityksen tilinpäätösinformaation kertoma taloudellinen asema, jossa keskeisiä ovat vakavaraisuus, kannattavuus ja maksuvalmius. Lisäksi huomioidaan yrityksen johto, taloudellinen suunnittelu ja raportointi, markkina-asema, kilpailukyky, tuotteiden laatu, toimialan tilanne, aikaisempi maksukäyttätyminen ja tulevaisuuden näkymät. Jos yrityksellä on julkinen luottokelpoisuusluokitus, sitä käytetään yhtenä tekijänä luottokelpoisuutta arvioitaessa.

Keskisuurten ja suurten yritysten luokittelumalli on tehty yhdistäen tilastollista analyysia ja asiantuntija-arviota. Luokkakohtaisten PD-arvojen arvioinnissa on käytetty tunnuslukutietoja ja maksukyvyttömyystietoja vuosilta 2002–2006. Koska maksukyvyttömyystietoja oli käytettävissä vain hyvästä suhdannevaiheesta, arvioitiin tarvittavan yleisen tasokorjauksen määrää vuoteen 1991 asti ulottuvista luottotappio- ja konkurssiaineistoista sekä vuoteen 1990 asti ulottuvista ulkomaisten pankkien maksukyvyttömyysaikasarjoista. Luokkien PD-arvot sisältävät lisäksi tilastoanalyysin mukaisen virhemarginaalin.

Pienten yritysten luokittelun perustana on Suomen Asiakastieto Oy:n kehittämä luokittelumalli. Kyseessä on tilastollinen malli, jossa muuttujina on mm. yrityksen historiaan, omistukseen, vastuuhenkilöihin, tilinpäätökseen ja maksutapaan liittyviä tekijöitä. Mallin antamille pisteille on asetettu pisterajat, joita soveltaen pisteet muunnetaan OP-Pohjola-ryhmän sisäiseksi luottoluokaksi. Toteutuneille maksukyvyttömyysosuuksille on tehty vastaava taloussuhdanteesta johtuva tasokorjaus kuin suurten ja keskisuurten yritysten luokittelumallin PD-arvojen asetannassa.

Yritysvastuiden rating-luokkien vastaavuus Standard & Poor'sin luottoluokkiin on kuvattu alla olevassa taulukossa.

S&P Rating	AAA...AA+	AA...BBB+	BBB...BB	BB-...B	B-...CCC
OP-Pohjola-rating	1–2	3–4	5–6	7–8	9–10

Kahteen heikoimpaan luokkaan (11–12) kuuluvat ne asiakkaat, joilla on joko vakavia maksuhäiriöitä tai jotka ovat joko yrityssaneerauksessa tai konkurssissa.

Luottokelpoisuusluokittelussa ei oteta huomioon asiakkaan vastuille saatuja vakuuksia tai takauksia. Vastuukohtainen riskiarviointi tehdään asiakkaan luottokelpoisuuden, esitettävän vastuun sekä vastuulle saatavien vakuuksien ja takauksien perusteella päätöksentekovaiheessa, jolloin vahvistetaan myös vastuiden hinnoittelu.

Sisäistä luottokelpoisuusluokitusta hyödynnetään vastuiden hinnoittelussa, luottopäätöksenteossa, riskisopeutetun pääomavaateen laskennassa sekä luottosalkun laadullisten tavoitteiden asettamisessa, seurannassa ja raportoinnissa.

Luottolaitosten sisäinen luottoluokittelu on tarkoitus aloittaa vuonna 2009. Maat on jaettu Moody'sin luottokelpoisuusluokituksen perusteella viiteen maariskiryhmään. Alin sijoitustason luokitus (Investment Grade) on Baa3 eli maariskiryhmään 3 kuuluvat maat.

Maariskiryhmien vastaavuus Moody'sin luottokelpoisuusluokkien kanssa

<i>Maariskiryhmä</i>	<i>Moody's-vastaavuus</i>
Ryhmä 1	Aaa
Ryhmä 2	Aa1–A3
Ryhmä 3	Baa1–Baa3
Ryhmä 4	Ba1–B3
Ryhmä 5	Caa1–C sekä luokittelemattomat

Päätöksenteko

Luottopäätösesityksen perustan muodostaa luottokelpoisuusarvio. Asiakasvastaavat valmistelevat vastuuraja-, limiitti- sekä rahoitusesitykset ja esittelevät ne päätöksentekoeilimille.

Luottopäätösesitys sisältää selvityksen luoton hakijasta ja asiakkaalle aikaisemmin myönnettyistä vastuista sekä niiden vakuuksista ja avoimesta positiosta. Yritysassiakkaiden luottopäätösesitys sisältää luottokelpoisuusarvion lisäksi vakuus- ja kovenanttipolitiikan lyhyille ja pitkille vastuille

sekä ennusteen asiakkaan taloudellisen tilan kehittymisestä. Yritysassiakkaiden vastuurajaesitykseen liitetään aina tilinpäätösanalyysi ja uusista yritysasiakkaista usein myös yritystutkimus. Useimmiten yritys- ja rahoituslaitosasiakkaiden luottopäätösesityksiin sisältyy riskienhallintatoiminnon kannanotto esitettävästä luottoriskistä.

Päätöksentekuelimet tekevät riskinottopäätöksiä valtuuksiensa puitteissa noudattaen vahvistettuja luottoriskipolitiikkoja, limiittejä ja linjauksia. Päätöksentekuelinten päätösvaltuudet on porrastettu asiakkaan luottokelpoisuusluokan sekä vastuun ja avoimen position määrän perusteella. Yksityisasiakkaiden luottopäätöksiä tehdään OP-Pohjola-ryhmän sisäisen yksityisasiakkaiden luottoluokituksen perusteella ja pieniä luottopäätöksiä tehdään myös credit scoringiin perustuvalla automaattisella luottopäätösjärjestelmällä.

Toimeenpano

Toimeenpanovaiheessa laaditaan hyväksytyjen päätösten perusteella tarjous- ja sopimusasiakirjat. Nostoehtojen täytyminen tarkistetaan vielä ennen rahojen siirtoa asiakkaan käyttöön. Lisäksi valvotaan sopimusehtojen täyttymistä sopimuksen voimassaoloaikana.

Luottoriskin mittausta, seuranta ja raportointi

Luottoriskiä mitataan asiakaskohtaisesti vastuiden ja avoimen position määrällä. Vastuu tarkoittaa tase-erien ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärää, joka pankilla on tietyltä asiakkaalta. Avoin positio lasketaan vähentämällä vastuista vakuudet vakuusarvon määräisenä. Luottoriskiä mitataan myös painotetulla avoimella positiolla, joka saadaan kertomalla asiakaskohtainen avoin positio asiakkaan luottokelpoisuuden mukaisella maksuhäiriötodennäköisyydellä. Lisäksi luottoriskin mittareina käytetään ongelmaluottojen ja erääntyneiden maksuerien osuutta luotto- ja takauskannasta sekä luottotappioiden osuutta luotto- ja takauskannasta.

Luottosalkun luottoriskiä mitataan myös odotetun ja odottamattoman tappion määrällä ja niiden kehittämisellä suhteessa luotto- ja takauskantaan. Odotetun ja odottamattoman tappion määrälle tehdään myös erilaisia stressitestejä.

Asiakasseuranta jakaantuu vuosittaiseen tilinpäätösten ja osavuositarkastusten analysointiin sekä jatkuvaan maksukäyttämisen ja asiakkaan toiminnan seurantaan. Asiakkaiden maksukäyttämistä, erääntyneitä maksueriä ja ongelmaluottoja seurataan jatkuvasti sekä OP-Pohjola-ryhmän sisäisestä että ulkoisesta valvontapalvelusta saatavien tietojen perusteella.

Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskin määrää ja maksukäyttämistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityisseurantaan. Samassa yhteydessä arvioidaan myös asiakkaan luottokelpoisuusluokituksen muutostarve, luottotappion todennäköisyys sekä arvonalennuksen tarpeellisuus. Tämä merkitsee usein myös sitä, että luottopäätös tehdään ylemmässä päätöksentekuelimessä.

Yritysassiakkaiden vastuurajojen käyttöä ja rahoituslaitoskonsernien limiittejä seurataan luottopäätösprosessissa. Lisäksi luottopäätöksiä valvotaan myös päätöksentekuelimissä, jotka toimittavat päätöspöytäkirjat aina tiedoksi seuraavalle päätöksentekotasolle.

Luottoriskien raportointi on keskitetty riskienhallintatoimintoon. Luottoriskipolitiikan noudattamista tarkastellaan hallituksen riskienhallintavaliokunnalle laadittavassa riskianalysissa, jossa raportoidaan lisäksi muun muassa kokonaisvastuiden määrän, jakauman ja laadun sekä ongelmaluottojen kehitystä.

Limittien käyttö ja niiden mahdolliset ylitykset raportoidaan säännöllisesti. Lisäksi riskienhallintatoiminto laatii salkkuanalyysseja.

Luottoriskimalleihin liittyvä päätöksenteko ja arviointi

Luottoriskimallien käyttöönotosta ja merkittävistä muutoksista päättää OPK:n johtokunta. Mallien kehittämisessä ja ylläpidossa tehdään yhteistyötä Pohjola Pankin ja OP-Keskuksen liiketoiminnasta riippumattomien organisaatioiden välillä. Luottoriskimallit validoidaan vähintään kerran vuodessa OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunnan hyväksymien validointiohjeiden mukaisesti. Validoinnissa testataan tilastollisin menetelmin mm. mallin erottelukykyä ja

riskiestimaattien (PD, LGD ja EAD) oikeellisuutta. Lisäksi validointi käsittää laadullisen arvioinnin. Validoinnin tulokset ja mahdolliset toimenpidesuositukset raportoidaan riskienhallintatoimikunnalle, joka päättää validoinnin perusteella tehtävistä kehitystoimenpiteistä. Validoinnista vastaa OPK:n talouden ohjauksen menetelmät -yksikkö. Validoinnin riippumattomuus varmistetaan OPK-konsernin sisäisen tarkastuksen toimesta.

Luottoriskimallien käyttö vakavaraisuuslaskennassa

Rahoitustarkastus on myöntänyt OP-Pohjola-ryhmälle luvan siirtyä vaiheittain sisäisten luottoluokitusten menetelmän (IRBA, Internal Ratings Based Approach) käyttöön vakavaraisuuslaskennassa. Syyskuussa 2008 laskenta aloitettiin sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmällä Pohjola Pankin yritysvastuille ja koko konsernin oman pääoman ehtoïsille sijoituksille. Muiden vastuuryhmien siirtoa sisäisten luottoluokitusmenetelmien piiriin valmistellaan kolmen vuoden siirtymäajan kuluessa.

Sisäisten luokitusten perusmenetelmässä kunkin asiakkaan vastuiden riskipaino riippuu omilla luottoriskimalleilla lasketusta maksukyvyttömyyden todennäköisyydestä (PD). Sisäisten luokitusten perusmenetelmässä tappio-osuus (LGD) ja vastuun määrä maksukyvyttömyshetkellä (EAD) lasketaan viranomaisten asettamilla malleilla.

MARKKINARISKIN HALLINTA

Markkinariskit aiheuttavat pankille tulosvaikutuksia johtuen markkinahintojen (korot, valuuttakurssit, osakekurssit, luottoriskimarginaalit) muutoksista tai hintavaihteluiden muutoksista (volatiliteetit). Markkinariskien tulosvaikutukset voivat olla joko välittömiä tai jaksottua useammalle tilikaudelle. Tulosvaikutusten kirjaantuminen riippuu markkinariskille alttiin tase-erän tai johdannaisen kirjanpidollisesta käsittelystä. Markkinahintojen muodostumiseen vaikuttaa markkinoiden toimivuus eli likviditeetti. Jos markkinoilla ei ole riittävää syvyyttä tai markkinat eivät toimi häiriön takia, muodostuu markkinariskiä myös markkinalikviditeetin puutteesta. Yleensä markkinalikviditeetin heikkeneminen johtaa tuloksen heikkenemiseen markkinahintoihin sisältyvien likvidiyspreemioiden kasvusta johtuen.

Markkinariskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa taseen ja taseen ulkopuolisten erien hintamuutoksista aiheutuvat riskit hyväksyttävälle tasolle sekä edistää tuloksentekomahdollisuuksia optimoimalla riski-tuotto -suhdetta.

Markkinariskejä sisältyy sekä kaupankäyntitoimintaan että rahoitustaseeseen. Kaupankäyntitoiminnan tavoitteena on hyötyä lyhyellä aikavälillä markkinahintojen muutoksista ottamalla aktiivisesti markkinariskejä. Kaupankäyntitoiminnassa otetun markkinariskin tulosvaikutukset näkyvät pääasiassa välittömästi tase- ja johdannaisinstrumenttien markkina-arvojen muutoksina.

Rahoitustase sisältää pankin rakenteellisen korkoriskin, joka muodostuu luotto- ja talletuskannasta sekä kotimaisesta ja ulkoimaisesta tukkuvarainhankinnasta ja edellä mainittuja eriä suojaavista johdannaissopimuksista. Rahoitustaseeseen luetaan myös maksuvalmiusreservit, sekä muu tase (esimerkiksi osakkeet, kiinteistöt ja omat pääomat). Rahoitustaseen markkinariskien hoidon tavoitteena on suojata konsernin rahoituskatetta korkotason muutoksilta sekä ylläpitää OP-Pohjola-ryhmän likviditeettireservejä tuottavasti. Rahoitustaseen hoidossa ei oteta valuuttakurssiriskiä. Rahoitustaseen markkinariski tyypillisesti toteutuu pankin korkokattessa jaksottuen tilikausien välille.

Markkinariskien hallinnan periaatteet ja riskipolitiikat vahvistaa Pohjolan hallitus. Tasehallintajohto koordinoi ja ohjaa markkinariskien hallinnan periaatteita sekä valvoo limiittien käyttöä. Markkinariskit keskitetään ao. riskiin oikeutetuille liiketoimintayksiköille, jotka vastaavat positoidensa riskeistä ja tuloksesta asetettujen limiittien puitteissa. Pääomamarkkinoiden middle-office seuraa ja raportoi markkinariskit ja niistä syntyvät tulokset liiketoiminnalle, toimivalle johdolle ja riskienhallintatoiminnolle. Periaatteet ja mittarit ovat yhteneväiset sekä kaupankäyntitoiminnan että rahoitustaseen markkinariskien hallinnassa.

Korko-, volatiliteetti-, valuutta-, osake- ja kiinteistöriskeille on laadittu riskipolitiikat, joissa on määritelty position rakennetta ja hajauttamista koskevat periaatteet ja limiitit. Tarkoituksena on varmistaa, ettei synny riskinkantokykyyn nähden liian suuria markkinariskejä. Riskilimiitit on edelleen allokoitu kaupankäyntitoimintaan (korko, valuutta- ja volatiliteettiriski) ja varainhallintaan (korko-, volatiliteetti- ja osakeriski).

Korkoriskiä hajautetaan valuutoittain, tuotteittain ja periodeittain. Valuuttariski suojataan valuutoittain. Osake- ja pääomasijoitusten riskiä hajautetaan markkina-alueittain, toimialoittain ja liikkeeseenlaskijoittain. Pääomarahastosijoituksissa riskin hajautus hoidetaan rahaston sääntöjen mukaisesti. Optiliiketoiminnalle on määritelty omat limiitit.

Markkinariskien hallinnassa keskeisessä asemassa on jatkuva riskipositioiden rakenteiden ja markkinoiden analysointi sekä muutosten vaikutusten ennakointi pankin riskiasemaan ja tulokseen. Tehokas markkinariskien hallinta edellyttää ajantasaista ja oikeaa tietoa positioista ja markkinoista sekä nopeaa reagoitua muutoksiin. Markkinariskejä hallitaan muokkaamalla riskipositioita sekä tase- että johdannaisinstrumentein kulloisenkin markkinanäkemyksen perusteella riskilimiittien puitteissa. Markkinariskipositioita tai yksittäisiä sopimuksia voidaan myös suojata johdannaisinstrumentein niiden markkina-arvojen muutoksilta tai position rahoituskatteen turvaamiseksi.

Markkinariskien mittaaminen, seuranta ja raportointi

Pohjolassa markkinariskejä seurataan seuraavassa taulukossa kuvattuja mittareita käyttäen:

Riskilaji	Riskimittari	Tulosmittari	Frekvenssi
korkoriski/ kaupankäyntisalkut	1 %-yksikön koronmuutoksen vaikutus tulevien kassavirtojen nykyarvoon	markkina-arvon muutos	päivittäin
korkoriski/ rahoitustase	1 %-yksikön koronmuutoksen vaikutus tulevien kassavirtojen nykyarvoon	markkina-arvon muutos, rahoituskate	päivittäin
valuuttariski	kokonaisnetto-positio, valuuttaparipositiot	markkina-arvon muutos	päivittäin
osakeriski	20 %-yksikön markkina- arvon muutos	markkina-arvon muutos	viikoittain
volatiliteettiriski	1 %-yksikön volatiliteetin muutoksen vaikutus position nykyarvoon deltapositio	markkina-arvon muutos	päivittäin
kiinteistöriski	vuokrattavissa oleviin kohteisiin sitoutunut pääoma sekä kiinteistöjen vajaakäyttöaste	nettotuotto	neljännesvuosittain

Riskienhallintatoiminto seuraa Pohjolan korko-, volatiliteetti- ja valuuttariskilimiittejä päivittäin ja raportoi niistä liiketoiminnalle ja johdolle.

Korkoriski

Korkoriski syntyy, kun taseen tai taseen ulkopuolisten erien maturiteetit, korontarkistusajankohdat tai korkoperusteet poikkeavat toisistaan. Kaupankäyntitoiminnassa korkoriski toteutuu markkinakorkojen muuttuessa arvopapereiden ja johdannaissopimusten markkina-arvojen muutoksena. Rahoitustaseen korkoriskin osalta riski toteutuu muutoksena rahoituskatteessa ja

maksuvalmiusreserviin luettavien käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien saamistodistusten osalta markkina-arvojen muutoksena tuloslaskelmassa ja myytävissä olevien saamistodistusten osalta omassa pääomassa käyvän arvon rahaston muutoksena.

Taseeseen sisältyy myös rakenteellista korkoriskiä, joka syntyy pääosin vähittäisottolainauksesta ja korottomista tase-eristä. Korkoriskiin vaikuttavat myös asiakassopimusten mahdolliset ennenaikaiset takaisinmaksut. Ennenaikaiset takaisinmaksut sekä vähittäisottolainaus eivät muodosta Pohjola Pankin liiketoiminnan kannalta merkittävää erää. Molempia eriä seurataan, mutta asiakaskäyttäytymistä ei ole mallinnettu.

Kaupankäyntitoiminnan ja rahoitustaseen korkoriski mitataan ja raportoidaan päivittäin käyttäen samoja mittareita ja limitointiperiaatteita. Näiden avulla arvioidaan myös kertyvän rahoituskatteen herkkyyttä korkojen muutoksille.

Korkoriskiä saavat ottaa annettujen limiittien puitteissa vain erikseen määritellyt yksiköt.

Valuuttariski

Valuuttariski syntyy, kun samassa valuutassa olevien saatavien ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan.

Valuuttakurssiriskin hoito on keskitetty kaupankäyntitoimintaan. Position riskiä rajoitetaan kokonaisnettovaluuttapositionille, päävaluuttojen (USD, GBP, SEK) valuuttapariositioneille ja yksittäisille valuutoille asetettujen limiittien avulla.

Valuuttapositionit raportoidaan päivittäin.

Osakeriski

Osakeriskiä syntyy osake- ja pääomasijoitustoiminnasta. Osakesijoitukset sisältävät sekä kaupankäyntitarkoitukseen että pitempiaikaiseen omistukseen hankittuja osakkeita.

Osakeriskipolitiikassa määritellään osakesalkun koostumusta ja sijoituskohteiden valintaa ohjaavat periaatteet.

Myytävissä oleviin kirjatus osakesalkun hoito on keskitetty varainhallintaan. Osakesijoitusten riskiä mitataan 20 % kurssimuutoksen vaikutuksena osakeposition markkina-arvoon. Osakeriski raportoidaan viikoittain.

Volatiliteettiriski

Volatiliteettiriskiä syntyy avoimesta optiositionesta. Volatiliteettiriskiä otetaan korko- ja valuuttaoptioissa sekä vähäisesti liikkeeseen laskettujen indeksilainojen takaisinostoissa.

Korko- ja valuuttavolatiliteettiriskit raportoidaan päivittäin.

Kiinteistöriski

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan kiinteistöomistuksiin liittyviä arvonmuutos- ja tuottoriskejä.

Kiinteistöriskipolitiikassa määritellään kiinteistösijoitussalkun koostumusta ja sijoituskohteiden valintaa ohjaavat periaatteet. Kiinteistöomistuksista laaditaan vuosittain kohdekohtaiset arviot ja toimenpidesuunnitelmat. Kiinteistöriskit raportoidaan neljännesvuosittain konsernin riskianalysissä.

RAHOITUSRISKIN HALLINTA

Rahoitusriski tarkoittaa jälleenrahoituksen saatavuuteen liittyvää riskiä ja pankin luottokelpoisuuden kehityksen vaikutusta rahoituksen hintaan. Riski syntyy, jos saamisten ja velkojen maturiteetit poikkeavat toisistaan. Rahoitusriski syntyy myös, jos joko velat tai saatavat tai molemmat ovat keskittyneet vastapuolten, instrumenttien tai markkinasegmenttien suhteen. Rahoitusriskiä voi syntyä myös asiakaskäyttäytymisen, taloudellisen toimintaympäristön tai markkinalikviditeetin muutosten seurauksena.

Maksuvalmiusriski tarkoittaa riskiä rahoituksen saatavuudesta velkojen tai muiden maksujen erääntyessä. Riskin toteutuminen voi johtua esimerkiksi markkinoiden likviditeetin vähenemisestä tai luotonantajan luottokelpoisuuden heikkenemisestä. Maksuvalmiusriskiin varaudutaan ylläpitämällä likvideistä saamistodistuksista koostuvaa reservisalkkua.

Likviditeetin hallintaa säätelevät Euroopan keskuspankin vähimmäisvaranto- ja maksuvalmiusluottojärjestelmät.

Pohjola Pankki on OP-Pohjola-ryhmän keskusrahallaitoksena vastuussa koko OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiudesta ja maksuvalmiusreservien riittävydestä. Pohjola ylläpitää OP-Pohjola-ryhmän pankkiliiketoiminnan taseesta laskettuna noin 8 %-yksikön suuruista maksuvalmiusreserviä. Maksuvalmiusreservistä merkittävimmän osan muodostaa korkean luottokelpoisuusluokituksen omaavat saamistodistukset, joita voidaan käyttää keskuspankkivielan vakuutena tai myydä joustavasti markkinoille.

Rahoitusriskin hallinnan tarkoituksena on varmistaa riskinkantokyvyn kannalta oikein mitoitettu pääomarakenne ja rajoittaa taserakenteesta aiheutuvaa rahoitus- ja maksuvalmiusriskiä. Maksuvalmiusriskin hallinnan tavoitteena on varmistaa maksuvalmiuden säilyminen myös yllättävissä, äkillisissä likviditeetin kiristymistilanteissa. Maksuvalmiusriskin hallinnan painopiste on maksuvalmiutta tukevien järjestelyiden luomisessa ja ylläpitämisessä sekä varautumistoimenpiteiden suunnittelussa.

Rahoitusriskiä hallitaan maksuvalmiuden ja taseen rakenteen suunnittelulla, ylläpitämällä riittävää maksuvalmiusreserviä ja hajauttamalla varainhankintaa maturiteettiluokittain, vastapuolittain, tuotteittain ja markkina-alueittain. Rahoitus- ja maksuvalmiusriskin hallitsemiseksi laaditaan skenaarioanalyyssejä, joissa on kuvattu maksuvalmiuden kannalta merkittävimmät uhat ja niiden vaikutukset rahoitukseen ja maksuvalmiuteen sekä keinot maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Rahoitus- ja maksuvalmiusriskien hallinnan periaatteet ja riskipolitiikan vahvistaa vuosittain Pohjolan hallitus. Riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa periaatteita sekä valvoo limiittien käyttöä. Pohjolan rahoitus- ja maksuvalmiusriskien hoito ja pitkäaikainen varainhankinta sekä reservisalkkujen ylläpito on keskitetty varainhallintaan. Riskienhallintatoiminto seuraa ja raportoi rahoitusriskit sekä liiketoiminnalle että johdolle.

Keskeiset rahoituslähteet ovat sijoitustodistus- ja joukkovelkakirjaemissiot, muilta pankeilta ja osuuspankeilta otetut talletukset, yleisötalletukset sekä oma pääoma. Kansainvälisillä raha- ja pääomamarkkinoilla rahoituksen saatavuuteen ja hintaan vaikuttaa Pohjolan luottokelpoisuusluokitus.

Rahoitusriskipolitiikassa määritellään tukkuvarainhankintaan ja sen hajauttamiseen liittyvät periaatteet ja limiitit sekä maksuvalmiusreservien määrälle ja sisällölle asetetut vaatimukset ja tavoitteet. Lisäksi rahoitusriskipolitiikkaan sisältyy varainhankintasuunnitelma sekä suunnitelma OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden turvaamisesta erilaisten maksuvalmiutta uhkaavien skenaarioiden uhatessa.

Rahoitusriskin mittaaminen, seuranta ja raportointi

Rahoitusriskiä seurataan taseen rakenteen sekä saatavien ja velkojen erääntymisjakauman perusteella. Taseen kasvusta merkittävä osa rahoitetaan tukkuvarainhankintana ja se hajautetaan maturiteettiluokittain siten, että tukkuvarainhankinnan uusiminen ja lisähankinta kyetään toteuttamaan joustavasti markkinatilanteesta riippumatta. Tukkuvarainhankinnan riittävän hajautumisen varmistamiseksi tukkuvarainhankinnan maturiteettijakauma on rajoitettu neljään vuoteen saakka. Lyhin maturiteettiluokka on alle yhden kuukauden kuluessa erääntyvä tukkuvarainhankinta, jonka määrä ei saa ylittää maksuvalmiusreservien määrää. Tämän lisäksi maksuvalmiusreservien määrälle on asetettu OP-Pohjola-ryhmän pankkiliiketoiminnan taseeseen suhteutettu limiitti.

Päivittäistä likviditeettiä seurataan laskelmin ja ennustein 12 kuukautta eteenpäin. Ne sisältävät sekä omien liiketapahtumien vaikutukset että ennusteet pankkien välisessä maksuliikenteessä kulkevista rahavirroista.

Riskienhallintatoiminto raportoi rahoitusriskit kuukausittain sekä liiketoiminnalle että johdolle. Päivittäin laaditaan kassavirtalaskelmat valuutoittain ja arviolaskelma maksuvalmiusreservien riittävydestä.

Johdannaisliiketoiminta

Pohjola käyttää aktiivisesti korko- ja valuuttajohdannaisia sekä vähäisemmässä määrin osake-, osakeindeksi- ja luottojohdannaisia. Näiden kohde-etuuksien ja luottovasta-arvojen määrät on esitetty liitetiedossa 87. Johdannaisia käytetään sekä kaupankäynti- että suojaustarkoitukseen osana ao. kokonaisposition hoitoa. Johdannaisten riskiä seurataan osana kaupankäyntitoiminnan ja varainhallinnan kokonaispositioiden riskejä käyttäen samoja mittareita kuin tasepositioissakin. Poikkeuksen muodostavat optiot, joiden riskiä mitataan erikseen edellä kohdassa volatiliiteettiriski kuvatulla tavalla.

Johdannaisliiketoiminnan vastapuoliriskiä seurataan käyttäen luottovasta-arvoja, jotka on määritelty sopimusten jälleenhankintakustannusten (markkina-arvo) ja tuotekohtaisten tulevaisuuden luottoriskikertoimien perusteella.

Luottojen ja liikkeeseen laskettujen velkaemissioiden korkoriskiltä suojauksen tarkoituksena on suojattavan ja suojaavan erän välisen korkoeron eli marginaalin lukitseminen. Suojausten tehokkuuden todentaminen tehdään suojattavien erien ja suojiin korkoriskilukujen ja markkina-arvojen suhdetta käyttäen.

Liikkeeseen laskettujen indeksilainojen lisätuotokomponentit on suojattu johdannaisrakenteilla. Suojaavat johdannaiset ovat osake-, osakeindeksi-, valuutta-, korko-, hyödyke- sekä luottojohdannaisia.

VAKUUTUSTOIMINNAN RISKIENHALLINTA

Vakuutustoiminnan riskit

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojan hankkimiseen ja vastuuelan riittävyteen. Vahinkovakuutuksessa vastuuelkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti. Vakuutusriskien lisäksi merkittävä vakuutustoiminnan riski muodostuu vastuuelkaa kattavan omaisuuden sijoitusriskistä.

Vakuutusriskit

Vakuutussopimuksella vakuutuksenottaja siirtää vakuutusriskinsä vakuutuksenantajalle. Vahinkovakuutuksessa yksittäisen vakuutussopimuksen vakuutusriski muodostuu kahdesta elementistä. Näistä ensimmäinen on riski, että sattuu yksi tai useampi vakuutussopimuksen perusteella korvattava vahinko. Toiseksi, jokaiseen sattuvaan vahinkoon liittyy riski korvattavan vahingon suuruudesta. Sekä korvattavien vahinkojen lukumäärä että kunkin yksittäisen vahingon suuruus ovat sattumanvaraisia. Jo yhtiön vakuutusehdot edellyttävät, että korvattavan vahingon sattuminen on ennalta arvaamaton tapahtuma. Toisaalta vakuutetulle kohteelle sattuvan vahingon suuruus riippuu yleensä voimakkaasti esimerkiksi vahingon syystä ja sattumishetken olosuhteista sekä tapahtumien kulun yksityiskohdista. Lisäksi yhdellä vakuutussopimuksella voi olla katettuna useita laadultaan tai arvoltaan poikkeavia kohteita.

Vakuutuskanta muodostuu hyvin suuresta määrästä myönnettyjä vahinkovakuutussopimuksia. Vakuutuskannan suuruudesta johtuen myös sattuvien vahinkojen odotettavissa oleva lukumäärä on suuri. Jos sattuvat vahingot ovat toisistaan täysin riippumattomia, niin todennäköisyyslaskennan suurten lukujen lain mukaan havaitun vahinkomenon suhteellinen vaihtelu tulee sitä pienemmäksi mitä enemmän vakuutuskannassa on vakuutusriskejä.

Koska vakuutusriskien keskinäinen riippumattomuus ei todellisuudessa kuitenkaan toteudu täydellisesti, niin vakuutusyhtiön vahinkoriski suhteutettuna vakuutuskannan suuruuteen ei kokonaan katoa, olipa vakuutuskanta kuinka suuri hyvänsä. Tätä vakuutusriskien keskinäisestä riippuvuudesta aiheutuvaa jäännösriskiä kutsutaan ei-hajautettavissa olevaksi riskiksi. Ei-hajautettavissa olevat riskit liittyvät yleensä sellaisiin ulkoisessa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin, kuten esimerkiksi taloussuhdannevaihtelut, jotka vaikuttavat systemaattisesti tietyn vakuutus sopimusten ryhmän vahinkotiheyteen tai vahinkojen suuruuksiin. Esimerkiksi inflaatio voi vaikuttaa vahingon suuruutta lisäävästi samanaikaisesti suuressa osassa yhtiön vakuutuskantaa. Väestön yleisessä kuolevuuskehityksessä tapahtuvat muutokset taas heijastuisivat yhtiön koko lakisääteisten vakuutusten eläkekantaan. Toisaalta ei-hajautettavissa oleva riski voi joskus liittyä myös vielä tunnistamattomaan, piilevään vahinkorisktiin, joka koskee suurta määrää vakuutus sopimuksia, josta tunnetuin esimerkki lähihistoriasta on asbestivahingot.

Oman riskityyppinsä muodostavat luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnasta aiheutuneiden suurkatastrofien synnyttämä vahinkokumulaatio. Tällöin yksi ja sama katastrofitapahtuma aiheuttaa käytännössä samanaikaisesti korvattavia vahinkoja suureen määrään vakuutettuja riskejä, jolloin katastrofista aiheutuva kokonaiskorvausmeno voi nousta erittäin suureksi. Tämä riski on kuitenkin hajautettavissa, sillä yhtiö toimii alueella jossa luonnonkatastrofiriskiä pidetään suhteellisen alhaisena ja näin ollen yhtiö voi suojautua katastrofiriskiltään jälleenvakuutuksella.

Vakuutusriskin hallinta

Vakuutusriskin hallinnassa tärkeimmät tehtävät liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutus suojan hankkimiseen sekä korvausmenon kehittymisen seurantaan ja vastuuvelan arviointiin.

Riskinvalinta ja hinnoittelu

Riskinvalinnan ja hinnoittelun merkitystä korostetaan toimintamalleissa. Riskien suuruudelle ja laajuudelle on vakuutuslaji- ja riskikeskittymäkohtaisesti asetettu rajoitukset. Tätä tukeva tietovarasto ja analysointisovellukset on otettu käyttöön. Vakuutusehtojen merkitys riskin rajoittamisen keinona on olennainen, tämän lisäksi suoritetaan asiakas- tai lajikohtaisesti riskianalyyskejä riskien rajoittamiseksi.

Jälleenvakuutus

Jälleenvakuutusperiaatteet ja omalla vastuulla pidettävän riskin vahinkokohtainen enimmäismäärä hyväksytään vuosittain hallituksessa. Käytännössä omalla vastuulla olevaa riskiä pidetään hallituksen hyväksymää enimmäismäärää alempana, jos se on jälleenvakuutus suojan hintataso huomioon ottaen perusteltua. Riskikohtaisten jälleenvakuutusten omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5 miljoonaa euroa ja katastrofijälleenvakuutuksen 5 miljoonaa euroa. Lisäksi harvinaisista yli 20 miljoonan suurvahingoista voidaan joutua maksamaan jälleenvakuutus suojan voimaanpalautusmaksua arviolta 2,5 miljoonaa euroa. Kumulaatiosuojaa antavan katastrofijälleenvakuutuksen kapasiteetti on 80 miljoonaa euroa.

Jälleenvakuutus vaikuttaa vakavaraisuuspääoman tarpeeseen. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka luottokelpoisuusluokitus on riittävä. Jälleenvakuuttajittain on lisäksi vahvistettu ylärajat sille, kuinka paljon riskiä yhdelle jälleenvakuuttajalle voidaan antaa. Yläraja riippuu riskin luonteesta ja yhtiön vakavaraisuudesta. Jälleenvakuutukset on pääosin sijoitettu yhtiöihin, joiden luokitus on Standard & Poor'sin mukaan vähintään A.

Riskikeskittymät

Paikalliset riskikeskittymät otetaan huomioon omaisuusriskien EML-arvioissa (Estimated Maximum Loss, suurin todennäköinen vahinko) ja jälleenvakuutus suojaan sisältyvällä EML-murtumasuojalla. Toiminta-alueellamme ei ole merkittävää maanjäristysriskiä. Muiden luonnonilmiöriskien, kuten myrskyjen ja tulvien, osalta Suomi on maantieteellisesti poikkeuksellisen rauhallista aluetta. Katastrofikumulaatiovahinkojen varalta on kuitenkin varauduttu kattavalla katastrofijälleenvakuutus suojalla, jonka kapasiteetti on 10-kertainen toteutuneisiin katastrofeihin verrattuna. Katastrofikumulaatiosuojat kattavat sekä omaisuus- että henkilövahingot.

Vastuuelan arviointi

Vastuuelan riittävyttä seurataan vuosittain. Vakuutussopimuksista aiheutuva vastuuelka määritetään arvioitujen tulevien kassavirtojen perusteella. Kassavirrat muodostuvat maksetuista korvauksista ja korvausten käsittelykustannuksista.

Vastuuelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutussopimuksista aiheutuvien velvoitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vastuuelalle on ensin arvioitu odo-tusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusmaksuvastuu on määritetty yritysten vakuutussopimuksissa vakuutuskohtaisesti pro rata parte temporis -säännöllä. Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetykskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2008 lopussa on 3,5 % (31.12.2007: 3,5 %). Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohortti-kuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä. Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät tulevan inflaation arvioimiseen (pl. ansionmenetykskorvaukset), korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta) sekä historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisen korvausvastuun määrää arvioitaessa korvausten kehityskolmiot on inflaatiokorjattu. Inflaation tasoksi historiatietojen osalta on arvioitu 3 % ja tulevaisuudessa sairaskulukorvauksissa 4 % ja muissa 2 %. Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

Vastuuelan arviointiin liittyy aina epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtua mm. vahinkokehityksen ennustamisesta, vahinkojen todentamisen viiveestä, kustannusinflaatiosta tai lainsäädöllisistä muutoksista sekä yleisestä taloudellisesta kehityksestä. Yhtiö teettää kahden vuoden välein ulkopuolisella aktuaarilla selvityksen yhtiön vastuuelan laskentaperusteiden ja vastuuelan määrän asianmukaisuudesta. Vastuuelka ja sen määrittäminen on kuvattu liitetiedossa 33.

Lakisääteiset vakuutukset

Lakisääteiset vakuutukset ovat lain mukaan vakuutuksenottajalle pakollisia. Toisaalta vakuutusyhtiöllä on vakuutuksen myöntämispakko. Korvausehdot ja korvauksen suuruuden määräytyminen on laissa tarkoin säädelty. Lisäksi lakisääteisissä vakuutuslajeissa on yhteiselimet, jotka valvovat korvausten yhdenmukaisuutta ja korvauksia koskevien normien noudattamista. Yksityishenkilöiden omistamien ajoneuvojen osuus konsernin liikennevakuutuskannasta on suurempi kuin yritysten. Muuten lakisääteiset vakuutukset ovat pääsääntöisesti yritysten tai muiden yhteisöjen ottamia.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa työnantaja ottaa vakuutuksen työntekijöidensä hyväksi työtapaturmien ja ammattitautien varalle. Liikennevakuutuksessa vakuutetaan kaikki moottoriajoneuvon käytöstä tieliikenteessä aiheutuneet henkilövahingot, tietyin rajoituksin myös vahingon aiheuttaneelle kuljettajalle itselleen aiheutuneet henkilövahingot, sekä kolmannelle osapuolelle aiheutetut esinevahingot. Potilasvakuutuksessa korvataan sairaanhoidossa potilaalle aiheutuneet henkilövahingot.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Lakisääteisissä vakuutuslajeissa henkilövahinkojen korvauksista suurimman osan muodostavat ansionmenetykskorvaukset ja sairaanhoitokustannusten korvaukset. Nämä korvataan täysimääräisesti. Poikkeuksena tästä ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen

ansionmenetykskorvaukset, jotka korvataan ennen 65-vuoden ikää ainoastaan 85 prosenttisesti. Pysyvät ansionmenetykskorvaukset maksetaan elinaikaisina eläkkeinä. Vahingon johtaessa kuolemaan, maksetaan leskelle ja enintään 25 ikävuoteen asti lapsille perhe-eläkettä. Eläkkeille ei ole asetettu euromääräistä ylärajaa. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ja liikennevakuutuksessa vakuutusyhtiö ei kuitenkaan ole vastuussa ansionmenetykskorvausten indeksikorotuksista eikä sellaisista sairaanhoitokuluista, jotka maksetaan yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen. Nämä rahoitetaan ns. jakojärjestelmän kautta (ks. jakojärjestelmä).

Lakisääteisten vakuutuslajien perusteella korvattavien vahinkojen tapauksessa myös julkinen sektori laskuttaa sairaanhoidosta aiheutuneiden todellisten kustannusten mukaan niistä vahingoista, jotka ovat sattuneet vuoden 2004 jälkeen. Sairaanhoitokulukorvausten riskiä rajoittaa kuitenkin olennaisesti se, että sairaanhoitokulut vahingoista, joiden sattumisesta on kulunut yli 10 vuotta, eivät kuulu vakuutussopimuksella katettujen korvausten piiriin (ks. jakojärjestelmä). Lisäksi vakuutusyhtiö pyrkii aktiivisesti tekemään sopimuksia eri sairaanhoitoa toteuttavien tahojen kanssa kustannusten minimoimiseksi.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa on mahdollisuus suurvahinkoon, koska pienellä alueella saattaa työskennellä paljon vakuutettuja henkilöitä. Myös liikennevahingossa voi yhdessä vahingossa olla esinevahinkojen lisäksi useita loukkaantuneita ja kuolleita. Esinevahingon osalta yhdestä liikennevakuutuksesta maksettaville korvauksille on kuitenkin asetettu 3,3 miljoonan euron korvauskatto.

Lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta korvataan tapaturmien lisäksi ammattitautitapaukset. Ammattitaukeille on ominaista vahinkojen hidas syntyminen. Tämän vuoksi ammattitautien tapauksessa korvausmenon arviointiin sisältyy enemmän epävarmuutta kuin tapaturmissa. Ääriesimerkkinä tästä ovat latentit ammattitaudit, joissa altistumisesta sairauden ilmenemiseen saattaa kulua jopa kymmeniä vuosia. Asbestin aiheuttamat ammattisairaudet ovat tällaisia. Vakavimpiin asbestisairauksiin eli mesoteliomaan tai keuhkosyöpään sairastuneilla kuolleisuus on erittäin korkea.

Koska lakisääteisissä vakuutuslajeissa vakuutuksen ottaminen on pakollista, niin lainsäädäntö edellyttää, että vakuutuksenantajan tulee pyrkiä vakuutusten hinnoittelussa riskivastaavuuteen siten, että vakuutusmaksu on kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin kustannuksiin. Liikennevakuutuksessa on käytössä bonusjärjestelmä, jossa vahingon sattuminen nostaa vakuutusmaksua. Suurempien yritysten lakisääteisissä tapaturmavakuutuksissa vakuutuksenottajan valittavana on erikoistariffijärjestelmiä, joissa vakuutusmaksut on sidottu vakuutuksenottajan omaan vahinkokehitykseen, sitä voimakkaammin mitä suurempi yritys on. Mitä suurempi yritys sitä luotettavammin yhtiön todellinen riskitaso pystytään arvioimaan yrityksen oman vahinkokehityksen perusteella. Vastaavaa periaatetta sovelletaan myös suurimmissa, saman vakuutuksenottajan ajoneuvoista muodostuvien suurten ajoneuvoryhmien hinnoittelussa. Näin rajoitetaan hinnoitteluun liittyvää riskiä, koska vakuutetun riskin hinnoittelu seuraa automaattisesti, joskaan ei täysimääräisesti, vakuutuksenottajan omaa vahinkokehitystä.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen jälleenvakuutus on järjestetty kansallisen suurvahinkopoolin kautta. Yhtiön osuus poolissa määräytyy lajin markkinaosuuden mukaan. Pooli on hankkinut jälleenvakuutuksen 200 miljoonaan euroon saakka; omapidätys poolin jälkeen on 4 miljoonaa euroa. Liikennevakuutuksessa vahinkotapahtuma-kohtainen omapidätys on 3 miljoonaa euroa.

Eläkemuotoinen korvausvastuu muodostuu lähes kokonaan lakisääteisten lajien eläkkeistä. Eläkemuotoisen korvausvastuun laskennassa käytetään diskonttausta. Käytettävällä diskonttauskorolla on merkittävä vaikutus korvausvastuun määrään.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Lakisääteisissä lajeissa on ominaista että vahingon sattumisesta kuluu usein pitkä aika siihen, että vahinko on kokonaan maksettu. Tällaisesta vakuutusliikkeestä muodostuu pitkäaikainen kassavirta, jonka arviointiin vaikuttavat voimakkaimmin korvaustensaajien kuolevuus ja sairaanhoitokuluinflaatio.

Aleneva kuolevuustrendi kasvattaa vahingoista aiheutuvaa kassavirtaa, koska ansionmenetykskorvaukset maksetaan pääsääntöisesti elinaikaisina eläkkeinä. Kuolevuuden

aleniminen on jatkunut Suomessa ja muissa kehittyneissä teollisuusmaissa useiden vuosikymmenien ajan. Vastasyntyneiden odotettavissa oleva elinaika on kasvanut Suomessa keskimäärin 1,5 vuotta kymmenessä vuodessa. Yhtiön vastuunlaskennassa käytämässä kuolevuusmallissa on oletettu, että tämä trendi jatkuu myös tulevaisuudessa. Sairaanhoidokuluinflaation arvioinnilla on myös merkittävä osa kassavirtojen arvioinnissa. Lääketieteen ja elinolojen kehittyminen ovat sekä alentaneet kuolevuutta että nostaneet sairaanhoidokuluja. Yhtiö on oletanut tulevien kassavirtojen arvioissa, että sairaanhoidokuluinflaatio on 2 %-yksikköä yleistä inflaatiota korkeampi.

Koska lakisääteisten vakuutuslajien eläkkeiden indeksikorotukset ja yli kymmenen vuotta vahingon sattumisvuoden jälkeen maksettavat sairaanhoidon kustannukset eivät ole vakuutussopimuksen piirissä (ks. jakojärjestelmä), ei korvausvastuuseen tältä osin sisälly käytännössä lainkaan inflaatoriskiä. Sen sijaan vahingon sattumisesta ensimmäisen kymmenen vuoden ajan lakisääteisten vakuutuslajien sairauskuluinflaatoriski koskee yhtiön vakuutussopimuksista aiheutuvaa vastuuelvää.

Ammattitautena korvattavat, asbestipölylle altistumisesta aiheutuneet vahingot ovat lähes poikkeuksetta ammattitautitapauksia, jotka korvataan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen perusteella. Korvaukset ovat pääasiassa sairaanhoidokulu- ja ansionmenetykskorvauksia sekä leskeneläkkeitä. Asbestivahinkojen vastuun arvioinnin vaikeutena on se, että erilaisten asbestisairauksien latenssiaika eli oireeton vaihe asbestille altistumisesta ammattitaudin ilmenemiseen on pitkä, asbestisairaudesta riippuen keskimäärin 15–40 vuotta. Asbestin käyttö lopetettiin Suomessa pääosin 1980-luvulla ja kiellettiin kokonaan 1994. Käytön huippu ajoittui 1960- ja 1970-luvuille. Asbestivahinkojen vastuun arvio perustuu keskimääräisiin vahingon suuruuksiin sekä arvioituun vahinkojen lukumäärään ja nämä puolestaan perustuvat valtakunnalliseen tilastoon asbestin käytöstä raaka-aineena Suomessa vuodesta 1905 alkaen, eri asbestisairauksien oletettuihin latenssiaikajakamuun sekä jo tietoon tulleita asbestivahinkoja koskevaan tilastoaineistoon. Varauksen riittävyttä ja oletusten oikeellisuutta tarkastellaan vuosittain.

Lakisääteisten vakuutusten korvauspiiri on täysin määrätty lainsäädännössä. Tämän takia kaikilla on tiedossa mitä vahinkoja korvataan, ja mikä on kustakin vahingosta maksettavan korvauksen suuruus. Tämä parantaa tulevien kassavirtojen ennustettavuutta.

Jakojärjestelmä

Jakojärjestelmä on kunkin lakisääteisen vakuutuslajin erityislakeihin perustuva järjestely, jolla tiettyjen näissä laeissa määrättyjen korvausten, nk. jakojärjestelmäkorausten, rahoittaminen on toteutettu. Jakojärjestelmä on lakiin perustuva järjestely, josta ei kerry vakuutusyhtiölle taloudellista hyötyä tai haittaa, joka johtaisi oman pääoman muutokseen.

Jakojärjestelmäkorausta ovat eläkemuotoisten korvausten indeksikorotukset, lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoidon kulut, sekä tietyt muut korvaukset ja korvausten korotukset, siten kun vakuutuslajia koskevissa erityislaeissa määrätään.

Mainittujen lakien mukaisesti jakojärjestelmäkorausta rahoitetaan vakuutusyhtiöiden vakuutuslajin omistajiltaan kunkin vuonna vakuutusmaksun yhteydessä perittävällä maksuosuudella. Maksuosuuden suuruus määräytyy yhtiön saman vuoden kyseisen vakuutuslajin markkinaosuuden perusteella. Erityisesti vakuutusyhtiö, joka ei enää merkitse kyseistä vakuutuslajia, ei osallistu lainkaan jakojärjestelmäkorausten rahoittamiseen. Tällä maksuosuudella kerätty määrä tilitetään vuosittain laissa määrättylle, kyseisen vakuutuslajin keskusyhteisölle, joka huolehtii niiden jakamisesta edelleen siten, että jokainen kyseistä vakuutuslajia harjoittava tai aiemmin harjoittanut yhtiö saa täsmälleen sen määrän, jonka verran se on sinä vuonna maksanut jakojärjestelmäkorausta.

Tulevaisuudessa maksettavien jakojärjestelmäkorausten rahoituksen maksavat siis tulevat vakuutuslajin omistajat. Kaikkia lakisääteisiä vakuutuslajeja koskeva vakuutusmaksu takaa järjestelmän rahoituspohjan. Esimerkiksi lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tapauksessa maksu tietynä vuonna maksettavien jakojärjestelmäkorausten rahoittamiseksi peritään kaikilta niiltä työnantajilta, joilla on kyseisenä vuonna työntekijöitä Suomessa tai Suomesta ulkomaille.

lähetettyjä työntekijöitä. Lakisääteisen vakuutuslajin erityislakien mukaisen jakojärjestelmän rahoitus voisi siis peittää ainoastaan siinä tapauksessa, että työn tekeminen, moottoriajoneuvoliikenne tai sairaanhoito Suomessa lakkaisi kokonaan.

Muut tapaturma- ja sairausvakuutukset

Näistä vapaaehtoisista vakuutuksista korvataan tapaturmasta tai sairaudesta aiheutuneet sairaudenhoitokulut. Lisäksi maksetaan kertausmaksu tapaturman tai sairauden aiheuttamasta haitasta tai kuolemasta. Vakuutuksenottajana voi olla joko yksityishenkilö tai yritys. Varsinainen vakuutusriski ei olennaisesti poikkea näissä.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Muussa tapaturma- ja sairausvakuutuksessa vahingot ovat yleensä pieniä. Suurimmat vahingot voivat aiheutua katastrofissa, joissa vahingoittuu suuri määrä ihmisiä. Nimetyillä kriisialueilla vakuutusturva ei ole voimassa.

Vakuutuksissa on pääsääntöisesti asetettu yläikäraja vakuutetulle henkilölle. Tällä pyritään rajoittamaan vakuutuksesta maksettavien korvausten määrää. Lisäksi sairauskuluvakuutuksissa pyydetään vakuutetulta terveys selvitys, jonka perusteella rajataan vakuutetun oikeutta korvauksiin.

Yhtiöllä on mahdollisuus muuttaa vakuutuksen hintaa ja ehtoja vuosittain jatkuvia vuosivakuutuksia uudistettaessa. Vakuutuslainsäädännössä on kuitenkin rajoitettu vakuutusmaksun ja ehtojen muuttamisen syytä, ja lisäksi nämä syyt on luettelava vakuutussopimuksessa. Vakuutussopimusta ei myöskään saa irtisanoa vahingon sattumisen vuoksi.

Uusissa vuoden 2004 jälkeen myönnettyissä sairauskuluvakuutuksissa yritys on asettanut vakuutuskohtaisen 50 000 euron ylärajan sairaanhoitokorvauksille.

Yhtiö on ottanut jälleenvakuutuksen luokan muut tapaturma- ja sairausvakuutukset katastrofikumulaation varalta. Jälleenvakuutuksen omapidätys on 2,5 miljoonaa euroa, ja jälleenvakuutus kattaa vahingot 25 miljoonaan euroon saakka. Lisäksi omalle vastuulle jäävä osuus on jälleenvakuutettu yleisellä katastrofikumulaatio suojaalla. Jälleenvakuutus ei kata tartuntatauti epidemian aiheuttamia vahinkoja.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Muun tapaturman vastuuelka on pitkäkestoista. Pitkäkestoisten sairaanhoitokustannusten kassavirtojen ennustamiseen liittyy erityisesti kustannusinflaatiosta johtuvaa epävarmuutta. Mikäli verovaroin rahoitetut julkisen sairaanhoidon palvelut vähenevät, niin muuhun tapaturmaan kohdistuva sairauskustannusinflaatio voimistuu.

Sairauskuluvakuutukset ovat pääosin kuluvakuutuksia, joissa korvataan ainoastaan vakuutuskaudella toteutuneet sairaudenhoitokulut. Sairausvakuutuksen ehdot ovat sellaiset, että vakuutusmaksuja voidaan käytännössä korottaa vastaavasti, jos sairaanhoitokustannukset kohoavat. Näin ollen sairaanhoitokustannusinflaation kehittyminen ei tuo sairausvakuutuslajien tuleviin kassavirtojen merkittävää epävarmuutta.

Sairaanhoitokuluinflaatiolla on merkittävä vaikutus sairauskuluvakuutuksen kassavirtojen ennustamiseen niissä sairauksissa, joissa korvauksia maksetaan pitkään. Sairaanhoitokuluinflaatiota kasvattaa lääketieteen nopea kehittyminen ja lääkkeiden kallistuminen.

Tuleviin kassavirtoihin vaikuttaa myös julkisen sairaanhoidon kehitys. Mikäli verovaroin rahoitetut julkisen sairaanhoidon palvelut vähenevät, alkavat vakuutetut kustantamaan sairaudenhoitoaan yhä enemmän sairauskuluvakuutuksilla.

Kasko- ja kuljetusvakuutukset

Kaskovakuutuksista korvataan vakuutetuille maa-ajoneuvoille ja raiteilla liikkuvalla kalustolle aiheutuneita vahinkoja. Kaskovakuutuskanta muodostuu pääasiassa yksityishenkilöiden ja yritysten autokaskovakuutuksista. Kuljetusvakuutus koskee pääasiassa yritysten kuljetusriskejä ja

korvaa kuljetettavalle tavaralle aiheutuneet vahingot. Tähän ryhmään kuuluu lisäksi matkatavara- ja venevakuutuksia, joissa vakuutuksenottaja on useimmiten yksityishenkilö.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Sääolojen vaihtelulla on suurin vaikutus sattuvien vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen. Tästä johtuen talvikautena korvausmeno on suurempi kuin kesä kautena.

Suurimpia riskejä ovat kuljetusvakuutuksessa merikuljetusten ja tavaravarastojen synnyttämät riskikeskittymät. Lisäksi sääoloista aiheutuva maantieteellisesti laaja-alainen kumulaatoriski, esim. myrskyt ja tulvat, sekä kaskovakuutuksissa myös lumi ja jääliukkaat talvikelit. Kaskovakuutuksessa junat ovat suurimpia yksittäisiä riskejä.

Maa-ajoneuvovakuutuksien hinnoittelussa on käytössä bonus-järjestelmä, jossa vahingon sattuminen nostaa vakuutusmaksua. Lisäksi vakuutusyhtiöllä on oikeus muuttaa vakuutusmaksua vuosittain. Kuitenkin vakuutuksenottajan ollessa yksityishenkilö, voidaan vakuutusmaksua muuttaa ainoastaan vakuutus sopimuksessa lueteltujen ehtojen täytyessä.

Yhtiö on ottanut erillisen jälleenvakuutuksen kuljetettaville tavaroille sattuvien suurvahinkojen varalle. Jälleenvakuutuksen omavastuu on 5 miljoonaa euroa. Yhtiön omaisuusjälleenvakuutussuoja kattaa myös junat. Lisäksi omalle vastuulle jäävät vahingot on jälleenvakuutettu katastrofin varalta samassa jälleenvakuutuksessa kuin omaisuus- ja keskeytysvakuutukset. Tämän katastrofikumulaatiosuojan omavastuu on 5 miljoonaa euroa vahinkotapahtumaa kohden.

Maa-ajoneuvojen vakuutuskannasta pääosa on yksityishenkilöiden vakuutuksia. Muilta osin vakuutusriski tässä luokassa muodostuu pääosin yritysten vakuutuksista.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Tulevien kassavirtojen ennustamiseen ei yksityishenkilöiden vakuutuksissa ja maa-ajoneuvovakuutuksissa sisälly merkittäviä epävarmuuksia. Lähes kaikki vahingot on maksettu 6 kuukauden kuluttua vahingon sattumisesta. Muiden vakuutusten osalta vahinkojen maksuaikataulu on jonkin verran pidempi.

Omaisuus- ja keskeytysvakuutukset

Omaisuusvakuutuksesta korvataan vakuutetulle omaisuudelle aiheutunut vahinko, pois lukien kasko- tai kuljetusvakuutuksen piiriin luokiteltava omaisuus. Yritysten ja muiden yhteisöjen osuus omaisuusvakuutuskannasta on yli puolet. Tähän ryhmään luetaan lisäksi yritysten keskeytysvakuutus, jossa yritykselle korvataan omaisuusvahingon aiheuttamasta toiminnan keskeyttämisestä aiheutuvia varallisuusvahinkoja.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa suurimmat yksittäiset riskit ovat yritysten tuotantolaitosten ja rakennusten palo-, luonnonilmiö- ja rikkoontumisvahinkoriskejä sekä näihin liittyviä keskeytysriskejä. Yksityistalouksien yksittäiset omaisuusriskit ovat pieniä, eikä niiden osalta yksittäisellä vahingolla ole olennaista vaikutusta yhtiön tulokseen. Yksityistalospuolella pääosa korvausmenosta aiheutuu vuoto-, palo- sekä murtovahingoista.

Suomessa ja Baltian alueella luonnonkatastrofien riskiä on pidetty vähäisenä. Ruotsin metsätuhot ovat johtaneet luonnonkatastrofiriskin uudelleenarviointiin. Pohjola on vakuuttanut myrskyn varalta arviolta 2 % kaikista Suomen talousmetsistä ja ne eivät ole keskittyneet maantieteellisesti. Suoritettujen selvitysten perusteella on nykytietämyksen mukaan edelleen epävarmaa, johtuvatko viimeaikaiset myrskyt ilmastomuutoksesta tai sääolojen luonnollisesta vaihteluvälistä. Selvityksessä on kuitenkin saatu indikaatiota luonnonolosuhteiden muuttumisesta toiminta-alueellamme ainakin pidemmällä aikavälillä. Ennustettu lämpötilan nousu näkyy todennäköisesti kesä- ja talviolosuhteiden muuttumisena ja mm. sateiden lisääntymisenä, vaikka lämpötilan nousun myrskyjen voimakkuutta lisäävästä vaikutuksesta alueellamme ei ole selvää näyttöä. Katastrofijälleenvakuutussuojan kapasiteetti on 80 miljoonaa euroa. Suojan kapasiteetti on 10-kertainen suurimpiin toteutuneisiin katastrofikumulaatioihin verrattuna.

Rakennuskannan omaisuusvakuutuksissa tulvavahingot on pääsääntöisesti ehdoissa poissuljettu.

Yhtiön omaisuus- ja keskeytysriskien valinnassa noudatetaan asiakassegmenttien erilaisiin vakuuttamistarpeisiin ja -ratkaisuihin perustuvia ohjeistettuja toimintatapoja. Suurasiakkaiden hinnoittelu tehdään sertifioidun laatujärjestelmän mukaisesti. Hinnoittelu tapahtuu porrastetusti riskin suuruuden ja vaikeuden mukaan resursseja ja esimiespäätöksiä suuruuden ja vaikeusasteen mukaan lisäten.

Yritys- ja yhteisöasiakkaiden hinnoittelua ohjaa asiakasvalintaohje ja alennusohje. Asiakasvalintaohjeessa määritellään asiakkaan yleiset edellytykset tulla asiakkaaksi esim. maksuhäiriöiden vuoksi ja tiukennetaan riskien valintaa suuririskisillä toimialoilla. Alennusohjeella säädellään myyjän, riskipäällikön, underwriterin sekä esimiesten alennusvaltuudet vakuutuslajeittain ja osin asiakassegmenteittäin. Pienyritysten hinnoittelua ohjataan lisäksi järjestelmävaltuuksin.

Omaisuus- ja keskeytysvakuutusten kannattavuutta seurataan vakuutus- ja vahinkotietovarastoon perustuvalla monipuolisella seuranta- ja analyysijärjestelmällä. Kannattavuusanalyysijä tehdään vakuutuslajeittain, asiakassegmenteittäin, toimialoittain ja asiakashoito-organisaatioittain.

Yhtiöllä on oikeus uudelleen hinnoitella vakuutus uudistuksen yhteydessä tai irtisanoa vakuutus. Kun asiakas on yksityishenkilö, voidaan vakuutusmaksua kuitenkin muuttaa ainoastaan vakuutuslajittain lueteltujen ehtojen täytyessä.

Vakuutuskanta on jälleenvakuutettu ei-suhteellisella jälleenvakuutuksella, jossa omavastuu on 5 miljoonaa euroa vakuutusriskiltä. Lisäksi on tehty jälleenvakuutus katastrofikumuulivahingon varalta.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa tulevien kassavirtojen arvioinnissa ei ole merkittäviä vaikeuksia. Vahingot maksetaan pääsääntöisesti vuoden sisällä vahingon sattumisesta ja vahinkojen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Yleisesti ottaen suurinta epävarmuutta vahinkokohtaisissa arvioissa on uusissa keskeytys- ja kumulaativahingoissa.

Myrskyvahinkojen suuruuden seurannassa yhtiö seuraa erikseen kunkin myrskyn aiheuttamia vahinkoja. Jokaisen kuukauden raportoinnissa verrataan alun perin tehtyä kokonaisvahinkoarviota havaittuun vahinkomenoon ja tarkastetaan arviota tarvittaessa.

Vastuu- ja oikeusturvavakuutukset

Vastuuvakuutuselementtejä sisältäviä lakisääteisiä vakuutuksia ei sisällytetä tähän ryhmään. Varsinaisesta vastuuvakuutuksesta korvataan vahinko, jossa vakuutettu on korvausvelvollinen kolmannelle osapuolelle aiheutetusta vahingosta. Yritysten vakuutusten osuus muodostaa pääosan tämän ryhmän vakuutusriskistä. Oikeusturvavakuutuksesta korvataan asianajo- ja oikeudenkäyntikuluista aiheutunut varallisuusvahinko. Yksityishenkilöiden vakuutukset muodostavat pääosan tämän ryhmän vakuutusriskistä

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Vastuuvakuutuksen vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat merkittävästi vahingonkorvausta säätelevä lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö.

Yksityishenkilöiden osalta vahingot ovat pieniä. Lisäksi yksityishenkilöiden osuus luokan kokonaisriskistä on vähäinen.

Yritysten vastuuvakuutuksista pääosa on tuote- ja toimintavastuuvakuutuksia. Vakuutusriskin valinnassa sovelletaan vastaavaa ohjeistusta kuin omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa. Samasta virheestä tai teosta aiheutuneiden ns. sarjavahinkojen riskiä on esimerkiksi tuotevastuuvakuutuksessa pienennetty siten, että yhdestä virheestä eri aikoina aiheutuneista vahingoista korvataan yhteensä enintään sen kauden vakuutusmäärä, jonka aikana ensimmäinen vahinko ilmenee.

Oikeusturvavakuutuksesta korvataan vakuutetulle aiheutuneet kulut oikeudenkäynneistä. Koska vakuutetulla on mahdollisuus vaikuttaa oikeudenkäynnistä aiheutuvaan kustannukseen esimerkiksi asianajajan valinnalla, on oikeusturvavakuutuksessa käytössä suhteellinen omavastuu, jossa asiakas maksaa aina tietyn prosenttiosuuden kokonaisvahingosta.

Yhtiön jälleenvakuutuksen omapidätys tämän luokan riskien osalta on 4 miljoonaa euroa vahingolta.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Vastuuvakuutuksen luonteeseen liittyy yleisesti vahinkojen hidas tietoon tuleminen. Kun vahinko on tullut tietoon, epävarmuutta voi edelleen liittyä sen suuruuteen. Merkittävin epävarmuus on kuitenkin tuntemattomien vahinkojen arviointi.

Vastuuvakuutuksessa voidaan vahingot kohdistaa joko vahingon sattumishetken mukaan (Occurance) tai vahinkoilmoituksen tekemisen mukaan (Claims made). Kassavirtojen arvioinnin kannalta tällä on olennainen vaikutus. Mikäli vakuutuksessa on sovittu vahingon kohdistamisesta vahinkoilmoituksen mukaan, ei vakuutuksenottajalla ole enää mahdollisuutta ilmoittaa uusista vahingoista sovittun määräjän jälkeen vakuutuksen päättymisestä.

Oikeusturvavakuutusten kassavirtoihin ei sisälly merkittävää epävarmuutta, koska vahingot tulevat aina nopeasti tietoon. Myöskään vahingon suuruudessa ei ole tällöin merkittävää epävarmuutta.

Pitkäaikaiset vakuutus sopimukset

Pitkäkestoisiksi vakuutus sopimuksiksi luokitellaan ne vakuutus sopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Näitä ovat takausvakuutukset, rakennusvirhevakuutukset ja ainaisvakuutukset.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Lainatakauksessa riski on velallisen maksukyvyttömyys ja toimitustakauksessa toimittajan suorituskyvyttömyys. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa yrityksiä. Takausvakuutuksen vahinkojen lukumäärään vaikuttaa merkittävästi talouden tila. Noususuhdanteen aikana takausvahinkoja on vähemmän ja laskusuhdanteessa vahinkoja on merkittävästi enemmän. Takausvakuutukset jakaantuvat lainatakauksiin ja sopimustakauksiin. Lainatakaukset ovat kestoltaan keskimäärin 5–7 vuotta ja sopimustakaukset maksimissaan 2 vuotta. Takausvakuutuksessa yli puolet on sopimustakauksia.

Takausvakuutuksessa yhtiöllä ei pääsääntöisesti ole jälleenvakuutusta. Yhtiöllä on osalle takausvastuista turvaavat vakuudet. Tällöin vahingon sattuessa yhtiö voi realisoida vakuutena olevan omaisuuden, ja näin pienentää tappiota. Takausvakuutus on pitkäaikaista vakuuttamista, ja siksi yhtiön on säännöllisesti seurattava vakuutetun taloudellista tilaa, vastuiden määrän kehittymistä sekä vastavakuuksien turvaavuutta.

Rakennusvirhevakuutuksista suurin osa on lakisääteisiä rakennusvirhevakuutuksia. Näissä asuinrakennuksia koskevissa vakuutuksissa vakuutustapahtuma edellyttää sekä rakennusvirhettä että rakennuttajan maksukyvyttömyyttä. Koska vakuutuksen vastuu aika on 10 vuotta, niin vakuutukseen liittyy sarjavahingon mahdollisuus. Rakennuttajan, jolla on poikkeuksellisen paljon rakennusvirheitä, maksukyvyttömyysriski kasvaa olennaisesti.

Sarjavahinkojen varalta yhtiöllä on merkitsemisvuosittaisen kumulaation varalle stop loss - jälleenvakuutus, jossa omapidätys on kullekin merkitsemisvuodelle 300–400 prosenttia vakuutusmaksutulosta.

Ainaisvakuutusten myöntäminen on lopetettu 1970 -luvulla. Vakuutettuna kohteena voi olla joko rakennus tai metsä. Vakuutuksenottaja on maksanut kertasuorituksena vakuutusmaksun koko vakuutuskaudelle. Vakuutukset ovat voimassa rajoituksetta kunnes vakuutusmäärä on korvattu. Vakuutuksenhaltijalla on oikeus vakuutuksen takaisinostoon. Ainaisvakuutusten vakuutusmäärät ovat inflaatiosta johtuen pieniä. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa yksityishenkilöitä.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Pitkäaikaisien vakuutusten kassavirtojen ennustamisen suurin ongelma on se, että korvausmäärä riippuu olennaisesti tulevien vuosien taloussuhdanteista, joiden ennustaminen on vaikeaa.

Ainaisvakuutuksiin liittyviin kassavirtoihin liittyvä suurin epävarmuus on takaisinostojen määrä. Takaisinostoja on nykyisin erittäin vähän. Suurin riski on, että takaisinostojen määrä lisääntyy merkittävästi. Vuosittain takaisinostoja on ollut 0,2 miljoonan euron edestä. Jos kaikki vakuutukset ostettaisiin heti takaisin, olisi maksettava määrä 15 miljoonaa euroa.

SIJOITUSRISKIT

Vakuutustoiminnan sijoitukset ovat vastuuvelan ja oman pääoman katteena olevaa varallisuutta. Hallitulla sijoitusriskin ottamisella pyritään sijoitussalkun tuoton kasvattamiseen hyväksytyllä riskitasolla ottaen huomioon vastuuvelan rakenne ja vakavaraisuustavoitteet.

Sijoitustoiminnan merkittävimmät riskit ovat markkina- luotto- ja likviditeettiriskit, jotka voivat toteutua sijoitusomaisuuden odotettua alhaisempana tuottona tai sijoitusten arvojen alentumisena. Sijoitustoiminnan riskejä rajoitetaan hajauttamalla sijoitukset mahdollisimman tehokkaasti omaisuusluokittain, vastapuolittain, sektoreittain ja maantieteellisesti sekä huolehtimalla sijoitussalkun riittävästä likvidisyydestä.

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminta perustuu hallituksen vuosittain vahvistamiin sijoitussuunnitelmiin ja sijoitustoiminnan valtuuksiin, joissa määritellään sijoitusten perusallokaatio ja vaihteluvälit omaisuusluokittain, sijoitustoiminnan organisointi, riskilimiitit sekä päätös- ja toimivaltuudet.

Sijoitustoiminnan tärkein ohjausväline on eri omaisuusluokkien perusallokaatio, jota määritettäessä otetaan huomioon toimintaympäristön tila ja kehitysnäkymät, sijoitustoimintaan sisältyvät riskit suhteessa oletettuun tuottoon, vakuutustoiminnan vastuuvelan asettamat vaatimukset, viranomaisvaatimukset, rating-tavoitteet ja riskinottohalu.

Vahinkovakuutuksessa on käytössä Asset/Liability Management -malli (ALM-malli), jota hyödynnetään perusallokaation määrittämisessä. Omaisuuden arvovaihtelun ja aktiivisen sijoitustoiminnan seurauksena perusallokaatiosta ajoittain poiketaan asetettujen rajojen puitteissa.

Sijoitustoiminnasta raportoidaan kuukausittain riskienhallintajohdolle sekä vahinkovakuutusyhtiöiden hallituksille. Raportissa eritellään sijoitusten määrä, omaisuusluokittain toteutuneet tuotot ja vertailuindeksien tuotot sekä riskimittarit.

Riskienhallintatoiminto seuraa päivittäin sijoitussuunnitelmassa asetettuja riskilimiittejä. Tärkeimpiä riskilimiittejä ovat allokaatiolimiitit, korko- ja valuuttariskilimiitit, vastapuolen luottokelpoisuuslimiitit sekä hajautuslimiitit.

Markkinariski

Markkinariski muodostuu hinta-, korko- ja valuuttariskistä. Osakekurssien, korkojen ja valuuttojen muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden arvoon ja vuotuisen tuottoon. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskin ja vakavaraisuuspääoman suhdetta tarkastellaan sisäisellä ALM-mallilla ja markkinariskin herkkyysanalyysillä.

Hintariskiä sisältävien omaisuusluokkien, kuten osakkeiden, vaihtoehtoisten sijoitusten ja kiinteistöjen maksimiallokaatiolle on asetettu limiitit. Sijoitusriskiä hallitaan myös hajauttamalla sijoitukset eri sijoitusinstrumentteihin, maantieteellisesti ja toimialoittain.

Korkoriski

Korkosalkkujen korkoriskiä seurataan herkkyysanalyysin lisäksi modifioidulla duraatiolla. Korkosalkkujen modifioidulle duraatiolle on asetettu sijoitussuunnitelmassa vertailusalkun modifioituun duraatioon suhteutettu vaihteluväli. Korkoriskilimiittiä määrittäessä on huomioitu vastuuvelan diskonttauksesta syntyvän korkoriskin vaikutus.

Valuuttariski

Vahinkovakuutuksen valuuttariskin hallinnassa huomioidaan sekä sijoituksista että vakuutustoiminnasta aiheutuva valuuttariski. Vahinkovakuutuksen valuuttariskit muodostuvat lähinnä ulkomaisista osakesijoituksista. Sijoitussuunnitelmassa on asetettu valuuttariskille limiitti ja esitetty periaatteet, joiden mukaan omaisuusluokkien valuuttariskiä suojataan. Valuuttariskin suojausastetta muutetaan aktiivisesti markkinanäkemyksen mukaan riskilimiitin rajoissa.

Johdannaisten käyttö

Markkinariskin hallintaan käytetään myös johdannaisia. Johdannaisten käytön periaatteet määritellään vuosittain sijoitussuunnitelmassa. Korko- ja osakejohdannaisia voidaan käyttää sekä suojaukseen että salkun riskitason lisäämiseen asetettujen rajojen puitteissa. Valuuttajohdannaisia voidaan käyttää vain suojaamiseen. Luottoriskijohdannaisia ei käytetä. Johdannaisia voidaan tehdä säännellyillä markkinoilla tai vastapuolen kanssa, jonka pitkäaikainen luottoluokitus on vähintään A3 (Moody's) tai A- (Standard & Poor's).

Luottoriski

Sijoitustoiminnan luottoriski muodostuu liikkeeseenlaskijan luottoriskistä ja johdannaissopimusten vastapuoliriskistä. Luottoriskiä hallinnoidaan hajauttamalla salkkua ja rajoittamalla heikomman luottoriskin osuutta salkusta. Sijoitussuunnitelmassa on määritelty luottoluokitusrajoitukset sekä enimmäissijoitusmäärät yksittäiseen vastapuoleen. Luottoluokittelemattomista liikkeeseenlaskijoista tehdään sisäinen luottoriskin arviointi, jonka perusteella voidaan tehdä sijoituspäätös.

Likviditeettiriski

Sijoitussuunnitelmassa arvioidaan likviditeettitilanne vuosittain ja sijoitussalkkua koostettaessa huomioidaan yhtiön likviditeettivaatimukset. Aktiivinen vakuutustoiminta on likviditeetiltään ylijäämäistä, koska vakuutusmaksutulo kerätään ennen korvausten maksamista. Tarvittaessa likviditeettipuskurina toimii ensisijaisesti rahamarkkinasalkku. Sijoitukset osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin ovat pääosin noteerattuja ja likvidejä.

LIITE 3. Tilikauden aikana hankitut ja myydyt liiketoiminnot

Hankitut liiketoiminnot

Pohjola Pankki Oyj ja Kesko Oyj allekirjoittivat 21.12.2007 kauppasopimuksen K-Rahoitus Oy:n osakekannan ostamisesta. Kauppahinta oli noin 30 miljoonaa euroa, josta liikearvon osuus oli noin 13 miljoonaa euroa. K-Rahoitus Oy:n osakekanta siirtyi 31.1.2008 Pohjola Pankki Oyj:n omistukseen ja yhtiön nimi muutettiin Pohjola Finance Oy:ksi. Pohjola Pankki Oyj:n ja Pohjola Finance Oy:n hallitukset ovat hyväksyneet suunnitelman, jonka mukaan Pohjola Finance Oy sulautuu emoyhtiönsä vuoden 2009 syyskuun loppuun mennessä. Sulautumisen tavoitteena on selkeyttää konsernin yritysrakennetta, tehostaa liiketoimintaa ja vähentää hallinnollisia kustannuksia. Koska kysymyksessä on tytäryhtiösulautuminen, sulautumisvastiketta ei suoriteta.

Milj. e	Yhdistämisessä käytetyt käyvät arvot	Kirjanpitoarvot ennen yhdistämistä
Aineelliset hyödykkeet	6	6
Aineettomat hyödykkeet	0	0
Rahoitusvarat	186	186
Eläkevarat	0	0
Laskennalliset verosaamiset	0	0
Muut varat	5	5
Rahavarat	4	4
Varat yhteensä	201	201
Rahoitusvelat	180	180
Laskennalliset verovelat	0	0
Osto- ja muut velat	2	2
Velat yhteensä	182	182
Nettovarat	19	19
Omistusosuus hankituista nettovaroista	100 %	19
Hankintameno	31	
Liikearvo*	13	
Rahana maksettu kauppahinta	31	
Hankitun tytäryrityksen rahavarat	4	
Rahavirtavaikutus	27	

*Tarkempi erittely liikearvosta on liitetiedossa 25.

Myydyt liiketoiminnot

Vuonna 2008 ei myyty liiketoimintoja.

Vuosi 2007

Vuonna 2007 ei hankittu eikä myyty liiketoimintoja.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 4. Korkotuotot ja -kulut	2008	2007
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	264	270
Saamisista asiakkailta	667	415
Lainoista	633	395
Rahoitusleasingsaamisista	33	20
Arvoltaan alentuneista lainoista ja muista sitoumuksista	1	1
Saamistodistuksista	345	224
Kaupankäynnin eristä	133	90
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista	111	112
Myytavissä olevista	91	21
Eräpäivään asti pidettävistä	10	0
Johdannaissopimuksista	1 867	1 318
Suojauslaskennasta	-60	9
Muista	1 928	1 309
Muista	10	7
Yhteensä	3 153	2 234
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	174	94
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusveloista	19	0
Veloista asiakkaille	108	82
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	686	593
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus	54	45
Pääomalainoista	13	8
Muista	41	36
Johdannaissopimuksista	1 927	1 294
Suojauslaskennasta	-20	6
Muista	1 946	1 288
Muista	11	12
Yhteensä	2 979	2 119
Korkokate ennen arvonalentumisia	174	115

Suojauslaskennan suojausinstrumenttien nettotulos on -31 miljoonaa euroa (-1) ja suojauskohteiden nettotulos on 31 miljoonaa euroa (1).

LIITE 5. Saamisten arvonalentumiset	2008	2007
Luotto- ja takaustappioina poistetut saamiset	16	5
Palautukset poistetuista saamisista	-1	-3
Arvonalentumisten lisäys	20	6
Arvonalentumisten peruutukset	-9	-7
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	1	
Korkosaamisten arvonalentumiset	-1	-1
Yhteensä	28	1

LIITE 6. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	2008	2007
Vakuutusmaksutuotot		
Vakuutusmaksutulo	991	944
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-24	-43
Vakuutusmaksutuotot, brutto	966	901
Jälleenvakuuttajien osuus	-43	-51
Yhteensä	923	850
Sijoitustoiminnan nettotuotot	61	159
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset (pl. korvaustoiminnon kulut)	602	556
Korvausvastuun muutos	30	-10
Korvauskulut yhteensä, brutto	632	546
Jälleenvakuuttajien osuus	-41	-10
Yhteensä	591	536
Muut vahinkovakuutustoiminnan erät	40	39
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	353	433
Vakuutusmaksutuotot ja jälleenvakuuttajien osuus		
Lyhytaikaisista vakuutus sopimuksista		
Vakuutusmaksutulo	988	938
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-26	-40
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuun muutos	1	-2
Pitkäaikaisista vakuutus sopimuksista		
Vakuutusmaksutulo	3	5
Vakuutusmaksuvastuun muutos	1	-1
Vakuutusmaksutuotot, brutto	966	901
Jälleenvakuuttajien osuus lyhytaikaisten vakuutus sopimusten		
Vakuutusmaksutulosta	-42	-48
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	1	-2
Jälleenvakuuttajien osuus pitkäaikaisten vakuutus sopimusten		
Vakuutusmaksutulosta	0	0
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	-2	0
Jälleenvakuuttajien osuus yhteensä	-43	-51
Vakuutusmaksutuotot, netto	923	850
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot		
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotoista	10	3
Korkokuluista	-1	-1
Yhteensä	9	2

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot

Korkotuotoista		
Saamistodistuksista	0	0
Johdannaisista		0
Muista	1	-2
Myyntivoitoista ja -tappioista		
Johdannaisista	-10	13
Muista	0	0
Arvostusvoitoista ja -tappioista		
Saamistodistuksista	-3	0
Osakkeista ja osuuksista		0
Johdannaisista	1	0
Yhteensä	-12	12

Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Saamistodistuksista		
Korkotuotoista	64	69
Muista tuotoista ja kuluista	0	0
Myyntivoitoista ja -tappioista	-2	-12
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	-13	-27
Arvon alentumisista ja niiden peruutuksista	-1	0
Yhteensä	48	30
Osakkeista ja osuuksista		
Osingoista	26	61
Muista tuotoista ja kuluista	3	2
Myyntivoitoista ja -tappioista	-25	-10
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	-3	57
Arvon alentumisista ja niiden peruutuksista	4	-1
Yhteensä	5	108
Yhteensä	54	138

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokratuotoista	10	8
Myyntivoitoista ja -tappioista	2	3
Voitoista käypään arvoon arvostamisesta	3	2
Vastike- ja hoitokuluista	-5	-6
Muista	-1	0
Yhteensä	10	7

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä **61** **159**

Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset

Ajan kulumisesta johtuva vahinkovakuutuksen diskonttatun vastuuvelan (liite 33) lisäys (diskonttauksen purkautuminen) on 42 miljoonaa euroa (39). Diskonttauksen purkautuminen lasketaan kuukausittain käyttäen edellisen kuukauden lopun diskonttauskorkoa ja kuukauden alun vastuovelkaa. Diskonttauskorko oli 3,7 % 31.12.2003-30.11.2004, 3,5 % 1.12.2004-30.11.2005, 3,3 % 1.12.2005 - 30.11.2007 ja 3,5 % 1.12.2007-31.12.2008.

LIITE 7. Palkkiotuotot ja -kulut	2008	2007
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	24	22
Talletuksista	0	0
Maksuliikkeestä	13	12
Arvopapereiden välityksestä	19	26
Rahastoista	0	2
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta	3	6
Omaisuuksienhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	48	56
Vakuutus toiminnasta	5	6
Takauksista	9	6
Muista*	11	6
Yhteensä	132	142
*Muihin palkkiotuottoihin sisältyy jaksotettuja Day 1 profit -palkkiuottoja 6 miljoonaa euroa (2) ja jaksottamatta on 0,5 miljoonaa euroa (1). Vastaa sisältyy taseen erään varaukset ja muut velat.		
Palkkiokulut		
Maksuliikkeestä	3	3
Arvopapereiden välityksestä	6	10
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	5	4
Omaisuuksienhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	7	9
Muista	2	2
Yhteensä	24	27
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	108	115

LIITE 8. Kaupankäynnin nettotuotot	2008	2007
Kaupankäynnin rahoitusvaroista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	2	-8
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Johdannaisista	-49	3
Yhteensä	-48	-5
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	26	2
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Johdannaisista	19	23
Yhteensä	45	25
Osinkotuotot		0
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavista varoista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-16	0
Yhteensä	-16	0
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-65	-67
Yhteensä	-65	-67

Valuuttatoiminnan nettotuotot		
Valuutanvaihdosta	25	45
Muista	-23	-32
Yhteensä	-81	-34

LIITE 9. Sijoitustoiminnan nettotuotot	2008	2007
Myytavissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistuksista ja ostetuista lainoista		
Myyntivoitoista ja -tappioista	3	0
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	-3	1
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitoista ja -tappioista	0	3
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	1	14
Arvonalentumisista	-4	-1
Osinkotuotoista	7	9
Myytavissä olevista rahoitusvaroista yhteensä	4	26
Sijoituskiinteistöistä		
Vuokratuotoista	2	3
Myyntivoitoista ja -tappioista	1	2
Voitoista tai tappioista käypään arvoon arvostamisesta	0	-1
Vastike- ja hoitokuluista	-1	-2
Muista	0	0
Sijoituskiinteistöistä yhteensä	2	3
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	6	28

LIITE 10. Liiketoiminnan muut tuotot	2008	2007
Vuokratuotoista oman käytön kiinteistöistä	0	1
Myyntivoitoista oman käytön kiinteistöistä		2
Vakuutuskorvauksista	0	0
Keskuspankkipalvelumaksuista	9	9
Haltuunotettujen kohteiden realisoinneista	0	1
Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetun omaisuuden vuokratuotoista	22	14
Vahinkovakuutustoiminnan jälleenvakuutuspalkkioista	1	3
Muista*	23	41
Yhteensä	56	71

* Liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyy 13 miljoonaa euroa (18) Pohjola Vakuutus Oy:n saamia tuottoja yhteistyökumppaneiden jakeluverkon ja vakuutuskantojen hoitamisesta.

LIITE 11. Henkilöstökulut	2008	2007
Palkoista ja palkkioista	143	135
Eläkekuluista	24	21
Maksupohjaisista järjestelyistä	24	21
Etuuspohjaisista järjestelyistä	1	0
Muista henkilösivukuluista	10	10
Yhteensä	178	166

LIITE 12. Muut hallintokulut	2008	2007
Toimistokuluista	54	61
IT-kuluista	46	43
Yhteyskuluista	11	10
Markkinointikuluista	14	14
Muista hallinnon kuluista	19	17
Yhteensä	144	145

LIITE 13. Liiketoiminnan muut kulut	2008	2007
Vuokrakuluista	1	0
Oman käytön kiinteistöistä ja toimitiloista	25	25
Haltuunotettujen kohteiden realisoinneista	1	2
Vahinkovakuutustoiminnan jälleenvakuutuslaskuista	2	3
Vahinkovakuutustoiminnan luottotappioista	7	9
Vahinkovakuutuksen yhteistakuun muutoksesta	1	1
Poistoista		
Rakennuksista	1	1
Koneista ja kalustosta	2	5
Yrityskaupan yhteydessä muodostuneista aineettomista hyödykkeistä	36	36
Muista aineettomista hyödykkeistä	7	6
Muista	20	12
Yhteensä	66	60
Arvon alentumisista		
Oman käytön kiinteistöistä	0	1
Muista	3	
Yhteensä	3	1
Muista *	43	27
Yhteensä	149	129

*) Erään sisältyy vuonna 2008 tilintarkastajille maksettuja palkkioita tilintarkastuksesta 472 000 euroa, tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiannoista 1 000 euroa, veroneuvonnasta 55 000 euroa ja muista palveluista 401 000 euroa.

*) Erään sisältyy vuonna 2008 24 miljoonaa euroa osuuspankeille maksettuja vakuutusliikkeen myyntipalkkiota.

*)Vertailuvuonna erään sisältyi silloisen OKOn välimiesoikeuden päätöksellä säästöpankeille maksama sopimussakko, korkoineen ja kuluineen 10 miljoonaa euroa. Sopimussakon syy oli Pohjolan ja säästöpankkien välisen yhteistyön päättymisen OP-ryhmän ja Pohjolan yhdentymisen seurauksena.

LIITE 14. Tuloverot	2008	2007
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta	11	50
Aikaisempien tilikausien veroista	1	3
Laskennallisista veroista	18	23
Tuloslaskelman verot	31	76
Yhteisön tuloveroprosentti	26	26
Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin		
Tulos ennen veroja	119	288
Verokannan mukainen osuus tilikauden tuloksesta	31	75
Edellisten tilikausien verot	1	3
Verovapaiden tuottojen vaikutus	-2	-2
Vähennyskelvottomien kulujen vaikutus	1	2
Käyttämättömien tappioiden uudelleenarviointi		0
Veron oikaisut		-1
Muut erät	-1	-1
Tuloslaskelman verot	31	76

LIITE 15. Osakekohtainen tulos

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos ulkona olevien osakkeiden osakeantioikaistun lukumäärän painotetulla keskiarvolla tilikauden aikana.

	2008	2007
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto (milj. e)	89	212
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo (1000)		
A-osakkeet	159 564	159 504
K-osakkeet	43 787	43 847
Yhteensä	203 351	203 351
Laimentamaton osakekohtainen tulos (EUR/osake)		
A-osakkeet	0,44	1,04
K-osakkeet	0,41	1,03

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 16. Käteiset varat	31.12.2008	31.12.2007
Kassa	1	2
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa		
Pohjola Pankin vähimmäisvarantotalletus	228	150
Muut	2 030	296
Käteiset varat yhteensä	2 260	448

Eurojärjestelmän vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisesti luottolaitokset joutuvat pitämään vähimmäisvarantoja (varantotalletus) kansallisissa keskuspankeissa. Varantotalletus on Euroopan keskuspankin ilmoittaman velvoiteprosentin mukainen osuus varantopohjasta. Varantopohjaan luetaan talletukset (laaja), sekä enintään kahden vuoden velkapaperit. Talletuksia toisilta varantovelvollisilta ei lueta varantopohjaan. Varantotalletus on tällä hetkellä 2 prosenttia varantopohjasta. OP-Pohjola ryhmässä luottolaitokset tekevät varantotalletuksen Pohjola Pankki Oyj:öön. Pohjola Pankki huolehtii ryhmän luottolaitosten valtuuttamana välittäjänä koko ryhmän talletusvelvollisuudesta Suomen Pankkiin.

LIITE 17. Saamiset luottolaitoksilta	31.12.2008	31.12.2007
Saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	172	250
Muut	7	6
Yhteensä	178	256
josta alle 3 kuukauden saamiset luottolaitoksilta	178	256
Luotot ja muut saamiset		
Muut		
OP-Pohjola ryhmän vähittäispankeilta	1 955	3 764
Muilta luottolaitoksilta	4 511	1 197
Yhteensä	6 466	4 961
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	6 644	5 217
Saamisiin luottolaitoksilta sisältyy repo-saamisia	8	
Saamisiin luottolaitoksilta sisältyy huonommalla etuoikeudella olevia saamisia	42	42

LIITE 18. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	31.12.2008	31.12.2007
Kaupankäynnin rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	584	242
Sijoitus- ja yritystodistukset	2 191	1 581
Debentuurit	38	8
Joukkovelkakirjalainat	396	383
Muut saamistodistukset	4	6
Osakkeet ja osuudet	0	0
Ostetut luotot ja muut saamiset		0
Yhteensä	3 213	2 220

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

Valtion saamistodistukset		56
Debentuurit		53
Joukkovelkakirjalainat	43	2 372
Yhteensä	43	2 481
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	3 255	4 701

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Kaupankäynnin rahoitusvarat	31.12.2008		31.12.2007	
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	584		430	
Muilta	2 491	0	1 764	0
Muut				
Julkisyhteisöiltä	85		0	
Muilta	52		26	0
Yhteensä	3 213	0	2 220	0

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

	31.12.2008		31.12.2007	
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä			56	
Muilta	39		2 425	
Muut				
Muilta	4		0	
Yhteensä	43		2 481	

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä

3 255	0	4 701	0
--------------	----------	--------------	----------

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin sisältyy keskuspankkirahoitukseen oikeuttavia saamistodistuksia 2 996 miljoonaa euroa (3 572) ja huonommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta 38 miljoonaa euroa (61).

LIITE 19. Johdannaissopimukset	31.12.2008	31.12.2007
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	1 286	430
Valuuttajohdannaiset	85	6
Osakejohdannaiset	67	59
Luottojohdannaiset	4	0
Muut	2	0
Yhteensä	1 443	496
Suojaavat johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	31	25
Valuuttajohdannaiset	11	7
Yhteensä	43	32
Johdannaissopimukset yhteensä	1 486	528

Johdannaissopimukset tase-erä sisältää positiiviset arvonmuutokset ja maksetut preemiot.

LIITE 20. Saamiset asiakkailta	31.12.2008	31.12.2007
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille	9 045	6 886
Saamistodistukset	709	
Rahoitusleasingsaamiset	593	452
Ostetut luotot ja muut saamiset		
Ostetut luotot		26
Muut	1 963	1 942
Arvonalentumistappiot luotoista		
Luottoriskiä perustuvat	-23	-20
Arvonalentumistappiot saamistodistuksista		
Luottoriskiä perustuvat	-9	
Saamiset asiakkailta yhteensä	12 279	9 288

Luottojen ja takausten arvonalentumisten muutokset

Milj. e	Luotot	Saamis- todistukset	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvonalentumiset 1.1.2008	20		1	-1	20
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	10	9		-2	17
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	1				1
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-5		-1	2	-3
Taseesta poistetut luotot ja takaussaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-3				-3
Arvonalentumiset 31.12.2008	24	9		-2	32

Milj. e	Luotot	Saamis- todistukset	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvonalentumiset 1.1.2007	18		1	-1	19
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	12			-2	10
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	1				1
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-11		0	1	-10
Taseesta poistetut luotot ja takaussaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-1				-1
Arvonalentumiset 31.12.2007	20		1	-1	20

Rahoitusleasingsaamiset

Pohjola-konserni tarjoaa vuokralle pääasiassa kuljetuskalustoa, teollisuuden koneita ja laitteita rahoitusleasingsopimuksilla.

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Rahoitusleasingsopimusten erääntymisajat		
Yhden vuoden kuluessa	188	171
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	339	253
Yli viiden vuoden kuluttua	220	133
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimukseen	746	558
Kertymätön rahoitustuotto (-)	-153	-106
Vähimmäisvuokrien nykyarvo	593	452
Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa	162	151
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	282	218
Yli viiden vuoden kuluttua	150	83
Yhteensä	593	452
Bruttokasvu tilikauden aikana	352	206

LIITE 21. Vahinkovakuutustoiminnan varat	31.12.2008	31.12.2007
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	418	57
Osakkeet	318	444
Kiinteistöt	81	85
Saamistodistukset	1 150	1 446
Johdannaissopimukset		
Valuuttajohdannaiset	3	0
Muut	419	451
Yhteensä	2 389	2 485
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	33	28
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	218	210
Jälleenvakuutustoiminnasta	100	74
Rahat ja pankkisaamiset	4	12
Yhteensä	355	325
Vahinkovakuutustoiminnan varat yhteensä	2 745	2 809

Vahinkovakuutuksen sijoitukset	31.12.2008	31.12.2007
Lainat ja muut saamiset		
Lainat ja muut saamiset	418	57
Jälleenvakuutustalletesaamiset	1	1
Yhteensä	419	58
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat		
Muut saamistodistukset	6	1
Johdannaissopimukset		
Valuuttajohdannaiset	3	0
Yhteensä	9	2
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	1 143	1 445
Osakkeet ja osuudet	318	444
Muut osuudet	419	450
Yhteensä	1 880	2 340
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	11	11
Rakennukset	71	74
Yhteensä	81	85
Vahinkovakuutuksen sijoitukset yhteensä	2 389	2 485

Vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten, osakkeiden ja osuuksien sekä johdannaisten erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Milj. e	31.12.2008			31.12.2007		
	Saamis- todistuk- set	Osakkeet ja osuudet	Johdannaissopimukset	Saamis- todistuk- set	Osakkeet ja osuudet	Johdannaissopimukset
Noteeratut						
Muilta	6			1		
Muut						
Muilta			3			0
Yhteensä	6		3	1		0

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2008

Milj. e	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintamenuon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintamenuon	Yhteensä*
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	659		659			
Muilta	407		407	626		626
Muut						
Julkisyhteisöiltä	5		5			
Muilta	72		72	111		111
Yhteensä	1 143		1 143	737		737
Tilikauden arvonalentumistappiot				17		17

* Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet sisältävät osakkeita ja osakeriskillisiä rahastoja 318 miljoonaa euroa (444) sekä muita osuuksia 419 miljoonaa euroa (450). Muut osuudet sisältävät pääasiassa korko-, rahamarkkina-, vaihtovelkakirjalaina-, raaka-aine-, hedge fund- ja kiinteistörahastoja.

Vahinkovakuutuksen myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy pantattuja eriä 14 miljoonaa euroa (1). Erät koostuvat pääosin johdannaiskaupankäynnin vakuuksista.

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2007

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintameno	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintameno	Yhteensä
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	577		577			
Muilta	799		799	775		775
Muut						
Julkisyhteisöiltä	1		1			
Muilta	69		69	120		120
Yhteensä	1 445		1 445	894		894
Tilikauden arvonalentumistappiot				5		5

Vahinkovakuutuksen sijoituskiinteistöjen muutokset

	2008	2007
Hankintameno 1.1.	83	55
Lisäykset	0	27
Vähennykset	-5	-5
Siirrot erien välillä	-3	6
Hankintameno 31.12.	75	83
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	2	1
Tilikauden käyvän arvon muutokset	3	2
Vähennykset		-1
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	6	2
Kirjanpitoarvo 31.12.	81	85

Sijoituskiinteistöihin kohdistuvia rakentamis- ja korjausvelvoitteita ei ollut kuluneella eikä edellisellä tilikaudella.

LIITE 22. Sijoitusomaisuus	31.12.2008	31.12.2007
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	68	618
Osakkeet ja osuudet	87	83
Yhteensä	155	701
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat		
Saamistodistukset	1 103	
Yhteensä	1 103	
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	0	0
Rakennukset	26	23
Yhteensä	27	24
Sijoitusomaisuus yhteensä	1 285	725

Sijoituskiinteistöt eivät sisällä tällä tai edellisellä tilikaudella vakuudeksi saatuja kiinteistöjä.

Myytavissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2008

Milj. e	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintamenuon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintamenuon	Yhteensä	
Noteeratut							
Muilta	56		56	13		13	1 091
Muut							
Muilta	12		12	15	59	74	12
Yhteensä	68		68	28	59	87	1 103
Tilikauden arvonalentumistappiot				4		4	

Myytavissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyi huomommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta 0 miljoonaa euroa (35) sekä muita kuin julkisesti noteerattuja huomommalla etuoikeudella olevia saamistodistuksia muilta 0 miljoonaa euroa (0). Sijoituksista pääomarahastoihin, joita oli 15 miljoonaa euroa (16), on käypään arvoon arvostettu 15 miljoonaa euroa (6) ja 0 miljoonaa euroa (10) on arvostettu hankintamenuon. Ei noteerattuja hankintamenuon arvostettuja osakkeita salkussa oli 59 miljoonaa euroa (49), josta konsernitilinpäätökseen yhdistelemättömiä tytä- ja osakkuusyritysten osakkeita oli 3 miljoonaa euroa (1). Hankintamenuon arvostetuille sijoituksille ei ollut mahdollista määritellä luotettavasti käypää arvoa. Kaikki eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat keskuspankkirahoituksen oikeuttavia saamistodistuksia.

Myytavissä olevat rahoitusvarat 31.12.2007

Milj. e	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintamenuon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintamenuon	Yhteensä	
Noteeratut							
Muilta	603		603	19		19	
Muut							
Muilta	14		14	6	59	64	
Yhteensä	618		618	24	59	83	
Tilikauden arvonalentumistappiot				1		1	

Sijoituskiinteistöjen muutokset	2008	2007
Hankintameno 1.1.	26	32
Lisäykset	2	1
Vähennykset	-2	-8
Siirrot erien välillä		
Hankintameno 31.12.	25	26
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	-2	-3
Tilikauden käyvän arvon muutokset	3	-1
Vähennykset		1
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	1	-2
Kirjanpitoarvo 31.12.	27	24

Sijoituskiinteistöjen lisäykset sisältää hankinnan jälkeen toteutuneita aktivoituja menoja miljoona euroa (1).

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut sijoituskiinteistöt on eritelty liitteessä 89.

LIITE 23. Uudelleen luokitellut saamistodistukset

Vuoden 2008 loppupuolella Pohjola-konsernissa saamistodistuksia luokiteltiin uudelleen rahoituskriisistä johtuvien ei-toimivien markkinoiden vuoksi. Käytännössä käyvän arvon määrittäminen luotettavasti on muodostunut mahdottomaksi. Aikaisemmin käypään arvoon kirjatuista saamistodistuksista noin 4,2 miljardia euroa luokiteltiin jaksotettuun hankintamenuon kirjattaviksi.

Pankkitoiminta ja konsernitoiminnot

Saamistodistusten uudelleen luokittelu tehtiin käyttäen 1.7.2008 käyviä arvoja, joiden perusteella uudelleen luokitelluille saamistodistuksille muodostui uusi hankintahinta.

Alla olevassa taulukossa luokitusmuutokset on esitetty 1.7.2008 kirjanpitoarvojen mukaisesti.

Milj. e	Ennen uudelleen luokittelua	Uudelleen luokittelun jälkeen		
		Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	Myytavissä olevat rahoitusvarat
Käypään arvon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	2 222	1 226	942	54
Myytavissä olevat rahoitusvarat	1 576	1 576		
Yhteensä	3 798	2 802	942	54

Seuraavassa taulukossa uudelleen luokitellut saamistodistukset on esitetty 31.12.2008 kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2008, milj. e	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Efektii- nen korkotas	Luottoris- kistä johtuvat arvonalen- tumis
Lainat ja saamiset	2 816	2695	5,2	9
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	946	864	4,5	
Myytavissä olevat rahoitusvarat	55	55	5,1	
Yhteensä	3 816	3 614		

Uudelleen luokittelu paransi tulosta ennen veroja 125 miljoonaa euroa ja käyvän arvon rahastoa ennen veroja 30 miljoonaa euroa. Saamistodistuksien jaksotettu hintaero oli yhteensä 16,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2007 saamistodistuksista kirjattiin tulokseen ennen veroja -46,7 miljoonaa euroa ja käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 5 miljoonaa euroa negatiivinen.

Mikäli uudelleen luokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu ei-toimivan markkinan käypiä arvoja käyttäen, vuoden 2008 tulos ennen veroja olisi ollut 183 miljoonaa euroa heikompi. Käyvän arvon rahasto ennen veroja olisi ollut 23 miljoonaa euroa pienempi.

Korkoriski oli suojattu johdannaisilla, joihin sovellettiin suojauslaskentaa 1.10.2008 alkaen.

Vahinkovakuutus

Saamistodistusten uudelleen luokittelu tehtiin käyttäen 1.7.2008 käypiä arvoja, joiden perusteella uudelleen luokitelluille saamistodistuksille muodostui uusi hankintahinta.

Alla olevassa taulukossa luokitusmuutokset on esitetty 1.7.2008 kirjanpitoarvojen mukaisesti.

Milj. e	Ennen uudelleen luokittelua	Uudelleen luokittelun jälkeen	
		Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
Myytavissä olevat rahoitusvarat	361	361	
Yhteensä	361	361	

Seuraavassa taulukossa uudelleen luokitellut saamistodistukset on esitetty 31.12.2008 kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2008, milj. e	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luottoris-
				kistä johtuvat arvonalentumiset
Lainat ja saamiset	361	337	6,9	
Yhteensä	361	337		

Uudelleen luokittelun vaikutus tulokseen ennen veroja oli 0 miljoonaa euroa ja käyvän arvon rahastoa ennen veroja se paransi 19 miljoonaa euroa. Saamistodistuksien jaksotettu hintaero oli yhteensä 0,07 miljoonaa euroa. Vuonna 2007 saamistodistuksista kirjattiin tulokseen ennen veroja -0 miljoonaa euroa ja käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 10 miljoonaa euroa negatiivinen.

Mikäli uudelleen luokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu ei-toimivan markkinan käypiä arvoja käyttäen, vuoden 2008 tulos ennen veroja olisi ollut 0 miljoonaa euroa heikompi. Käyvän arvon rahasto ennen veroja olisi ollut 24 miljoonaa euroa pienempi.

LIITE 24. Sijoitukset osakkuusyryksissä	31.12.2008	31.12.2007
Sijoitukset 1.1.	2	8
Myynnit		6
Osuus kauden tuloksesta	0	0
Sijoitukset 31.12.	2	2

LIITE 25. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomien hyödykkeiden muutokset			Vakuutus-		
31.12.2008	Liikearvo	Tuote-	sopimus-	Muut	Yhteensä
		merkit	siin liittyvät	aineet-	
			asiakassuh-	tomat	
			teet ja va-	hyödykkeet	
			kuutusten		
			hankinta-		
			menot		
Hankintameno 1.1.	504	179	301	128	1 112
Lisäykset	16			23	39
Vähennykset	-3			-27	-30
Hankintameno 31.12.	516	179	301	125	1 122
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.			-51	-62	-113
Tilikauden poistot			-24	-20	-44
Tilikauden arvonalentumiset		-3			-3
Vähennykset				25	25
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.			-75	-57	-132
Kirjanpitoarvo 31.12.	516	176	226	68	987

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy tietokoneohjelmia kirjanpitoarvoltaan 43 miljoonaa euroa ja kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 22 miljoonaa euroa.

Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Aineettomien hyödykkeiden muutokset			Vakuutus-		
31.12.2007	Liikearvo	Tuote-	sopimus-	Muut	Yhteensä
		merkit	siin liittyvät	aineet-	
			asiakassuh-	tomat	
			teet ja va-	hyödykkeet	
			kuutusten		
			hankinta-		
			menot		
Hankintameno 1.1.	494	179	301	121	1 095
Lisäykset	13			16	29
Vähennykset	-4			-8	-12
Hankintameno 31.12.	504	179	301	129	1 112
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.			-28	-47	-75
Tilikauden poistot			-24	-18	-42
Vähennykset				4	4
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.			-51	-61	-113
Kirjanpitoarvo 31.12.	504	179	250	66	999

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy tietokoneohjelmia kirjanpitoarvoltaan 53 miljoonaa euroa ja kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 11 miljoonaa euroa.

Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Aineettomat hyödykkeet, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Liikearvo	516	504
Tuotemerkit	176	179
Yhteensä	693	683

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankittujen liikearvojen ja tuotemerkkien vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, sillä ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan.

Muut olennaisimmat aineettomat hyödykkeet

	31.12.2008		31.12.2007	
	Kirjanpi-toarvo, milj. e	Jäljellä oleva pois-toaika	Kirjanpi-toarvo, milj. e	Jäljellä oleva pois-toaika
Asiakassuhteet	226	7-10 v.	250	8-11 v.
Tietokoneohjelmat	43	2-5 v.	53	3-5 v.
Kehitettävänä olevat tietokoneohjelmat	22		11	

Liikearvot on hankittu vuonna 2005 osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa sekä vuonna 2008 osana Pohjola Finance Oy:n (ent. K-Rahoitus Oy) hankintaa. Tuotemerkit, asiakassuhteet ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana vahinkovakuutustoiminnan hankintaa. Keskuskauppakamarin nimeämä välimiesoikeuden päätös 2.5.2007 lisäsi Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoiminnan hankinnasta syntyntä liikearvoa vuonna 2007 ja Helsingin kärjäoikeuden antama tuomio 22.8.2008 vähensi vastaavaa liikearvoa vuonna 2008. Pohjola Financen hankintaa on kuvattu tarkemmin liitetiedossa 3.

Liikearvon arvonalentumistesti

	2008	2007
Vahinkovakuutustoiminta	407	407
Pohjola Varainhoito Oy	97	97
Rahoitusyhtiöpalvelut	13	
Yhteensä	516	504

Pohjola-konsernin liikearvot ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n ja Pohjola Finance Oy:n liiketoimintojen hankinnoista sekä OP-Henkivakuutuselta hankitusta sairaskuluvakuutuskannasta. Liikearvo määräytyi kauppahinnan kohdistamisprosessissa eli ns. PPA (Purchase Price Allocation) -selvityksessä. Syntynyt liikearvo kohdistettiin kassavirtaa tuottaville yksiköille (CGU:t), jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin sisältyviä yrityksiä. Liikearvon arvonalentumistestaus suoritettiin IAS 36:n mukaisesti vastaaville kassavirtaa tuottaville liiketoiminnoille kuin mille PPA-selvityksen hankintamenolaskelmat laadittiin: vahinkovakuutus- ja varainhoitoliiketoiminnoille sekä rahoitusyhtiöpalveluille.

Pohjola-konsernin kassavirtayksikköjen arvo on liikearvojen testausta varten määritelty käyttämällä yli-/alijäämän nykyarvomenetelmää ("Excess Returns" -menetelmä). Menetelmässä kuluvan tilikauden ja tulevien tilikausien voitosta vähennetään oman pääoman tuottovaatimus. Mahdollinen ylijäävä tuotto diskontataan oman pääoman tuottovaatimusta vastaavalla diskonttokorolla rahavirtojen nykyarvon määrittämiseksi.

Testausperiodin pituudeksi määritettiin vahinkovakuutus- ja varainhoitoliiketoiminnoissa koko PPA-poistojen vaikutusaika lisättynä yhdellä PPA-poistoista vapaalla vuodella ja rahoitusyhtiöpalveluissa IFRS:n mukaiseksi 5 vuodeksi.

Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vuosien 2009–2011 strategialukuihin ja niistä johdettuihin strategiakauden jälkeisiin odotuksiin liiketoimintojen kehittymisestä. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvu vaihteli 2-6 % välillä.

Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty markkinaehtoista oman pääoman kustannusta, joka on linjassa sovellettujen arvonmäärittämis menetelmien kanssa (ts. kassavirtojen kautta on määritetty vain oman pääoman sijoittajille kuuluvaa arvoa, joka on diskontattu oman pääoman tuottovaatimuksella). Laskelmissa käytetty diskonttokorko ennen veroja (ts. IFRS WACC) vaihteli 11–13 % välillä.

Liikearvojen arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

Herkkyysanalyysi suoritettiin kullekin kassavirtayksikölle erikseen ja perustuen kunkin kassavirtayksikön keskeisiin muuttujiin. Keskeisinä muuttujina kassavirtayksiköittäin olivat:

Vahinkovakuutusliiketoiminta

- Diskonttokorko, yhdistetty kulusuhde ja sijoitustoiminnan nettotuotto-%
- n. 3 %-yksikön kasvu yhdistetyssä kulusuhteessa koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomina, aiheuttaisi arvonalentumisriskin
- n. 20 % pienempi sijoitustoiminnan nettotuotto-% koko testauskaudella, muiden muuttujien (ml. vastuuvelan diskonttokoron) pysyessä muuttumattomina, aiheuttaisi arvonalentumisriskin
- Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisvuonna eivätkä herkkyysanalyysin tulokset muuttuneet merkittävästi.

Varainhoitoliiketoiminta

- Diskonttokorko, hallinnoitavien varojen ja kulujen kasvu
- Hallinnoitavien varojen nolla-kasvu testauskaudella ja kulujen n. 100 %:n kasvu, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomina, aiheuttaisi arvonalentumisriskin
- Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisvuonna eivätkä herkkyysanalyysin tulokset muuttuneet merkittävästi.

Rahoitusyhtiöpalvelut

- Diskonttokorko, luottokannan kasvu ja tuottomarginaalien muutos
- n. 20 %-yksikköä pienempi kasvu luottokannassa koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomina, aiheuttaisi arvonalentumisriskin
- n. 2 %-yksikön lasku tuottomarginaaleissa koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomina, aiheuttaisi arvonalentumisriskin
- Rahoitusyhtiöpalveluiden liikearvo testattiin vuonna 2008 ensimmäistä kertaa.

Tuotemerkkien arvonalentumistestaus

Pohjola-konsernin tuotemerkit ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankinnasta. Arvonalentumistestaus on suoritettu erikseen IAS 36:n mukaisesti Pohjola, Eurooppalainen, A-vakuutus sekä Seesam-tuotemerkeille.

Tuotemerkkien arvo on määritetty soveltaen "relief from royalty" menetelmää, jossa tuotemerkkien arvoksi määriteltiin tuotemerkin omistamisesta tulevaisuudessa kertyvät nykyhetkeen diskonttatut rojaltsäästöt. Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty vahinkovakuutusliiketoiminnalle määritettyä markkinaehtoista oman pääoman kustannusta lisättynä hyödykekohtaisella riskipreemiolla. Testauksessa on käytetty samaa riskipreemiota ja vastaavia rojalti-% kuin aikaisempien vuosien testauksessa.

Tuotemerkkien osalta testausperiodin pituudeksi määritettiin IAS 36-standardin mukainen 5 vuotta lukuun ottamatta Seesam tuotemerkkiä, jonka testausperiodina käytettiin 7 vuotta Baltian markkinoiden erilaisen luonteen vuoksi.

Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vuosien 2009–2011 strategialukuihin ja niistä johdettuihin strategiakauden jälkeisiin odotuksiin liiketoiminnan kehitymisestä. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvuna käytettiin 2 % inflaatio-odotusta.

Tuotemerkkien arvonalentumistestauksen johdosta vahinkovakuutustoimintaan kuuluvalla Seesam-tuotemerkeille tehtiin 3 miljoonan euron arvonalentumiskirjaus vuoden 2008 tilinpäätöksessä.

Muiden olennaisten aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus

Pohjola-konsernin asiakassuhteet ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa. Asiakassuhteista ja tietokoneohjelmista muodostuneet aineettomat hyödykkeet kirjataan tasapoihtoin kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa eikä niissä ole havaittu viitteitä arvonalentumiskirjaustarpeesta.

LIITE 26. Aineelliset hyödykkeet	31.12.2008	31.12.2007
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	3	3
Rakennukset	18	14
Yhteensä	22	17
Koneet ja kalusto	5	11
Muut aineelliset hyödykkeet	6	6
Vuokralle annettu omaisuus	95	63
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	127	97
josta keskeneräiset hankinnat	0	0

Aineellisten hyödykkeiden muutokset

	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödyk- keet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödyk- keet yhteensä
31.12.2008					
Hankintameno 1.1.	20	77	6	81	184
Lisäykset	5	2	1	59	68
Vähennykset	-1	-22	0	-19	-41
Siirrot erien välillä	0		0		0
Hankintameno 31.12.	25	58	7	121	211
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-3	-66	-1	-18	-87
Tilikauden poistot	-1	-2	0	-19	-22
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	0				0
Vähennykset	0	15	0	10	25
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-4	-53	-1	-27	-84
Kirjanpitoarvo 31.12.	22	5	6	95	127

Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu liiketoiminnan muihin kuluihin.

Pohjola-konserni tarjoaa vuokralle pääasiassa henkilöautoja muulla vuokrasopimuksella. Pohjola-konserni on vuokrannut sille tarpeettomat toimitilat ja tällaiset toimitilat on luokiteltu tilinpäätöksessä sijoituskiinteistöiksi.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut aineelliset hyödykkeet on eritelty liitteessä 89.

	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödyk- keet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödyk- keet yhteensä
31.12.2007					
Hankintameno 1.1.	30	86	6	59	181
Lisäykset	2	3		37	43
Vähennykset	-6	-13		-15	-34
Siirrot erien välillä	-6				-6
Hankintameno 31.12.	20	77	6	81	184
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-2	-72	0	-12	-86
Tilikauden poistot	-1	-5	0	-12	-18
Tilikauden arvonalentumiset	-1				-1
Vähennykset	0	11		6	17
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-3	-66	-1	-18	-87
Kirjanpitoarvo 31.12.	17	11	6	63	97

LIITE 27. Muut varat	31.12.2008	31.12.2007
Maksujenvälityssaamiset	5	88
Eläkevarat	38	34
Siirtosaamiset		
Korot	716	554
Muut siirtosaamiset	13	20
Muut	509	394
Yhteensä	1 281	1 090

Muut -erä sisältää mm. arvopapereiden myyntisaamisia 13 miljoonaa euroa (233) ja ulkomaisia CSA-vakuussaatavia 385 miljoonaa euroa (95).

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt

Pohjola-konsernin eläkejärjestelyt on hoidettu OP-Eläkekassassa, OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä. Lisäeläkeisiin liittyvät järjestelyt eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiössä samoin kuin eläkekassassa hoidettu TEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläkejärjestelyt on käsitelty etuuspohjaisina järjestelyinä. TEL:n jakojärjestelmään suoritettavat maksut on käsitelty maksupohjaisina järjestelyinä.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvot	31.12.2008	31.12.2007
Varojen käypä arvo	107	129
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo (-)	-97	-110
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	-4	-4
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot (-) ja tappiot (+)	20	10
Nettosaaminen (+)/-velka (-) taseessa	27	24
Taseeseen kirjatut varat ja velvoitteet		
Varat	38	34
Velvoitteet	10	10
Nettovarat	27	24

Eläkejärjestelyn varoihin sisältyy

Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita	3	4
OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita	10	1
Muita saamia OP-Pohjola-ryhmään kuuluvilta yrityksiltä	2	2
OPK-konsernin käytössä olevat kiinteistöt	1	
Yhteensä	16	7

Etuuspohjaiset eläkekulut tuloslaskelmassa

Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	3	3
Korkomenot	6	5
Varojen odotettu tuotto	-8	-7
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	0	
Yhteensä tulo (-)/kulu(+) sisältyy henkilöstökuluihin	1	0

Järjestelyyn kuuluvien varojen toteutunut tuotto

-20 **3**

Eläkejärjestelyihin kuuluvien varojen pitkän aikavälin tuotto-odotukset saadaan lisäämällä riskipremio yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoon.

Velvoitteen nykyarvon muutokset	31.12.2008	31.12.2007
Velvoitteen nykyarvo 1.1.	114	104
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	3	3
Korkomenot	6	5
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-17	7
Maksetut etuudet	-4	-3
Jakosuhteen muutos	-2	-4
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	0	1
Velvoitteen nykyarvo 31.12.	101	114

Varojen käypien arvojen muutokset	31.12.2008	31.12.2007
Varojen käypä arvo 1.1.	129	130
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	8	7
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-28	-4
Työnantajan suorittamat maksut	4	2
Maksetut etuudet	-4	-3
Jakosuhteen muutos	-2	-5
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	0	1
Varojen käypä arvo 31.12.	107	129

Vuonna 2009 suoritettavien maksujen määrä etuusperusteiseen eläkejärjestelyyn arvioidaan olevan 3 miljoonaa euroa.

Merkittävimpien varojen ryhmien osuus järjestelyyn kuuluvien varojen koko käyvästä arvosta, %	31.12.2008	31.12.2007
Osakkeet ja osuudet	19	32
Saamistodistukset	41	39
Kiinteistöt	26	20
Muut varat	14	10

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset	2008	2007
Diskonttauskorko %	5,70	5,00
Varojen pitkäaikainen odotettu tuotto %	6,00-7,90	6,19-6,72
Tuleva palkankorotusolettama %	3,50	3,50-4,00
Tulevat eläkkeiden korotukset %	2,00-2,40	2,00-2,70
Vaihtuvuus %	0,50-3,00	0,50-3,00
Inflaatio %	2,00	2,00
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	1-16	1-16

Etuusperusteisten eläkejärjestelyiden ylikate ja kokemusperäiset tarkistukset	31.12.2008	31.12.2007	31.12.2006	31.12.2005
Velvoitteen nykyarvo	101	114	104	92
Varojen käypä arvo	-106	-129	-130	-119
Yli- tai alikate	-6	-15	-26	-27
Velkojen kokemusperäiset tarkistukset	-5	3	3	2
Varojen kokemusperäiset tarkistukset	-28	-4	2	5

LIITE 28. Verosaamiset	31.12.2008	31.12.2007
Tuloverosaamiset	30	8
Laskennalliset verosaamiset	67	10
Verosaamiset yhteensä	98	18

Verosaamisten ja -velkojen erittely	31.12.2008	31.12.2007
--	-------------------	-------------------

Laskennalliset verosaamiset

Myytävissä olevista rahoitusvaroista	8	1
Aineellisten hyödykkeiden poistoista ja arvonalennuksista	0	3
Varauksista ja luottojen arvonalentumisista	2	2
Verotuksellisista purkutappioista	0	
Konsernieliminoineista	2	2
Verotuksellisista tappioista	46	
Muista eristä	9	3
Yhteensä	67	10

Laskennalliset verovelat

Verotuksellisista varauksista	126	117
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	-50	12
Tasotusmäärän eliminoinnista	93	83
Eläkevastuun jaksotuksesta	9	8
Sijoitusten käypään arvoon arvostamisesta	78	19
Yritysostojen kauppahinnan kohdistuksesta	108	116
Muista eristä	4	2
Yhteensä	367	357

Laskennallisten verojen muutokset

	31.12.2008	31.12.2007
Laskennalliset verosaamiset/-velat 1.1.	-347	-338
Kirjattu tuloslaskelmaan		
Ostettujen yritysten myyntivoittojen eliminointi	3	10
Tappioiden vaikutus	46	
Varaukset ja saamisten arvonalenemiset	0	-1
Verotukselliset varaukset	-9	-18
Poistot ja arvonalentumiset	8	7
Tasotusmäärän eliminointi	-9	-11
Sijoitusten arvomuutokset ja myynnit	-59	
Muut	2	-9
Kirjattu omaan pääomaan		
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Käyvän arvon muutokset	61	3
Siirrot tuloslaskelmaan	5	12
Muut	0	
Laskennalliset verovelat/-saamiset yhteensä 31.12.	-299	-347
Tuloverosaamiset/-velat	29	-6
Verosaamiset/-velat yhteensä	-270	-353

Sellaiset verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista olivat vuoden 2008 lopussa 4 miljoonaa euroa (1). Tappiot vanhenevat ennen vuotta 2018.

Baltian tytäryritysten jakamattomista voittovaroista 22 miljoonaa euroa (17) ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu kyseisiin maihin pysyvästi.

LIITE 29. Velat luottolaitoksille	31.12.2008	31.12.2007
Velat keskuspankeille	101	110
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	674	534
Yhteensä	674	534
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	2 868	2 095
Muut velat	0	0
Yhteensä	2 868	2 095
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille yhteensä	3 643	2 739

LIITE 30. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	31.12.2008	31.12.2007
Kaupankäynnin rahoitusvelat		
Repoveloista	131	
Arvopapereiden lyhyeksimyynneistä	8	52
Yhteensä	138	52
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat yhteensä	138	52

LIITE 31. Johdannaissopimukset	31.12.2008	31.12.2007
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	1 383	480
Valuuttajohdannaiset	82	7
Osake- ja indeksijohdannaiset	46	6
Luottojohdannaiset	21	1
Muut	2	
Yhteensä	1 532	494
Suojaavat johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	98	41
Valuuttajohdannaiset	13	13
Yhteensä	111	54
Johdannaissopimukset yhteensä	1 644	548

Johdannaissopimukset tase-erä sisältää negatiiviset arvonmuutokset ja saadut preemiot.

LIITE 32. Velat asiakkaille	31.12.2008	31.12.2007
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	2	2
Yritykset ja julkisyhteisöt	1 184	890
Yhteensä	1 186	892
Muut		
Yksityiset	1	9
Yritykset ja julkisyhteisöt	311	0
Yhteensä	312	9
Muut rahoitusvelat		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	0	0
Yhteensä	0	0
Muut		
Yritykset ja julkisyhteisöt	2 010	1 836
Yhteensä	2 010	1 836
Velat asiakkaille yhteensä	3 508	2 738

LIITE 33. Vahinkovakuutustoiminnan velat	31.12.2008	31.12.2007
Vastuovelka	2 115	2 017
Yhteistakuuerä	39	38
Velat ensivakuutustoiminnasta	74	71
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	9	15
Johdannaissopimukset		0
Vahinkovakuutustoiminnan velat yhteensä	2 238	2 140

Velat vahinkovakuutussopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

Milj. e	31.12.2008			31.12.2007		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Eläkemuotoinen korvausvastuu	1 026	-3	1 023	1 010		1 010
Muut tapauskohtaiset varaukset	160	-57	103	136	-34	102
Ammattitautien erillisvaraus	37		37	41		41
Kollektiivinen korvausvastuu	494	-5	489	463	-5	458
Varatut korvaustenhoitokulut	53		53	50		50
Vakuutusmaksuvastuu	344	-21	323	315	-22	293
Vakuutusmaksuvastuun täydennyserä	1		1	2		2
Vahinkovakuutuksen vastuovelka yhteensä	2 115	-87	2 028	2 017	-61	1 956

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan vastuuvelan ja jälleenvakuutus sopimuksista aiheutuvien saamisten muutokset

Milj. e	Brutto	2008 Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	2007 Jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu						
Tunnettu korvausvastuu	1 236	-34	1 202	1 219	-45	1 174
Kollektiivinen korvausvastuu	463	-5	458	464	-6	458
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.	1 699	-39	1 660	1 683	-51	1 632
Maksetut korvaukset tilikaudella	-654	14	-640	-603	14	-588
Velan/saamisen muutos	684	-41	643	593	-10	583
Tilikaudella sattuneet vahingot	707	-50	656	665	-3	661
Lisäys (vähennys) edellisiin tilikausiin	-23	9	-13	-27	-6	-33
Diskonttokoron muutos				-28		-28
Muu laskuperustemuutos				-17		-17
Diskonttauksen purkautuminen	41		41	38		38
Myytyihin omaisuuseriin liittyneet velat	1		1	-12	7	-5
Kurssivoitot (tappiot)	-1		-1			
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1 770	-66	1 704	1 699	-39	1 660
Tapauskohtainen korvausvastuu	1 276	-61	1 215	1 236	-34	1 202
Kollektiivinen korvausvastuu	494	-5	489	463	-5	458
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1 770	-66	1 704	1 699	-39	1 660
Vakuutusmaksuvastuu						
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.	315	-22	293	285	-31	254
Lisäys	319	-4	315	264	-9	255
Vähennys	-294	5	-289	-226	11	-215
Kurssivoitot (-tappiot)	0		0			
Diskonttokoron muutos				-1		-1
Muu laskuperustemuutos				4		4
Myytyihin omaisuuseriin liittyneet velat	2		2	-12	7	-5
Diskonttauksen purkautuminen	1		1	1		1
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	344	-21	323	315	-22	293
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuu						
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.	2		2	0		0
Lisäys				2		2
Vähennys	-1		-1			
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1		1	2		2
Vahinkovakuutuksen vastuuvelka yhteensä						
	2 115	-87	2 028	2 017	-61	1 956

Vakuutusmaksuvastuu edustaa velvoitteita, jotka liittyvät vuoden lopussa vielä luovuttamatta olevaan vakuutusturvaan. Sen täydennysvastuu liittyy kodinkoneiden jatkettuna takuuna toimiviin ns. Affinity-vakuutuksiin, jotka ilman täydennysvastuuta jäisivät alimitoitetuiksi.

Vahinkovakuutus sopimuksista aiheutuvan vastuuvelan määrittäminen

a) Käytetyt menetelmät ja oletukset

Vastuuvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutus sopimuksista aiheutuvien velvoitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vastuuvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusmaksuvastuu on määritetty yritysten vakuutus sopimuksissa vakuutuskontaisesti pro rata parte temporis -säännöllä. Myös yksityistalouksien vakuutus sopimuksista aiheutuvaan vakuutusmaksuvastuuseen on sovellettu pro rata parte temporis -sääntöä, mutta tekninen toteutus on tehty vakuutusmaksutuottoihin sidotuilla, konsernin omasta vakuutus tilastosta tilastollisesti johdetuilla kertoimilla.

Eläkeuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetyskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2008 lopussa on 3,5 % (31.12.2007: 3,5 %). Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohorttikuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan.

Korvausvastuuseen sisältyy asbestivastuita, jotka ovat lakisaateisen tapaturmavakuutuksen ammattitautitapauksia. Näiden korvausten kassavirtaennuste perustuu vuonna 2001 tehtyyn selvitykseen, jossa on otettu huomioon se, kuinka paljon asbestia on vuosittain käytetty raaka-aineena Suomessa, sekä se, miten eri asbestisairauksien latenssiajat ovat jakautuneet. Asbestikorvausten kehittymistä seurataan vuosittain, ja toteutuma on noudattanut ennustetta hyvin.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä: Bornhuetter-Ferguson, Chain Ladder, Hovinen, PPCI ja keskimääräisen maksun menetelmä. Näitä sovellettaessa joudutaan menetelmän valinnan lisäksi tekemään myös muita valintoja kuten esimerkiksi päättämään, kuinka monen sattumisvuoden tilastoaineistoon niitä sovelletaan.

Bornhuetter-Ferguson

Bornhuetter-Ferguson (BF) menetelmä perustuu oletukselle, että kunakin kehitysvuonna maksetaan korvauksia tietty osuus sattumisvuoden riskimitasta. Tämä riskimitta voi olla esimerkiksi vakuutusvuosien lukumäärä tai vahinkosuhdeolettamalla korjattu vakuutusmaksutuotto. BF reagoi hitaasti korvausten kehityskolmiossa tapahtuviin muutoksiin ja lisäksi BF on herkkä riskimitan valinnalle.

Chain Ladder

Chain Ladder (CL) menetelmässä vuosittaisten kehityskertoimien avulla määritetään jokaisen sattumisvuoden kokonaiskorvausmeno. Kehityskerroin kuvaa kumulatiivisten korvausten kehityskolmion peräkkäisten kehitysvuosien välistä suhdetta. CL on herkkä ensimmäisten kehitysvuosien havainnoille.

Hovinen

Hovisen menetelmässä kollektiivinen korvausvastuu perustuu BF- ja CL-menetelmien antamien arvioiden painotettuun keskiarvoon. Hovisen menetelmä ottaa huomioon sen, kuinka paljon informaatiota sattumisvuodesta on kertynyt tähän päivään mennessä, ja painottaa tämän mukaan vastuun arviota BF:n ja CL:n välillä.

PPCI

PPCI-menetelmä (PPCI = Payments per Claims Incurred) on vastaava kuin BF, mutta riskimitta on sattuneiden vahinkojen lukumäärä. Jotta PPCI:tä voitaisiin käyttää, täytyy vahinkojen lukumäärien arviot sattumisvuosittain olla tiedossa.

Keskimääräinen maksu

Keskimääräisen maksun menetelmä (KM) on vastaava kuin BF, mutta kehitysvuonna maksettujen korvausten oletetaan olevan verrannollisia kyseisenä kehitysvuonna havaittujen vahinkojen lukumäärään. Jotta KM:ää voitaisiin käyttää, täytyy aikaisemmilta kehitysvuosilta havaitut vahinkojen lukumäärät olla tiedossa ja lisäksi täytyy olla arviot tulevaisuudessa havaituista vahinkojen lukumääristä. KM toimii hyvin lajeissa, joissa maksettujen korvausten kassavirralla on pitkä maturiteetti, koska tällöin voidaan stabiloida keskimääräinen maksu ja keskittyä maksettujen vahinkojen lukumäärien kehittymiseen.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät
 - tulevan inflaation arvioimiseen (pl. lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettavat ansionmenetykskorvaukset)
 - korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta)
 - historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisen korvausvastuun määrää arvioitaessa korvausten kehityskolmiot on inflaatiokorjattu. Inflaation tasoksi historiatietojen osalta on arvioitu 3 % ja tulevaisuudessa sairaskulukorvauksissa 4 % ja muissa 2 %. Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläemuotoinen vastuu on diskontattu.

Kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa konsernin vahinkovakuutus sopimuskanta on jaettu moneen luokkaan riskin ja muun muassa maksettujen korvausten kassavirran maturiteetin perusteella. Jokaisessa luokassa kollektiivinen korvausvastuu lasketaan ensin kullakin yllä mainitulla tilastollisella menetelmällä. Näistä on valittu se, mikä sopii parhaiten tarkasteltavaan luokkaan. Valinnan kriteereinä on käytetty sitä, kuinka hyvin malli olisi ennustanut aikaisempien sattumisvuosien kehittymisen, sekä menetelmän antaman arvion herkkyyttä käytettävien tilastovuosien lukumäärälle. Valitun menetelmän antamaan odotusarvoon on lisätty varmuuslisä 2-10 %. Koko konsernin tasolla varmuuslisä on 6,4 % kollektiivisen korvausvastuun määrästä. Varmuuslisän määrään vaikuttaa historiatietojen laatu, arvion herkkyyys historiavuosien lukumäärälle ja eri menetelmien antamien arvioiden keskinäinen hajonta.

Kollektiivisen korvausvastuun määrää arvioitaessa on otettu huomioon se, että historiatiedot eivät kaikissa tapauksissa anna lainkaan informaatiota pitkälle tulevaisuuteen. Tällöin on pyritty turvaavasti arvioimaan maksettujen korvausten kassavirtajakauman käyttäytyminen alueella, mistä ei ole havaintoja ja mikä on kaukana tulevaisuudessa (yli 15 vuotta).

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

b) Oletusten ja menetelmien muutokset

Vastuuvelan määrittämiseen ei ole tehty muutoksia vuoden 2008 aikana.

Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	2008	2007
Milj. e (velan kasvu +/-pieneminen -)		
Diskonttauskoron muutos		-29
Kollektiivisen korvausvastuun perustemuutos		-17
Vakuutusmaksuvastuun laskennan tarkentaminen		4
Yhteensä		-42

c) Korvausten kehitys

Korvauskolmioissa on verrattu toteutuneita korvauskuluja aikaisempiin arvioihin. Korvauskehitystä kuvaavat kolmiot on laadittu vahinkojen sattumisvuosittain.

Korvauskehitys on esitetty viideltä vuodelta pitkäaikaisia vastuita lukuun ottamatta. Korvauskolmiossa ei seurata poolien osuuksia eikä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen regressien kehitystä. Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden pääoma-arvot on käsitelty, kuten ne olisi maksettu lopulliseksi vahvistamisen yhteydessä pääoma-arvon suuruisina. Pitkäaikaisten vastuiden eli lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden ja asbestivahinkojen osalta on esitetty vastuuvelan riittävyttä koskevat tiedot.

Korvauskolmiot, bruttoliike (milj. e)

Sattumisvuosi	2004	2005	2006	2007	2008	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta						
Sattumisvuoden lopussa	523	540	603	638	707	3 010
Vuotta myöhemmin	528	540	611	633		
2 vuotta myöhemmin	521	535	591			
3 vuotta myöhemmin	515	529				
4 vuotta myöhemmin	518					
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta	518	529	591	633	707	2 977
Kertyneet maksetut korvaukset	-473	-478	-495	-484	-344	-2 273
Korvausvastuu vuosilta 2004-2008	45	51	96	148	363	703
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta						270

Asbestivahinkojen korvauskehitys (milj. e)

Tilivuosi	Kollektiivinen korvausvastuu	Tunnetut eläkevastuut	Maksetut korvaukset	Korvauskulut	Perustemuutokset*	Riittävyys
2004	39	32	-3	-4	2	-3
2005	35	32	-3	1	1	2
2006	32	33	-3	-1		-1
2007	28	33	-4	0	-1	-1
2008	28	34	-3	-4		-4

* Kuolevuusperusteen ja diskonttauskoron muutokset vuosina 2005-2008.

Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden kehitys (milj. e)

Tilivuosi	Vuoden alussa	Vuoden lopussa	Uudet eläkepääomat	Maksetut eläkkeet	Perustemuutokset*	Riittävyys
2006	681	731	77	26		1
2007	731	745	60	28	-15	3
2008	745	766	55	30		4

* Diskonttauskoron muutosten vaikutus lopullisiin eläkepääomiin.

Korvauskolmiot, nettoliike (milj. e)

	Sattumisvuosi					Yhteensä
	2004	2005	2006	2007	2008	
Arvio kokonaiskorvausmenosta						
Sattumisvuoden lopussa	504	511	580	621	656	2 873
Vuotta myöhemmin	510	519	593	623		
2 vuotta myöhemmin	503	509	575			
3 vuotta myöhemmin	500	509				
4 vuotta myöhemmin	499					
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta	499	509	575	623	656	2 863
Kertyneet maksetut korvaukset	-457	-464	-479	-480	-343	-2 223
Korvausvastuu vuosilta 2004-2008	42	45	96	144	314	640
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta						267

Yhteistakuuerä

Lakisääteisiä vakuutuslajeja koskevissa erityislaeissa säädetään yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat yhteisvastuullisesti niistä korvauksista, jotka jäävät turvaamatta jonkin vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin johdosta. Turvaamatta jäävä osuus rahoitetaan perimällä vuosittain yhteistakuumaksu niiltä vakuutusyhtiöiltä, jotka myöntävät kyseisiä vakuutuksia. Yhteistakuumaksu peritään yhtiöiltä kyseisen vakuutuslajin vakuutusmaksutulojen määräämässä suhteessa. Yhtiöt voivat puolestaan kerätä yhteistakuumaksusta aiheutuvan menojen lisäyksen vakuutusmaksujensa yhteydessä siten kuin viranomainen tarkemmin määrää, kuitenkin enintään 2 % vuosittaisesta vakuutusmaksutulosta.

Kun yhteistakuujärjestelmä aikoinaan otettiin käyttöön, yhtiöt keräsivät yhteistakuuta koskevan lainsäädännön ja viranomaismääräysten mukaisesti vakuutusmaksuina taseisiinsa yhteistakuuerän. Tämä erä on etukäteen kerättyä yhteistakuumaksua, ja sen tarkoituksena on poistaa yhtiön likviditeettiriski sellaisessa tapauksessa, jossa toisen yhtiön selvitystilassa tai konkurssissa turvaamatta jääneet korvaukset erääntyvät maksettavaksi nopeammin kuin niitä varten perittävä yhteistakuumaksu ehdittäisiin kerätä vakuutusmaksujen yhteydessä.

Yhteistakuuerän määrää kartutetaan vuosittain 3,5 % korolla kuitenkin siten, että yhteistakuuerä ei koron vaikutuksesta kasva suuremmaksi kuin 3 % kyseisen lajin bruttomääräisestä vastuuvälästä. Yhteistakuuerää ei voi purkaa muuten kuin käyttämällä sitä yhteistakuumaksun rahoittamiseen. Yhteistakuujärjestelmän osalta varauksiin on sisällytetty yhteistakuuerä mutta ei muuta varausta, sillä näköpiirissä ei ole tilannetta, jossa joku yhteistakuun piirissä oleva yhtiö olisi ajautumassa tai ajautunut selvitystilaan tai konkurssiin.

Korvaustenhoitosopimukset

Korvaustenhoitosopimuksiin liittyvät velat 31.12.2008 olivat 47 miljoonaa euroa (48).

Korvaustenhoitosopimukset ovat sellaisia sopimuksia, jotka eivät ole vakuutussopimuksia, mutta joiden perusteella suoritetaan toisen osapuolen puolesta korvauksia. Näistä merkittävimpiä ovat sellaiset captive-järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, sekä lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten eläkemuotoisten korvausten indeksikorotukset ja eräät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset ja julkisen sektorin potilasvakuutus.

LIITE 34. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. e	Keski- korko %	31.12.2008	Keski- korko %	31.12.2007
Joukkovelkakirjalainat	3,6	6 432	4,6	7 249
Muut				
Sijoitustodistukset	4,6	5 349	4,7	2 987
Yritystodistukset	3,3	4 684	4,6	2 653
Muut	0,8	208	1,2	109
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)		-247		-143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä		16 425		12 856

Pitkäaikaiset lainat ja korkosidonnaisuudet	Nimellis- määrä	Korkoprosentti	Eräpäivä
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue of AUD 22,000,000 Floating Rate Instruments Due 18 February 2009	10,9	3kk BBSW LIBOR + 0.17 %	18.2.2009
OKO Bank Plc ("OKO Bank" or The "Issuer") Issue of EUR 125,000,000 Frn Due May 2009	125,0	3kk Euribor %	25.5.2009
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue of EUR 600,000,000 Floating Rate Instruments Due March 2009	600,0	3kk Euribor + 0.10%	18.3.2009
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue of NOK 400,000,000 5.2 % Fixed Rate Notes Due June 2014	41,0	5.2%	16.6.2014
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue of SEK 150,000,000 4.11 % Notes Due 22 October 2009	13,8	4.11%	22.10.2009
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue of EUR 500,000,000 Floating Rate Instruments Due December 2010	500,0	3kk Euribor + 0.075 %	2.12.2010
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue of U.S.\$ 500,000,000 Floating Rate Instruments Due November 2009	359,3	3kk US dollar LIBOR + 0.075 %	18.11.2009
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO BANK") Issue of NOK 1,000,000,000 Fixed Rate Notes Due 15 February 2016	102,6	Kiinteää 4.185 %	15.2.2016
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO BANK") Issue of EUR 1,000,000,000 Floating Rate Instruments Due March 2010	1 000,0	EUB3M +0.05	8.3.2010
Pohjola Bank Plc ("OKO BANK") Issue of EUR 1.000,000,000 Floating Rate Instruments August 2010	1 000,0	EUB3M +0.045	27.8.2010
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO BANK") Issue of EUR 50,000,000 5 Year Floating Rate Instruments Due March 2011	50,0	EUB3M +0.07	8.3.2011
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO BANK") Issue of EUR 100,000,000 Floating Rate Instruments Due 3 April 2009	100,0	EUB3M +0.04	3.4.2009
OKO Bank Plc ("OKO Bank") Issue of EUR 100,000,000 Floating Rate Notes Due January 2009	100,0	EUB6M +0.02	15.1.2009
OKO Bank Plc ("OKO Bank") Issue of EUR 120,000,000 Floating Rate Notes Due March 2011	120,0	EUB6M +0.025	3.3.2011
OKO Bank Plc ("OKO BANK") Issue of EUR 750,000,000 Floating Rate Instruments Due June 2011	750,0	EUB3M +0.08	21.6.2011
OKO Bank Plc ("OKO BANK") Issue of EUR 75,000,000 Floating Rate Notes Due March 2009	75,0	EUB3M +0.02	6.3.2009
Pohjola Bank Plc ("OKO BANK") Issue of EUR 30,000,000 Extendible Floating Rate Instruments May 2009	30,0	EUB1M +0.03	11.5.2009
Pohjola Bank Plc ("OKO BANK") Issue of EUR 30,000,000 Extendible Floating Rate Instruments July 2009	30,0	EUB1M +0.03	10.7.2009
Pohjola Bank Plc ("OKO BANK") Issue of EUR 120,000,000 Extendible Floating Rate Instruments August 2009	30,0	EUB1M +0.03	11.8.2009
Pohjola Bank Plc ("OKO BANK") Issue of EUR 10,000,000 Extendible Floating Rate Instruments November 2009	10,0	EUB1M +0.04	11.11.2009

OKO Bank Plc ("OKO BANK") Issue of CHF 250,000,000 Floating Rate Notes Due November 2009	168,4	CHL3M +0.0000	2.11.2009
OKO Bank Plc ("OKO Bank" Or The "Issuer") Issue of 2.995% Fixed Rate CHF 50.000.000 Due March 2009	33,7	Kiinteä 2.995 %	20.3.2009
OKO Bank Plc ("OKO BANK" or The "ISSUER") Issue of GBP 350,000,000 Floating Rate Notes Due 21 November 2011	367,5	3kk GBP libor +0.05	21.11.2011
OKO Bank Plc ("OKO Bank" or The "Issuer") Issue of JPY 10.000,000,000 Fixed Rate Instruments Due 20 January 2009	79,3	Kiinteä 0.05%	20.1.2009
OKO Bank Plc ("OKO Bank" or The "Issuer") Issue of EUR 50.000.000.00 Flouting Rate Instruments Due February 2010	50,0	Kiinteä 0.05%	
Pohjola Plc ("Pohjola Bank" or the "Issuer" Issue of EUR 50,000,000 Floating Rate Notes due 10 March 2011 (The "Notes")	50,0	3 kk Euribor+30bp	10.3.2011
Pohjola Bank plc ("Pohjola Bank" or the "Issuer" Issue of EUR 50,000,000 Fixed Rate Instruments due 14 July 2010 (the "Instruments")	50,0	Kiinteä 5.58%	14.7.2010
JPY 8,000,000,000 Term Loan Facility	63,4	0.85%	9.7.2012
JPY 2,000,000,000 Term Loan Facility	15,9	1.706%	30.11.2015
JPY 5,000,000,000 Term Loan Facility	39,6	1.41%	7.9.2012
JPY 3,000,000,000 Term Loan Facility	23,8	1.645%	17.11.2014

Korkoprosentti on liikkeeseenlaskuvaluutan mukainen korko. Eurovasta-arvot laskettu käyttäen tilinpäätöspäivän EKP:n keskikurssia. Lisäksi Pohjolan liikkeeseen laskemien strukturoitujen joukkovelkakirjalainojen nimellismäärä oli 520 miljoonaa euroa (465). Lainojen korko määräytyy korko-, osake-, osakeindeksi tms. kohde-etuuksien perusteella. Lainojen mahdollinen lisätuotto sijoittajalle on suojattu vastaavanlaisella johdannaisrakenteella.

LIITE 35. Varaukset ja muut velat	31.12.2008	31.12.2007
Varaukset	0	1
Muut velat		
Maksujenvälitysvelat	360	481
Siirtovelat		
Korkovelat	638	521
Muut siirtovelat	69	61
Muut	454	595
Yhteensä	1 521	1 659
Varaukset ja muut velat yhteensä	1 522	1 659

Muiden velkojen Muut -erä sisältää mm. arvopapereiden ostovelkoja 22 miljoonaa euroa (288), osake- ja johdannaisvelkoja 263 miljoonaa euroa (228) ja eläkevelkoja 10 miljoonaa euroa (10).

Varausten muutokset

	Tappiolliset sopimukset	Muut varaukset	Yhteensä
1.1.2008	1		1
Varausten lisäykset	0		0
Käytetyt varaukset	-1		-1
31.12.2008	0		0

Tappiolliset sopimukset

Konsernilla on useampia ei-purettavissa olevia vuokrasopimuksia tiloihin, joita konserni ei pysty enää hyödyntämään toiminnassaan. Konserni on pystynyt vuokraamaan osan tiloista edelleen, mutta sopimuksista saatava vuokratuotto ei kata konsernin maksamia vuokratuloja. Tappiollisia sopimuksia koskeva varaus kattaa näiden sopimusten nettotappion ja muiden sopimusten vuokravastuun täysimääräisesti.

LIITE 36. Verovelat	31.12.2008	31.12.2007
Tuloverovelat	1	14
Laskennalliset verovelat	367	357
Verovelat yhteensä	368	371

Laskennallisten verovelkojen erittely liitetiedossa 28.

LIITE 37. Velat, joilla on huonompi etuoikeus

	Keski- korko %	31.12.2008	Keski- korko %	31.12.2007
Pääomalainat	5,1	310	4,8	193
Muut				
Ikuiset lainat (Perpetuaalit)	5,0	255	5,1	286
Debentuurit	3,8	757	4,7	471
Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä		1 322		950

Pääomalainat

Ensisijaisiin omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1) Pääomalaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 79 miljoonaa)

Laina on perpetuaalilaina eli eräpäivätön laina. Lainan korko on kiinteä 4,23 % 18.6.2034 saakka, ja sen jälkeen vaihtuva 6 kuukauden Yen-Libor + 1,58 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 18.6. ja 18.12. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2014. Laina voidaan maksaa vuoden 2014 jälkeen takaisin koron eräpäivänä vuosittain 18.6. tai 18.12. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3) Pääomalaina 60 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 0,65 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran 30.11.2015 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Vuoden 2015 jälkeen lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor +1,65 % (Step up). Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4) Pääomalaina 40 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran 30.10.2010 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

5) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Pääomalaina 50 miljoonaa euroa, joka on ikuinen laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 3,05 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Mikäli joltain korkojaksolta korkoa ei voida maksaa, koronmaksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 2013.

6) Pohjola Vakuutus Oy:n pääomalaina

Pohjola Vakuutus Oy:n pääomalaina on 50 miljoonan euron eräpäivätön laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on 3 kuukauden euribor + 3,20 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Korko, jota ei voida maksaa koronmaksupäivänä sekä korko, jota Pohjola Vakuutus Oy ei ole voinut maksaa aikaisemmilta koronmaksupäiviltä, muodostavat yhdessä "Maksamattomat korot". Maksamattomille koroille kertyy korkoa lainaosuuksiin sovellettavan koron mukaisesti ja tämä kuhunkin koronmaksupäivään asti kertynyt lisäkorko lisätään maksamattomiin korkoihin kyseisenä koronmaksupäivänä. Kunnes maksamattomat korot on kokonaisuudessaan maksettu, liikkeeseenlaskija sitoutuu pidättäytymään osingon tai muun voiton jakamisesta tai omien osakkeiden hankinnasta. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2013. Lainan pääoma voidaan maksaa takaisin vain, mikäli lain vaatimat ehdot täyttyvät. Lainaa ei huomioida luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vakuutusyhtiön vakavaraisuuslaskennassa laina voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1 ja 3.

Lainojen korko- ja valuuttakurssiriski on suojattu johdannaisilla. Tilinpäätöksessä suojauksesta on kirjattu arvomuutosta -1,6 miljoonaa euroa (-17,8).

Perpetuaalit ja debentuurit

1. Perpetuaali 100 miljoonaa GBP, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 28.12.2012. Lainasta maksetaan puolivuositain kiinteää 6,5 %:n korkoa.
2. Perpetuaali 150 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 30.11.2012. Lainasta maksetaan vuosittain kiinteää 3,875 %:n korkoa.
3. Debentuurilaina 70 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 30.11.2010. Lainasta maksetaan vuosittain kiinteää 3,5 %:n korkoa.
4. Debentuurilaina 150 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 21.3.2011. Lainan korko on 3 kuukauden Euribor + 17,5 bps.
5. Debentuurilaina 325 miljoonaa US-dollaria, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 13.9.2011. Lainan korko on 3 kuukauden USD Libor + 20 bps.
6. Debentuurilaina 170 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla vuonna 2013. Lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,90 % vuoteen 2013 saakka ja sen jälkeen 3 kuukauden euribor + 1,50 %.
7. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla vuonna 2013. Lainan korko on vaihtuva 12 kuukauden euribor + 2,25 % vuoteen 2013 saakka.

Lainat 1-7 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Kotimassa liikkeeseen laskettuja, kiinteäkorkoisia debentuurilainoja oli 31.12.2008 yhteensä 34,1 miljoonaa euroa (25,1).

Liikkeeseenlaskupvm	Kirjanpitoarvo, milj. e	Korko-prosentti	Eräpvm
4.6.2003	5,3	3,4 %	4.6.2009
19.11.2003	6,8	3,9 %	19.11.2009
10.3.2004	5,3	3,5 %	10.3.2010
15.9.2004	6,1	3,5 %	15.9.2010
16.3.2005	5,2	3,3 %	16.3.2011
30.11.2005	1,4	3,2 %	30.11.2011
8.3.2006	0,3	3,25 %	8.3.2012
20.9.2006	0,2	3,85 %	20.9.2012
3.3.2008	3,5	4,1 %	3.3.2013

Pohjola Pankilla ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta. Tilinpäätöksessä lainojen hintaerona on kirjattu 0,1 miljoonaa euroa (0,2).

LIITE 38. Oma pääoma	31.12.2008	31.12.2007
Emoyhtiön omistajien osuus		
Osakepääoma	428	428
Rahastot		
Sidotut rahastot		
Ylikurssirahasto	519	519
Vararahasto	204	204
Käyvän arvon rahasto		
Käypään arvoon arvostamisesta	-180	7
Muut sidotut rahastot	1	1
Vapaat rahastot		
Muut vapaat rahastot	72	27
Kertyneet voittovarot		
Edellisten kausien voitto (tappio)	508	473
Kauden voitto (tappio)	88	212
Emoyhtiön omistajien osuus	1 640	1 869
Vähemmistön osuus	0	0
Oma pääoma yhteensä	1 640	1 869

	Osakkeiden lukumäärä		Osakepääoma	Ylikurssi-rahasto	Omat osakkeet	Yhteensä
	A-sarja	K-sarja				
1.1.2007	159 564 128	43 981 352	428	519		946
Osakkeiden muunnot	194 580	-194 580				
31.12.2007	159 564 128	43 786 772	428	519		946
31.12.2008	159 564 128	43 786 772	428	519		946

Osakepääoma ja osakkeet

Osakkeet jakautuvat A- ja K-sarjan osakkeisiin. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo on 2,10 euroa (ei tarkka arvo). Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

A-sarjan osakkeet ovat yleisölle tarkoitettuja Helsingin Pörssissä noteerattavia osakkeita. A-sarjan osakkeiden hankintaa ei ole rajoitettu. K-sarjan osakkeita voivat omistaa vain suomalaiset osuuspankit, osuuspankkiosakeyhtiöt ja osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP-Keskus osk. K-sarjan osake voidaan osakkeenomistajan tai hallintarekisteröityjen osakkeiden osalta arvo-osuusrekisteriin merkityn omaisuudenhoitajan kirjallisesta vaatimuksesta muuntaa A-sarjan osakkeiksi yhtiöjärjestyksessä määrättyjen osakelajien vähimmäis- ja enimmäismäärien puitteissa.

A-sarjan osakkeet oikeuttavat, mikäli osinkoa jaetaan, vuosittaiseen osinkoon, joka on osakkeelta vähintään kolme senttiä K-sarjan osakkeille tulevaa osinkoa korkeampi.

Omat osakkeet

Pohjola Pankilla tai sen tytär- ja osakkuusyrityksillä ei ollut vuoden lopussa hallussaan Pohjola Pankin omia osakkeita. Yhtiökokous ei ole antanut Pohjola Pankille valtuutusta omien osakkeiden hankkimiseksi.

Esitetty osingonjako

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan kullekin A-sarjan osakkeelle 0,23 euroa (0,65) ja kullekin K-sarjan osakkeelle 0,20 euroa (0,62). Jaettavaksi esitettyjen osinkojen yhteismäärä on 45 miljoonaa euroa (131).

Rahastot

Ylikurssirahasto

Rahasto on muodostunut ennen 1.9.2006 voimassa olleiden säännösten aikana. Rahastoon kirjattuja eriä ovat olleet uusmerkinnässä osakkeista maksettu vasta-arvon ylittävä määrä sekä optio-oikeuteen perustuvasta osakemerkinnästä maksettu osakkeen vasta-arvon ylittävä määrä.

Ylikurssirahastoa voidaan alentaa noudattaen osakepääoman alentamista koskevia säännöksiä ja sitä voidaan käyttää osakepääoman korottamiseen. Syyskuussa ja marraskuussa 2006 optioilla merkittyjen osakkeiden kirjanpidollisen vasta-arvon ylittävä osa merkintähinnasta kirjattiin ylikurssirahastoon, koska yhtiökokouksen päätös optio-oikeuksien antamisesta oli tehty ennen uuden osakeyhtiölain voimaantuloa. Muutoin 1.9.2006 alkaen ylikurssirahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Vararahasto

Vararahasto on muodostunut sinne aikaisempina kausina siirretyistä voittovaroista sekä vuonna 1990 vararahastoon siirretyistä luottotappiovarauksista. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Vararahastoa voidaan käyttää myös osakepääoman korottamiseen ja sitä voidaan alentaa samalla tavoin kuin osakepääomaa. 1.9.2006 alkaen vararahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Muut sidotut rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin, joissa on määriteltä myös niiden käyttötarkoitus.

Muuntoerot

Muuntoerot sisältää ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet muuntoerot.

Käyvän arvon rahasto

Rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen. Rahastoon merkityt erät realisoituvat tuloslaskelmaan silloin kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan tai kirjataan arvonalennus.

Muut vapaat rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiökokouksen päätöksiin.

Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot sisältävät myös konserniyritysten erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron sekä vakuutusyhtiöiden tasoitusmäärän, jotka IFRS-tilinpäätöksessä on merkitty kertyneisiin voittovaroihin laskennallisella verolla vähennettynä.

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet on kuvattu liitetiedossa 2. Pankki- ja konsernitoimintojen riskiasema on esitetty liitetiedoissa 39-70 ja vahinkovakuutustoiminnan riskiasema liitetiedoissa 71-82.

Pankki- ja konsernitoimintojen riskiasema

Liitetiedoissa esitetyissä jaotteluissa on käytetty Tilastokeskuksen luokittelua, joka osin poikkeaa toimintakertomuksen riskiasemassa käytetystä luokittelusta.

LIITE 39. Varat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot

Milj. e	31.12.2008		31.12.2007	
	Tase-arvo	Arvonalentumistappiot	Tase-arvo	Arvonalentumistappiot
Käteiset varat	2 260		448	
Saamiset luottolaitoksilta	6 644		5 217	
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	3 255		4 701	
Osakkeet ja osuudet	0		0	
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa	1 443		496	
Suojaavat	43		32	
Lainat ja muut saamiset				
Myönnettyt lainat	9 018	23	6 867	19
Saamistodistukset	709	9		
Rahoitusleasingsaamiset	593		452	
Takaussaamiset	4		0	1
Muut saamiset	1 963		1 969	
Myytävässä olevat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	68		618	
Osakkeet ja osuudet	84		82	
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset	1 103			
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Pankkitakaukset	1 071		531	
Yhteensä	28 260	32	21 414	20

LIITE 40. Arvonalentumisten jakautuma riskilajeittain

	31.12.2008	31.12.2007
Luottoriskiin perustuvat	32	20
Yhteensä	32	20

LIITE 41. Vastuut

31.12.2008	Kotimaa			Ulkomaa		
	Tase- arvo	Arvonalen- tumiset	Siirtyvä korko	Tase- arvo	Arvonalen- tumiset	Siirtyvä korko
Varat						
Saamiset luottolaitoksilta	4 239		23	2 406		29
Saamiset asiakkailta	10 645	22	75	1 041	10	4
Rahoitusleasing	593			0		
Saamistodistukset	2 823		12	1 604		14
Muut	26			426		
Yhteensä	18 325	22	110	5 477	10	48
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	3 075			74		
Takaukset ja remburssit	2 320			442		
Johdannaissopimukset	321			1 214		
Muut	82			334		
Yhteensä	5 799			2 064		
Vastuut yhteensä	24 124	22	110	7 541	10	48
31.12.2007	Kotimaa			Ulkomaa		
	Tase- arvo	Arvonalen- tumiset	Siirtyvä korko	Tase- arvo	Arvonalen- tumiset	Siirtyvä korko
Varat						
Saamiset luottolaitoksilta	4 955		21	262		2
Saamiset asiakkailta	8 258	20	62	577		3
Rahoitusleasing	452			0		
Saamistodistukset	2 558		14	2 761		25
Muut	8		0	118		
Yhteensä	16 232	20	98	3 718		29
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	3 385			71		
Takaukset ja remburssit	1 875			330		
Johdannaissopimukset	59			456		
Muut	110			396		
Yhteensä	5 429			1 253		
Vastuut yhteensä	21 661	20	98	4 971		29

Johdannaissopimuksista on esitetty kirjanpidossa oleva positiivinen markkina-arvo.

LIITE 42. Vastuut sektoreittain

31.12.2008	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	9 817	521	5 500	389	16 227
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	6 727	4 702	212	1 673	13 314
Kotitaloudet	799	26	22	1	848
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	219		8		226
Julkisyhteisöt	874	276	57		1 207
Yhteensä	18 435	5 525	5 799	2 064	31 823

31.12.2007	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	8 001	371	5 020	280	13 671
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	6 596	3 283	337	972	11 188
Kotitaloudet	731	2	17	1	752
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	204	0	15		219
Julkisyhteisöt	798	91	40		929
Yhteensä	16 330	3 747	5 429	1 253	26 759

Tasearvoina on esitetty kirjanpitosaldot mukaan lukien arvonalentumiset ja siirtyvät korot.

LIITE 43. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

31.12.2008	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Arvonalentumiset		Tase-arvo
			Yhteensä	yhteensä	
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta					
Saamiset luottolaitoksilta	6 644		6 644		6 644
Saamiset asiakkailta, josta	11 654	64	11 718	32	11 686
pankkitakaussaamiset	4		4		4
Rahoitusleasing	593		593		593
Tilien ja limiittien ylitykset	0		0		0
Yhteensä	18 891	64	18 955	32	18 923
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain					
Yritykset	10 205	28	10 232	18	10 214
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	7 297	35	7 332	9	7 322
Kotitaloudet	803	0	803	3	800
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	216	1	217	1	217
Julkisyhteisöt	371		371		371
Yhteensä	18 891	64	18 955	32	18 923

31.12.2007	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Arvon- alentumiset yhteensä	Tase- arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta					
Saamiset luottolaitoksilta	5 217		5 217		5 217
Saamiset asiakkailta, josta	8 828	27	8 855	20	8 836
pankkitakaussaamiset	0	1	1	1	0
Rahoitusleasing	452		452		452
Tilien ja limiittien ylitykset	8		8		8
Yhteensä	14 506	27	14 533	20	14 513
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain					
Yritykset	7 731	27	7 758	17	7 741
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	5 442		5 442		5 442
Kotitaloudet	735		735	2	733
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	201	0	202	0	202
Julkisyhteisöt	395		395		395
Yhteensä	14 506	27	14 533	20	14 513

31.12.2008	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvon- alentumiset
Ongelmasaamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	0		0		
Saamiset asiakkailta, josta	46	64	110	31	32
pankkitakaussaamiset	4		4		
Rahoitusleasing	1		1	1	
Tilien ja limiittien ylitykset	0		0		
Yhteensä	47	64	111	32	32
Ongelmasaamiset sektoreittain					
Yritykset	26	28	54	21	18
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	4	35	39	0	9
Kotitaloudet	15	0	16	10	3
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1	1	2	0	1
Julkisyhteisöt	1		1	0	
Yhteensä	47	64	111	32	32

31.12.2007	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvonalentumiset
Ongelmasaamiset					
Saamiset asiakkailta, josta	16	29	45	16	20
pankkitakaussaamiset	0	1	1	0	1
Rahoitusleasing	1		1	1	
Tilien ja limiittien ylitykset	8		8		
Yhteensä	25	29	54	17	20
Ongelmasaamiset sektoreittain					
Yritykset	8	28	36	13	17
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	8		8	0	
Kotitaloudet	9		9	4	2
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	0	0	0	0
Julkisyhteisöt			0	0	
Yhteensä	25	29	54	17	20

31.12.2008	Kanta yhteensä	Arvonalentumiset	Tasearvo
Ongelmasaamiset			
Järjestämättömät	44	9	35
Nollakorkoiset	0		0
Alihintaiset	2	2	0
Muut	65	21	44

31.12.2007	Kanta	Arvonalentumiset	
Ongelmasaamiset			
Järjestämättömät	24	8	15
Nollakorkoiset	2	2	1
Alihintaiset	2	1	0
Muut	26	8	18

Erääntyneiden rahoitusvarojen maturiteettijakauma

31.12.2008	Vuorokautta		
	30-90	yli 90-180	Yli 180
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	62	16	20

31.12.2007	Vuorokautta		
	30-90	yli 90-180	Yli 180
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	53	8	11

LIITE 44. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys

Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys*

Milj. e	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Luottotappiot ja arvonalentumiset, brutto	3	5	4	8	7	11	37
Palautukset	-6	-3	-3	-5	-6	-10	-9
Luottotappiot ja arvonalentumiset, netto	-3	2	1	3	1	1	28

*Vuosien 2002-2005 luvuista on poistettu vuonna 2005 myydyin vähittäispankkitoiminnan osuus.

Uusia luotto- ja takaustappioita sekä arvonalentumisia kirjattiin yhteensä 37 miljoonaa euroa (11). Luottotappiopalausten ja arvonalentumisten vähennysten yhteismäärä oli 9 miljoonaa euroa (10). Luotto- ja takaustappioiden sekä arvonalentumisten nettomääräinen tulosvaikutus oli 28 miljoonaa euroa (1).

Vuonna 2008 luotto- ja takaustappioiden ja arvonalentumisten osuus luotto- ja takauksista oli 0,15 prosenttia (0,01).

LIITE 45. Yritysvastuut toimialoittain

31.12.2008	Tase	Nettovastuut		%jakauma
		Taseen ulko-puoliset	Yhteensä	
Kauppa	1 272	619	1 891	11,7
Metalliteollisuus	638	1 214	1 852	11,4
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 380	53	1 432	8,8
Muu teollisuus	766	578	1 344	8,3
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	975	271	1 246	7,7
Palvelut	825	411	1 236	7,6
Muut toimialat	846	389	1 235	7,6
Kuljetus ja liikenne	562	465	1 027	6,3
Rakentaminen	436	609	1 045	6,4
Metsäteollisuus	624	338	962	5,9
Energian tuotanto	459	444	903	5,6
Kiinteistösijoitus	606	39	645	4,0
Elintarviketeollisuus	386	204	590	3,6
Tietoliikenne ja elektroniikka	182	152	333	2,1
Viestintä ja kustantaminen	217	63	280	1,7
Asuntoyhteisöt	165	40	206	1,3
Yhteensä	10 338	5 890	16 227	100,0

31.12.2007	Nettovastuut			
	Tase	Taseen ulko-puoliset	Yhteensä	%-jakauma
Kauppa	1 077	661	1 738	12,7
Metalliteollisuus	591	1 029	1 620	11,8
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 237	112	1 349	9,9
Muut toimialat	806	161	967	7,1
Rakentaminen	387	555	943	6,9
Metsäteollisuus	548	384	931	6,8
Muu teollisuus	429	442	871	6,4
Palvelut	603	255	858	6,3
Kuljetus ja liikenne	390	452	842	6,2
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	651	176	827	6,0
Energian tuotanto	358	434	792	5,8
Elintarviketeollisuus	320	268	587	4,3
Kiinteistösijoitus	492	82	575	4,2
Tietoliikenne ja elektroniikka	148	220	367	2,7
Asuntoyhteisöt	231	5	236	1,7
Viestintä ja kustantaminen	103	65	168	1,2
Yhteensä	8 371	5 300	13 671	100,0

LIITE 46. Yritysvastuut rating-luokittain

Luokka	31.12.2008		31.12.2007	
	Netto-vastuut	%	Netto-vastuut	%
1 - 2	597	3,7	702	5,1
3 - 4	4 813	29,7	6 679	48,9
5 - 6	6 853	42,2	2 816	20,6
7 - 8	2 921	18,0	2 873	21,0
9 - 10	447	2,8	313	2,3
11 - 12	103	0,6	66	0,5
Luokittelematon	495	3,0	222	1,6
Yhteensä	16 227	100,0	13 671	100,0

LIITE 47. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan

31.12.2008				
Nettovastuun määrä, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0 - 1	1 078	117	1 195	7,4
1 - 10	2 275	236	2 512	15,5
10 - 50	4 015	493	4 507	27,8
50 - 100	3 030	64	3 094	19,1
100 -	4 919		4 919	30,3
Yhteensä	15 318	910	16 227	100,0

31.12.2007

Nettovastuun määrä, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0 - 1	976	31	1 007	7,4
1 - 10	2 163	197	2 361	17,3
10 - 50	3 588	360	3 948	28,9
50 - 100	2 383	63	2 445	17,9
100 -	3 910		3 910	28,6
Yhteensä	13 021	651	13 671	100,0

LIITE 48. Rahoitus- ja vakuutuslaitosvastuut rating-luokittain

Luottoluokitusjakauma, Moody's -vastaavuus *)	31.12.2008		31.12.2007	
	Netto- vastuut	%	Netto- vastuut	%
Aaa	1 843	13,3	1 831	16,4
Aa1 - Aa3	10 257	74,1	7 935	70,9
A1 - A3	1 042	7,5	835	7,5
Baa1 - Baa3	374	2,7	202	1,8
Ba1 - Ba3	75	0,5	230	2,1
B1 - B3	111	0,8	82	0,7
Caa1 tai alempi	2	0,0		0,0
Luokittelematon	141	1,0	73	0,7
Yhteensä	13 845	100,0	11 188	100,0

*) OP-Pohjola -ryhmään kuuluvien yhteisöjen vastuut on luettu Aa1 - Aa3 luokkaan Pohjola Pankki Oyj:n ulkoisen ratingin ja yhteisvastuun perusteella.

LIITE 49. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin pl. Suomi

Maariski-ryhmä	Moody's vastaavuus	31.12.2008		31.12.2007	
		Netto- vastuu	%	Netto- vastuu	%
Ryhmä 1	Aaa	6 798	89,9	4 462	89,8
Ryhmä 2	Aa1 - A3	361	4,8	210	4,2
Ryhmä 3	Baa1 - Baa3	184	2,4	186	3,8
Ryhmä 4	Ba1 - B3	218	2,9	108	2,2
Ryhmä 5	Caa1 - C	0	0,0	0	0,0
Yhteensä		7 561	100,0	4 967	100,0

Toissijaisessa maariskissä (pl. Suomi) on huomioitu sopimukseen liittyvien todellisten riskien siirtyminen toiseen maahan sopimuksin tai muutoin. Riskin mahdollinen siirtyminen voi tapahtua sopimuksen, eli yleisimmin takauksen, perusteella tai muutoin, esimerkiksi saamiset yrityksen sivukonttorilta on siirretty yrityksen pääkonttorin sijaintimaahan.

LIITE 50. Saadut vakuudet vakuuslajeittain

Milj. e	31.12.2008	Osuus, %	31.12.2007	Osuus, %
Kohdevakuus	1 546	29,2	1 454	31,1
Julkisyhteisön takaus	1 447	27,3	1 282	27,4
Kiinteistö- tai vuokraoikeuskiinnitys toimisto- tai teollisuuskiinteistöön	986	18,6	781	16,7
Kiinteistö- tai vuokraoikeuskiinnitys asuinkiinteistöön	267	5,0	251	5,4
Osakkeet, asunto-osakeyhtiöt ja asuinkäytössä olevat kiinteistöyhtiöt	264	5,0	219	4,7
Yrityskiinnitys	256	4,8	216	4,6
Osakkeet ja osuudet, muut	221	4,2	189	4,1
Muu vakuus	145	2,7	140	3,0
Saatavavakuudellinen rahoitus	99	1,9	95	2,0
Pankkitakaus	64	1,2	46	1,0
Yhteensä	5 297	100,0	4 674	100,0

Saadut vakuudet vakuuslajeittain on laskettu pankin hallussa olevien vastuille kohdistettujen vakuuksien vakuusarvojen perusteella. Vakuusarvon laskennan perustana on vakuuden käypä arvo, josta vakuusarvo saadaan varovaisesti arvioitujen vakuuslajikohtaisten arvostusprosenttien perusteella. Vastuut ylittäviä vakuusarvoja ei ole otettu lukuihin mukaan.

LIITE 51. Varainhankinnan rakenne

	31.12.2008	Osuus, %	31.12.2007	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	3 643	12,9	2 739	12,0
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	138	0,5	52	0,2
Velat asiakkaille				
Talletukset	1 498	5,3	902	3,9
Muut	2 010	7,1	1 837	8,0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Sijoitustodistukset ja ECP:t	10 033	35,6	5 640	24,7
Joukkovelkakirjat	6 392	22,7	7 216	31,6
Muut velat	1 521	5,4	1 659	7,3
Velat, joilla huonompi etuoikeus	1 322	4,7	950	4,2
Oma pääoma	1 640	5,8	1 869	8,2
Yhteensä	28 198	100,0	22 862	100,0

LIITE 52. Varojen ja velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

31.12.2008	alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 v	5 - 10 v	yli 10 v	Yhteensä
Käteiset varat	2 260					2 260
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	1 316	976	601	181	182	3 255
Saamiset luottolaitoksilta	1 910	1 021	2 761	931	22	6 644
Saamiset asiakkailta	2 454	1 844	4 603	2 046	1 332	12 279
Myytävissä olevat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	9	3		56		68
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat						
Saamistodistukset	12	136	759	197		1 103
Varat yhteensä	7 960	3 979	8 724	3 410	1 537	25 610
Velat luottolaitoksille	2 964	629	40	11		3 643
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	138					138
Velat asiakkaille	2 640	289	20	324	236	3 508
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	8 037	3 885	4 208	295		16 425
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		12	1 100	126	84	1 322
Velat yhteensä	13 778	4 816	5 367	756	319	25 036
31.12.2007	alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 v	5 - 10 v	yli 10 v	Yhteensä
Käteiset varat	448					448
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	1 077	752	1 907	965	0	4 701
Saamiset luottolaitoksilta	1 472	1 769	1 588	365	22	5 217
Saamiset asiakkailta	1 517	1 282	3 586	1 613	1 291	9 288
Myytävissä olevat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	16	78	370	154		618
Varat yhteensä	4 529	3 881	7 451	3 097	1 313	20 271
Velat luottolaitoksille	2 567	124	32	16		2 739
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	52					52
Velat asiakkaille	2 179	8	9	270	273	2 738
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 633	2 028	4 912	283		12 856
Velat, joilla on huonompi etuoikeus			757	108	85	950
Velat yhteensä	10 431	2 160	5 709	676	358	19 334

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat muodostuvat saamistodistuksista, jotka voidaan myydä koska tahansa. Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvat saamistodistukset voidaan tarvittaessa myydä. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin varoihin sekä myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvat saamistodistukset on kuitenkin esitetty taulukossa jäljellä olevan juoksuajan perusteella määräytyvässä aikaluokassa. Velkojen nimellispääomat on esitetty erääntymisen mukaisissa luokissa. Kaupankäynnin velat esitetään lyhyimmässä maturiteettiluokassa. Pohjola-konsernin rahoitusriskin hallinnassa käytetään valuuttatermiinejä sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia. Näiden nettovaikutus eurovasta-arvoiseen rahoitusriskiin ei ole merkittävä, joten niitä ei ole erikseen esitetty.

Lyhyimpään maturiteettiluokkaan sisältyvien Vaadittaessa maksettavien velkojen määrä oli 1,9 mrd. € (1,4 mrd. €).

LIITE 53. Maksuvalmiusreservit

Pohjola Pankki ylläpitää OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden turvaamiseksi maksuvalmiusreserviä, jonka tavoitemäärä on noin 8 prosenttia OP-Pohjola-ryhmän pankkiliiketoiminnan taseesta.

Milj.e	31.12.2008	31.12.2007
Käteiset varat	2 258	446
Lyhytaikaiset saamistodistukset	2 191	1 581
Pitkäaikaiset saamistodistukset:		
Kaupankäynnin rahoitusvarat	1269	638
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	43	2 481
Myytavissä olevat rahoitusvarat	56	603
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat	1 103	
Lainat ja muut saamiset	2 916	
Maksuvalmiusreservit yhteensä	9 835	5 749

Maksuvalmiusreservien maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2008, milj. e

Vuotta	0 - 1	1 - 3	3 - 5	5 - 7	7 - 10	10 -	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	2 564	724	707	287	385	180	4 847	49,3 %
Aa1 - Aa3	2 140	937	370	109	17	2	3 576	36,4 %
A1 - A3	188	169	211		55		622	6,3 %
Baa1 - Baa3	314	66	19	3			402	4,1 %
Ba1 tai alempi		1		19			20	0,2 %
Sisäisesti luokiteltu	31	159	146	21	11		368	3,7 %
Yhteensä	5 237	2 056	1 454	439	468	182	9 835	100,0 %

Maksuvalmiusreservien keskimääräinen jäljellä oleva juoksu-aika on 2,4 vuotta

Sisäisesti luokitellut rahoitusvarat muodostuvat lähinnä suomalaisten yritysten ja yhteisöjen liikkeeseen laskemista saamistodistuksista ja ne on luokiteltu OP-Pohjola-ryhmän sisäisten luokitusten menetelmällä.

LIITE 54. Varojen ja velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan

31.12.2008	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	1-2 v	2-5v	yli 5 v	Yhteensä
Käteiset varat	2 260						2 260
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	168	1 449	975	33	282	349	3 255
Saamiset luottolaitoksilta	2 216	2 310	1 048	386	415	269	6 644
Saamiset asiakkailta	4 956	2 842	2 866	335	660	620	12 279
Myytavissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset		9	3			56	68
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	473	485		30	115		1 103
Varat yhteensä	10 073	7 095	4 893	783	1 472	1 293	25 610

Velat luottolaitoksille	2 528	436	629	11	29	11	3 643
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	138						138
Velat asiakkaille	2 519	700	289	0			3 508
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	4 151	8 631	2 982	80	315	266	16 425
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		514	162	81	485	79	1 322
Velat yhteensä	9 336	10 281	4 062	172	829	356	25 036

Veloista vaadittaessa maksettavia eriä oli yhteensä 1,9 miljardia euroa ja ne muodostuivat lähinnä yleisön talletuksista.

<u>31.12.2007</u>	<u>1 kk tai alle</u>	<u>>1-3 kk</u>	<u>>3-12 kk</u>	<u>1-2 v</u>	<u>2-5v</u>	<u>yli 5 v</u>	<u>Yhteensä</u>
Käteiset varat	448						448
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	760	2 276	808	182	335	340	4 701
Saamiset luottolaitoksilta	1 384	1 419	2 174	85	103	51	5 217
Saamiset asiakkailta	2 593	2 481	2 547	349	610	707	9 288
Myytavissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	163	255	30		124	46	618
Varat yhteensä	5 349	6 432	5 559	616	1 172	1 144	20 271
Velat luottolaitoksille	2 349	218	124	10	22	16	2 739
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	52						52
Velat asiakkaille	2 178	553	7	0	0		2 738
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 809	7 854	1 581	122	236	253	12 856
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		453	50	12	374	61	950
Velat yhteensä	7 388	9 077	1 763	145	632	329	19 334

Veloista vaadittaessa maksettavia eriä oli yhteensä 1,4 miljardia euroa ja ne muodostuivat lähinnä yleisön talletuksista.

LIITE 55. Markkinariskin herkkyyshanalyysi

Markkinariskien osuus riskipainotetuista eristä oli vuoden vaihteessa 4 prosenttia (5).

Milj. e	Riskiparametri	Muutos	31.12.2008	31.12.2007
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	16	18
Valuuttariski	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	4	1
Volatiliteettiriski				
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	20 %-yksikköä	1	2
Valuuttavolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	2	1
Luottoriskipremio*	Luottoriskimarginaali	0.1 %-yksikköä	4	11
Hintariski				
Osakesalkku	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	2	3
Pääomasijoitusrahastot	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	7	6
Kiinteistöriski	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	2	3

Herkkyysluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

*) Luottoriskipremio on laskettu maksuvalmiusreserviin sisältyvistä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista ja myytävissä olevista saamistodistuksista.

LIITE 56. Osakeriski

Osake- ja pääomasijoitusrahastojen markkina-arvo vuoden lopussa oli 43 miljoonaa euroa (44), josta osakesalkku muodosti 8 miljoonaa euroa (14) ja pääomasijoitusrahastot sijoituslupauksineen 34 miljoonaa euroa (30). Osakesalkun kolme suurinta toimialaa ja niiden suhteelliset osuudet olivat: perusteollisuus 24 prosenttia, informaatioteknologia 25 prosenttia ja teollisuustuotteet ja -palvelut 21 prosenttia.

Sijoitukset pääomasijoitusrahastoihin olivat 17 miljoonaa euroa (16), minkä lisäksi sitovia sijoituslupauksia oli 18 miljoonaa euroa (14).

LIITE 57. Kiinteistöriski

Kiinteistöomistuksiin sitoutunut pääoma oli vuoden 2008 lopussa 29 miljoonaa euroa (27), josta omassa käytössä olevien kiinteistöjen osuus oli 3 miljoonaa euroa (3). Tämän lisäksi kiinteistösijoitusyhtiöomistuksia oli 2 miljoonaa euroa (10).

Kiinteistökohteiden käyvistä arvoista hankittiin vuonna 2008 ulkopuolisen tahon arviot, joiden perusteella käypien arvojen yhteismäärä vastaa kiinteistöihin sitoutunutta pääomaa. Kiinteistöriskien arvioidaan olevan vähäiset.

Sijoituskiinteistöjen tilikauden muutokset on eritelty liitetiedossa 22 ja oman käytön liitetiedossa 26.

LIITE 58. Omat varat

Milj.e	31.12.2008
Ensisijaiset omat varat (Tier 1)	
Maksettu oma pääoma	428
Muut rahastot	747
Kertyneet voittovarot	382
Vähemmistöosuus	0
Tilikauden voitto	42
Pääomalainat	274
Vapaaehtoiset varaukset	329
Ensisijaiset omat varat (Tier 1) ennen vähennyksiä	2 202
Hallituksen esittämä voitonjako	-45
Aineettomat hyödykkeet	-144
Eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen arvonmuutos	-30
Vähennykset ensisijaisista omista varoista	-755
Ensisijaiset omat varat (Tier 1) vakavaraisuuden laskemiseksi	1 228
Toissijaiset omat varat (Tier 2)	
Käyvän arvon rahasto	-22
Muut toissijaiset omat varat	1 033
Vähennykset toissijaisista omista varoista	-755
Toissijaiset omat varat (Tier 2) vakavaraisuuden laskemiseksi	256
Muut omat varat (Tier 3)	46
Vakavaraisuuden omat varat yhteensä	1 530
Vähennykset ensi- ja toissijaisista omista varoista	-1 510
Sijoitukset vakuutuslaitoksiin, rahoituslaitoksiin ja muihin yrityksiin	-1 410
Arvonlennusten ja odotettujen tappioiden erotuksen alijäämä	-100

Omista varoista on vähennetty sijoitukset Pohjola-konsernin vakuutusyhtiöihin 1 409 miljoonaa euroa sekä miljoonan euron sijoitus Luottokuntaan.

LIITE 59. Omien varojen vähimmäisvaatimus

31.12.2008, milj. e	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset *
Luotto- ja vastapuoliriski	929	11 615
Valtio- ja keskuspankkivastuut, standardimenetelmä	1	14
Luottolaitosvastuut, standardimenetelmä	98	1 227
Yritysvastuut	719	8 992
josta sisäisten luokitusten menetelmä (FIRB)	699	8 739
josta standardimenetelmä	20	252
Vähittäisvastuut, standardimenetelmä	82	1 021
Kiinteistövakuudelliset	0	0
Muut	82	1 021

Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	14	176
PD/LGD-menetelmä	4	46
Muut	4	46
Yksinkertainen menetelmä	10	131
Pääomasijoitukset	5	63
Pörssilistatut sijoitukset	2	24
Muut	4	44
Arvopaperistetut erät	8	98
Muut	7	88
Markkinariskit	47	583
Kaupankäyntivarasto	47	583
Positioriski	47	583
Operatiivinen riski	47	586
Siirtymäkauden omien varojen vaade	27	336
Yhteensä	1 050	13 120

*Riskipainotetut saamiset = Pääomavaade / 0,08

Vastapuoliriskin omien varojen vaade on 41 milj. euroa.

Oman pääomanehtoisien sijoitusten vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa voidaan käyttää eri menetelmiä. PD/LGD-menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä lasketaan käyttämällä maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä (PD) ja tappio-osuutta (LGD) kuvaavia riskiparametreja. Kyseisille riskiparametreille on vakavaraisuussäännöstössä asetettu arvot, joita näille parametreille on vähintään käytettävä. Yksinkertaisessa menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä saadaan kertomalla kukin sijoitus riskipainolla, joka määräytyy sijoituksen tyyppin perusteella.

LIITE 60. Omien varojen tunnusluvut

Vakavaraisuus, milj. e	31.12.2008
Omat varat yhteensä	1 530
Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä	1 050
Omien varojen ylijäämä (+) / alijäämä (-)	481
Vakavaraisuussuhdeluku ensisijaisilla omilla varoilla %	9,4
Vakavaraisuussuhdeluku %	11,7

LIITE 61. Vastuiden kokonaismäärä vastuuryhmittäin

31.12.2008, milj. e	Tase-erät	Taseen ulkopuoliset erät	Johdannaiset	Arvopaperistetut erät	Vastuun määrä yhteensä
Valtio- ja keskuspankkivastuut	2 846	32	27		2 905
Luottolaitosvastuut	8 853	7 214	1 745		17 812
Yritysvastuut	10 328	7 437	394		18 158
FIRB-menetelmä	10 072	7 437	394		17 902
Standardimenetelmä	256				256
Vähittäisvastuut	1 305	245	1		1 550
Yrityisasiakkaat	582	18	1		601
Yksityisasiakkaat	722	226	0		948
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	83	18			101
Arvopaperistetut erät				846	846
Muut	87				87
Yhteensä	23 502	14 944	2 167	846	41 459

FIRB-menetelmän mukaiseen vastuuryhmäjaotteluun on siirrytty syyskuussa 2008. Tästä johtuen tilikauden keskimääräisten vastuiden määrä ei ole laskettavissa.

LIITE 62. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin

31.12.2008, milj. e	Valtio- ja keskuspankkivastuut	Luottolaitosvastuut	Yritysvastuut	Vähittäisvastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Arvopaperistetut erät	Muut
Suomi	2 808	12 313	16 913	1 277	77		87
Muut pohjoismaat		816	289	1	1		0
Baltia		19	142	0	15		
Muut EU-maat	95	3 919	673	0	8	769	0
Muu Eurooppa		286	71	0		5	
USA		295	6	0			
Aasia		115	55	0			
Muut maat	1	50	8	271		72	
Yhteensä	2 905	17 812	18 158	1 550	101	846	87

LIITE 63. Vastuiden jäljellä oleva juoksuaika vastuuryhmittäin

31.12.2008, milj. e	Alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 v	5 - 10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Valtio- ja keskuspankkivastuut	2 368	7	238	194	98	2 905
Luottolaitosvastuut	6 046	6 484	3 984	1 186	112	17 812
Yritysvastuut	5 131	2 722	5 292	2 998	2 016	18 158
FIRB-menetelmä	5 093	2 670	5 145	2 979	2 016	17 902
Standardimenetelmä	38	52	147	19		256
Vähittäisvastuut	413	48	1 002	63	24	1 550
Yrityisasiakkaat	32	25	473	47	24	601
Yksityisasiakkaat	381	23	529	17		948
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	101					101
Arvopaperistetut erät	20	31	474	321		846
Muut	40	8	40	0		87
Yhteensä	14 119	9 299	11 030	4 762	2 249	41 459

LIITE 64. Yritysvastuut toimialoittain

31.12.2008, milj. e	Vastuun määrä	Riskipainotetut erät	Omien varojen vaade
Metalliteollisuus	2 330	938	75
Kauppa	2 206	1 084	87
Muut toimialat	1 992	1 240	99
Muu teollisuus	1 694	990	79
Palvelut	1 283	706	57
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 232	272	22
Rakentaminen	1 230	619	50
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	1 135	594	48
Kuljetus ja liikenne	1 101	640	51
Energian tuotanto	1 012	187	15
Metsäteollisuus	987	970	78
Kiinteistösijoitus	683	319	25
Elintarviketeollisuus	631	339	27
Asuntoyhteisöt	549	147	12
Tietoliikenne ja elektroniikka	409	235	19
Viestintä ja kustantaminen	285	130	10
Yhteensä	18 760	9 408	753

Toimialajaottelussa yritysvastuisiin on luettu mukaan myös vähittäisvastuisiin luettavat yritysasiakkaat.

LIITE 65. Luottoriskin standardimenetelmän vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita

Riskipaino-%, 31.12.2008, milj. e	Vastuuarvo ennen luottoriskin vähentämistekniikoita	Vastuuarvo luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen	Riskipainotetut erät
0	14 861	14 861	
10	680	680	68
20	4 763	4 648	890
35	0	0	0
50	103	103	22
75	1 534	1 493	999
100	587	582	521
150	16	16	24
Yhteensä	22 544	22 383	2 524

Pohjola-konsernin vakavaraisuuslaskennassa sovelletaan vastuun riskipainon määrittämiseksi luottoriskin standardimenetelmässä Moody's Investors Service tai Fitch Ratings –luottoluokituslaitosten luokituksia saamisiin valtioilta ja keskuspankeilta sekä yrityksiltä. Ulkoinen luottoluokitus määrää saamisen luottoluokan. Saamisen vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa riskipaino määräytyy luottoluokan mukaan.

Kansainvälisten kehitys pankkien saamisten riskipaino voi määräytyä myös muutoin kuin ulkoisen luottoluokituksen perusteella. Mikäli riskipainoon vaikuttaa ulkoinen luottoluokitus, käytetään vakavaraisuuslaskennassa tällöin yllä mainittujen luottoluokituslaitosten luokituksia myös kansainvälisten kehitys pankkien saamisten riskipainottamisessa.

Saamisille käytetään vakavaraisuuslaskennassa sen liikkeeseenlaskuohjelman tai –järjestelyn arvopaperikohtaista luottoluokitusta, johon kyseinen saaminen kuuluu. Jos tätä luokitusta ei ole käytettävissä, käytetään liikkeeseenlaskijan yleistä luottoluokitusta, mikäli se on käytettävissä.

LIITE 66. Yritysvastuut (FIRB) ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset rating- ja PD luokittain

Yritysvastuut rating- ja PD-luokittain 31.12.2008

Rating-luokka	Vastuun määrä, keski-määrin, milj. e	PD, keski-määrin, %	Riskipaino, keski-määrin, %	Riskipainotetut erät	Omien varojen vaade
1 - 2	548	0,0	14,6	61	5
3 - 4	5 911	0,1	32,2	1 275	102
5 - 6	7 810	0,6	69,4	3 887	311
7 - 8	2 922	2,8	122,6	2 763	221
9 - 10	423	16,6	202,9	574	46
11 - 12	130	100,0			
Luokittelematon	157	4,9	155,4	179	14
Yhteensä	17 902	1,9	67,5	8 739	699

Sisäisten luottoluokitusten menetelmää on käytetty Pohjola Pankki Oyj:n yritysvastuisiin.

Oman pääoman ehtoiset sijoitukset rating- ja PD-luokittain 31.12.2008

Rating-luokka	Vastuu, milj. e	PD, keskimäärin, %	Riskipaino, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät	Omien varojen vaade
1 - 2 *)	47	0,1	96,5	46	4
Yhteensä	47	0,1	96,5	46	4

*) Sisältää Pohjola Pankin strategiset sijoitukset OP-Kotipankkiin ja OP-Henkivakuutukseen.

LIITE 67. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, yksinkertainen menetelmä

31.12.2008, milj. e	Vastuun määrä	Riskipainotetut erät	Omien varojen vaade
Private equity sijoitukset, riskipaino 190 %	33	63	5
Pörssilistatut sijoitukset, 290 %	8	24	2
Muut, riskipaino 370 %	12	44	4
Yhteensä	53	131	10

LIITE 68. Odotetut tappiot ja toteutuneet arvonalentumiset

Tappiot vuonna 2008, milj. e	Odotetut (EL)	Arvonalentumiset
Yritysvastuut	48	24
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	1	
Yhteensä	49	24

Taulukossa on esitetty Pohjola-konsernin sisäisillä malleilla laskettu odotettu tappio. PD-malli on käytännössä sama kuin vakavaraisuuslaskennassa, mutta LGD-malli antaa huomattavasti pienempiä tappioestimaatteja kuin sisäisten luokitusten perusmenetelmän LGD-malli. Odotettu tappio on arvio keskimääräisistä vuosittaisista luottoriskistä johtuvista tappioista. Vuosi 2008 kuului aivan viimeisiä kuukausia lukuun ottamatta luottosyklin hyvään vaiheeseen, joten arvonalentumiskirjaukset ovat odotetusti huomattavasti odotettua tappiota pienemmät.

LIITE 69. Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetyt vakuudet

31.12.2008, milj. e	Vastuun määrä	Takaukset	Rahoitusvakuus	Muu vakuus
Valtio- ja keskuspankkivastuut	2 905			
Luottolaitosvastuut	17 812	109		
Yritysvastuut	18 158	1 321	39	281
FIRB-menetelmä	17 902	1 321	39	281
Standardimenetelmä	256			
Vähittäisvastuut	1 550	41	0	0
Kiinteistövakuudelliset	0			0
Muut	1 549	41	0	
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	101			
Yksinkertainen menetelmä	53			
PD/LGD-menetelmä	47			
Arvopaperistetut erät	846			
Muut	87			
Yhteensä	41 459	1 471	39	281

Vakavaraisuuslaskennassa on hyödynnetty seuraavia vakavaraisuussäännösten määrittelemiä reaalivakuuksia: asuinkiinteistöjä ja asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeita, talletuksia ja arvopapereita (osakkeita). Talletukset ja arvopaperit ovat säännösten tarkoittamia rahoitusvakuuksia ja näiden käsittelyyn laskennassa on valittavissa vaihtoehtoisia menetelmiä. Pohjola-konsernissa rahoitusvakuudet on käsitelty ns. kattavalla menetelmällä käyttämällä valvojan määräämiä volatilitteettikorjauksia.

Luottoriskin vakavaraisuutta laskettaessa voidaan hyödyntää vain vakavaraisuussäännöstyössä tarkoitettuja hyväksyttäviä takaajia. Vakavaraisuuslaskennassa on hyödynnetty Suomen valtion ja muiden valtioiden antamia takauksia sekä kuntien ja pankkien antamia takauksia. Yritysten antamia takauksia tai luottojohdannaisia ei laskennassa ole hyödynnetty. Vakavaraisuudessa ei ole sovellettu tase-erien tai taseen ulkopuolisten erien nettoutusta.

LIITE 70. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski

Johdannaissopimuksista aiheutuva luottoriski määritellään luottovasta-arvona, joka perustuu johdannaissopimusten päivittäiseen markkina-arvostukseen.

Asiakaslimiittien koot määritellään seuraavasti:

Valuuttatermiini- ja valuuttaoptiosopimukset: pääoma x 10 % x arvioitu voimassaoloaika

Koronvaihtosopimukset: pääoma x 0,7 % x arvioitu voimassaoloaika

Cap- ja floor-sopimukset: pääoma x 0,5 % x arvioitu voimassaoloaika

Pankkivastapuolten johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA-yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex-sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi käteistä tai arvopapereita. Täsmäytykset vastapuolten välillä tehdään päivittäin.

Yritysvastapuolten vastuurajat vahvistetaan kerran vuodessa, jolloin myös tarkistetaan johdannaisslimiittien vakuustilanne.

Pohjolan S&P -ratingin putoaminen AA:-sta A:han olisi 31.12.2008 aiheuttanut 17 miljoonan euron lisävakuusvaateen.

Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta voi syntyä sekä rahoitustoiminnan että kaupankäyntivaraston eristä. Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta lasketaan muun muassa otc-johdannaisille sekä takaisinosto- ja myyntisopimuksille.

Otc-johdannaisten vastapuoliriski on esitetty liitteessä 87. Takaisinosto- ja myynti-sopimusten vastuuarvo oli 3,1 milj. euroa.

Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema

LIITE 71. Riskinkantokyky

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2008 lopussa oli 608 miljoonaa euroa (613) eli suhteessa maksutuottoihin 66 prosenttia (72). Vahinkovakuutustoiminnan pääomitus tuotiin vuoden lopulla tehtyjen osingonjakopäätösten sekä Pohjola Vakuutus Oy:n pääomalainan takaisinmaksun myötä lähemmäs 70 prosentin tavoitetasoa. Hallitus on vahvistanut vahinkovakuutuksen tavoitteeksi A -luottoluokituksen. Standard & Poors'in antama luottokelpoisuusluokitus Pohjola Vakuutukselle on A+ (12/2008).

Vahinkovakuutuksen tulee täyttää viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset. Viranomaiset asettavat vakavaraisuusvaatimuksensa pääasiassa yhtiötasolla. Kaikilla vahinkovakuutusyhtiöillä on minimivaatimuksena sama EU direktiiveistä tuleva toimintapääomavaatimus. Lisäksi suomalaisilla vakuutusyhtiöillä on myös Suomen lainsäädännössä säädetty vakavaraisuusvaatimus.

Riskinkantokyvyllä kuvataan sitä, kuinka paljon yhtiöllä on vakavaraisuuspääomaa suhteutettuna erilaisiin tulos- ja tase-eriin. Korvauskuluihin ja vakuutusmaksutuottoihin suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vakuutusriskistä. Vastuovelkaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vastuuvelan arviointiriskistä ja vastaavasti sijoituskantaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä sijoitustoiminnasta aiheutuvasta riskistä.

	31.12.2008		31.12.2007	
	Milj. e	Riskinkantokyky, %	Milj. e	Riskinkantokyky, %
Vakavaraisuuspääoma	608		613	
Korvauskulut*	643	95	583	105
Vakuutusmaksutuotot*	923	66**	850	72**
Vastuovelka*	2 028	30	1 956	31
Sijoituskanta	2 415	25	2 511	24

* Vähennettynä jälleenvakuuttajien osuudella (nettoliike)

** Vastuunkantokyky

LIITE 72. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan:

Riskimuuttuja	Kokonaismäärä vuonna 2008, milj. e	Muutos riskimuuttujassa	Vaikutus tulokseen / omaan pääomaan, milj. e	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Vakuutuskanta tai vakuutusmaksutuotto	923	kasvaa 1 %	9	paranee 1 % -yksikköä
Korvauskulut	-643	kasvaa 1 %	-6	heikkenee 1 % -yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. e		1 kappale	-5	heikkenee 1 % -yksikköä
Henkilöstökulut	-111	kasvaa 8 %	-9	heikkenee 1 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut *	-254	kasvaa 4 %	-10	heikkenee 1 % -yksikköä

* Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

LIITE 73. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia

Vakuutusmaksutulon jakautuminen EML* luokittain yritysten omaisuusvakuutuksessa

Omaisuusvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittamalla riskit luokkiin niiden EML* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	5-20	20-50	50-100	100-300
2008	9	11	7	4
2007	8	11	6	4

* EML = Estimated Maximum Loss, kohdekohtainen maksimivahingon määrä

Vakuutusmaksutulon jakautuminen TSI* luokittain yritysten vastuuvakuutuksessa.

Vastuuvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden TSI* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	2-4	4-10	10-30	30-90
2008	3	6	9	2
2007	2	6	5	4

*TSI = Total Sum Insured, kokonaisvakuutusmäärä

Takausvakuutuksen sekä rakennusvirhevakuutuksen vakuutusmäärät

Takausvakuutuksen ja rakennusvirhevakuutuksen volyymia kuvaa vakuutussopimusten vakuutusmäärä. Vakuutusmäärän brutto- ja nettoluvut on eritelty oheisessa taulukossa sopimustyyppittäin. Rakennusvirhevakuutuksen vakuutuskausi on 10 vuotta.

Milj. e	Brutto		Netto *	
	2008	2007	2008	2007
Sopimustakaukset	46	62	46	62
Lainatakaukset	27	43	27	43
Muut	8	9	7	8
Takausvakuutus	81	114	80	113
Rakennusvirhevakuutus	1 763	1 522	1 536	1 311

* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, ennen vastavakuutuksia

LIITE 74. Suurvahinkojen kehitys

Havaittujen suurvahinkojen lukumäärät havaitsemisvuosittain vuosilta 2004-2008

Vahinkovakuutuksessa seurataan tiiviisti suurvahingoista aiheutuvaa korvausmenoa. Tämä korvausmeno selittää merkittävän osuuden vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta. Lisäksi suurvahingoista aiheutuvan korvausmenon seurannalla voidaan havaita riskeissä tai niiden valinnassa tapahtuneita muutoksia. Tässä tarkastelussa suurvahingoiksi on luokiteltu vahingot, joiden brutto- tai nettomäärä on yli 2 miljoonaa euroa. Suurvahinkoja tapahtuu eniten omaisuus ja keskeytysvakuutuksessa. Lakisääteisissä vakuutuksissa suurvahinkoriski on pieni suhteessa vakuutuslajin suureen volyymiin.

Bruttomäärä yli 2 milj. euron vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteis	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2004			1	1		1
2005	1		3	6		
2006	1		1	11		
2007	2			6	4	
2008			1	3	3	
			Korvaukset yhteensä		208 milj. e	
Bruttomäärä korvaukset yhteensä milj. euroa						
2004-2008	13		18	145	18	13

Nettomäärä yli 2 milj. euron vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeusturva	Pitkä- kestoiset
2004				1		
2005	1			6		
2006	1			10		
2007	1			5	3	
2008			1	3	3	
Korvaukset yhteensä					118 milj. e	
Nettomäärä korvaukset yhteensä milj. euroa						
2004-2008	9		2	91	16	

LIITE 75. Vakuutusliikkeen kannattavuus

Vakuutusmaksutuottojen (brutto ja netto) sekä yhdistetyn kulusuhteen (netto) kehitys

Vakuutusmaksutuotoilla kuvataan vakuutusluokan volyymiä. Sen avulla voidaan arvioida vakuutusluokan merkittävyyttä kokonaisuuden kannalta. Vastaavasti yhdistetyn kulusuhteen (CR) avulla voidaan arvioida vakuutusluokan tuloksen vaihtelua sekä vakuutusluokan kannattavuutta. Yhdistetty kulusuhde on esitetty erikseen oikaistuna kertaluonteisilla erillä, jotka kohdistuvat aikaisempiin vakuutuskausiin.

2008 milj. e	Brutto	Netto	Netto	Netto **
	VM-tuotto	VM-tuotto	CR*	CR*
Lakisääteiset	369	363	86 %	86 %
Muu tapaturma ja sairaus	101	101	95 %	95 %
Kasko ja kuljetus	197	197	98 %	98 %
Omaisuus ja keskeytys	235	208	87 %	87 %
Vastuu ja oikeusturva	61	53	112 %	112 %
Pitkäkestoiset	4	2	174 %	174 %
Yhteensä	966	923	92 %	92 %

2007 milj. e	Brutto	Netto	Netto	Netto **
	VM-tuotto	VM-tuotto	CR*	CR*
Lakisääteiset	361	356	85 %	92 %
Muu tapaturma ja sairaus	78	77	89 %	104 %
Kasko ja kuljetus	193	187	97 %	96 %
Omaisuus ja keskeytys	209	179	90 %	89 %
Vastuu ja oikeusturva	56	48	102 %	103 %
Pitkäkestoiset	4	4	56 %	56 %
Yhteensä	900	850	90 %	94 %

* Yhdistetty kulusuhde (Combined ratio) lasketaan jakamalla korvauskulujen (netto) ja vakuutusliikkeen liikekulujen summa vakuutusmaksutuotoilla (netto). Aineettomien oikeuksien poistoja ei ole otettu huomioon.

** Kertaluonteiset vakuutustekniseen laskelmaan vaikuttavat muutokset eliminoitu

LIITE 76. Vastuuvelan herkkyyshanalyysi ja vastuuvelan luonnetta kuvaavia tietoja

Vahinkovakuutus	Kanta käyvin arvoin, milj. e	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
	31.12.2008			31.12.2008	31.12.2007
Kollektiivinen korvausvastuu	494	Inflaatio	0,25 %- yksikköä	-3	-2
Diskontattu vastuovelka	1 268	Elinikä	1 Vuotta	-29	-29
Diskontattu vastuovelka	1 268	Diskonttokorko	-0,1 %- yksikköä	-15	-15
Velan luonnetta kuvaavia tietoja				2008	2007
Velat vakuutus sopimuksista (netto, milj. e)					
Latentit ammatitaudit				40	41
Muu				1 988	1 915
Yhteensä (ennen siirtoja)				2 028	1 956
Velan duraatio (vuosina)					
Diskontattu vastuovelka				11,9	11,7
Diskonttaamaton vastuovelka				2,4	2,2
Yhteensä				8,3	8,3
Diskontatun velan määrä (netto, milj. e)					
Tunnettu eläkemuotoinen korvausvastuu				1 023	1 010
Kollektiivinen korvausvastuu				205	201
Vakuutusmaksuvastuu				34	33
Yhteensä				1 262	1 244

LIITE 77. Vastuuvelan arvioitu maturiteettijakauma

31.12.2008	0 - 1 v	1 - 5 v	5 - 10 v	10 - 15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu *)	231	67	16	3	6	324
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	273	119	58	13	13	476
Diskontattu	82	297	268	200	381	1 228
Vastuuvelka yhteensä	586	482	343	216	400	2 028

*) Sisältää diskontattua vastuuta 34 miljoonaa euroa.

31.12.2007	0 - 1 v	1 - 5 v	5 - 10 v	10 - 15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu *)	211	61	15	3	6	296
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	258	114	53	12	12	449
Diskontattu	82	298	272	193	367	1 211
Vastuuvelka yhteensä	551	473	340	208	384	1 956

*) Sisältää diskontattua vastuuta 33 miljoonaa euroa.

LIITE 78. Sijoitustoiminnan riskiasema

Sijoituskannan allokatiojakauma	31.12.2008		31.12.2007	
	Käypä arvo milj. e*		Käypä arvo milj. e*	
Rahamarkkinat yhteensä	279	12 %		
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	174	7 %	51	2 %
Johdannaiset***	105	4 %		
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	1 690	70 %	1 722	69 %
Valtiot	688	28 %	686	27 %
Inflaatiolinkatut joukkolainat	67	3 %		
Investment Grade	773	32 %	882	35 %
Kehittyvät markkinat ja High Yield	152	6 %	155	6 %
Strukturoidut sijoitukset	10	0 %		
Osakkeet yhteensä	190	8 %	413	16 %
Suomi	58	2 %	97	4 %
Kehittyneet markkinat	127	5 %	172	7 %
Kehittyvät markkinat	17	1 %	30	1 %
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	7	0 %	6	0 %
Pääomasijoitukset	85	4 %	108	4 %
Osakejohdannaiset***	-105	-4 %		
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	111	5 %	188	7 %
Hedge-fund rahastot	67	3 %	91	4 %
Raaka-aineet	10	0 %	23	1 %
Vaihtovelkakirjalainat	35	1 %	73	3 %
Kiinteistösijoitukset yhteensä	145	6 %	138	5 %
Suorat kiinteistöt	106	4 %	101	4 %
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	39	2 %	36	1 %
Yhteensä	2 415	100 %	2 511	100 %

* Sisältää siirtyvät korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon +0,6 miljoonaa euroa (+3,3)

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokatioon (deltavasta-arvo)

LIITE 79. Sijoitusriskien herkkyyshanalyysi

Alla olevassa taulukossa on selvitys sijoitusriskien herkkyyksistä sijoitusluokittain. Vastuuvelan laskentaan liittyvän diskonttauskoron herkkyysharkastelu on esitetty vastuuvelan liitteessä 79. Sijoitusten ja vastuuvelan muutosten vaikutukset kumoavat toisiaan.

Sijoitusluokat	Kanta käyvin arvoin, milj. e	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
	31.12.2008			31.12.2008	31.12.2007
Joukkolainat ja korkorahastot *	1 899	Korko	1 %- yksikkö	82	69
Osakkeet **	164	Markkina-arvo	20 %- yksikköä	33	78
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	92	Markkina-arvo	20 %- yksikköä	18	23
Raaka-aineet	10	Markkina-arvo	20 %- yksikköä	2	5
Kiinteistöt	145	Markkina-arvo	10 %- yksikköä	15	14
Valuutta	60	Valuutan arvo	20 %- yksikköä	12	20
Luottoriskipreemio***	1 143	Luottoriskimarginaali	0,1 %- yksikköä	3	4
Johdannaiset****		Volatiliteetti	20 %- yksikköä		

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset

** Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset

*** Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset pois lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat

**** Osakejohdannaisissa 20 %-yksikköä, korkojohdannaisissa 10 %-yksikköä, valuuttajohdannaisissa 5 %-yksikköä

LIITE 80. Korkoriski

Koron muutoksista aiheutuvaa markkinariskiä seurataan luokittelemalla sijoitukset instrumenteittain duraation mukaan. Vastuuvelan korkoriskiä tasaavaa vaikutusta ei ole esitetty taulukossa, koska vastuuvelasta vain osa on diskontattu hallinnollisella korolla (liite 33).

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. e *)	31.12.2008	31.12.2007
0-1 vuotta	500	428
>1-3 vuotta	379	378
>3-5 vuotta	338	435
>5-7 vuotta	140	183
>7-10 vuotta	212	293
>10 vuotta	296	125
Yhteensä	1 865	1 843
Modifioitu duraatio	4,3	3,8
Efektiiivinen korko, %	5,3	4,8

*) Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2008, milj. e

Vuotta	0 - 1	1 - 3	3 - 5	5 - 7	7 - 10	10 -	yhteensä	%
AAA	38	121	76	61	94	216	607	33 %
AA	108	100	114	14	27	23	386	21 %
A	38	188	161	46	39	85	556	30 %
BBB	31	71	84	9	4	7	206	11 %
BB+ tai alempi	35	24	10	7	5	10	92	5 %
Sisäisesti luokiteltu	4	6	4	3	0	1	18	1 %
	254	512	449	139	170	342	1 865	100 %

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus S&P:n luokituksen mukaan on AA-.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksu-aika on 6,96 vuotta (laskettu call-päivän ja eräpäivän perusteella)

LIITE 81. Valuuttariski

Valuuttapositio, milj. e	31.12.2008	31.12.2007
USD	8	42
SEK	3	-6
JPY	2	12
GBP	-3	3
EEK, LVL, LTL **	-39	-33
Muut	6	5
Yhteensä*	60	101

* Valuuttapositio on 2,5 % (4,0) sijoituskannasta. Valuuttapositio lasketaan yksittäisten valuuttojen itseisarvojen summana.

** Kuuluvat ERM2 -valuuttoihin

LIITE 82. Vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, milj. e	31.12.2008		31.12.2007	
	Sijoitus*	Vakuutus**	Sijoitus*	Vakuutus**
AAA	607	3	613	0
AA	386	29	270	16
A	556	28	600	21
BBB	206	0	170	0
BB+ tai alempi	92		98	
Sisäisesti luokiteltu	18	27	19	29
Yhteensä	1 865	87	1 769	67

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot

** Sisältää jälleenvakuuttajien osuuden vastuuvélasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta.

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 83. Varojen ja velkojen käyvät arvot

Rahoitusvarat	31.12.2008		31.12.2007	
Milj. e	Käypä arvo	Tasearvo	Käypä arvo	Tasearvo
Käteiset varat	2 260	2 260	448	448
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Kaupankäynnin rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Käypään arvoon arvostetut	3 213	3 213	2 220	2 220
Osakkeet				
Käypään arvoon arvostetut	0	0	0	0
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Käypään arvoon arvostetut	43	43	2 481	2 481
Johdannaissopimukset				
Käypään arvoon arvostetut	1 559	1 559	518	518
Saamiset luottolaitoksilta *	6 597	6 644	5 217	5 217
Saamiset asiakkailta *	12 206	12 279	9 288	9 288
Sijoitusomaisuus				
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Käypään arvoon arvostetut	68	68	618	618
Osakkeet				
Käypään arvoon arvostetut	28	28	19	19
Hankintamenoon arvostetut	59	59	63	63
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset	1 024	1 103		
Rahoitusvarat yhteensä 31.12.	27 056	27 256	20 882	20 882
Rahoitusvelat				
Velat luottolaitoksille	3 643	3 643	2 739	2 739
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Lyhyeksi myydyt arvopaperit	138	138	52	52
Johdannaissopimukset				
Käypään arvoon arvostetut	1 896	1 896	720	720
Velat asiakkaille	3 508	3 508	2 738	2 738
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Suojatut	1 372	1 372	1 723	1 723
Ei-suojauksessa olevat	15 053	15 053	11 133	11 133
Velat, joilla on huonompi etuoikeus				
Suojatut	888	888	669	669
Ei-suojauksessa olevat	434	434	280	280
Rahoitusvelat yhteensä 31.12.	26 933	26 933	20 054	20 054

* Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta -erien käyvät arvot sisältävät taseeseen kirjatut arvonalentumiset.

LIITE 84. Annetut vakuudet

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
	Tasearvo	Tasearvo
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	4 134	2 631
Muut	400	110
Yhteensä	4 534	2 742
Muiden puolesta annetut		
Muut		13
Yhteensä		13
Annetut vakuudet yhteensä		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	4 134	2 631
Muut	400	123
Yhteensä	4 534	2 755
Vakuudelliset velat yhteensä	614	564

Panttien kasvu johtui maksuvalmiuden ylläpitämiseksi vaadittavien vakuuksien kasvusta.

LIITE 85. Saadut rahoitusvakuudet

	31.12.2008	31.12.2007
Saatujen vakuuksien käyvät arvot		
Muut	125	95
Yhteensä	125	95

Johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA- yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex -sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi arvopapereita tai käteistä. CSA-sopimukseen liittyvien, käteisenä saatujen vakuuksien määrä oli tilinpäätöshetkellä 125 miljoonaa euroa (94,7). Vakuudeksi saatuja arvopapereita ei tilinpäätöshetkellä ollut.

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 86. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	31.12.2008	31.12.2007
Takaukset	1 133	570
Takuuvastuut	1 476	1 489
Luottolupaukset	3 149	3 456
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	152	145
Muut	416	506
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	6 328	6 167

LIITE 87. Johdannaisopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2008

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	19 128	27 602	7 260	53 990	865	850	1 110
Korkotermit	50			50	0		0
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	2 576	6 439	1 362	10 378	87	16	136
Asetetut	1 221	6 430	1 553	9 204	0	95	
Put ja floorit							
Ostetut	1 158	2 182	668	4 007	92	1	111
Asetetut	607	2 413	574	3 594	0	57	
OTC korkojohdannaiset yhteensä	24 741	45 066	11 417	81 224	1 044	1 018	1 357
Korkofutuurit	4 213	3 774		7 987	24	6	
Pörssijohdannaiset yhteensä	4 213	3 774		7 987	24	6	
Korkojohdannaiset yhteensä	28 954	48 840	11 417	89 211	1 068	1 024	1 357
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermit	9 858	319	285	10 461	291	357	427
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			490	490	19	19	56
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	571			571	40		46
Asetetut	568	0		569		44	
Put							
Ostetut	620	0		620	34		40
Asetetut	526			526		27	
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	12 143	319	775	13 237	384	447	568
Valuuttajohdannaiset yhteensä	12 143	319	775	13 237	384	447	568

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osake-indeksiopiot

Call						
Ostetut	23	524	547	20		64
Put						
Ostetut		1	1	0		0
OTC osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	23	525	548	21		64
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	23	525	548	21		64

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	188	179	367	4	21	10
Luottojohdannaiset yhteensä	188	179	367	4	21	10

Muut

Muut optiot

Call						
Ostetut		16	16	1		2
Muut OTC johdannaiset yhteensä		16	16	1		2
Muut johdannaiset yhteensä		16	16	1		2

Kaupankäynnin

johdannaiset yhteensä	41 307	49 880	12 192	103 379	1 477	1 491	2 001
-----------------------	--------	--------	--------	---------	-------	-------	-------

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2007

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luottovasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	20 383	20 510	5 048	45 941	221	230	396
Korkotermit	2 250			2 250	0	0	0
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	1 750	5 562	1 403	8 714	132	0	181
Asetetut	1 513	5 507	1 522	8 542	0	115	
Put ja floorit							
Ostetut	3 834	1 513	322	5 669	12	5	24
Asetetut	1 066	1 384	224	2 674		4	
OTC korkojohdannaiset yhteensä	30 795	34 476	8 519	73 791	366	355	602
Korkofutuurit	3 756	3 301		7 057	2	2	
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	1 000			1 000		0	
Asetetut	5 349			5 349	0	0	
Put							
Ostetut	1 000			1 000	0		
Asetetut	500			500		0	
Pörssijohdannaiset yhteensä	11 606	3 301		14 907	2	2	
Korkojohdannaiset yhteensä	42 401	37 777	8 519	88 697	368	357	602

Valuuttajohdannaiset

Valuuttatermiinit	7 989	126	298	8 414	53	88	164
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	23		430	453	16	15	48
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	164			164	3		5
Asetetut	235			235		4	
Put							
Ostetut	137			137	1		2
Asetetut	210			210		1	
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	8 759	126	728	9 613	73	109	219
Valuuttajohdannaiset yhteensä	8 759	126	728	9 613	73	109	219

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osaketermiinit							
Osake-indeksioptiot							
Call							
Ostetut	14	263	58	334	51		79
Put							
Ostetut		1		1	0		0
OTC osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	14	264	58	335	51		79
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	14	264	58	335	51		79

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	71	125		196	0	1	1
Luottojohdannaiset yhteensä	71	125		196	0	1	1

Muut

Muut optiot							
Call							
Ostetut		6		6	2		2
Put							
Ostetut	8			8			0
Muut OTC johdannaiset yhteensä	8	6		14	2		2
Muut johdannaiset yhteensä	8	6		14	2		2

Kaupankäynnin

johdannaiset yhteensä	51 252	38 299	9 305	98 856	495	466	903
-----------------------	--------	--------	-------	--------	-----	-----	-----

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2008

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- Velat vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	1 258	1 936	493	3 686	43	105	60
OTC korkojohdannaiset yhteensä	1 258	1 936	493	3 686	43	105	60
Korkojohdannaiset yhteensä	1 258	1 936	493	3 686	43	105	60
Valuuttajohdannaiset							
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	665	809	263	1 737	39	300	106
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	665	809	263	1 737	39	300	106
Valuuttajohdannaiset yhteensä	665	809	263	1 737	39	300	106
Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osakefutuurit	104			104		2	
Pörssijohdannaiset yhteensä	104			104		2	
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	104			104		2	
Suojauksen johdannaiset yhteensä	2 028	2 745	755	5 527	82	407	166

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2007

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	1 990	1 244	298	3 533	19	21	30
OTC korkojohdannaiset yhteensä	1 990	1 244	298	3 533	19	21	30
Korkojohdannaiset yhteensä	1 990	1 244	298	3 533	19	21	30
Valuuttajohdannaiset							
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	372	1 524	267	2 163	4	233	104
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	372	1 524	267	2 163	4	233	104
Valuuttajohdannaiset yhteensä	372	1 524	267	2 163	4	233	104
Suojauksen johdannaiset yhteensä	2 362	2 768	565	5 696	23	254	134

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltujen johdannaissopimukset 31.12.2008

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	94			94	3	1	2
Johdannaiset yhteensä	94			94	3	1	2

Johdannaissopimukset yhteensä 31.12.2008

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	30 212	50 776	11 910	92 897	1 111	1 129	1 417
Valuuttajohdannaiset	12 902	1 128	1 037	15 067	426	747	676
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	127	525		652	21	2	64
Luottojohdannaiset	188	179		367	4	21	10
Muut johdannaiset		16		16	1		2
Johdannaiset yhteensä	43 429	52 625	12 947	109 000	1 563	1 899	2 169

Johdannaissopimukset yhteensä 31.12.2007

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	44 391	39 021	8 818	92 230	388	378	632
Valuuttajohdannaiset	9 131	1 650	995	11 775	77	342	323
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	14	264	58	335	51		79
Luottojohdannaiset	71	125		196	0	1	1
Muut johdannaiset	8	6		14	2		2
Johdannaiset yhteensä	53 615	41 067	9 870	104 551	518	720	1 037

LIITE 88. Ehdolliset velat ja varat

Konserniin kuuluvat vakuutusyhtiöt merkitsevät vakuutus sopimuksia poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimuksiin, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omen osuuksiensa suhteessa. Konserni kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Helsingin käräjäoikeus antoi 22.8.2008 tuomion Pohjola Pankki Oyj:n ja Pohjola-Yhtymä Oyj:n entisten vähemmistöosakkaiden välisessä lunastusriidassa. Käräjäoikeus vahvisti Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeen lunastushinnaksi 13,35 euroa. Riita koski noin 2,1 % yhtiön osakkeista (noin 3,4 miljoonaa kappaletta). Osakkeiden lunastusriita jatkuu hovioikeudessa sillä Pohjola-Yhtymä Oyj:n vähemmistöosakkaille määrätty uskottu mies ja erät yksittäiset vähemmistöosakkaat ovat hakeneet muutosta Helsingin käräjäoikeuden tuomioon. Myös Pohjola Pankki Oyj on hakenut muutosta edellä mainittuun tuomioon. Pankin muutoksenhaku koskee vastapuolten maksettaviksi tuomittuja oikeudenkäyntikuluja, lunastushinnalle vahvistettua korkoa ja eräitä oikeudenkäyntimenettelyyn liittyviä asioita. Lunastusmenettely alkoi välimiesoikeudessa vuonna 2006 Pankin hankittua yli 90 % Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeista. Pohjola Pankki Oyj:n Pohjola-Yhtymä Oyj:n vähemmistöosakkeista tarjoama lunastushinta on ollut 13,35 euroa osakkeelta. Välimiesoikeus vahvisti toukokuussa 2007 osakkeen lunastushinnaksi 14,35 euroa.

Pohjola Vakuutus Oy on tehnyt Helsingin kaupungin kanssa sopimuksen erään omistamansa tontin asemakaavamuutoksesta, jonka perusteella se on sitoutunut suorittamaan Helsingin kaupungille ko. tontin rakentamismahdollisuuksien parantumisesta enintään miljoona euroa. Viimeinen mahdollinen maksuajankohta on vuoden 2010 lopussa.

Pohjola Pankki Oyj:llä on yksityisasiakkaalta Korkeimman oikeuden vahvistama 2 miljoonan euron suuruinen saatava. Henkilön maksukyvyystä johtuen, saamisesta ei kuitenkaan ole odotettavissa merkittäviä summia.

Veroasiamies on valittanut Pohjola Hallintopalvelu Oyj:n purkautumisesta vuonna 2003 syntyneen purkutappion jaksotuksesta vuosien 2003 - 2005 verotuksissa. Konserniverokeskuksen oikaisulautakunta on hylännyt veroasiamiehen purkutappion jaksotuksesta tekemät oikaisuvaatimukset. Helsingin hallinto-oikeus on päätöksellään 12.2.2008 hylännyt veroasiamiehen valituksen vuosien 2003 ja 2004 osalta. Veroasiamiehen valituslupahakemus ja valitus ovat Korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltävinä. Vuoden 2005 osalta asiaa käsitellään Helsingin hallinto-oikeudessa. Prosessilla ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia.

LIITE 89. Muut vuokrasopimukset

Pohjola-konserni vuokralle ottajana

Erät konsernin yritykset ovat vuokranneet käyttämänsä toimitilat. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat vuodesta kymmeneen vuoteen ja normaalisti niihin sisältyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. Konserni on edelleen vuokrannut osan vuokraamistaan tiloista. Lisäksi konsernin erät yritykset ovat vuokranneet leasing sopimuksin moottoriajoneuvoja ja konttorikoneita. Edellä mainituista eristä on liiketoiminnan muihin kuluihin kirjattu vuokrakuluja 13 miljoonaa euroa (13).

Ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Yhden vuoden kuluessa	11	12
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	37	37
Yli viiden vuoden kuluttua	15	22
Yhteensä	63	71
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevat vastaiset vähimmäisvuokrat	56	17

Pohjola-konserni vuokralle antajana

Pohjola-konsernin yritykset ovat antaneet vuokralle omistamiaan sijoituskiinteistöjä, joista kertyi vuokratuottoja 13 miljoonaa euroa (11). Sijoituskiinteistöjen lisäksi konserni on antanut vuokralle pääasiassa henkilöautoja, joiden vuokratuotot olivat 23 miljoonaa euroa (16).

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Yhden vuoden kuluessa	42	32
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	84	63
Yli viiden vuoden kuluttua	15	16
Yhteensä	141	111

LIITE 90. Varainhoito

Pohjola-konsernissa Pohjola Varainhoito Oy harjoittaa omaisuudenhoitoliiketoimintaa ja tarjoaa instituutioasiakkaille ja varakkaille yksityishenkilöille täyden valtakirjan salkunhoitoon ja konsultatiiviseen salkunhoitoon perustuvia omaisuudenhoitopalveluita. Pohjola Varainhoito Oy:llä on salkunhoitovastuu valtaosasta OP-Rahastoyhtiön hallinnoimista sijoitusrahastoista.

Pohjola Varainhoito Oy:n täyden valtakirjan omaisuudenhoitosopimuksiin perustuvat hallinnoitavat asiakasvarat 31.12.2008 olivat 20,2 miljardia euroa ja konsultatiivisten omaisuudenhoitosopimusten perusteella hallinnoitavat varat olivat 3,2 miljardia euroa.

LIITE 91. Omistuksia muissa yrityksissä koskevat liitetiedot

Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset tytär- ja osakkuusyhtiöissä

Emoyhtiön nimenmuutoksen yhteydessä 1.3.2008 muutettiin Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan nimi Pohjola Vakuutus Oy:ksi, OKO Corporate Finance Oy:n nimi Pohjola Corporate Finance Oy:ksi ja OKO Venture Capital Oy:n nimi Pohjola Capital Partners Oy:ksi.

Toukokuussa 2008 Pohjola Private Equity Funds Oy:n tytäryhtiöksi perustettiin SMF I Rahasto Oy, joka toimii Selected Mezzanine Funds I Ky:n vastuunalaisena yhtiömiehenä.

21.12.2007 ostetun Kesko Oyj:n tytäryhtiön K-Rahoitus Oy:n kauppa toteutui lopullisesti 31.1.2008, kun viranomaisluvut saatiin. K-Rahoitus Oy:n nimi muutettiin 1.4.2008 Pohjola Finance Oy:ksi.

21.12.2007 myydyn OKO Capital East Oy:n tytäryhtiön ZAO OKO Capital Vostokin kauppa toteutui lopullisesti 12.3.2008.

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä tytäryrityksissä 2008

Yhtiö	Kotipaikka/ kotimaa	Omistusosuus osakkeista, %	Osuus äänivallasta, %
Pohjola Pankki Oyj:n tytäryhtiöt :			
Pohjola Varainhoito Oy	Helsinki	90	90
Pohjola Corporate Finance Oy	Helsinki	64	64
Pohjola Capital Partners Oy	Helsinki	65	65
OKO Capital East Oy	Helsinki	70	70
Pohjola Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Seesam International Insurance Company Ltd	Viro	100	100
Joint Stock Insurance Company "Seesam Latvia"	Latvia	100	100
Joint Stock Insurance Company "Seesam Lithuania"	Liettua	100	100
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100	100
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100	100
Pohjolan IT-Hankinta Oy	Helsinki	100	100
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	100	100
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund Finland Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Private Equity Funds Oy	Helsinki	69,75	69,75
SPEF I Oy	Helsinki	100	100
SMF I Rahasto Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Finance Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Finance Estonia AS	Viro	100	100

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä tytäryrityksissä 2007

Yhtiö	Kotipaikka/ kotimaa	Omistusosuus osakkeista, %	Osuus äänivallasta, %
Pohjola Pankki Oyj:n tytäryhtiöt :			
Pohjola Varainhoito Oy	Helsinki	86,50	86,50
Pohjola Corporate Finance Oy	Helsinki	64	64
Pohjola Capital Partners Oy	Helsinki	71	71
OKO Capital East Oy	Helsinki	70	70
ZAO OKO Capital Vostok	Venäjä	100	100
Pohjola Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Seesam International Insurance Company Ltd	Viro	100	100
Joint Stock Insurance Company "Seesam Latvia"	Latvia	100	100
Joint Stock Insurance Company "Seesam Lithuania"	Liettua	100	100
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100	100
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100	100
Pohjolan IT-Hankinta Oy	Helsinki	100	100
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	100	100
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund Finland Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Private Equity Funds Oy	Helsinki	67,04	67,04
SPEF I Oy	Helsinki	100	100

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä osakkuusyrittäissä 2008

Nimi	Koti- paikka	Varat	Velat	Liike- vaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus %
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	7	2	6	1	27,8
Vahinkopalvelu Oy	Loppi	1	0	3	0	46,7

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä osakkuusyrittäissä 2007

Nimi	Koti- paikka	Varat	Velat	Liike- vaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus %
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	6	2	4	0	27,8
Vahinkopalvelu Oy	Loppi	1	0	3	0	46,7

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä yhteisyrittäissä 2008

Nimi	Kotipaikka	Omistusosuus, %
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	100
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Helsinki	53,7
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	100
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Helsinki	100

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista omaisuuseristä ja niihin kohdistuvista veloista.

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä yhteisyrittäissä 2007

Nimi	Kotipaikka	Omistusosuus, %
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	100
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Helsinki	53,7
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	100
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Helsinki	100

MUUT LIITETIEDOT

LIITE 92. Lähipiiritapahtumat

Pohjola-konsernin osakkuusyhtiöt on lueteltu liitetiedossa 91. Pohjola-konsernin lähipiirin muodostavat emoyhtiö, osakkuusyhtiöt, hallintohenkilöt ja muut lähipiiriin kuuluvat yhtiöt.

Pohjola-konsernin emoyhtiö on OP-Keskus osk.

Pohjola-konsernin hallintohenkilöihin kuuluvat Pohjola Pankki Oyj:n toimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen, hallituksen jäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Johdolle myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin ja lainoja lyhennetään sovitun lyhennyssuunnitelman mukaisesti ja niillä on normaalit vakuudet.

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2008

Milj. e	Emoyhtiö	Hallinto- henkilöt	Muut*
Luotot	50		2 167
Muut saamiset	62		92
Talletukset	56		395
Muut velat	1		447
Korkotuotot	8		288
Korkokulut	11		218
Osinkotuotot	0		5
Vahinkovakuutuksen muut tuotot	4		
Palkkiotuotot	1	0	24
Palkkiokulut	2	0	3
Kaupankäynnin tuotot			58
Kaupankäynnin kulut			91
Liiketoiminnan muut tuotot	9		14
Liiketoiminnan kulut	86		7
Taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Takaukset			68
Peruuttamattomat sitoumukset	8		1
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot		2	
Lähipiirin omistamien			
osakkeiden lukumäärä	60 825 897	63 421	4 205 946

* Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OPK-konsernissa.

Liiketahtumat lähipiirin kanssa 2007

Milj. e	Emoyhtiö	Hallinto- henkilöt	Muut*
Luotot	4		1 325
Muut saamiset	64		486
Talletukset			420
Muut velat	2		230
Korkotuotot	2		172
Korkokulut	6		102
Osinkotuotot			4
Vahinkovakuutuksen muut tuotot	3		2
Palkkiotuotot	1		27
Palkkiokulut	2		3
Kaupankäynnin tuotot			3
Kaupankäynnin kulut			4
Liiketoiminnan muut tuotot	6		11
Liiketoiminnan kulut	59		5
Taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Takaukset	8		45
Peruuttamattomat sitoumukset			77
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot		1	
Lähipiirin omistamien			
osakkeiden lukumäärä	60 825 897	72 278	4 220 946

* Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OPK-konsernissa.

Hallituksen palkkiot 2008

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenten palkkiot seuraavasti:

Hallituksen jäsenille maksettiin vuonna 2008 palkkioita 512 500 euroa. Puheenjohtajan kuukausipalkkio oli 7 000 euroa, varapuheenjohtajan 5 000 euroa ja jäsenten 4 000 euroa. Kokouspalkkioita maksettiin kaikille hallituksen jäsenille 500 euroa kokousta kohti.

Puheenjohtaja Reijo Karhinen	93 900 euroa
Varapuheenjohtaja Tony Vepsäläinen	78 300 euroa
Hallituksen jäsenet:	
Merja Auvinen	59 400 euroa
Eino Halonen	57 000 euroa
Simo Kauppi	59 000 euroa
Satu Lähteenmäki	60 400 euroa
Tom von Weymarn	60 000 euroa
Markku Vesterinen	44 500 euroa

Toimitusjohtajalle ja hänen sijaiselleen 31.12.2008 päättyneeltä tilikaudelta maksetut palkat ja tulospalkkiot olivat seuraavat:

Toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen	716 599 euroa
Toimitusjohtajan sijainen 31.12.2008 asti Ilkka Salonen	287 680 euroa

Toimitusjohtajan toimitushteessa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta ja hänelle irtisanomisajan palkan lisäksi maksettava erokorvaus vastaa 12 kuukauden palkkaa.

LIITE 93. Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmät

Johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmä

Johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmään kuuluvat Pohjola Pankki Oyj:n toimitusjohtaja, liiketoiminta-alueiden johtajat, osastonjohtajat ja erikseen määritellyissä johtaja-, esimies- ja asiantuntijatehtävissä toimivat henkilöt. Järjestelmän piirissä oli 31.12.2008 yhteensä 134 henkilöä. Hallitus vahvistaa toimitusjohtajan ja johtoryhmän järjestelmään kuulumisen. Muut järjestelmään kuuluvat vahvistetaan Pohjola Pankki Oyj:n johtoryhmässä.

Palkitsemisjärjestelmään kuuluvat henkilöt voivat saada vuotuisina palkkioina Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita vuosilta 2006-2008.

Vuonna 2008 johdon järjestelmässä sovelletut tavoitemittarit olivat

- Pohjola-konsernin tilikauden tulos/ osake, tavoite 1 euro/ osake, painoarvo 50 %
- Pohjola Vakuutus Oy:n etuasiakastalouksien määrän muutos, tavoite 35 000 kpl, painoarvo 25 %
- OP-Pohjola-ryhmän keskittäjäasiakkaiden määrän muutos, tavoite 82 501 kpl, painoarvo 25 %

Palkkiomittareiden (kannattavuus sekä kasvu 1 ja kasvu 2) toteutumisasteiden ja painoarvojen perusteella määräytyy palkkiokerroin, jonka avulla määritetään lopullisen palkkion määrä. Kunkin palkkiomittarin tulee toteutua vähintään 80-prosenttisesti, jotta mittari kerryttäisi palkkiokerrointa. Kunkin mittarin toteuma vaikuttaa siis lopulliseen palkkiokertoimeen painoarvonsa ja toteutumisasteensa mukaisesti välillä 80 ja 120 %. Palkkion määrää rajoitetaan seuraavasti: Toisen omista tavoitteista (kannattavuus tai kasvu 1) on toteututtava vähintään 80-prosenttisesti. Lisäksi palkkion edellytyksenä on, että kasvu on toteutunut vähintään 60-prosenttisesti. Tätä ei sovelleta kuitenkaan silloin, kun etuasiakastalouksien määrän muutosta koskeva tavoite (kasvu 1) on saavutettu 100-prosenttisesti. Palkkion määrä on edellä mainitun palkkiokertoimen osuus asetetusta tavoitepalkkiosta.

Asetettujen tavoitteiden toteutuessa toimitusjohtajalla on oikeus 6 kuukauden, konsernin johtoryhmän jäsenellä 5 kuukauden, liiketoiminta-alueen johtajalla ja osastonjohtajalla 3 kuukauden ja muilla järjestelmän piiriin kuuluvilla henkilöillä 1,5 kuukauden säännöllistä ennakonpidätyksen alaista palkkaa vastaavaan palkkioon. Viimeksi mainittuun henkilöryhmään kuuluvilla on lisäksi oikeus henkilöstörahaston voittopalkkioon. Palkkio maksetaan henkilöille kahden vuoden kuluttua ansaintajakson päättymisestä.

Osakkeina ja rahana maksettavan palkkion arvo jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjaksoille henkilöstökuluksi. Järjestelmästä kirjattiin kuluja tilikaudella 0,03 miljoonaa euroa.

Henkilöstörahasto

Pohjola Pankki Oyj liittyi 26.10.2004 OP-ryhmän henkilöstörahasto hr:ään. Rahaston jäsenenä oli 2 394 Pohjola-konsernin työntekijää 31.12.2008. Tytäryhtiöiden henkilöstö ei Pohjola Vakuutuksen henkilöstöä lukuun ottamatta kuulunut henkilöstörahastoon.

Vuonna 2008 vuoden 2007 tuloksen perusteella henkilöstörahastoon siirrettiin n. 0,4 miljoonan euron suuruinen voittopalkkioerä.

Vuoden 2008 ja 2009 tuloksen perusteella henkilöstörahastoon siirrettävän voittopalkkiosiirron määrä perustuu samoihin tavoitemittareihin kuin johdon pitkän aikavälin kannustejärjestelmässä. Johdon järjestelmässä sovellettavaa kasvu 2 -mittarin minimitoteumavaadetta ei kuitenkaan sovelleta henkilöstörahaston voittopalkkioerää määritettäessä. Henkilöstörahastoon tehtävän voittopalkkiosiirron määrä vuodelta 2009 on tavoitteiden toteutuessa 3,0 % rahaston jäsenten vuoden 2009 yhteenlasketusta palkkasummasta.

LIITE 94. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Pohjola Pankki Oyj:n hallitus päätti 12.2.2009 kokouksessaan aloittaa omien varojen vahvistamiseen tähtäävät toimenpiteet. Päätöksen mukaan pääomien vahvistaminen olisi mahdollista toteuttaa hallitukselle haettavan osakeantivaltuutuksen perusteella yhtiön nykyisille osakkeenomistajille tarjottavalla noin 300 miljoonan euron osakeannilla kevään 2009 aikana.

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS, FAS

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Tuloslaskelma

Milj. e	2008	2007
Korkotuotot	3 129	2 207
Leasingtoiminnan nettotuotot	36	26
Korkokulut	-2 977	-2 122
Korkokate	187	111
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	24	81
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	16	72
Omistusyhteisyryksistä	1	1
Muista yrityksistä	7	8
Palkkiotuotot	81	83
Palkkiokulut	-22	-24
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	-96	-28
Arvopaperikaupan nettotuotot	-83	-48
Valuuttatoiminnan nettotuotot	-13	19
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	1	17
Suojauslaskennan nettotulos	0	0
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	-1	4
Liiketoiminnan muut tuotot	18	21
Hallintokulut	-97	-85
Henkilöstökulut	-51	-46
Palkat ja palkkiot	-40	-38
Henkilösivukulut	-11	-8
Eläkekulut	-7	-5
Muut henkilösivukulut	-3	-3
Muut hallintokulut	-47	-39
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-5	-5
Liiketoiminnan muut kulut	-13	-27
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	-27	-1
Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot		
Liikevoitto	51	146
Tilinpäätössiirrot	-36	-67
Tuloverot	0	0
Tilikauden verot	-2	0
Aikaisempien tilikausien verot	-1	-1
Laskennallisen verovelan muutos	4	1
Varsinaisen toiminnan voitto verojen jälkeen	15	79
Tilikauden voitto	15	79

Tase

VASTAAVAA

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Käteiset varat	2 260	448
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	4 043	3 572
Valtion velkasitoumukset	0	0
Muut	4 043	3 572
Saamiset luottolaitoksilta	6 638	5 217
Vaadittaessa maksettavat	165	249
Muut	6 473	4 967
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	11 683	8 789
Vaadittaessa maksettavat	0	0
Muut	11 683	8 789
Leasingkohteet	707	577
Saamistodistukset	618	1 875
Julkisyhteisöiltä	85	188
Muilta	532	1 687
Osakkeet ja osuudet	76	68
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrietyksissä	1	0
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	1 285	1 216
Johdannaissopimukset	1 486	528
Aineettomat hyödykkeet	18	13
Aineelliset hyödykkeet	28	28
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	22	22
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	3	3
Muut aineelliset hyödykkeet	3	3
Muut varat	499	533
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	731	572
Laskennalliset verosaamiset	16	6
Vastaavaa yhteensä	30 088	23 441

VASTATTAVAA

Milj. e

	31.12.2008	31.12.2007
Vieras pääoma		
Velat luottolaitoksille	3 646	2 741
Keskuspankeille	101	110
Luottolaitoksille	3 545	2 631
Vaadittaessa maksettavat	677	536
Muut	2 868	2 095
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 554	2 773
Talletukset	1 530	908
Vaadittaessa maksettavat	1 218	898
Muut	312	9
Muut velat	2 023	1 866
Vaadittaessa maksettavat	0	0
Muut	2 023	1 865
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 728	13 022
Joukkovelkakirjalainat	6 487	7 264
Muut	10 241	5 758
tarkoituksessa pidettävät velat	1 782	601
Muut velat	786	1 056
Muut velat	786	1 056
Pakolliset varaukset	0	0
Siirtovelat ja saadut ennakot	667	545
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 272	950
Pääomalainat	260	193
Muut	1 012	757
Vieras pääoma yhteensä	28 434	21 687
Tilinpäätössiirtojen kertymä	475	439
Poistoero	95	76
Vapaaehtoiset varaukset	380	363
Oma pääoma		
Osakepääoma	428	428
Osakepääoma	428	428
Ylikurssirahasto	524	524
Muut sidotut rahastot	142	161
Vararahasto	164	164
Käyvän arvon rahasto	-22	-3
Rahavirran suojauksesta		
Muuntoeroista		
Käypään arvoon arvostamisesta	-22	-3
Vapaat rahastot	23	23
Muut rahastot	23	23
Edellisten tilikausien voitto	48	100
Tilikauden voitto	15	79
Oma pääoma yhteensä	1 180	1 315
Vastattavaa yhteensä	30 088	23 441
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	6 381	6 120
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	2 766	2 200
Takaukset ja pantit	2 613	2 055
Muut	152	145
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	3 616	3 920
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	18	14
Muut	3 598	3 906

Rahavirtalaskelma, FAS

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden voitto	15	79
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	200	119
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-3 895	-2 031
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	-1 241	301
Saamiset luottolaitoksilta	689	384
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-2 281	-1 311
Leasingkohteet	-270	-209
Saamistodistukset	-620	-828
Osakkeet ja osuudet	4	24
Johdannaissopimukset	-75	-62
Sijoituskiinteistöt	-2	6
Muut varat	-98	-336
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	1 722	1 868
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	905	350
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	780	672
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	179	128
Muut velat	-143	718
Maksetut tuloverot	-6	-7
Saadut osingot	24	21
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-1 941	50
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	-161	
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	0	
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat	-122	-11
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit	34	12
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-9	-5
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	0	4
B. Investointien rahavirta yhteensä	-258	0
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	455	153
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-132	-126
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	45 300	29 383
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-41 566	-29 733
Maksetut osingot	-131	-131
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	3 926	-453
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	1 728	-404
Rahavarat tilikauden alussa	697	1 101
Rahavarat tilikauden lopussa	2 425	697
Saadut korot	2 967	2 013
Maksetut korot	-2 917	-1 924
Kauden voittoon tehdyt oikaisut		
Erät joihin ei liity maksutapahtumaa		
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	50	66
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-31	-46
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	1	-18
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	181	191
Saamisten arvonalentumiset	28	4
Muut	-30	-81
Erät jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0	-1
Myyntitappiot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus		3
Oikaisut yhteensä	200	119
Rahavarat		
Käteiset varat	2 260	448
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	165	249
Yhteensä	2 425	697

EMOYHTIÖN (POHJOLA PANKKI OYJ) TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

YLEISTÄ

Pohjola Pankki Oyj (jäljempänä Pohjola) on suomalainen luottolaitos, jonka organisaatio perustuu liiketoimintoihin sekä konsernin ja liiketoimintojen tarvitsemiin keskitettyihin palveluihin ja tukitoimintoihin.

Pohjola Pankki Oyj kuuluu OP-Pohjola-ryhmään, joka muodostuu 227 jäsenosuuspankista ja niiden keskusyhteisöstä OP-Keskus osk:sta tytäryhtiöineen. Osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan yhtenä kokonaisuutena ja keskusyhteisö OP-Keskus osk ja jäsenluottolaitokset ovat vastuussa toistensa veloista ja sitoumuksista.

Pohjolan kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity katuosoite on Teollisuuskatu 1 B, 00510 Helsinki. Jäljennös Pohjola-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa Internet-osoitteesta www.pohjola.fi tai pääkonttorista.

LAATIMISPERUSTA

Pohjola Pankki Oyj:n kansalliseen sääntelyyn perustuva tilinpäätös laaditaan ja esitetään luottolaitostoiminnasta annetun lain, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöstä ja konsernitiilinpäätöstä koskevan asetuksen, kirjanpitolain ja Rahoitustarkastuksen tilinpäätös ja toimintakertomus -standardin mukaisesti. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP-Keskus osk antaa lisäksi ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi.

Pohjola Pankki Oyj:n tilinpäätös on esitetty miljoonina euroina ja se on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta kaupankäynnin rahoitusvaroja ja -velkoja, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuja rahoitusvaroja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, johdannaissopimuksia sekä suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa.

Tilinpäätöksen laatiminen edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

LUOKITTELUMUUTOKSET

Euroopan Yhteisöjen komissio julkisti lokakuussa 2008 asetuksen (EY) N:o 1004/2008, joka koskee tilinpäätösstandardeja IAS 39 ja IFRS 7. Asetuksella pyrittiin helpottamaan rahoitusinstrumenttien luokittelun muutosta poikkeustilanteissa. Taustalla oli rahoitusmarkkinoiden epävakaus, jonka vuoksi kaikille rahoitusinstrumenteille ei ollut saatavissa luotettavia markkinahintoja. Uudelleenluokittelu oli mahdollista 1.7.2008 lukien. Finanssivalvonta on hyväksynyt uudelleenluokitellut myös kansalliseen tilinpäätökseen.

Pohjola-konsernissa luokiteltiin uudelleen OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden turvaamiseksi hankitut saamistodistukset. Näin pyrittiin selkiyttämään niiden tosiasiallista käyttötarkoitusta. Uudelleenluokittelun yhteydessä kaupankäynnin rahoitusvaroista siirrettiin saamistodistuksia Lainat ja saamiset, Myytävissä olevat rahoitusvarat sekä Eräpäivään saakka pidettävät -luokkiin. Kyseiset saamistodistukset oli alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luokiteltu kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvaroihin, mutta tilinpäätöksessä 2007 ne siirrettiin tilinpäätösinformaation selkeyttämiseksi alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltujen rahoitusvarojen luokkaan.

Luokittelumuutoksella ei ollut vaikutusta aikaisempien kausien tulokseen. Uudelleenluokittelussa käytettiin 1.7.2008 mukaisia käyviä arvoja.

Tarkempi kuvaus luokittelumuutoksista löytyy liitetiedoista 20.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Pohjola Pankki Oyj:n tilinpäätös laaditaan euroina, joka on tilinpäätöksen esittämismuuttuutta. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkupe- räiseen hankintamenuon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittoina tai -tappioina tuloslaskelman erään Valuutta- toiminnan nettotuotot.

RAHOITUSINSTRUMENTIT

Käyvän arvon määräytyminen

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteera- usten avulla tai jos ei ole toimivia markkinoita omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Arvostusmene- telmissä käytetään diskontattujen kassavirtojen menetelmää, nykyarvon laskentaa sekä vertailua samanlaisiin, aktiivisilla markkinoilla noteerattaviin instrumentteihin. Arvostusmenetelmissä ote- taan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskorroista, ennenaikaisen takaisinmak- sun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusvarojen ja -velkojen netottaminen

Rahoitusvaroja ja -velkoja ei netoteta, jollei niiden kuittaamiseen ole lakisääteistä oikeutta ja jollei kuittausta aiota käyttää. Pohjola Pankki Oyj:ssä ei ole tilikaudella sovellettu netottamista.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehtoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merki- tään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja ta- kaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohin- nan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuusin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase- erään luovutuksesta huolimatta.

Luokittelu ja kirjaaminen

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saami- siin, eräpäivään saakka pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään ar- voon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat jakaantuu kahteen alaryhmään, jotka ovat kaupankäyn- titarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä tulosvaikutteis- testi kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusve- lat ovat kaupankäynnin rahoitusvelkoja.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään saakka pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja saamiset -ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kauppapäivänä ja annetut luotot päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden velvoitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat

Kaikki rahoitusvarat ja -velat, joista katsotaan saatavan korkojen, hintojen ja kurssien aiheuttamaa tuottoa lyhyellä aikavälillä, tai jos kytketty johdannaista ei kyetä erottelemaan pääsopimuksesta, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi rahoitusvaroiksi tai -veloiksi. Samoin kaupankäynnin rahoitusvaroihin ja -velkoihin sisällytetään muut kuin suojauslaskennan piirissä olevat rahoitusjohdannaiset.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat kirjataan taseeseen arvostettuina käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

Pohjola-konsernin riskienhallinnan periaatteiden mukaisesti sijoituksia hallinnoidaan ja niiden tuloksellisuutta arvioidaan käyvin arvoin mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi konsernin johdolle tehdään käyvin arvoin. Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti peruuttamattomasti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat ovat maksuvalmiuden hallinnassa käytettyjä joukkovelkakirjalainoja. Liiketoiminnan luonne on pidemmän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista. Lisäksi tähän ryhmään kirjataan yhdistelmä- instrumentit, joissa kytketyn johdannaisen käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen. Nämä rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määritettävissä olevat maksuvirrat ja jotka on aikaansaatu luovuttamalla rahaa tai palveluita. Lainoja ja saamisia ei noteerata aktiivisilla markkinoilla ja ne käsitellään kirjanpidossa hankintamenon määräisinä. Tähän erään luokitellut rahoitusvarat esitetään vastapuolen mukaisessa tase-erässä Saamiset luottolaitoksilta tai Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä.

Arvonalentuminen kirjataan vain silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä sen jälkeen, kun saaminen alun perin kirjattiin taseeseen. Saamisen arvo on alentunut, jos siitä tulevat rahavirrat – vakuuden käypä arvo huomioituna – ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Arvonalentumisena kirjataan lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevien rahavirtojen erotus.

Lainojen ja saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentuminen arvioidaan ja kirjataan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Pienten asiakasvastuiden osalta arvonalentuminen arvioidaan ja kirjataan saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumisen johdosta saatu vakuutuskorvaus kirjataan arvonalentumistappion oikaisuksi. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle. Lainat ja saamiset -ryhmään luokiteltujen saamistodistusten arvonalentumisena kirjataan saamistodistusten kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus. Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista.

Saamisryhmästä kirjataan ryhmäkohtainen arvonalentuminen, mikäli on saatu objektiivista näyttöä, että ryhmään kuuluvien saamisten takaisinmaksuun liittyy epävarmuutta. Arvonalentumisena kirjattava määrä perustuu kokemukseen siitä, missä määrin maksuhäiriöt johtavat luottotappioihin ja paljonko vakuuksien realisoinnit kattavat syntyvää tappiota.

Laina poistetaan taseesta, kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun tai kirjaamisesta on muutoin tehty erillinen päätös. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuksi.

Mikäli on saatu objektiivista näyttöä arvonalentumisen testauksessa aiemmin mukana olleen asiakkaan maksukyvyyn parantumisesta, arvonalentumisen määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyn parantumisesta aiheutuneet muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Järjestämättömän saamisen korko tuloutetaan, jos saaminen on muuttunut järjestämättömäksi 1.1.2005 tai sen jälkeen. Järjestämättömällä saamisella tarkoitetaan saamista, jonka korko, pääoma tai sen osa on ollut erääntyneenä ja maksamattomana kolme kuukautta. Saaminen konkursiin asetetulta yritykseltä merkitään järjestämättömäksi viimeistään konkurssiin asettamispäivänä. Annettuun takaukseen perustuva saaminen merkitään järjestämättömäksi, kun takaukseen perustuva maksu suoritetaan.

Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset

Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset käsitellään kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä. Joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus jaksotetaan sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle.

Jos eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää, joudutaan kaikki kyseisessä ryhmässä olleet sijoitukset siirtämään myytävissä olevien arvopapereiden ryhmään, eikä konserni saa seuraavaan kahteen vuoteen luokitella arvopapereita eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmään.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumisia tarkastellaan samojen periaatteiden mukaan kuin lainojen ja saamisten arvonalentumisia. Sijoituksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Myytavissä olevat rahoitusvarat

Myytavissä olevat rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, jotka on suoraan luokiteltu myytävissä oleviksi tai joita ei ole sisällytetty edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin. Tämä luokka sisältää pääasiassa saamistodistuksia, pitkäaikaisia osakesijoituksia ja muita toiminnalle välttämättömiä osakkeita ja osuuksia.

Myytavissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenuon määräisinä ja arvostetaan käypään arvoon. Jos käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet sekä muut noteeraamattomat osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintamenuon. Arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan Käyvän arvon rahastoon, josta ne yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tuloslaskelmaan Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuottoihin, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai sen arvon on todettu alentuneen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Myytavissä olevien rahoitusvarojen arvonalentumisia seurataan riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti. Mikäli on objektiivista näyttöä siitä, että sijoituksen arvon on alentunut, kirjataan tulokseen hankintamenuon ja tarkasteluhetken käyvän arvon erotus vähennettynä kyseisestä rahoitusvaroihin kuuluvasta erästä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappioilla. Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitetun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen osakkeen käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan omaan pääomaan.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjojen nimellisarvon ja hankintamenuon välinen erotus jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä lainan juoksuajalle.

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä ja samaan konserniin kuuluviissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset omistusyhteisyrityksiin sekä samaan konserniin kuuluviin yrityksiin merkitään hankintamenuon, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta olevan alempi kuin hankintamenuon, arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintamenuon. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

Muut varat

Muut varat koostuvat maksujen välityksestä syntyneistä, vaadittaessa maksettavista saamisista, erilaisilla selvittelytileillä olevista saamisista, johdannaisopimuksiin liittyvistä marginaalilisaisista sekä kaikista muista saamisista, joiden esittämiseen ei ole muuta sopivaa tase-erää, kuten erilaisista myynti- ja vuokrasaamisista sekä vakuutuskorvaussaamisista.

Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvelat.

Muut rahoitusvelat käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen hankintamenuon määräisinä. Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintamenuon välinen erotus jaksotetaan efektiivisien koron menetelmällä lainan juoksuajalle. Vastaerä kirjataan velan kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Muut velat

Muut velat koostuvat pääosin maksujenvälitysveloista, ostoveloista ja arvopaperikauppaan liittyvistä veloista.

Johdannaisopimukset

Johdannainen on rahoitus- tai muu instrumentti, jonka arvo muuttuu tietyn koron, rahoitusinstrumentin tai hyödykkeen hinnan, valuuttakurssin, hinta- tai korkoindeksin, luottoluokituksen tai luottoindeksin tai muun vastaavan kohde-etuuden arvon muuttuessa. Johdannainen edellyttää sopimusta tehtäessä vain vähäistä nettosijoitusta, ja sopimus selvitetään tietyssä päivänä tulevaisuudessa.

Johdannaiset jaetaan suojaaviin ja ei-suojaaviin johdannaisopimuksiin. Sekä ei-suojaavat että suojaavat johdannaiset merkitään aina taseeseen käypään arvoon. Ei-suojaavien koronvaihtosopimusten korkokertymä merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot siirtosaamisiin ja -velkoihin. Ei-suojaavien korko-, luotto-, valuutta- osake- ja hyödykejohdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot. Positiiviset arvonmuutokset ja johdannaisopimuksista maksetut preemiomaksut kirjataan varoiksi erään Johdannaisopimukset ja negatiiviset arvonmuutokset ja johdannaisopimuksista saadut preemiomaksut kirjataan erään Johdannaisopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat.

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin ja korkokatollisiin asuntoluottoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan korkoihin.

SUOJAUSLASKENTA

Pohjola Pankki Oyj:ssä tehdään johdannaisopimuksia, joilla tosiasiaassa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä nykyisiä suojauslaskennan vaatimuksia, eikä niitä voida siten käsitellä suojaavina kirjanpidossa. Johdannaisia, joiden katsotaan olevan taloudellisessa mielessä suojaavia, mutta jotka eivät täytä suojauslaskennan kriteerejä, käsitellään kirjanpidossa kaupankäyntitarkoituksena pidettävänä.

Pankin riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi. Suojauslaskennalla

todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Tällä hetkellä suojauslaskenta käsittää korkoriskin suojauksen käyvän arvon menetelmällä. Korkoriskin suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin.

Silloin, kun rahoitusinstrumentti määritellään suojaavaksi, suojaavan instrumentin (instrumenttien) ja suojattavan instrumentin välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista sekä suojausstrategiasta, sekä menetelmät, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tehoketkellä ja sen jälkeen juoksevasti vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käyvien arvojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tavallisesti tehokkaaksi, tehoketkellä ja myöhemmin, mikäli suojattavan erän käyvän arvon muutokset kumoutuvat suojattavan instrumentin käyvän arvon muutoksilla vaihteluvälillä 80–125 %.

Sopimuksia ei voida käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei enää täytä tehokkuuskriteerejä.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelmassa Suojauslaskennan nettotulokseen.

Johdannaisia, joiden katsotaan olevan taloudellisessa mielessä suojaavia, mutta jotka eivät täytä suojauslaskennan kriteerejä, käsitellään kirjanpidossa kuten ei-suojaavia johdannaisia.

LEASINGKOHTEET

Vuokralle annettu omaisuus sekä leasingkohteiden ennakkomaksut kirjataan poistamattomaan hankintamenuun ja esitetään tase-erässä Leasingkohteet. Leasingkohteet poistetaan pääsääntöisesti annuiteettimenetelmän mukaisesti.

Leasingsopimuksin vuokralle annettujen hyödykkeiden vuokratuotot vähennettynä leasingkohteista tehdyillä suunnitelman mukaisilla poistoilla kirjataan tuloslaskelman erään Leasingtoiminnan nettotuotot. Erään luetaan lisäksi leasingkohteista kirjatut arvonalentumistappiot ja leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot, asiakkailta perityt palkkiot sekä muut leasingsopimuksista välittömästi johtuvat tuotot ja kulut. Muut leasingtoiminnasta johtuvat tuotot ja kulut luetaan tuotto- tai kuluerän luonnetta vastaavaan tuloslaskelman erään.

VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoiminnan tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet esitetään taseen erässä Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet ja vuokratuotot tuloslaskelman erässä Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Vuokralle otettujen hyödykkeiden vuokratuotot kirjataan tuloslaskelmaan tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa erään Liiketoiminnan muut kulut.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuun. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmis-

tojen ja lisenssien osalta on 3–5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton ja/tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Sijoituskiinteistöiksi luetaan myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuun. Maa-alueisiin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin voidaan tehdä arvonorotuksia, jos niiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on pysyvästi alkuperäistä suurempi. Alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan vain, jos on todennäköistä, että kiinteistöstä näin saatu taloudellinen hyöty on alun perin arvioitua suurempi.

Sijoituskiinteistöiksi luokiteltujen liike-, toimisto- ja teollisuustilojen liitetiedoissa esitetty käypä arvo määritellään pääasiassa suoraan pääomituksen perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Maa-, vesi- ja metsäalueiden sekä asuntojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppahintamenetelmällä. Arvonlennusten kirjaaminen perustuu niiden pysyvyyteen ja olennaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tuotot, kulut, myyntivoitot ja -tappiot, suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuun. Hyödykkeistä tehdään suunnitelman mukaiset tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja. Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	30–50 vuotta
Koneet ja kalusto	4–10 vuotta
Atk-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. Omassa käytössä olevin kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

TYÖSUHDE-ETUUDET

Eläke-etuudet

Pohjola Pankki Oyj:n työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan OP-Eläkekassassa ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiössä. Eläkesäätiö on suljettu uusilta työntekijöiltä 1.7.1991 lukien. Eläke-

järjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään Henkilöstökulut. Eläkevastuut on kokonaisuudessaan katettu.

Osakeperusteiset työsuhde-etuudet

Pohjola Pankki Oyj:ssä on käytössä johdon palkitsemisjärjestelmä, jonka perusteella siihen kuuluva henkilö voi saada osittain Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina ja osittain rahana selvitettävän palkkion ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana suorittamistaan palveluista.

Omana pääomana maksettavat osakeperusteiset työsuhde-etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan kuluksi ja oman pääoman lisäykseksi ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Rahana maksettavat osakeperusteiset palkkiot ja niitä vastaava velka arvostetaan käypään arvoon kunkin kauden päättyessä velan suorittamiseen saakka. Kirjaukset tehdään tuloslaskelmassa erään Palkat ja palkkiot ja taseessa Edellisten tilikausien voittovaroihin ja Siirtovelkoihin.

Henkilöstörahasto

Pohjola Pankki Oyj kuuluu OP-Pohjola-ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi.

PAKOLLISET VARAUKSET

Velvoitteen perusteella kirjataan tuloslaskelmaan ja taseeseen pakollinen varaus, mikäli veloite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä mutta toteutumisasijankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi velvoitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen veloitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta veloitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

PÄÄOMALAINAT

Pääomalaina merkitään omaksi eräkseen taseen erään Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla. Vakavaraisuuslaskelmassa pääomalainat luetaan ensisijaisiin omiin varoihin. Pääomalainalle saadaan maksaa korkoa voitonjakokelpoisten varojen puitteissa.

TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Taseen tilinpäätössiirtojen kertymän poistoero sisältää tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertyneen erotuksen. Vapaaehtoiset varaukset sisältää tehdyt vapaaehtoiset tilinpäätössiirrot, jotka ovat verolain sallimia tilinpäätössiirtoja. Tällainen on mm. elinkeinoverolain talletuspankeille sallima luottotappiovaraus. Lain mukaan talletuspankki saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 % verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä saa olla enintään 5 % verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen sekä vapaaehtoisten varausten lisäykset ja vähennykset merkitään tuloslaskelman tilinpäätössiirtoihin. Tuloslaskelmassa ja taseessa tilinpäätössiirrot sisältävät myös laskennallisen verovelan. Vapaaehtoisten varausten määrä ja niiden muutos eivät kuvaa pankin ennakoituja riskejä.

TULOVEROT

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät Pohjola Pankki Oyj:n tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen ja verotuksellisten arvojen välisistä väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan tilinpäätökseen sisältyvistä kirjanpidon ja verotuksellisten arvojen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä siten, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyin verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkauksessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joita ei kirjata tuloslaskelmaan, ei myöskään laskennallisen veron muutosta kirjata tuloslaskelmaan vaan omaan pääomaan.

TULOUTUSPERIAATTEET

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumisen testaukseen.

Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen koronluonteinen ero (hintaero) jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaiset kertamaksulliset palkkiot, jotka koskevat useita vuosia ja joihin sisältyy mahdollinen palautusvelvollisuus, tuloutetaan maksuperusteisesti ja takaisinmaksuvelvoitteesta kirjataan pakollinen varaus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

TULOSLASKELMAERIEN NETTOUTTAMINEN

Tuloslaskelmassa ilmoitetaan tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKSET

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina käsitellään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia, joita ovat mm. takaukset ja erilaiset takuusitoumukset, sekä asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia, joita ovat mm. sitovat lisäluottojärjestelyt, luottolupaukset, käytämättömät luottolimiitit sekä arvopapereiden merkintäsitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset merkitään taseen ulkopuolisiksi sitoumuksiksi sen määräisinä, mitä takaus kulloinkin enintään vastaa. Asiakaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset merkitään sen määräisinä, mitä niiden perusteella enintään voidaan joutua maksamaan.

POHJOLA PANKKI OYJ:N TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Sisällysluettelo

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

1. Korkotuotot ja korkokulut
2. Leasingtoiminnan nettotuotot
3. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista
4. Palkkiotuotot ja -kulut
5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
6. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot
7. Suojauslaskennan nettotulos
8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot
9. Liiketoiminnan muut tuotot
10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä
11. Liiketoiminnan muut kulut
12. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista
13. Tuloverot
14. Muut kuin varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut
15. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain

Tasetta koskevat liitetiedot

16. Saamiset luottolaitoksilta
17. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
18. Leasingkohteet
19. Saamistodistukset
20. Uudelleen luokitellut saamistodistukset
21. Osakkeet ja osuudet
22. Johdannaissopimukset
23. Aineettomat hyödykkeet
24. Aineelliset hyödykkeet
25. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana
26. Muut varat
27. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
28. Laskennalliset verosaamiset ja -velat
29. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
30. Muut velat
31. Pakolliset varaukset
32. Siirtovelat ja saadut ennakot
33. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
34. Oma pääoma
35. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät
- 36a. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2008
- 36b. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot 31.12.2008
37. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2008

Muut liitetiedot

38. Erilajiset osakkeet vuoden lopussa ja hallitukselle annetut valtuudet sekä pitkän tähtäimen kannustejärjestelmät
39. Suurimmat osakkeenomistajat ja osakkeiden omistuksen jakautuminen
40. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2008
41. Eläkevastuut
42. Leasingvuokra- ja muut vuokrausvastuut
43. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
44. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä
45. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri
46. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2008
47. Notariaattitoiminta

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Konserniin kuuluvaa valvottavaa koskevat liitetiedot

LIITE 1. Korkotuotot ja -kulut	2008	2007
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	274	270
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	547	396
Saamistodistuksista	344	224
Johdannaissopimuksista	1 954	1 309
Muista	10	7
Yhteensä	3 129	2 207
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot	1	1
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	174	94
Veloista yleisölle ja julkisyhteisölle	110	84
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	645	599
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	1 987	1 290
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	53	46
Muista	8	8
Yhteensä	2 977	2 122

Konserni- ja osakkuusyrittäksiltä saadut korkotuotot ja niille suoritettut korkokulut

	2008		2007	
	Tytäryri- tyksistä	Osakkuus- yrittäksiltä	Tytäryri- tyksistä	Osakkuus- yrittäksiltä
Korkotuotot	11		3	
Korkokulut	5		7	

LIITE 2. Leasingtoiminnan nettotuotot	2008	2007
Vuokratuotot	182	150
Suunnitelman mukaiset poistot	-139	-118
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)	-1	-1
Palkkiotuotot	1	1
Muut tuotot	0	0
Muut kulut	-8	-6
Yhteensä	36	26

LIITE 3. Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	2008	2007
Myytävissä olevista	7	8
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	16	72
Omistusyhteisyrittäksistä	1	1
Yhteensä	24	81

LIITE 4. Palkkiotuotot ja kulut	2008	2007
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	23	22
Talletuksista	0	0
Maksuliikenteestä	13	12
Rahastoista	0	1
OmaisuuDENhoidosta	5	9
Lainopillisista tehtävistä	0	0
Arvopaperinvälityksestä	20	25
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	1	2
Takauksista	9	6
Muista	8	4
Yhteensä	81	83
Palkkiokulut		
Maksetut toimitusmaksut	3	3
Muut	19	21
Yhteensä	22	24

LIITE 5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	2008	2007
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista*	-14	-8
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Yhteensä	-14	-8
Käyvän arvon muutoksesta johtuvat		
Saamistodistuksista*	-39	-65
Osakkeista ja osuuksista		
Johdannaissopimuksista	-30	26
Muista		
Yhteensä	-69	-39
* Saamistodistuksista -kohdat sisältävät alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltujen rahoitusvarojen myyntituloksia -15,5 Milj. euroa (0,2) ja käyvän arvonmuutoksia -65,2 Milj. euroa (67,4).		
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	-83	-48
Valuuttatoiminnan nettotuotot	-13	19
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot yhteensä	-96	-28

LIITE 6. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	2008	2007
Saamistodistuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	3	0
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-3	1
Yhteensä	0	0
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	0	3
Arvon alentumistappiot	0	0
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	1	14
Yhteensä	1	17
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	1	17

LIITE 7. Suojauslaskennan nettotulos	2008	2007
Suojausinstrumenttien nettotulos	-31	-1
Suojauskohteiden nettotulos	31	1
Yhteensä	0	0

LIITE 8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	2008	2007
Vuokra- ja osinkotuotot	2	3
Muut tuotot	0	0
Myyntivoitot	0	2
Vuokratulut	-1	-1
Suunnitelman mukaiset poistot		
Myyntitappiot	-2	-4
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	0	2
Muut kulut	0	1
Yhteensä	-1	4

LIITE 9. Liiketoiminnan muut tuotot	2008	2007
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	0
Myyntivoitot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	0
Muista	18	21
Yhteensä	18	21

LIITE 10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	2008	2007
Suunnitelman mukaiset poistot	5	5
Arvonalentumiset	0	0
Yhteensä	5	5

LIITE 11. Liiketoiminnan muut kulut	2008	2007
Vuokrakuluista	4	4
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	1
Muista	8	23
Yhteensä	13	27

LIITE 12. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista				
	Saamiskohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu

Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista				
Saamisista luottolaitoksilta				
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	25	1	8	18
Takauksista ja muista taseen ulkopuolisista eristä				
Muista	10		1	10
Yhteensä	35	1	8	27
Arvonalentumistappiot yhteensä	35	1	8	27

LIITE 13. Tuloverot	2008	2007
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	0	0
Tuloverot yhteensä	0	0

LIITE 14. Muut kuin varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut

Olennaisin tähän erään vuonna 2007 liittyvä kulu on liiketoiminnan muihin kuluihin kirjattu välimiesoikeuden velvoittama 10 miljoonan euron sopimussakko 32 säästöpankille. Välimiesoikeuden tuomion mukaan Pohjola-Yhtymä Oyj (Pohjola) oli olennaisesti rikkonut Nooa Säästöpankkia koskeneen osakassopimuksen määräyksiä.

Osakassopimusta koskeva riita liittyi kauppaan, jolla Pohjola Pankki osti 12.9.2005 Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomelta ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselta Pohjolan osake-enemmistön. Kaupan jälkeen säästöpankkien ja Pohjolan välinen Nooa Säästöpankkia koskeva yhteistyö päättyi.

LIITE 15. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain

	Yrityspankki	Pääomamarkkinat	Keskuspankki ja varainhallinta	Muu	Yhteensä
Tuotot*	153	55	-4	10	214
Liikevoitto	66	5	-26	6	51
Varat	12 066	3 410	13 240	1 372	30 088
Velat	1424	2137	24 863	10	28 434
Henkilömäärä, lkm	409	147	56	83	695

* Tuotot sisältävät seuraavat tuloslaskelman erät: korkokate, tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot, myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot, suojauslaskennan nettotuotot, sijoituskiinteistöjen nettotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot yhteenlaskettuina.

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 16. Saamiset luottolaitoksilta	31.12.2008	31.12.2007
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	76	154
Muut	90	95
Yhteensä	165	249
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	7	6
Muut	6 466	4 961
Yhteensä	6 473	4 967
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	6 638	5 217
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	42	42

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole muita kuin vaadittaessa maksettavia saamisia Suomen Pankilta.

LIITE 17. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	31.12.2008	31.12.2007
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sektoreittain		
Yritykset ja asuntoyhteisöt	9 110	6 937
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	257	4
Julkisyhteisöt	305	347
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	211	198
Kotitaloudet	751	730
Ulkomaat	1 053	578
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-6	-5
Yhteensä	11 683	8 789
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	1	1

Tase-erään sisältyy luottoja 0,6 miljoonaa euroa, joille ei tulouteta korkoa.

Luottojen arvonalentumiset		
Arvonalentumiset tilikauden alussa	20	18
+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset	19	10
+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	1	1
- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset	-6	-9
- Tilikaudella kirjatut tot.arvonalentumistappiot, joista on aikaisemmin tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-3	-1
Arvonalentumiset tilikauden lopussa	31	20

LIITE 18. Leasingkohteet	31.12.2008	31.12.2007
Ennakkomaksut	63	82
Koneet ja kalusto	530	432
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	98	53
Muu omaisuus	16	10
Yhteensä	707	577

LIITE 19. Saamistodistukset**Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2008**

	Keskus- pankki rahoituk- seen oikeutta- vat	Muut saamis- todistuk- set	Yhteensä	Josta huonom- malla etu- oikeudella
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	2 996	506	3 502	42
Myytavissä olevat		56	56	0
Eräpäivään asti pidettävät	1 047	56	1 103	0
Yhteensä	4 043	618	4 661	42

Julkisesti noteeratut ja muut saamistodistukset 31.12.2008

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	3 361	141	3 502
Myytavissä olevat	56		56
Eräpäivään asti pidettävät	1 091	12	1 103
Yhteensä	4 508	154	4 661

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat -ryhmä sisältää alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuja rahoitusvaroja yhteensä 42,5 miljoonaa euroa, josta julkisesti noteerattuja 38,9 miljoonaa euroa.

Saamistodistukset vaadetyypeittäin

	31.12.2008	31.12.2007
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Kuntatodistukset	63	327
Yritystodistukset	43	43
Sijoitustodistukset	2 084	1 211
Vaihtovelkakirjalainat	0	0
Muut joukkovelkakirjalainat	1 311	3 262
Yhteensä	3 502	4 844
Muut joukkovelkakirjalainat	56	603
Yhteensä	56	603
Eräpäivään asti pidettävät		
Muut joukkovelkakirjalainat	1 103	
Muut		
Yhteensä	1 103	

31.12.2008 Pohjola Pankki Oyj:n kaikille saamistodistuksille on kerrytetty kirjanpidossa korkoa.

LIITE 20. Uudelleen luokitellut saamistodistukset

Vuoden 2008 loppupuolella Pohjola-konsernissa saamistodistuksia luokiteltiin uudelleen rahoituskriisistä johtuvien ei-toimivien markkinoiden vuoksi. Käytännössä käyvän arvon määrittäminen luotettavasti on muodostunut mahdottomaksi. Aikaisemmin käypään arvoon kirjatusta saamistodistuksista noin 3,8 miljardia euroa luokiteltiin jaksotettuun hankintamenoön kirjattaviksi.

Saamistodistusten uudelleen luokittelu tehtiin käyttäen 1.7.2008 käypiä arvoja, joiden perusteella uudelleen luokitelluille saamistodistuksille muodostui uusi hankintahinta.

Alla olevassa taulukossa luokitusmuutokset on esitetty 1.7.2008 kirjanpitoarvojen mukaisesti.

Milj. e	Ennen uudelleen luokittelua	Uudelleen luokittelun jälkeen		
		Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	Myytävissä olevat rahoitusvarat
Käypään arvon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	2 222	1 226	942	54
Myytävissä olevat rahoitusvarat	1 576	1 576		
	3 798	2 802	942	54

Seuraavassa taulukossa uudelleen luokitellut saamistodistukset on esitetty 31.12.2008 kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2008, Milj. e	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luottoris-
				Luottoris-kistä johtuvat arvonalentumiset
Lainat ja saamiset	2 816	2 695	5,2	9
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	946	864	4,5	
Myytävissä olevat rahoitusvarat	55	55	5,1	
	3 816	3 614		

Uudelleen luokittelu paransi tulosta ennen veroja 125 miljoonaa euroa ja käyvän arvon rahastoa ennen veroja 30 miljoonaa euroa. Saamistodistuksien jaksotettu hintaero oli yhteensä 16,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2007 saamistodistuksista kirjattiin tulokseen ennen veroja -46,7 miljoonaa euroa ja käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 5 miljoonaa euroa negatiivinen.

Mikäli uudelleen luokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu ei-toimivan markkinan käypiä arvoja käyttäen, vuoden 2008 tulos ennen veroja olisi ollut 183 miljoonaa euroa heikompi. Käyvän arvon rahasto ennen veroja olisi ollut 23 miljoonaa euroa pienempi.

Korkoriski oli suojattu johdannaisilla, joihin sovellettiin suojauslaskentaa 1.10.2008 alkaen.

LIITE 21. Osakkeet ja osuudet

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet			
Myytävissä olevat	8	68	76
Tytäryritysosakkeet		1 285	1 285
Yhteensä	8	1 353	1 361

Muista kuin julkisesti noteeratuista osakkeista ja osuuksista on arvostettu käypään arvoon 4,8 miljoonaa euroa ja loput hankintamenoön.

Osakkeet ja osuudet sektoreittain

Yritykset ja asuntoyhteisöt	51	83
Rahoitus ja vakuutuslaitokset	1 293	1 182
Ulkomaiset yhteisöt	19	18
Yhteensä	1 362	1 284

LIITE 22. Johdannaisopimukset**Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaisopimukset 2008**

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	1 258	1 936	493	3 686	44	107
Koronvaihtosopimukset	1 258	1 936	493	3 686	44	107
Valuuttajohdannaiset	665	809	263	1 737	39	300
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	665	809	263	1 737	39	300

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset 2008

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	28 954	48 840	11 417	89 211	1 067	1 022
Futuuri- ja termiinisopimukset	4 263	3 774		8 037	24	6
Optiosopimukset	5 562	17 464	4 158	27 184	179	169
Ostetut	3 734	8 621	2 030	14 385	179	17
Asetetut	1 828	8 843	2 128	12 798	0	152
Koronvaihtosopimukset	19 128	27 602	7 260	53 990	864	847
Valuuttajohdannaiset	12 143	319	775	13 237	384	447
Termiinisopimukset	9 858	319	285	10 461	291	357
Optiosopimukset	2 285	1		2 286	74	71
Ostetut	1 191	0		1 191	74	
Asetetut	1 094	0		1 094		71
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			490	490	19	19
Osakejohdannaiset	23	525		548	21	
Termiinisopimukset						
Optiosopimukset	23	525		548	21	
Ostetut	23	525		548	21	
Asetetut						
Muut johdannaiset	188	195		383	5	21
Termiinisopimukset						
Optiosopimukset		16		16	1	
Ostetut		16		16	1	
Asetetut						
Luottojohdannaiset	188	179		367	4	21

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisen sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisen sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisen sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Sopimusten luottovasta-arvot 2008

	Suojaamis- tarkoituksessa tehdyt	Kaupankäynti- tarkoituksessa pidettävät
Korkojohdannaiset	60	1 357
Futuuri ja termiinisopimukset		0
Optiosopimukset		246
Ostetut		246
Asetetut		
Koronvaihtosopimukset	60	1 110
Valuuttajohdannaiset	106	568
Termiinisopimukset		427
Optiosopimukset		86
Ostetut		86
Asetetut		
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	106	56
Osakejohdannaiset		64
Termiinisopimukset		
Optiosopimukset		64
Ostetut		64
Asetetut		
Muut johdannaiset		11
Termiinisopimukset		
Optiosopimukset		2
Ostetut		2
Asetetut		
Luottojohdannaiset		10

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 2007

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteen- sä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	1 990	1 244	298	3 533	19	31
Koronvaihtosopimukset	1 990	1 244	298	3 533	19	31
Valuuttajohdannaiset	372	1 524	267	2 163	4	233
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	372	1 524	267	2 163	4	233

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 2007

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteen- sä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	42 401	37 777	8 519	88 697	368	347
Futuuri- ja termiinisopimukset	6 006	3 301		9 307	2	2
Optiosopimukset	16 012	13 966	3 471	33 449	145	125
Ostetut	7 583	7 075	1 725	16 383	144	5
Asetetut	8 428	6 891	1 746	17 066	0	119
Koronvaihtosopimukset	20 383	20 510	5 048	45 941	221	220
Valuuttajohdannaiset	8 632	126	728	9 486	73	109
Termiinisopimukset	7 863	126	298	8 288	53	88
Optiosopimukset	746			746	4	5
Ostetut	301			301	4	
Asetetut	445			445		5
Koron- ja valuutan- vaihtosopimukset	23		430	453	16	15

Osakejohdannaiset	14	264	58	335	51	0
Termiinisopimukset						
Optiosopimukset	14	264	58	335	51	0
Ostetut	14	264	58	335	51	
Asetetut						
Muut johdannaiset	79	86	45	210	2	1
Termiinisopimukset						
Optiosopimukset	8	6	0	14	2	0
Ostetut	8	6	0	14	2	0
Asetetut						
Luottojohdannaiset	71	80	45	196	0	1

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Sopimusten luottovasta-arvot 2007

	Suojaamis- tarkoituksessa tehdyt	Kaupankäynti- tarkoituksessa pidettävät
Korkojohdannaiset	30	602
Futuuri ja termiinisopimukset		0
Optiosopimukset		205
Ostetut		205
Asetetut		
Koronvaihtosopimukset	30	396
Valuuttajohdannaiset	104	215
Termiinisopimukset		160
Optiosopimukset		7
Ostetut		7
Asetetut		
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	104	48
Osakejohdannaiset		79
Termiinisopimukset		
Optiosopimukset		79
Ostetut		79
Asetetut		
Muut johdannaiset		3
Optiosopimukset		2
Ostetut		2
Asetetut		
Luottojohdannaiset		1

Johdannaissopimuksia, joissa vastapuolena on Pohjola-konserniin kuuluva yritys, ei ole.

LIITE 23. Aineettomat hyödykkeet	31.12.2008	31.12.2007
ATK-menot	7	8
Muut pitkävaikutteiset menot	11	5
Yhteensä	18	13

LIITE 24. Aineelliset hyödykkeet

	Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
		Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistöomistukset			
Maa- ja vesialueet	0	0	0
Rakennukset	0		
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	2	22	24
Yhteensä	3	22	25

LIITE 25. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

	Aineet- tomat hyödyk- keet	Sijoitus- kiinteis- töt	Omassa käytössä olevat kiin- teistöt	Muut aineelli- set hyö- dykkeet
Hankintameno tilikauden alussa	46	26	4	69
+ lisäykset tilikautena	9	2	0	0
- vähennykset tilikautena		2	0	0
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	4		0	0
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset		2		
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset tilikauden alussa			0	0
- kertyneet poistot tilikauden alussa	33	0	0	65
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa		3	1	
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	18	22	3	3

LIITE 26. Muut varat

	31.12.2008	31.12.2007
Arvopapereiden myyntisaamiset	13	233
Johdannaissopimuksiin liittyvät marginaalisaamiset	26	9
Maksujenvälityssaamiset	5	88
Muut	454	204
Yhteensä	499	533

Muut erä sisältää ulkomaisia CSA-vakuussaatavia 385 miljoonaa euroa (95).

LIITE 27. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

	31.12.2008	31.12.2007
Korot		
Korkosaamiset	677	552
Maksetut korkoennakot	40	4
Yhteensä	717	556
Muut		
Muut maksetut ennakkomaksut	4	4
Muut siirtosaamiset	10	12
Yhteensä	14	16
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä	731	572

LIITE 28. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
Jaksotuseroista	8		8
Muista väliaikaisista eroista	8	0	8
Yhteensä	16	0	16

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä 0 euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat ovat pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatuista myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustuloksista kirjattuja laskennallisia verosaamisia ja -velkoja.

Arvonkorotukset 31.12.2008

Taseeseen ei sisälly arvonkorotuksia

Tilinpäätössiirtojen kertymä

	Tasearvo	Laskennalliset verovelat	Netto
Poistoero	95	25	70
Vapaaehtoiset varaukset	380	99	281
Yhteensä	475	123	351

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään.

LIITE 29. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

	Kirjan- pitoarvo 31.12. 2008	Nimellis- arvo 31.12. 2008	Kirjan- pitoarvo 31.12. 2007	Nimellis- arvo 31.12. 2007
Sijoitustodistukset	5 349	5 435	2 996	3 030
Joukkovelkakirjalainat	6 487	6 583	7 264	7 338
Muut	4 892	4 937	2 762	2 777
Yhteensä	16 728	16 955	13 022	13 145

LIITE 30. Muut velat**31.12.2008 31.12.2007**

Maksujenvälitysvelat	360	481
Arvopapereiden ostovelat	22	288
Johdannaissopimuksiin liittyvät marginaalivelat	125	45
Muut	278	242
Yhteensä	786	1 056

Muut velat erä "muut" sisältää osake- ja johdannaisvelkoja 263 miljoonaa euroa (228).

LIITE 31. Pakolliset varaukset

Pakollisia varauksia ei ole.

LIITE 32. Siirtovelat ja saadut ennakot

31.12.2008 31.12.2007**Korot**

Korkovelat	636	516
Saadut korkoennakot	1	1

Yhteensä 636 516**Muut**

Muut saadut ennakkomaksut	3	3
Muut siirtovelat	28	26

Yhteensä 32 29**Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä****667 545**

LIITE 33. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

	Kirjanpi- toarvo	Nimellis- arvo
Ikuiset lainat	255	255
Muut luottolaitoksen liikkeeseen laskemat velkasitoumukset	757	758
Pääomalainat	260	279
Yhteensä	1 272	1 292

Perpetuaalit ja debentuurit

1. Perpetuaali 100 miljoonaa GBP, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 28.12.2012. Lainasta maksetaan puolivuositain kiinteää 6,5 %:n korkoa. Laina rinnastettu ylempiin toissijaisiin omiin varoihin liikkeeseenlaskukurssiin 148,6 miljoonaa euroa.
2. Perpetuaali 150 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 30.11.2012. Lainasta maksetaan vuosittain kiinteää 3,875 %:n korkoa. Laina rinnastettu ylempiin toissijaisiin omiin varoihin.
3. Debentuurilaina 70 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 30.11.2010. Lainasta maksetaan vuosittain kiinteää 3,5 %:n korkoa. Laina rinnastettu alempiin toissijaisiin omiin varoihin.
4. Debentuurilaina 150 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 21.3.2011. Lainan korko on 3 kuukauden Euribor + 17,5 bps. Laina rinnastettu ylempiin toissijaisiin omiin varoihin.
5. Debentuurilaina 325 miljoonaa US-dollaria, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 13.9.2011. Lainan korko on 3 kuukauden USD Libor + 20 bps. Laina rinnastettu alempiin toissijaisiin omiin varoihin liikkeeseenlaskukurssiin 267,7 miljoonaa euroa.
6. Debentuurilaina 170 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla vuonna 2013. Lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,90 % vuoteen 2013 saakka ja sen jälkeen 3 kuukauden euribor + 1,50 %.
7. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla vuonna 2013. Lainan korko on vaihtuva 12 kuukauden euribor + 2,25 % vuoteen 2013 saakka.

Lainat 1-7 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Kotimaassa liikkeeseen laskettuja, kiinteäkorkoisia debentuurilainoja oli 31.12.2008 yhteensä 34,1 miljoonaa euroa (25,1).

Liikkeen laskupvm	Kirjanpitoarvo milj. euroa	Korkoprosentti	Eräpvm
4.6.2003	5,4	3,4 %	4.6.2009
19.11.2003	6,8	3,9 %	19.11.2009
10.3.2004	5,3	3,5 %	10.3.2010
15.9.2004	6,1	3,5 %	15.9.2010
16.3.2005	5,2	3,3 %	16.3.2011
30.11.2005	1,4	3,2 %	30.11.2011
8.3.2006	0,3	3,3 %	8.3.2012
20.9.2006	0,2	3,85 %	20.9.2012
3.3.2008	3,5	4,10 %	3.3.2013

Pohjola Pankilla ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta. Tilinpäätöksessä lainojen hintaerona on kirjattu 0,1 miljoonaa euroa (0,2).

Pääomalainat

Ensijaisiin omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1) Pääomalaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 79 miljoonaa). Laina rinnastettu ensijaisiin omiin varoihin liikkeeseenlaskurssiin 73,7 miljoonaa euroa.

Laina on perpetuaalilaina eli eräpäivätön laina. Lainan korko on kiinteä 4,23 % 18.6.2034 saakka, ja sen jälkeen vaihtuva 6 kuukauden Yen-Libor + 1,58 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 18.6. ja 18.12. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2014. Laina voidaan maksaa vuoden 2014 jälkeen takaisin koron eräpäivänä vuosittain 18.6. tai 18.12. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3) Pääomalaina 60 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 0,65 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran 30.11.2015 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Vuoden 2015 jälkeen lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor +1,65 % (Step up). Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4) Pääomalaina 40 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 30.10. 2010 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

5) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Pääomalaina 50 miljoonaa euroa, joka on ikuinen laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 3,05 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Mikäli joltain korkojaksolta korkoa ei voida maksaa, koronmaksuvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 2013.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1 ja 3.

Lainojen korko- ja valuuttakurssiriski on suojattu johdannaisilla. Tilinpäätöksessä suojauksesta on kirjattu arvomuutosta -1,6 miljoonaa euroa (-17,8).

LIITE 34. Oma pääoma

	Oma pääoma tilikauden alussa	Lisäyk- set	Vähen- nykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
Oma pääoma yhteensä	1 315				1 180
Osakepääoma	428				428
Osakeanti	0				
Ylikurssirahasto	524				524
Muut sidotut rahastot	161				142
Vararahasto	164				164
Käyvän arvon rahasto	-3		25		-22
Käypään arvoon arvostamisesta	-3		25		-22
Vapaat rahastot	23				23
Muut rahastot	23				23
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	179		131		48
Tilikauden voitto tai tappio		15			15

Käyvän arvon rahaston muutokset

	Tilikauden alussa	Lisäyk- set	Vähen- nykset	Tulos- laskel- maan siirretty	Tilikau- den päät- tyessä
Saamistodistukset	-4		13	3	-14
Osakkeet ja osuudet	1		8	1	-8
Yhteensä	-3		21	3	-22

LIITE 35. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät**Oma pääoma 31.12.2008**

Sidottu oma pääoma	1 093
Vapaa oma pääoma	86
Oma pääoma yhteensä	1 180

Voitonjakokelpoiset varat 31.12.2008

Vapaa oma pääoma	86
Käyvän arvon rahasto	-22
Voitonjakokelpoiset varat	64

LIITE 36a. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2008

Jäljellä oleva juoksuaika	Alle 3 kk	3-12 kk	1-5 vuotta	5-10 vuotta	yli 10 vuotta
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	1 213	1 053	1 248	347	182
Saamiset luottolaitoksilta	1 903	1 021	2 761	931	22
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	2 662	1 700	4 114	1 946	1 261
Saamistodistukset	146	84	300	88	0
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	2 966	629	40	11	0
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 685	289	20	324	236
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	8 116	3 911	4 404	298	0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0	12	1 050	126	84
Yhteensä	19 691	8 698	13 936	4 070	1 785

Muut kuin määräaikaistalletukset sisältyvät maturiteetti luokkaan "alle 3 kk".

LIITE 36b. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot 31.12.2008

Rahoitusvarat	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Käteiset varat	2 260	2 260
Saamiset luottolaitoksilta	6 638	6 591
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	11 683	11 610
Saamistodistukset	4 661	4 582
Osakkeet ja osuudet	76	76
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyryityksissä	1	1
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	1 285	1 285
Johdannaissopimukset	1 559	1 559
Yhteensä	28 163	27 963
Rahoitusvelat		
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	3 646	3 646
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 554	3 554
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 728	16 728
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	2 034	2 034
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 272	1 272
Yhteensä	27 233	27 233

LIITE 37. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2008

	Koti- maan raha	Ulko- maan raha	Josta	
			Tytäryrityk- siltä	Osakkuus- yrityksiltä
Saamiset luottolaitoksilta	6 378	260		
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	10 921	761	247	
Saamistodistukset	4 642	19		
Johdannaissopimukset	1 315	171		
Muu omaisuus	5 572	48	1 289	
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	3 267	378	2	
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 190	364	45	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	13 554	3 173	56	
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	1 624	158		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	854	418		
Muut velat	1 396	57	0	
Yhteensä	52 713	5 809	1 639	

MUUT LIITETIEDOT

LIITE 38. Erilajiset osakkeet vuoden lopussa ja hallitukselle annetut valtuudet sekä pitkän tähtäimen kannustejärjestelmät

	A-sarja	K-sarja	Yhteensä
Osakepääoma, euroa	335 540 229	92 077 234	427 617 463
Osakkeita, kpl	159 564 128	43 786 772	203 350 900
Osuus osakepääomasta, %	78,5	21,5	100
Äänivalta/osake	1	5	
Osuus äänistä, %	42,2	57,8	100

Pohjola Pankin osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo on 2,10 euroa. Vasta-arvo ei ole tarkka. Liikkeessä olevien osakkeiden lukumäärä on kaksinkertaistettu osakepääomaa muuttamatta yhtiökokouksen 31.3.2004 tekemällä päätöksellä.

Osakkeiden hankintaa koskevat rajoitukset:

- A-sarjan osakkeet ovat yleisölle tarkoitettuja Helsingin Pörssissä noteerattavia osakkeita.
- A-sarjan osakkeiden hankintaa ei ole rajoitettu.
- K-sarjan osakkeita voivat omistaa vain suomalaiset osuuspankit, osuuspankkiosakeyhtiöt, ja osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP-Keskus osk.
- K-sarjan osake voidaan osakkeenomistajan tai hallintarekisteröityjen osakkeiden osalta arvo-osuusrekisteriin merkityn omaisuudenhoitajan kirjallisesta vaatimuksesta muuntaa A-sarjan osakkeeksi.

A-sarjan osakkeet oikeuttavat, mikäli osinkoa jaetaan, vuosittaiseen osinkoon, joka on osakkeelta vähintään kolme senttiä K-sarjan osakkeille tulevaa osinkoa korkeampi.

Hallitukselle annetut valtuudet

OKOn varsinainen yhtiökokous 27.3.2007 valtuutti yhtiön hallituksen kahden vuoden ajaksi yhtiökokouksesta lukien päättämään yhdestä tai useammasta osakeannista tai optio-oikeuksien tai muiden osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen erityisten oikeuksien antamisesta siten, että osakeannissa sekä optio-oikeuksien ja muiden erityisten oikeuksien nojalla merkittävien uusien osakkeiden tulee olla A-sarjan osakkeita ja että niiden yhteenlaskettu lukumäärä saa olla yhteensä enintään 30 000 000 kappaletta. Osakeannissa tai optio- ja muita erityisiä oikeuksia annettaessa voidaan poiketa osakeyhtiölain 9 luvun 3 §:ssä säädetystä etuoikeudesta, jos siihen on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy.

Hallitus ei kertomusvuonna käyttänyt saamaansa valtuutusta.

Johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmä

Johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmään kuuluvat Pohjola Pankki Oyj:n toimitusjohtaja, liiketoiminta-alueiden johtajat, osastonjohtajat ja erikseen määritellyissä johtaja-, esimies- ja asiantuntijatehtävissä toimivat henkilöt. Järjestelmän piirissä oli 31.12.2008 yhteensä 71 henkilöä. Hallitus vahvistaa toimitusjohtajan ja johtoryhmän järjestelmään kuulumisen. Muut järjestelmään kuuluvat vahvistetaan Pohjola Pankki Oyj:n johtoryhmässä.

Palkitsemisjärjestelmään kuuluvat henkilöt voivat saada vuotuisina palkkioina Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita vuosilta 2006-2008.

Vuonna 2008 johdon järjestelmässä sovelletut tavoitemittarit olivat

Pohjola-konsernin tilikauden tulos / osake, tavoite 1 euro / per osake. Painoarvo 50 %.

Pohjola Vakuutus Oy:n etuasiakastalouksien määrän muutos, tavoite 35 000 kpl. Painoarvo 25 %.

OP-Pohjola-ryhmän keskittäjäasiakkaiden määrän muutos, tavoite 82 501 kpl. Painoarvo 25 %.

Palkkiomittareiden (kannattavuus sekä kasvu 1 ja kasvu 2) toteutumisasteiden ja painoarvojen perusteella määräytyy palkkiokerroin, jonka avulla määritetään lopullisen palkkion määrä. Kunkin palkkiomittarin tulee toteutua vähintään 80-prosenttisesti, jotta mittari kerryttäisi palkkiokerrointa. Kunkin mittarin toteuma vaikuttaa siis lopulliseen palkkiokertoimeen painoarvonsa ja toteutumisasteensa mukaisesti välillä 80 ja 120 %. Palkkion määrää rajoitetaan seuraavasti: Toisen omista tavoitteista (kannattavuus tai kasvu 1) on toteuduttava vähintään 80-prosenttisesti. Lisäksi palkkion edellytyksenä on, että kasvu on toteutunut vähintään 60-prosenttisesti. Tätä ei sovelleta kuitenkaan silloin, kun etuasiakastalouksien määrän muutosta koskeva tavoite (kasvu 1) on saavutettu 100-prosenttisesti. Palkkion määrä on edellä mainitun palkkiokertoimen osuus asetetusta tavoitepalkkiosta.

Asetettujen tavoitteiden toteutuessa toimitusjohtajalla on oikeus 6 kuukauden, konsernin johtoryhmän jäsenillä 5 kuukauden, liiketoiminta-alueen johtajilla ja osastonjohtajilla 3 kuukauden ja muilla järjestelmän piiriin kuuluvilla henkilöillä 1,5 kuukauden säännöllistä ennakonpidätyksen alaista palkkaa vastaavaan palkkioon. Viimeksi mainittuun henkilöryhmään kuuluvilla on lisäksi oikeus henkilöstörahaston voittopalkkioon. Palkkio maksetaan henkilöille kahden vuoden kuluttua ansaintajakson päättymisestä.

Osakkeina ja rahana maksettavan palkkion arvo jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjaksoille henkilöstökuluiksi. Järjestelmästä kirjattiin kuluja tilikaudella 0,03 miljoonaa euroa.

Henkilöstörahasto

Pohjola Pankki Oyj (ent. OKO) liittyi 26.10.2004 OP-Henkilöstörahasto hr:ään. Rahaston jäsenenä oli 673 Pohjola Pankki Oyj:n toimihenkilöä 31.12.2008.

Vuonna 2008 vuoden 2007 tuloksen perusteella henkilöstörahastoon siirrettiin 0,4 miljoonan euron suuruinen voittopalkkioerä.

Vuoden 2008 ja 2009 tuloksen perusteella henkilöstörahastoon siirrettävän voittopalkkiosirron määrä perustuu samoihin tavoitemittareihin kuin johdon pitkän aikavälin kannustejärjestelmässä. Johdon järjestelmässä sovellettavaa kasvu 2-mittarin minimi-toteumavaadetta ei kuitenkaan sovelleta henkilöstörahaston voittopalkkioerää määritettäessä.

Henkilöstörahastoon tehtävän voittopalkkiosirron määrä vuodelta 2009 on tavoitteiden toteutuessa 3,0 % rahaston jäsenten vuoden 2009 yhteenlasketusta palkkasummasta.

LIITE 39. Suurimmat osakkeenomistajat ja osakkeiden omistuksen jakautuminen**Osakkeiden äänimäärästä eniten omistavat osakkeenomistajat**

(10 suurinta osakkeenomistajaa osakasluettelon mukaan 31.12.2008)

		Osakkeita kpl	Osakkeita yhteensä kpl	Osuus osakkeista, %	Osakkeiden äänimäärä	Osuus äänistä, %
OP-Keskus osk	A	22 236 657				
	K	38 589 240	60 825 897	29,9	215 182 857	56,9
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	A	20 833 700				
	K		20 833 700	10,2	20 833 700	5,5
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	A	20 335 090				
	K		20 335 090	10,0	20 335 090	5,4
Oulun Osuuspankki	A	1 599 042				
	K	1 012 400	2 611 442	1,3	6 661 042	1,8
Keski-Uudenmaan Osuuspankki	A					
	K	491 800	491 800	0,2	2 459 000	0,6
Keski-Suomen Osuuspankki	A	8 000				
	K	456 560	464 560	0,2	2 290 800	0,6
Länsi-Suomen Osuuspankki	A	699 204				
	K	251 820	951 024	0,5	1 958 304	0,5
OP-Eläkekassa	A	1 880 793				
	K		1 880 793	0,9	1 880 793	0,5
Pohjolan Osuuspankki	A	549 720				
	K	255 220	804 940	0,4	1 825 820	0,5
OP-Eläkesäätiö	A	1 800 000				
	K		1 800 000	0,9	1 800 000	0,5
Yhteensä			110 999 246	54,5	275 227 406	72,8
Hallintarekisteröidyt osakkeet	A		35 426 209	17,4	35 426 209	9,4
Osakkeenomistajien lukumäärä yhteensä			30 592			

Osakepääomasta eniten omistavat osakkeenomistajat

(10 suurinta osakkeenomistajaa osakasluettelon mukaan 31.12.2008)

	Osakkeita kpl	Osuus osakkeista, %	Osuus äänistä, %
OP-Keskus osk	60 825 897	29,9	56,9
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	20 833 700	10,2	5,5
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	20 335 090	10,0	5,4
Oulun Osuuspankki	2 611 442	1,3	1,8
OP-Eläkekassa	1 880 793	0,9	0,5
OP-Eläkesäätiö	1 800 000	0,9	0,5
Turun Seudun Osuuspankki	1 314 197	0,6	0,4
Länsi-Suomen Osuuspankki	951 024	0,5	0,5
Folketrygdfondet	939 018	0,5	0,2
Etelä-Karjalan Osuuspankki	849 721	0,4	0,2
Yhteensä	112 340 882	55,2	71,9
Hallintarekisteröidyt osakkeet	35 426 209	17,4	9,4

Osakeomistuksen jakautuminen (Osakasluettelon mukaan 31.12.2008)

Osakkeiden lukumäärä (A- ja K-sarjat)

	Osakkai- ta	Osuus osak- kaista, %	Osakkeita kpl	Osuus osak- keista, %
1 -100	4 760	15,6	320 959	0,2
101 - 1000	21 084	68,9	6 950 327	3,4
1001 - 10 000	4 203	13,7	11 682 314	5,7
10 001 - 50 000	355	1,2	7 411 979	3,6
50 001 - 100 000	72	0,2	5 056 643	2,5
100 001-	118	0,4	171 928 678	84,5
Yhteistilillä				
Yhteensä	30 592	100	203 350 900	100

Osakeomistuksen jakautuminen sektoreittain (Osakasluettelon mukaan 31.12.2008)

Omistajatyyppe	Osak- kai- ta	Osuus osak- kaista, %	Osakkeita kpl	Osuus osak- keista, %	Osakkeiden äänimäärä	Osuus ääni- määrästä, %
Yritykset	848	2,8	4 584 969	2,3	4 584 969	1,2
OP-Keskus osk ja jäsenosuuspankit	228	0,8	89 998 353	44,3	265 145 441	70,1
Muut rahoitus- ja vakuutuslaitokset	39	0,1	22 873 533	11,2	22 873 533	6,0
Julkisyhteisöt	30	0,1	24 823 344	12,2	24 823 344	6,6
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	313	1,0	3 043 771	1,5	3 043 771	0,8
Kotitaloudet	29079	95,1	21 460 965	10,6	21 460 965	5,7
Ulkomaat	41	0,1	1 109 756	0,5	1 109 756	0,3
Hallintarekisteröidyt	14	0,0	35 456 209	17,4	35 456 209	9,4
Yhteistilillä						
Yhteensä	30 592	100	203 350 900	100	378 497 988	100

LIITE 40. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2008**Vakuudeksi annettu omaisuus**

	Pantit	Kiinni- tykset	Yhteensä
Omien velkojen puolesta annetut vakuudet			
Muut velat	400		400
Yhteensä	400		400
Muut omasta puolesta annetut vakuudet	4 127		4 127
Annetut vakuudet yhteensä	4 527		4 527

Vakuudelliset velat olivat yhteensä 612 miljoonaa euroa.

Muut omasta puolesta annetut vakuudet ovat maksuvalmiuden ylläpitämiseksi vaadittavia vakuuksia.

LIITE 41. Eläkevastuut

Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu	3
Osuus eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen ylikatteesta	-
Eläkekulujen oikaisuksi kirjattu eläkesäätiön ylikatteen palautus	-

Pankin henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön kautta. Säätiöön ei ole otettu uusia edunsaajia 30.6.1991 jälkeen. Pankin eläkevastuut on täysin katettu.

LIITE 42. Leasingvuokra- ja muut vuokravastuut

Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot

Pohjola Pankilla ei ole merkittäviä leasingvuokra- ja muita vuokravastuita. Sopimukset ovat pääasiassa henkilökunnan leasingautoja ja pituudeltaan kolme vuotta.

LIITE 43. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

	Tytäryri- tysten puolesta	Osak- kuusyri- tysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteen- sä
Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2008			6 381	6 381
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset			2 766	2 766
Takaukset ja pantit			2 613	
Muut			152	
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset			3 616	3 616
Luottolupaukset			3 263	
Muut			353	

LIITE 44. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

Pohjola Pankin sitoumukset pääomasijoitusrahastoihin olivat vuoden lopussa 17,8 miljoonaa euroa. Edellä mainitut sitoumukset sisältyvät liitetieto 42 sitoumuksiin.

Välitystoimintaan liittyviä asiakasvaroja oli 1,4 miljoonaa euroa, jotka sisältyivät tase-erään Velat yleisölle ja julkisyhteisöille.

Välitystoimintaan liittyviä ostovelkoja oli 60,9 miljoonaa euroa ja myyntisaamisia 59,5 miljoonaa euroa.

LIITE 45. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2008	Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
Vakinainen kokoaikainen henkilöstö	591	61
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö	20	-2
Määräaikainen henkilöstö	59	-4
Yhteensä	671	55

Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2008

Palkat ja palkkiot, miljoonaa euroa

Hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	2
--	---

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenten palkkiot seuraavasti:

Hallituksen jäsenille maksettiin vuonna 2008 palkkioita 512 500 euroa.

Puheenjohtajan kuukausipalkkio oli 7 000 euroa, varapuheenjohtajan 5 000 euroa ja jäsenen 4 000 euroa.

Kokouspalkkiota maksettiin kaikille hallituksen jäsenille 500 euroa kokousta kohti.

Puheenjohtaja Reijo Karhinen 93 900 euroa.

Varapuheenjohtaja Tony Vepsäläinen 78 300 euroa.

Hallituksen jäsenet:

Merja Auvinen 59 400 euroa

Eino Halonen 57 000 euroa

Simo Kauppi 59 000 euroa

Satu Lähteenmäki 60 400 euroa

Tom von Weymarn 60 000 euroa

Markku Vesterinen 44 500 euroa

Toimitusjohtajalle ja hänen sijaiselleen 31.12.2008 päättyneeltä tilikaudelta maksetut palkat ja tulospalkkiot olivat seuraavat:

Toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen 716 599 euroa.

Toimitusjohtajan sijainen 31.12.2008 asti Ilkka Salonen 287 680 euroa.

Toimitusjohtajan toimitusuhdeessa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta ja hänelle irtisanomisajan palkan lisäksi maksettava erokorvaus vastaa 12 kuukauden palkkaa.

Toimielinten jäsenille myönnetyt luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2008

Pohjola Pankki ei ollut myöntänyt hallituksen jäsenille luottoja tai takauksia 31.12.2008 eikä 31.12.2007.

Eläkesitoumukset

Hallinto- ja valvontaelinten jäsenten osalta ei ole tehty eläkesitoumuksia. Eläkesitoumuksia ei ole tehty myöskään näihin toimielimiin aikaisemmin kuuluneiden henkilöiden osalta.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot	2008
Tilintarkastuksesta	165 924 euroa
Muista lainsäädäntöön perustuvista tehtävistä*	
Veroneuvonnasta	
Muista palveluista	312 081 euroa
Yhteensä	

* Tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot

Lähipiiri

Pohjola Pankki Oyj:n lähipiiriin kuuluvat Pohjola Pankin toimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen, hallituksen jäsenet, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä edellämainittujen aviopuolisot tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset.

Lisäksi lähipiiriin kuuluu se, jolla omistuksen nojalla on vähintään 20 prosenttia Pohjola Pankki Oyj:n osakkeista tai omistuksen, optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjalainan nojalla on tai voi olla vastaava omistus tai äänivalta pankin konserniin kuuluvissa yhteisöissä, jollei omistuksen kohteena olevan yhtiön merkitys koko konsernin kannalta ole vähäinen. Näiden yritysten edellisessä kappaleessa mainitut vastaavat henkilöt kuuluvat samoin lähipiiriin.

Lähipiiriin kuuluvat myös yhteisöt ja säätiöt, joissa edellä mainituilla henkilöillä on yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta.

	Omistus
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 31.12.	50
Takaukset ja muut taseenulkoiset sitoumukset 31.12.	8

Eristä ei ole kirjattu arvonalentumisia.

Johdon omistukset

Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen omistivat 31.12.2008 yhteensä 63 421 kappaletta Pohjola Pankki Oyj:n A-sarjan osakkeita, joiden osuus oli 0,031 prosenttia kaikista osakkeista ja 0,017 prosenttia kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

LIITE 46. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2008

Tytäryritykset	Omistus- osuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Pohjola Varainhoito Oy Helsinki	90	27	16
Pohjola Capital Partners Oy Helsinki	65	2	1
OKO Capital East Oy Helsinki	70	0	0
Pohjola Corporate Finance Oy Helsinki	64	1	0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II Tampere	100	8	0
Avainholdco Oy Helsinki	100	1	0
Pohjola Vakuutus Oy Helsinki	100	63	-121
A-vakuutus Oy Helsinki	100	25	-8
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy Tampere	100	1	1
Pohjola IT-Hankinta Oy Helsinki	100	7	1
Kaivokadun PL-Hallinto Oy Helsinki	100	5	0
Seesam Latvia Latvia	100	8	2
Seesam Lithuania Liettua	100	5	0
Seesam International Insurance Company Ltd. Viro	100	20	3
Vakuutuspalvelu Otava Oy Helsinki	100	0	0
Conventum Venture Finance Oy Helsinki	100	10	-3
Northclaims Oy Helsinki	100	0	0
Pohjola Finance Oy Helsinki	100	19	1

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole omistuksia omistusyhteisyriksissä eikä yrityksissä, joissa Pohjola Pankki Oyj:llä olisi rajoittamaton vastuu.

LIITE 47. Notariaattitoiminta

Pohjola Pankki Oyj tarjoaa yleisölle sijoituspalveluita sekä omaisuuden säilytys- ja hoitopalveluja.

Konserniin kuuluvaa valvottavaa koskevat liitetiedot

Pohjola Pankki Oyj:n emoyhtiö on OP-Keskus osk (OPK), jonka konsernitilinpäätökseen Pohjola-konsernin tiedot yhdistellään. Jäljennös OPK-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa OP-Keskuksesta, Teollisuuskatu 1b, 00510 Helsinki.

Helsingissä 12. päivänä helmikuuta 2009

Hallituksen toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset:

Reijo Karhinen

Merja Auvinen

Eino Halonen

Simo Kauppi

Satu Lähteenmäki

Tony Vepsäläinen

Markku Vesterinen

Tom von Weymarn

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Pohjola Pankki Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet Pohjola Pankki Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.2008–31.12.2008. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyksiä ja että emoyhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja ovat toimineet osakeyhtiölain ja luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsitksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Lausunto vastuuvapaudesta ja voitonjaosta

Puollamme emoyhtiön tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsinki 18. helmikuuta 2009

KPMG OY AB

Sixten Nyman
KHT

Raimo Saarikivi
KHT

www.pohjola.fi

